

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

НЕЧИПОРУК ОКСАНА ВАСИЛІВНА

УДК 330.332

**ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ РЕАЛІЗАЦІЇ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О.В. Нечипорук

Науковий керівник: Красноносова Олена Миколаївна, кандидат економічних
наук, доцент

Харків – 2021

АНОТАЦІЯ

Нечипорук О. В. Формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця – Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, Харків, 2021.

У першому розділі – «Теоретичні аспекти інвестиційної політики держави в Україні» – узагальнено теоретичне підґрунтя та згруповано основні нормативні акти регулювання інвестиційної діяльності в Україні; виокремлено та згруповано недоліки регулювання та заходи удосконалення системи правового регулювання в Україні з метою покращення інвестиційного клімату в Україні та врегулювання нормативно-правового законодавства, що сприятиме залученню інвестицій в країну.

Під час дослідження узагальнено нормативно-правову базу регулювання інвестиційної діяльності в Україні, виокремлено 14 Законів України, що регламентують певні аспекти її провадження, зокрема, це Закон «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р., Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 01.04.1991 р., Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.02.1994 р., Закон України «Про захист іноземних інвесторів в Україні» від 18.09.1991 р., Закон України «Про інститути спільного інвестування» та інші, розділи Податкового, Господарського, Цивільного та Земельного кодексів України, Указ Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії», а також Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні. Усі перелічені нормативні акти регламентують умови провадження інвестиційної діяльності в економіці країни та містять прямі та непрямі форми її державного регулювання.

Під час узагальнення нормативної бази було виокремлено ряд притаманних їй недоліків, а саме:

нестабільність національного законодавства у сфері регулювання інвестиційної діяльності. Велика кількість законодавчих актів і нормативних документів, частина яких втрачає, а інші набувають чинності. Розходження в тлумаченнях певних положень у нормативних документах;

відсутність захисту та гарантій прав власності іноземних інвесторів;

нестабільний податковий режим;

недосконалий механізм повернення ПДВ експортерам і застосування спеціальних податкових режимів;

складна дозвільна система;

корупція та тиск в інвестиційній сфері;

не чітко визначена законодавчо норма використання допуску іноземних інвесторів в економіку України. Відсутність законодавчо встановленого переліку стратегічних галузей та можливості прийняття участі в них іноземного капіталу;

відсутність контролю розподілу залучених у певні сфери економічної діяльності інвестицій.

Усунення перелічених недоліків шляхом реалізації виваженої інвестиційної політики держави, як одного з важливих елементів системи державного регулювання, дозволить удосконалити інвестиційну діяльність і спростити систему залучення інвесторів в економіку країни.

Проаналізовано стан і проблеми реалізації інвестиційної діяльності в Україні як в галузевому, так і територіальному розрізах.

Зміни в обсягах капітальних інвестицій за видами економічної діяльності мають певні тенденції, а саме їх стрімке зниження у 2013–2014 рр. по ряду видів економічної діяльності, що викликані воєнними подіями на сході країни, з 2015 р. до 2018 р. спостерігається тенденція збільшення темпів приросту капітальних інвестицій у всіх галузях економіки, проте вже у 2019 р. у зв'язку з

пандемією COVID-19 показники знову почали падати (виключенням є оборонна галузь).

В Україні на сьогодні відсутній чіткий алгоритм або механізм формування інвестиційної політики регіонів. Законодавство України не сприяє виробленню та ефективному функціонуванню регіональної інвестиційної політики, що перешкоджає місцевим органам здійснювати певний вплив на інвестиційну діяльність. За обсягами надходжень прямих іноземних інвестицій всі регіони України суттєво різняться. Відмінність питомої ваги кожного регіону у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій (ПІІ) є досить значною. Лідерські позиції щодо залучення ПІІ у 2019 р. залишає за собою м. Київ – 54 % від загального значення по Україні. Значна кількість іноземних інвестицій надійшла до Дніпропетровської – 10,6 %, Київської – 5 %, Донецької – 4 %, Одеської – 3,5 %, Львівської – 3 % та Полтавської – 3 % областей. З усіх залучених ПІІ 82,6 % надходить саме до цих регіонів, оскільки саме ці регіони на сьогодні вважаються економічно розвинутими та є найбільш привабливими для іноземних інвесторів.

За даними Європейської Бізнес Асоціації, однією з основних перешкод, яка очолила антирейтинг інвестиційної непривабливості України, вперше за п'ять років опитування стала недовіра до судової системи (8,5 з 9,0 балів). На другому місці знаходиться розповсюджена корупція (8,2), яка була лідером усі попередні роки. Це найважливіші перешкоди як для стратегічних, так і для портфельних інвесторів. Далі у списку перешкод ідуть монополізація ринку та захоплення влади олігархами (6,2), обтяжливе та нестабільне законодавство (5,8), репресивні дії правоохоронних органів (5,2), складне податкове адміністрування (5,0), нестабільна валюта і фінансова система (4,9), військовий конфлікт з Росією (4,5), обмеження на рух капіталу та валютні операції (3,8), та масштабна трудова міграція з України (3,0).

Узагальнення світового досвіду дало змогу з'ясувати, що державна інноваційна політика України, хоча й має певні особливості, здатна до імплементації світового досвіду у виборі інструментарію її реалізації.

Інструменти реалізації інвестиційної політики були розподілені на дві групи: універсальні та спеціальні.

Перша група – універсальні інструменти – властива практично всім країнам світу, це: пряме фінансування НДДКР у формі субсидій для створення та використання інновацій; пільгове кредитування інноваційної діяльності; надання податкових пільг і канікул як засіб непрямого стимулювання та мотивування до інноваційної діяльності; митні пільги або повне звільнення від сплати митних податків при імпорті наукового або високотехнологічного обладнання.

Друга група – специфічні інструменти – використовується групою країн світу, склад якої постійно змінюється, до них належать: пільгове оподаткування фірм, що здійснюють НДДКР; встановлення пільгового податку для нових компаній; надання інвестиційного податкового кредиту у вигляді зменшення податку на прибуток; надання дотацій малим і середнім фірмам на наукові дослідження та розробку нових технологій; надання субсидії на реалізацію проєктів промислових досліджень; звільнення від оподаткування коштів, що вкладаються в ризиковані проєкти й інші.

Виходячи з вищевикладеного було вдосконалено організаційний підхід до вибору інструментарію реалізації інвестиційної політики держави, який узагальнює основні аспекти формування та реалізації інвестиційної політики в країнах світу, що дало змогу проаналізувати й узагальнити інструменти інвестиційної політики держави, і розподілити їх на універсальні та специфічні, а також визначити, досвід яких країн доцільно імплементувати у практику в Україні.

У другому розділі – «Формування та реалізація інвестиційної політики держави» – узагальнено теоретичне підґрунтя визначення сутності та змісту поняття «інвестиційна політика держави», визначено її властивості, сформовано класифікацію наявних теоретичних підходів до визначення її змісту; на основі системного підходу удосконалено модель формування та реалізації інвестиційної політики, яка містить три рівні: макро-, мезо- та

мікрорівні; узагальнено й удосконалено складові механізму формування і реалізації інвестиційної політики, що включає в себе принципи, інструменти інвестиційної політики, інвестиційну безпеку, концепцію та реалізацію інвестиційної діяльності; на основі системного підходу визначено місце інвестиційної політики в економічній політиці держави; узагальнено, систематизовано та доповнено загальноорганізаційні та спеціальні принципи державного інвестиційного регулювання; систематизовано інструменти інвестиційної політики на державному рівні; удосконалено механізм реалізації державної інвестиційної політики з урахуванням децентралізації державного управління (регіонального та місцевого рівнів).

На основі теоретичного узагальнення визначення сутності та змісту поняття «інвестиційна політика держави» його розкрито у загальному вигляді як важливу складову економічної політики держави, яку слід розглядати як комплекс взаємопов'язаних цілей і пріоритетів розвитку інвестиційної сфери, а також комплекс заходів, методів та інструментів їхньої реалізації, що спрямовані не тільки на інвестиційну привабливість країни, а, в першу чергу, на забезпечення інвестиційної привабливості регіонів.

Доведено, що інвестиційну політику держави доцільно розглядати з позиції системного підходу: параметрами входу системи є чинники, які утворюють інвестиційний клімат, який чинить на неї безпосередній вплив. Параметри входу відображають якість інвестиційного клімату. Таким чином, удосконалено теоретичну модель формування та реалізації інвестиційної політики держави, яка включає ряд заходів у логічній послідовності та, на відміну від наявної, містить три рівні: макро-, мезо- та мікрорівні:

визначення змісту інвестиційної політики, визначення її основних складових та принципів формування;

визначення та обґрунтування факторів економічного зростання країни, оцінювання інвестиційного клімату та інвестиційного потенціалу України, оцінка стану інвестиційної діяльності, виявлення проблем і розробка шляхів удосконалення інвестиційної політики держави;

визначення принципів інвестиційної політики держави та принципів регіональної інвестиційної політики, оцінка інвестиційного клімату регіону, розробка заходів із удосконалення регіональної інвестиційної політики;

узагальнення світового досвіду щодо тенденцій розвитку та формування інвестиційної привабливості, що впливає на інвестиційну активність іноземних інвесторів, визначення мотивації іноземних інвесторів;

визначення впливу інвестиційної політики на інвестиційну активність вітчизняних та іноземних інвесторів і на інвестиційну привабливість суб'єктів господарювання, регіонів і держави у цілому.

Такий підхід до реалізації державної інвестиційної політики з урахуванням децентралізації державного управління (регіонального та місцевого рівнів) дав змогу стверджувати, що покращення інвестиційної та економічної ситуації в Україні можливо за умови подальшої децентралізації державного управління, що сприятиме підвищенню управлінської компетенції регіональних і місцевих органів влади, а також підвищить демократичний потенціал суспільства.

Узагальнення інструментів реалізації інвестиційної політики держави дало змогу сформуванню їх класифікацію за такими ознаками: правові, адміністративні, активно-структурні, фінансові, інфраструктурного спрямування та опосередкованого впливу. Класифікація інструментів реалізації державної інвестиційної політики виокремлює інструменти опосередкованого впливу, зокрема: прискорену амортизацію, кредитні пільги, регуляторні заходи на ринку інвестицій та фондовому ринку, що дало змогу узагальнити та систематизувати інструментарій інвестиційної політики держави у регіональному та галузевому розподілах.

У третьому розділі – «Методичне забезпечення формування інструментів реалізації інвестиційної політики держави» – удосконалено методичний підхід до визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки її адміністративних територій, який передбачає кластеризацію адміністративних областей країни за спільними ознаками, вибір типопредставника кожної групи

та побудову моделей впливу різних джерел інвестування на певні види економічної діяльності для обраної групи регіонів, що дає змогу корегувати інвестиційні пріоритети залежно від стану економіки; удосконалено підхід до визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в Україні, що дасть змогу уникнути дисбалансу в інвестуванні видів економічної діяльності, що, в свою чергу, сприятиме розвитку всієї території України; удосконалено методичний підхід до визначення стану інвестиційної діяльності в економіці країни у регіональному розрізі, який, на відміну від наявного, ґрунтується на багатофакторних моделях, що доводять наявність зв'язків між показником обсягів реалізованої продукції як результативною ознакою адміністративної території та обсягами внутрішніх, зовнішніх, а також іноземних інвестицій, що дає змогу уникнути дисбалансу в інвестуванні та сприятиме рівномірному розвитку економічної системи держави.

Запропоновано методичний підхід до визначення інвестиційної привабливості регіонів України на основі багатофакторних моделей для встановлення зв'язків між результативною ознакою та інвестиційними процесами, що, на відміну від наявних, дає змогу визначити ефективність використання внутрішніх, зовнішніх, а також іноземних джерел інвестування. Практична реалізація запропонованого методичного підходу дає змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору певного регіону для інвестування.

Аналіз результатів свідчить, що не всі регіони України однаково інвестиційно привабливі. Найбільш інвестиційно привабливими є м. Київ, Херсонська, Запорізька, Житомирська, Дніпропетровська, Волинська, Миколаївська, Полтавська, Хмельницька та Черкаська області. Також слід зазначити, що основні капітальні інвестиції у регіони надходять з різних джерел, в одних регіонах переважають капітальні інвестиції за рахунок коштів місцевих бюджетів або за рахунок власних коштів підприємств, а в інших

активно залучаються прямі іноземні інвестиції. Отже, слід проаналізувати також інвестиційну привабливість регіонів за видами економічної діяльності.

Удосконалено методичний підхід до визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в Україні та її регіонах, що дасть змогу уникнути дисбалансу в інвестуванні видів економічної діяльності, що, в свою чергу, сприятиме розвитку всієї території України. Зокрема, проаналізовано інвестування за рахунок державних коштів та за рахунок прямих іноземних інвестицій, що дало змогу визначити, які інвестиції є більш ефективними, які регіони є найбільш привабливими для іноземних інвестицій та які види економічної діяльності мають найбільшу ефективність.

Найбільш привабливими для інвестицій за кошти державного бюджету є Вінницька, Донецька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська області та м. Київ.

Найбільш привабливими для інвестування за кошти прямих іноземних інвестицій є Запорізька, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Харківська, Херсонська, Хмельницька та Чернівецька області.

За результатами аналізу інвестиційної привабливості регіонів України доцільно зробити припущення про наявність споріднених регіональних економічних систем в Україні з огляду на їх інвестиційну привабливість і, відповідно, на спільні пріоритети у розвитку інвестиційної діяльності. З метою доведення цього припущення доцільно використовувати інструменти кластерного аналізу, тобто розпізнавання об'єктів за ознаками.

Удосконалено методичний підхід до визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки її адміністративних територій, який передбачає кластеризацію адміністративних областей країни за спільними ознаками, вибір типопредставника кожної групи та побудову моделей впливу різних джерел інвестування на певні види економічної діяльності для обраної групи регіонів. Практична реалізація запропонованого методичного підходу дає змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності

вибору певного виду економічної діяльності в конкретному регіоні для інвестування.

Побудовано дендрограму природного розподілу регіонів на кластери за показниками стану інвестиційної діяльності у 2019 р.

Розроблено когнітивну карту зв'язків між обсягами реалізованої продукції регіону та капітальними інвестиціями у види економічної діяльності, м. Київ (перший кластер). Аналогічно розроблено когнітивні карти для представників другого та третього кластерів.

Найбільші обсяги капітальних інвестицій, а отже, найбільш ефективними по першому кластеру є такі види економічної діяльності: промисловість, торгівля, транспорт, інформація та телекомунікації, адже саме такі види діяльності є найбільш інвестиційно привабливими.

Отже, для покращення розвитку інвестиційної політики держави необхідно здійснити виважений вибір пріоритетів, які для кожної адміністративної території матимуть певну специфіку. Запропонований методичний підхід дозволив дійти висновку про те, що далеко не всі види економічної діяльності у разі їх інвестування здатні до ефективного розвитку. Крім того, склад територіальних економічних систем за видами економічної діяльності є унікальним у кожному окремому випадку.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика держави, інструментарій, інвестиційні інструменти, реалізація інвестиційної політики держави.

SUMMARY

Nechyporuk O. V. Formation of tools for the implementation of state investment policy in Ukraine. – Qualifying scientific paper on the rights of a manuscript.

Thesis for obtaining the degree of the Candidate of Economic Sciences by Specialty 08.00.03 – Economics and Management of National Economy. – Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics – Research Centre for Industrial Development Problems of NAS of Ukraine, Kharkiv, 2021.

In the first chapter – «Theoretical aspects of the state investment policy in Ukraine» – generalizes theoretical framework and groups the basic regulations of investment activity in Ukraine; identifies and groups regulatory shortcomings and measures to improve systems of legal regulation in Ukraine in order to improve the investment climate in Ukraine and regulate legal legislation that promotes investment in the country.

During the research the normative legal base of regulation of investment activity in Ukraine is generalized, 14 Laws of Ukraine regulating certain aspects of its proceedings are distinguished, in particular, Law of Ukraine «On investment activity» dated 18.09.1991, Law of Ukraine «On economic activity» dated 01.04.1991, Law of Ukraine «On regime of foreign investment» dated 19.02.1994, Law of Ukraine «On protection of foreign investors in Ukraine» dated 18.09.1991, Law of Ukraine «On the joint investment institutions» and others, sections of the Tax, Commercial, Civil and Land Codes of Ukraine, Decree of the President of Ukraine «On investment funds and investment companies», as well as the Program for the development of investment and innovation activity in Ukraine.

All listed regulations regulate the conditions of investment activity in the country's economy and contain direct and indirect forms of state regulation. During the generalization of the regulatory framework, a number of its inherent shortcomings were identified, namely:

instability of national legislation in the field of investment activity regulation. A large number of legislative acts and regulatory documents, some of which expires and others are gaining in force. Differences in interpretations of certain provisions in regulatory documents;

lack of protection and guarantees of property rights for foreign investors;
unstable tax regime;

imperfect mechanism of VAT refund to exporters and application of special tax regimes;

complex permitting system;

corruption and pressure in the investment sphere;

the norm of using the admission of foreign investors into the economy of Ukraine is not clearly defined by law. Lack of a legally established list of strategic industries and the possibility of foreign capital participation in them;

lack of control over the distribution of investments involved in certain areas of economic activity.

Elimination of these shortcomings through the implementation of a balanced state investment policy, as one of the important elements of the system of state regulation, will improve investment activities and simplify the system of attracting investors to the economy of the country.

A condition and problems of the implementation of investment activity in Ukraine are analyzed both in branch and territorial aspects.

Changes in the volume of capital investment by types of economic activity have certain trends, namely their rapid decline in 2013–2014 in a number of types of economic activity caused by military events in the east of the country, from 2015 to 2018 there is a tendency to increase growth of capital investment in all sectors of the economy, but in 2019 due to the COVID-19 pandemic, indicators began to fall again (with the exception of the defense industry).

In Ukraine today there is no clear algorithm or mechanism for forming the investment policy of the regions. Ukrainian legislation does not promote the development and effective functioning of regional investment policy, which prevents local authorities from exerting some influence on investment activities. All regions of Ukraine differ significantly in terms of foreign direct investment inflows. The difference between the share of each region in total foreign direct investment (FDI) is quite significant. The city of Kyiv retains the leading position in attracting FDI in 2019 – 54% of the total in Ukraine. A significant amount of foreign investment came to the following regions: Dnipropetrovsk – 10,6%, Kyiv – 5%,

Donetsk – 4%, Odessa – 3,5%, Lviv – 3%, and Poltava – 3%. Of all attracted FDI, 82,6% comes to these regions, as these regions are currently considered economically developed and are the most attractive to foreign investors.

According to the European Business Association, one of the main obstacles leading Ukraine's anti-investment attractiveness rating for the first time in five years was distrust of the judicial system (8,5 out of 9,0 points). In second place there is a widespread corruption (8,2), which has been the leader in all previous years. These are the most important obstacles for both strategic and portfolio investors. Next on the list of obstacles there are market monopolization and seizure of power by oligarchs (6,2), burdensome and unstable legislation (5,8), repressive actions of law enforcement agencies (5,2), complex tax administration (5,0), unstable currency and financial system (4,9), military conflict with Russia (4,5), restrictions on capital movements and foreign exchange transactions (3,8), and large-scale labor migration from Ukraine (3,0).

The generalization of the world experience made it possible to find out that the state innovation policy of Ukraine, despite certain features, is capable of implementing the world experience in choosing the tools for its implementation. Investment policy implementation tools were divided into two groups: universal and special.

The first group – universal tools – is common to almost all countries of the world, they are: direct funding of R&D in the form of subsidies for the creation and use of innovations; preferential crediting of innovative activity; providing tax benefits and vacations as a means of indirect stimulation and motivation for innovation activity; customs privileges or complete exemption from customs duties when importing scientific or high-tech equipment.

The second group – specific tools – is used by a group of countries whose composition is constantly changing, they include: preferential taxation of companies engaged in R&D; establishment of a preferential tax for new companies; granting an investment tax credit in the form of a reduction of income tax; providing subsidies to small and medium-sized firms for research and development of new technologies;

providing subsidies for the implementation of industrial research projects; exemption from taxation of funds invested in risky projects and others.

Based on the above, the organizational approach to the choice of tools for implementing the state investment policy was improved, which summarizes the main aspects of the formation and implementation of investment policy in the world, which allowed to analyze and generalize investment policy tools, and divide them into universal and specific, as well as to define the experience of which countries should be implemented in practice in Ukraine.

In the second chapter – «Formation and implementation of the state investment policy» – the theoretical basis for defining the essence and content of the concept of «state investment policy» is summarized, its properties are defined, a classification of existing theoretical approaches to determining its content is formed; based on the system approach, the model of formation and implementation of investment policy is improved, it contains three levels: macro-, meso- and micro-levels; components of the mechanism of formation and implementation of investment policy are generalized and improved, which includes the principles, tools of investment policy, investment security, the concept and implementation of investment activity; based on the system approach, a place of investment policy in the state economic policy is determined; general and special principles of the state investment regulation are generalized, systematized and supplemented; investment policy tools are systematized at the state level; the mechanism of the state investment policy implementation is improved taking into account the decentralization of public administration (regional and local levels).

Based on the theoretical generalization of the definition of an essence and content of the concept of «state investment policy» it is revealed in general as an important component of economic policy, which should be considered as a set of interrelated goals and priorities of investment sphere development, as well as a set of measures, methods and tools of their implementation aimed not only at the investment attractiveness of the country, but, above all, to ensure the investment attractiveness of the regions.

It is proved that the state investment policy should be considered from the standpoint of a system approach: the parameters of the system input are the factors that form the investment climate, which has a direct impact on it. Input parameters reflect the quality of the investment climate. Thus, the theoretical model of formation and implementation of the state investment policy is improved, which includes a set of measures in a logical sequence and, in contrast to the existing one, contains three levels: macro-, meso- and micro-levels:

- determination of the content of investment policy, determining its main components and principles of formation;

- identification and substantiation of the factors of economic growth of the country, assessment of the investment climate and investment potential of Ukraine, assessment of the state of investment activity, identification of problems and development of ways to improve the state investment policy;

- determination of the principles of the state investment policy and the principles of the regional investment policy, assessment of the investment climate of a region, development of measures to improve the regional investment policy;

- generalization of world experience on trends in the development and formation of investment attractiveness, which affects the investment activity of foreign investors, determination of the motivation of foreign investors;

- determination of the impact of investment policy on the investment activity of domestic and foreign investors and on the investment attractiveness of economic entities, regions and the state as a whole.

This approach to the implementation of the state investment policy, taking into account the decentralization of public administration (regional and local levels) allowed to argue that improving the investment and economic situation in Ukraine is possible with further decentralization of public administration, which will enhance the administrative competence of regional and local authorities, as well as increase the democratic potential of society.

The generalization of the tools for implementing the state investment policy allowed to form their classification on the following grounds: legal, administrative,

active-structural, fiscal-structural, financial, infrastructural direction and indirect influence. The classification of tools for implementing the state investment policy identifies tools of indirect influence, in particular: accelerated depreciation, credit benefits, regulatory measures in the investment market and stock market, which allowed to generalize and systematize the tools of state investment policy in regional and sectoral distributions.

In the third chapter – «Methodological support for the formation of tools of the state investment policy implementation» – a methodical approach to determining directions of the state investment policy is improved based on the specifics of its administrative territories, which involves clusterization of administrative areas of the country by common attributes, selection of a typical representative of each group and construction of models of influence of various sources of investment on certain types of economic activity for the chosen group of regions, which allows to adjust investment priorities depending on the state of the economy; an approach to determining the impact of investment tools on economic results by type of economic activity in Ukraine is improved, which allows to avoid imbalances in investing types of economic activities, which, in turn, will contribute to the development of the entire territory of Ukraine; a methodical approach to determining the state of investment activity in the economy in the regional context is improved, which, in contrast to the existing, is based on multifactor models that prove an existence of the relationship between the volume of sales as a resultive feature of an administrative territory and volumes of internal, external, and as well as foreign investments, which avoids imbalances in investment and promotes the balanced development of the state economic system.

A methodical approach to determining the investment attractiveness of the regions of Ukraine on the basis of multifactor models to establish links between resultive feature and investment processes is provided, which, in contrast to existing, allows to determine the effectiveness of domestic, external and foreign sources of investment. The practical implementation of the proposed methodical approach

allows to form an analytical basis for decision-making on the priority of choosing a particular region for investment.

Analysis of the results shows that not all regions of Ukraine are equally attractive for investment. The most attractive for investment are the city of Kyiv, and the following regions: Kherson, Zaporizhia, Zhytomyr, Dnipropetrovsk, Volyn, Mykolaiv, Poltava, Khmelnytsky and Cherkasy. It should also be noted that the main capital investments in the regions come from various sources, in some regions capital investments from local budgets or from own funds of enterprises predominate, and in others foreign direct investments are actively attracted. Therefore, it is necessary to analyze the investment attractiveness of regions by type of economic activity.

A methodical approach to determining the impact of investment tools on economic results by types of economic activity in Ukraine and its regions has been improved, which allows to avoid imbalance in investing types of economic activities, which, in turn, will contribute to the development of Ukraine. In particular, investments at the expense of public funds and foreign direct investment are analyzed, which made it possible to determine which investments are more efficient, which regions are the most attractive for foreign investments and which types of economic activity are the most efficient.

The most attractive for investments from the state budget are Vinnytsia, Donetsk, Ivano-Frankivsk, Kyiv, Kirovohrad, Poltava, and Cherkasy regions and the city of Kyiv.

The most attractive for investment through foreign direct investment are Zaporizhia, Lviv, Mykolaiv, Odesa, Rivne, Kharkiv, Kherson, Khmelnytsky and Chernivtsi regions.

Based on the results of the analysis of investment attractiveness of the regions of Ukraine, it is expedient to make assumptions about the existence of related regional economic systems in Ukraine in view of their investment attractiveness and, accordingly, common priorities in the investment activity development. In order to

prove this assumption, it is advisable to use the tools of cluster analysis, i.e. the recognition of objects by features.

The methodical approach to definition of directions of the state investment policy based on the specifics of its administrative territories is improved, which provides clustering of administrative areas of the country by common features, choosing a typical representative of each group and constructing models of influence of different sources of investments on certain types of economic activities for the selected group of regions. The practical implementation of the proposed methodical approach allows to form an analytical basis for decision-making on the priority of choosing a particular type of economic activity in a particular region for investment.

A dendrogram of the natural division of regions into clusters according to the indicators of the state of investment activity in 2019 is constructed.

A cognitive map of connections between the volumes of products sold of the region and capital investments in types of economic activity has been developed, the city of Kyiv (first cluster). Cognitive maps for the representatives of the second and third clusters are similarly developed.

The largest volumes of capital investments, and therefore the most efficient in the first cluster are the following types of economic activity: industry, trade, transport, information and telecommunications, because such activities are the most attractive for investment.

Therefore, in order to improve the development of the state investment policy, it is necessary to make a balanced choice of priorities, which will have certain specifics for each administrative territory. The proposed methodical approach allows to conclude that not all types of economic activity in the case of their investment are capable of effective development. In addition, the composition of territorial economic systems by type of economic activity is unique in each case.

Key words: investments, investment activity, state investment policy, tools, investment tools, implementation of the state investment policy.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Нечипорук О. В. Концептуальні засади менеджменту в інформаційній економіці : монографія / за заг. ред. Т. І. Лепейко. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2010. С. 145–156.
2. Нечипорук О. В. Методологія і технологія управління сучасними підприємствами: теоретичний та практичний аспекти : монографія / за заг. ред. Т. І. Лепейко. Харків : Вид-во ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. С. 159–171.
3. Нечипорук О. В. Сучасні промислові революції та удосконалення механізмів сестейнового соціально-економічного розвитку (Досвід ЄС та практика України) : монографія / за ред. Л. Г. Мельника, О. М. Мащенко. Суми : Університет. кн., 2021. С. 52–63.

Статті у вітчизняних наукових фахових виданнях:

4. Нечипорук О. В. Фондовий ринок як важливий фактор інвестування. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2005. Вип. 202. Т. IV. С. 974–982.
5. Нечипорук О. В. Розвиток прозорості фондового ринку як потенційна можливість сприяння привабливості інвестиційного клімату. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2005. Вип. 207. Т. IV. С. 1272–1277.
6. Нечипорук О. В. Методика рейтингової оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств. *Комунальне господарство міст*. 2007. Вип. 75. С. 275–284.

Статті у наукових фахових виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

7. Nechiporuk O. V. Fundamental analysis as method of an investment attraction assessment of the enterprises emitents and their shares. *Индустриален Мениджмънт*. 2015. Брой 1. Година 12. С. 39–47. ISSN 1312-3793.
8. Нечипорук О. В. Ринок цінних паперів: сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку. *Economics, management, law: problems and prospects:*

Collection of scientific articles. 2015. Vol. 2. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom. 308 p.

9. Нечипорук О. В. Світовий досвід формування інвестиційної політики держави. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4. Т. 2. С. 343–348 (включено до: *Index Copernicus*).

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-60

10. Нечипорук О. В. Інвестиційна політика, її роль та місце в системі інвестиційної діяльності. *East European Scientific Journal* #5(69). 2021. part 2. P. 9–17.

DOI: 10.31618/ESSA.2782-1994.2021.2.69.52

11. Нечипорук О. В. Визначення інвестиційної привабливості регіонів України. *Sciences of Europe*. Vol. 2. No. 71 (2021). С. 17–21 (включено до: *Index Copernicus*).

DOI: 10.24412/3162-2364-2021-71-2-17-21

12. Нечипорук О. В. Інвестиційна діяльність України: сучасний стан, проблеми та можливості її активізації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : «Економічні науки». 2021. № 5 (включено до: *Index Copernicus*).

DOI: 10.25313/2520-2294-2021-5-7286

13. Нечипорук О. В. Класифікаційні ознаки інструментарію інвестиційної політики держави. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26 (включено до: *Index Copernicus*).

DOI: 10.32782/2524-0072/2021-26-55

14. Нечипорук О. В. Інвестиційна привабливість видів економічної діяльності в регіонах України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 169–174 (включено до: *Index Copernicus*).

DOI: 10.32983/2222-4459-2021-5-169-174

15. Нечипорук О. В. Кластерний аналіз як інструмент формування пріоритетів інвестиційної політики держави. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Т. 6. № 1. С. 252–260 (включено до: *Index Copernicus*).

DOI: 10.36887/2415-8453-2021-1-30

Опубліковані праці апробаційного характеру:

16. Нечипорук О. В. Вплив фондового ринку на інвестиційну привабливість промислового підприємства // Сучасні технології менеджменту: проблеми теорії та практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. // Управління розвитком : зб. наук. ст. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2008. № 17. С. 125–127.

17. Нечипорук О. В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств-емітентів на ринку цінних паперів // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. // Управління розвитком : зб. наук. ст. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2011. № 21. С. 91–93.

18. Нечипорук О. В. Визначення рівня інвестиційної привабливості промислових підприємств // Менеджмент у ХХІ сторіччі: методологія і практика : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Полтава : Вид. Шевченко Р. В., 2014. 512 с.

19. Нечипорук О. В. Економічна сутність поняття «Інвестиційна привабливість підприємства» // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18–19 берез. 2019 р.). Харків : ФОП Панов А. М., 2019. С. 83–86.

20. Нечипорук О. В. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків – м. Торунь, 16 квіт. 2021 р.). Дніпро : Середняк Т. К., 2021. С. 43–46.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	23
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	
ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ	30
1.1. Правові аспекти формування інвестиційної політики держави.....	30
1.2. Стан та проблеми реалізації інвестиційної політики України.....	50
1.3. Світовий досвід формування інвестиційної політики держави та інвестиційної привабливості економіки.....	93
Висновки до розділу 1.....	118
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ	
ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....	135
2.1. Визначення змісту інвестиційної політики та її місця в системі інвестиційної діяльності в Україні.....	135
2.2. Принципи формування інвестиційної політики України.....	154
2.3. Інструментарій реалізації інвестиційної політики держави.....	165
Висновки до розділу 2.....	182
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ	
РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....	193
3.1. Методичний підхід до аналізу інвестиційної привабливості регіонів України.....	193
3.2. Аналітичне забезпечення визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в регіонах України.....	217
3.3. Визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки адміністративних територій.....	243
Висновки до розділу 3.....	264
ВИСНОВКИ.....	270
ДОДАТКИ.....	272

ВСТУП

Актуальність теми. Питання формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави є надзвичайно актуальними для України, оскільки необхідною передумовою становлення та розвитку сучасної економіки є активізація в країні інвестиційної діяльності, сприяння активності інвесторів і залучення іноземних інвестицій. Інвестиційна політика держави є ключовим способом державного регулювання інвестиційного процесу, а також вона сприяє розвитку економіки, зокрема припливу капіталу в економіку країни, є невід'ємною складовою стійкого зростання будь-якої функціонуючої економічної системи. Певні зміни в економіці можуть відбутись саме завдяки інвестиційній діяльності, яка сприятиме підвищенню соціально-економічного розвитку країни та створенню конкурентоздатної економіки світового масштабу. Адже саме інвестиції, які формують виробничий потенціал, дозволяють визначити конкурентні позиції країни на світовому ринку та сприяють зростанню національного доходу.

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України в період з 2010 року по 2014 рік стабільно зростав. Найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій зафіксовано у 2014 р., а саме 53,7 млрд дол. США, що на 2 млрд дол. США більше порівняно з попереднім роком. Проте з 2015 року спостерігається значне скорочення та коливання прямих іноземних інвестицій. Також слід зауважити, що спостерігаються коливання показників внутрішнього валового продукту та валового нагромадження основного капіталу. Спад обсягів внутрішнього валового продукту прослідковується після кризи 2008 р., а також у зв'язку із воєнною агресією на сході країни починаючи з 2014 р. Спостерігається тенденція зниження показника валового нагромадження основного капіталу з 19,0 % у 2010 році до 13,5 % у 2015 році, що знижує фінансовий потенціал для майбутніх капітальних вкладень та не сприяє економічному зростанню країни.

З 2016 р. по 2018 р. прослідковується несуттєвий, проте підйом рівня валового нагромадження в структурі внутрішнього валового продукту. А у 2019–2020 рр. знову спостерігається зниження рівня валового нагромадження основного капіталу.

Для усталеного розвитку економіки та забезпечення процесів відтворювання країні потрібен постійний приплив інвестицій. Залучення інвестиційних ресурсів має відбуватись у всіх без винятку регіонах, оскільки нерівномірність залучення інвестицій може призвести до регіональної диференціації, а отже, підвищить соціальну напругу в державі. Як свідчить статистика та спостереження науковців, подія, що мала місце в Україні та світі, а саме пандемія COVID-19, суттєво вплинула на інвесторів, вона не тільки зменшила прямі іноземні інвестиції в українську економіку, а й спричинила їх відтік. Приводом для стурбованості залишається ресурсна орієнтація інвестиційних потоків.

Дослідженню проблем інвестування, зокрема іноземних інвестицій, присвячено ряд праць учених-економістів, таких як: О. Гальцова, Л. Ганущак-Єфіменко, Л. Гриценко, А. Гуторов, Б. Данилишин, Я. Жаліло, О. Жилінська, С. Ілляшенко, І. Іртищева, Т. Лепейко, О. Люльов, О. Манойленко, В. Маргасова, О. Маслак, С. Шульц та ін.

Однак не є достатньо розробленими питання щодо формування інструментарію реалізації інвестиційної політики України, зокрема, сприяння активності інвесторів, залучення іноземних інвестицій та ефективного їх використання, що свідчить про актуальність вибору теми дисертації, яка розкривається у меті та завданнях дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію було виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) та Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку (НДЦ ІПР) НАН України. Результати дослідження використано при виконанні науково-дослідних робіт ХНЕУ ім. С. Кузнеця: «Концепція управління в

умовах транзитивної економіки» (2005 р., ДР № 0105U003089), у межах якої здобувачем проаналізовано стан фондового ринку України й обґрунтовано аналітичну базу дослідження; «Розроблення теоретико-методичного забезпечення управління підприємством та його підсистемами» (2006 р., ДР № 0106U005741), у межах якої здобувачем розроблено оцінку вартості цінних паперів, класифіковано види цінних паперів, розкрито концептуальні підходи до оцінки цінних паперів, обґрунтовано види, методи оцінки вартості та моделі аналізу цінних паперів; при виконанні госпдогвірної науково-дослідної роботи ТОВ «УСК-КОНСАЛТИНГ» по темі № 71-56 «Методичні засади гармонізації взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем» (2017р., ДР № 0117U000428) здобувачем було проведено оцінку інвестиційної привабливості підприємств-емітентів і їх акцій на основі фундаментального аналізу; при виконанні на ініціативній основі науково-дослідної роботи у НДЦ ІПР НАН України за темою «Стратегування економічної політики для України» (2016–2018 рр., ДР № 0116U006999) здобувачем було підготовлено пропозиції щодо формування інструментів реалізації інвестиційної політики держави.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування та розроблення теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні.

Для досягнення поставленої мети у роботі сформульовано та вирішено такі завдання:

- визначити сутність і зміст поняття «інвестиційна політика держави»;
- удосконалити аналітичне забезпечення визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності по адміністративних областях України;
- узагальнити та систематизувати інструменти та методи інвестиційної політики на державному, регіональному та місцевому рівнях;
- удосконалити організацію вибору інструментарію реалізації інвестиційної політики держави;

– сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору певної адміністративної території для інвестування;

– удосконалити інструментарій визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки адміністративних територій.

Об’єктом дослідження є процес формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні.

Методи дослідження. Дисертація базується на фундаментальних положеннях економічної теорії, діалектичному підході до визначення сутності ключових категорій і їх взаємозв’язків, методологічних і методичних результатах, викладених у наукових працях вітчизняних і закордонних учених стосовно питань, що складають предмет дисертаційної роботи.

Для досягнення поставленої в роботі мети використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: *теоретичне узагальнення* – для визначення сутності та змісту поняття «інвестиційна політика держави»; *аналізу та синтезу* – для визначення складових механізму формування та реалізації інвестиційної політики держави, а також для створення аналітичної бази інструментарію реалізації інвестиційної політики та розвитку адміністративних територій України; *кореляційно-регресійний аналіз* – для встановлення наявності взаємозв’язку між формами інвестицій (інвестиційними інструментами) та обсягами реалізованої продукції за видами економічної діяльності; *графічний* – для унаочнення емпіричних даних і схематичного подання основних теоретичних і прикладних положень дисертаційної роботи; *таксономічного аналізу* – для визначення рівня соціально-економічного розвитку адміністративних територій у державі; *кластерного аналізу* – для визначення спільних ознак інвестиційної привабливості адміністративних областей України, а саме: обсягами капітальних і прямих іноземних інвестицій та обсягами реалізованої продукції; *теорію логіки та метод структурно-*

логічного аналізу – для розроблення аналітичного забезпечення формування інструментів інвестиційної політики держави; *абстрактно-логічний метод* – для теоретичних узагальнень і формулювання висновків дослідження.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти органів державної влади й управління, вітчизняна та зарубіжна фахова література, статистичні дані Державної служби статистики України, інформація Міністерств і відомств, звітно-аналітична інформація міжнародних статистичних організацій.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у розвитку теоретичних положень, розробці методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо удосконалення формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні. Зокрема, найбільш вагомими результатами, що характеризують наукову новизну дослідження, полягають у такому:

удосконалено:

аналітичне забезпечення визначення впливу різних джерел інвестування на обсяги реалізованої продукції за видами економічної діяльності, яке, на відміну від інших, на підґрунті результатів регресійного аналізу доводить неефективність використання певних інвестиційних джерел і дає змогу уникнути дисбалансу в інвестуванні, що сприятиме рівномірному розвитку економічної системи держави;

методичний підхід до визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки її адміністративних територій, який, на відміну від наявних, передбачає кластеризацію адміністративних областей країни за спільними ознаками, вибір типопредставника кожної групи та побудову моделей впливу різних джерел інвестування на певні види економічної діяльності для обраної групи регіонів, що дає змогу корегувати інвестиційні пріоритети залежно від стану економіки;

дістали подальшого розвитку:

класифікація інструментів реалізації державної інвестиційної політики, в якій, на відміну від інших, виокремлено інструменти опосередкованого впливу,

зокрема: прискорену амортизацію, кредитні пільги, регуляторні заходи на ринку інвестицій та фондовому ринку, що дало змогу узагальнити та систематизувати інструментарій інвестиційної політики держави у регіональному та галузевому розподілах;

організаційний підхід до вибору інструментарію реалізації інвестиційної політики держави, який, на відміну від наявних, узагальнює основні аспекти формування та реалізації інвестиційної політики в країнах світу, що дало змогу проаналізувати й узагальнити інструменти інвестиційної політики держави і розподілити їх на універсальні та специфічні, а також визначити, досвід яких країн доцільно імплементувати у практику в Україні;

визначення сутності та змісту поняття «інвестиційна політика держави», яка у загальному вигляді є важливою складовою економічної політики, її слід розглядати як комплекс взаємопов'язаних цілей та пріоритетів розвитку інвестиційної сфери, а також комплекс заходів, методів та інструментів їхньої реалізації, що спрямовані не тільки на інвестиційну привабливість країни, а, в першу чергу, на забезпечення інвестиційної привабливості регіонів;

методичний підхід до визначення стану інвестиційної діяльності в економіці країни у регіональному розрізі, який, на відміну від наявного, ґрунтується на багатофакторних моделях, що доводять наявність зв'язків між показником обсягів реалізованої продукції як результативною ознакою адміністративної території та обсягами внутрішніх, зовнішніх, а також іноземних інвестицій, що дало змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо інвестиційної привабливості економіки України.

Практичне значення отриманих результатів. Наукові результати дисертаційної роботи, що мають прикладний характер, знайшли практичне застосування у навчальному процесі кафедри менеджменту та бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, у практичній діяльності Регіонального відділення Всеукраїнської громадської організації «Український союз промисловців і підприємців» Об'єднання промисловців і підприємців Харківської області (довідка № 343/1/2 від

15.09.2020 р.) та відділу проблем науково-технічного і економічного прогресу регіону Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України (довідка № 01-06/69 від 09.09.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. З наукових публікацій, що надруковані у співавторстві, в дисертаційній роботі використано лише ті положення, які є результатом особистого дослідження автора. Особистий внесок автора у роботах, що виконані одноосібно, представлено у списку публікацій, наведених у авторефераті.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, методичні розробки та висновки, викладені в дисертації, апробовано на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: «Сучасні технології менеджменту: проблеми теорії та практики» (м. Харків, 2008 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків, 2011 р.); «Менеджмент у XXI сторіччі: методологія і практика» (м. Полтава, 2014 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків, 18–19 березня 2019 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків – м. Торунь, 16 квітня 2021 р.).

Публікації. За результатами наукових досліджень автором опубліковано 20 наукових праць загальним обсягом 10,81 ум. др. арк., особисто автору належить 10,81 ум. др. арк., серед яких: 3 розділи – у колективних монографіях, 12 статей – у наукових фахових виданнях, у тому числі 3 статті – у наукових фахових виданнях України, 4 статті – у наукових фахових виданнях інших держав та 5 статей – у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, та 5 публікацій за матеріалами конференцій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

1.1. Правові аспекти формування інвестиційної політики держави

В процесах формування ефективної моделі національної економіки значну роль відіграють дієві інструменти державної підтримки розвитку та функціонування підприємництва. Отже, таким механізмом є чітка регламентація його діяльності, зокрема створення сприятливого і дієвого нормативно-правового та інституційного середовища. Створення нормальних умов кредитування підприємництва та сприятливого інвестиційного клімату в країні пов'язано, в першу чергу, з чітким правовим регулюванням інвестиційних процесів [1].

Нормативні акти щодо регулювання інвестиційної діяльності та інвестиційних процесів в Україні не застосовують термін «інвестиційна політика». Так, Закон України «Про інвестиційну діяльність» використовує лише таке поняття, як «державне регулювання інвестиційної діяльності» [2].

З метою реалізації економічної, науково-технічної та соціальної політики здійснюється державне регулювання інвестиційної діяльності, виходячи з цілей та показників економічного та соціального розвитку України, зокрема, державних та регіональних програм розвитку економіки, державного та місцевих бюджетів, а також передбачених обсягів фінансування інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності включає регулювання умов інвестиційної діяльності, управління державними інвестиціями та контроль за здійсненням інвестиційної діяльності усіма

інвесторами та учасниками. Отже, інвестиційна політика держави є ключовим способом державного регулювання інвестиційного процесу [2; 6; 18; 22].

Дослідженням правового регулювання інвестиційної діяльності займалися такі вчені, як: Р. П. Бойчук, О. М. Вінник, А. Воронін, О. Л. Гальцова, Л. М. Ганущак-Єфіменко, В. М. Герзанич, Л. Л. Гриценко, А. О. Гуторов, Б. М. Данилишин, Я. О. Жаліло, О. І. Жилінська, С. М. Ілляшенко, І. О. Іртищева, Т. І. Лепейко, О. В. Люльов, О. В. Манойленко, В. Г. Маргасова, О. І. Маслак, С. Л. Шульц та ін.

Інвестиційна політика, яка сприяє розвитку економіки, зокрема припливу капіталу в економіку країни, є невід'ємною складовою стійкого зростання будь-якої функціонуючої економічної системи. При дослідженні формування інвестиційної політики, в першу чергу, потрібно звернути увагу на дослідження концептуальних засад інвестиційної політики, а саме: обґрунтування форм, методів та інструментів інвестиційної політики, а також виявлення факторів, які на неї впливають [4].

О. А. Руденко в своїх дослідженнях зауважує, що «державне регулювання інвестицій» та «державна інвестиційна політика» – не тотожні терміни. Інвестиційна політика – більш широке поняття і може застосовуватись як невтручання, тоді як поняття «державне регулювання інвестиційної діяльності» має активну природу [6, с. 31; 17; 22].

Найважливішою функцією держави є створення правової основи державного регулювання інвестиційної діяльності, зокрема прийняття законів і правил, які регулюють економічну діяльність та контроль за їх виконанням. Юридичні принципи функціонування економіки, які зобов'язані виконувати всі суб'єкти економічної діяльності встановлює законодавча база держави [5].

К. Гуменна в своїх наукових працях зазначає, що відповідно до процесів, які відбуваються під час інвестиційної діяльності, слід виділити наступні структурні рівні правового регулювання інвестиційного законодавства: міжнародний (правові акти міжнародних інституцій, міжнародні угоди), національний (правові акти центральних органів державної влади),

регіональний (правові акти, що регулюють інвестиційну діяльність на рівні регіонів), локальний, місцевий (правові акти місцевих органів державної виконавчої влади та акти органів місцевого самоврядування) [21].

До міжнародних нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність, належать: Угода про Міжнародний валютний фонд, Вашингтонська конвенція 1965 р. «Про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами й іноземними особами іншої держави» (ратифіковано Законом України від 16.03.2000 р.), Сеульська конвенція 1985 р. «Про організацію багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій». За матеріалами конференції було прийнято низку законів України, серед яких «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 03.06.1992 р., Договори до Європейської енергетичної Хартії, прийняті на Першій конференції ЮНКТАД в Женеві в 1964 р., Декларацію про встановлення нового міжнародного економічного порядку і Хартію економічних прав і обов'язків держав, прийняті у формі Резолюцій Генеральної Асамблеї ООН «Про заходи зміцнення довіри в міжнародних економічних відносинах» (1984 р.) і «Про міжнародну економічну безпеку» (1985 р.), Угода про співробітництво в галузі інвестиційної діяльності, Конвенція про захист прав інвестора від 28.03.1997 р. До цього переліку можна також додати нормативно-правові акти, що регулюють транскордонне співробітництво. Серед них Європейська хартія місцевого самоврядування, Концепція міжрегіонального та прикордонного співробітництва держав учасниць СНД, Лісабонська концепція кластерного розвитку європейських країн тощо [21].

Державну стратегію у сфері інвестиційної діяльності в Україні визначає Верховна Рада України, яка створює законодавчу базу для інвестиційної діяльності; затверджує пріоритетні напрями інвестиційної діяльності як окрему загальнодержавну програму у складі Програми діяльності Кабінету Міністрів України, загальнодержавних програм економічного, науково-технічного,

соціального розвитку, охорони довкілля; в межах Державного бюджету України визначає обсяг асигнування для фінансової підтримки інвестиційної діяльності [8, с. 37; 17].

В Україні нормативно-правове поле функціонування іноземних інвестицій регулюється певними нормативними актами (законодавчими актами міжнародного та національного рівнів, підзаконними актами регіонального (місцевого) рівня, рішеннями та постановами виконавчих органів влади), а також системою правосуддя, яка контролює виконання положень, що задекларовані відповідними актами, та гарантує захист прав та інтересів іноземних інвесторів [8; 30; 32].

Найбільш дієвими інструментами підтримки державної інвестиційної діяльності є створення сприятливого інституційно-правового механізму інвестиційного процесу, регламентація та правове забезпечення інвестиційної діяльності [5].

Ефективне законодавче забезпечення, його розробка та реалізація є передумовою ефективного здійснення інвестиційної діяльності. Законодавче забезпечення інвестиційної політики сприятиме захисту та підтримці інвестиційної діяльності, а також забезпеченню реалізації соціальних, економічних та науково-технічних програм розвитку економіки держави.

Проте наразі не вдалося сформувати ефективної господарсько-правової моделі здійснення інвестиційної діяльності на державному рівні [3].

Нормативно-правова база регулювання інвестицій в Україні на даний момент нараховує понад 100 різних нормативних документів, зокрема окремі положення певних нормативних документів є досить суперечливими та неоднозначними. Також слід відзначити, що зміни та доповнення до цієї нормативно-правової бази інколи погіршують умови діяльності іноземних інвесторів. Отже, недосконалість законодавства, не дивлячись на велику кількість нормативних документів та актів, наразі є однією з причин, що не сприяють розвитку інвестиційної діяльності, а навпаки гальмують його [3; 19].

В Україні порядок здійснення нерезидентами капіталовкладень визначається нормами публічного права, які є зафіксованими у двох основних блоках законодавства.

В перший блок можна віднести спеціальне інвестиційне законодавство, згідно якого закони України «Про інвестиційну діяльність» [10], «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» [12], «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [14], «Про режим іноземного інвестування» [13], «Про захист іноземних інвестицій в Україні» [9], «Про інститути спільного інвестування» [11] та «Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні» (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 389 від 2 лютого 2011 р.) є базовими нормативно-правовими актами [13; 18; 22; 26; 27; 30; 32].

В даному блоці законодавства визначаються базові поняття відносно інвестиційної діяльності, інвестицій (зокрема, іноземних інвестицій), гарантій захисту іноземних інвестицій, об'єктів та суб'єктів інвестиційної діяльності, крім того, їх прав та обов'язків, інвестиційного проекту, форм і методів спільного інвестування та взаємодії інвесторів з органами державної влади [7].

Державне регулювання інвестиційної діяльності, згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність», здійснюється у таких формах: пряме управління державними інвестиціями; регулювання умов здійснення інвестиційної діяльності, яке включає економічні, організаційно-правові, грошово-кредитні методи; контроль всіх учасників інвестиційної діяльності щодо законності здійснення інвестицій.

До прямого державного регулювання інвестиційної діяльності належать: планування і прогнозування обсягу державних інвестицій; виконання конкретних дій стосовно державного інвестування та визначення умов до їх виконання, розміщення державних замовлень та контроль за їх виконанням [28].

До форм непрямого регулювання державної інвестиційної діяльності відносять: створення сприятливого інвестиційного середовища, створення для суб'єктів інвестиційної діяльності економічних умов господарювання за допомогою грошово-кредитної, бюджетно-податкової, інноваційної та амортизаційної політики, а також регулювання фондового ринку та політики заохочення іноземних інвестицій.

Організаційно-правові методи регулювання умов здійснення інвестиційної діяльності включають: розроблення нормативного законодавства; розроблення державних норм та стандартів щодо інвестиційної діяльності; проведення антимонопольних заходів; проведення державної експертизи державних програм та проєктів [5].

Для реалізації економічного і соціального розвитку України згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність» визначено, що державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється державними та регіональними програмами розвитку народного господарства, а також державним і місцевими бюджетами, якими передбачено обсяги державного фінансування інвестиційної діяльності [5].

До напрямів регулювання умов інвестиційної діяльності, встановлених законодавством належать:

- система податків із диференціацією суб'єктів та об'єктів оподаткування, система податкових ставок і пільг;
- проведення кредитної політики та амортизаційної політики, зокрема шляхом прискорення амортизації основних фондів;
- надання фінансової допомоги у вигляді субсидій, дотацій та бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв;
- державні норми та стандарти;
- антимонопольні заходи;
- роздержавлення та приватизація власності;
- умови користування землею, водою та іншими природними ресурсами;
- політика ціноутворення;

- проведення державної експертизи інвестиційних програм та проєктів будівництва;
- інші заходи [5].

Законами України «Про захист іноземних інвестицій в Україні» та «Про режим іноземного інвестування» визначаються особливості іноземного інвестування на території України, врегульовують відносини, зокрема відносно державних гарантій щодо захисту іноземних інвестицій, а також державної реєстрації та контролю за здійсненням інвестиційних вкладень, діяльності підприємств, що мають іноземні інвестиції, та розгляду спорів [9; 18; 21; 22; 27].

Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 р. здійснюється регулювання інноваційної діяльності, безпосередньо пов'язаної з інвестиціями. На сьогодні в даному Законі нараховується 16 технопарків.

Серед законів, які регулюють інвестиційну діяльність в Україні, можна виділити і Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності», «Про наукові парки», «Про індустріальні парки», що визначають правові та організаційні засади створення та функціонування індустріальних парків на території України.

Рішення щодо державних інвестицій та їх доцільності приймаються на основі прогнозів економічного та соціального розвитку держави, цільових науково-технічних і комплексних програм, техніко-економічних обґрунтувань [26].

Серед факторів, які визначають або впливають на інвестиційну політику держави, а також враховуються при прийнятті рішень щодо доцільності інвестицій можна виділити наступні:

- рівень розвитку економіки у цілому;
- рівень науково-технічного розвитку країни;
- структура економіки та завдання щодо її вдосконалення;
- фінансові можливості та ефективність державного управління;

- стан основних виробничих органів, ефективність їх використання;
- ступінь розвитку інститутів ринкової інфраструктури [5].

Основи створення спільного інвестування, зокрема правові та організаційні, а також основи діяльності та відповідальності суб'єктів та особливості управління їх активами визначає Закон України «Про інститути спільного інвестування» [11]. Даний Закон встановлює певні вимоги щодо складу, структури і зберігання активів, а також вимоги стосовно особливості розміщення та обігу цінних паперів інститутів спільного інвестування. Крім того цей закон регулює порядок і обсяг розкриття інформації інститутами спільного інвестування з метою залучення інвестицій та ефективного їх розміщення [18; 22; 26; 27; 30; 32].

Закони України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проєктів за принципом «єдиного вікна» [12] та «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» відіграють важливу роль у розвитку інвестиційної діяльності [14; 30; 32].

В Україні використовуються в основному такі ж інструменти державного регулювання іноземного інвестування, як і в більшості зарубіжних країн. Основними інструментами державного регулювання є: надання інвесторам дотацій, субсидій та субвенцій, податкових і митних пільг, надання кредитів на пільгових умовах, використання механізму державно-приватного партнерства, проведення експертизи інвестиційних проєктів, застосування норм прискореної амортизації, дослідження та визначення умов користування природними ресурсами, ліцензування деяких видів господарської діяльності, надання державних і місцевих гарантій щодо забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єкта господарювання, встановлення в певних випадках державних фіксованих і регульованих цін та тарифів [7].

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється за допомогою прямого (адміністративно-правового) та непрямого втручання в інвестиційну діяльність (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Основні нормативні акти регулювання інвестиційної діяльності
в Україні, [18; 22; 26; 27; 30; 3227]**

Назва	Короткий зміст
Конституція України	Положення щодо забезпечення державою соціальної орієнтації економіки України та гарантування захисту прав усіх суб'єктів
Закон «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р.	Щодо загальних засад здійснення інвестиційної діяльності в Україні
Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 01.04.1991 р.	Визначає іноземне інвестування як різновид зовнішньоекономічної діяльності та встановлює особливості, принципи та форми здійснення останньої
Декрет КМУ «Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств» від 31 грудня 1992 р.	Щодо особливості створення та діяльності спільних підприємств, в яких беруть участь державні суб'єкти господарювання
Указ Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії»	Щодо порядку створення та діяльності інвестиційних компаній
Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 лютого 1994 р.	Щодо державних гарантій захисту іноземних інвестицій, державної реєстрації та контролю за здійсненням інвестицій.
Закон України «Про захист іноземних інвесторів в Україні» від 18.09.1991 р.	Щодо захисту інвестицій, прибутків, прав та інтересів іноземних інвесторів в Україні
Закон України «Про підприємництво»	Визначає загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території України, встановлює гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки.
Закон України «Про підприємства в Україні»	Визначає види і організаційні форми підприємств, правила їх створення, реєстрації, реорганізації і ліквідації, організаційний механізм здійснення ними підприємницької діяльності в умовах переходу до ринкової економіки.
Закон України «Про господарські товариства»	Визначає поняття і види господарських товариств, правила їх створення, діяльності, а також права і обов'язки їх учасників та засновників.
Закон України «Про банки і банківську діяльність»	Визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків.
Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 січня 2006 р.	Стосується порядку випуску та обігу цінних паперів в Україні

Продовження табл. 1.1

Закон України «Про власність»	Спрямований на реалізацію Декларації про державний суверенітет України
Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»	Щодо правового регулювання всіх видів зовнішньоекономічної діяльності в Україні
Закон України «Про інститути спільного інвестування»	Визначає правові та організаційні основи створення, діяльності та відповідальності суб'єктів спільного інвестування
Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна»	Визначає правові та організаційні засади відносин, пов'язаних з підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів за принципом “єдиного вікна”.
Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»	Визначає основи державної політики в інвестиційній сфері протягом 2013-2032 років щодо стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки.
Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні	Метою Програми є перехід на інноваційну модель розвитку економіки, модернізація виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринку, запобігання впливу міжнародної фінансової кризи на розвиток економіки.
Податковий кодекс України	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.
Господарський кодекс України	Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.

Джерело: Складено автором.

Державні інвестиції фінансуються за рахунок: державного бюджету; прибутків державних підприємств; емісії грошей; випуску внутрішніх державних позик; зовнішніх позик уряду [2].

Д. Задихайло в своїх дослідженнях зауважує на необхідності досягнення суспільно-політичної згоди щодо основних положень «Загальнонаціональної

концепції економічного розвитку України» між консолідованими інтересами основних груп суб'єктів економічної системи, включаючи до таких положень:

- роль і місце господарських організацій транснаціонального рівня;
- роль і місце іноземних інвестицій у національній економіці;
- роль і місце інноваційної та екологічної складових в економічному розвитку [31, с. 4].

Д. Задихайло зазначає що безперервність функціонування інвестиційних процесів, забезпечення розширеного відтворення національного виробництва, пріоритетність серед них саме інноваційного інвестування, створення складної інфраструктури ринку із сегментами акумуляції інвестиційних ресурсів, виведення їх на ринок у формі товарної інвестиційної пропозиції тощо стали ключовими вимогами законодавчої політики держави у сфері правового регулювання інвестиційних відносин [31, с. 5].

На думку В. Герзанич набагато ширшим є другий блок нормативно-правових актів, оскільки включає у себе документи, які регулюють взаємовідносини у сфері зовнішньоекономічної, валютної, митної, податкової, бюджетної, кредитної, підприємницької, інноваційної та інших видів діяльності [7].

При регулюванні іноземного інвестування важливу роль відіграють кодекси України.

Отже, до формування правової бази в Україні склалися два підходи: поруч з прийняттям єдиного акта, що регулює допуск в економіку країни іноземного капіталу, регулювання іноземного інвестування здійснюється за допомогою сукупності нормативно-правових актів, зокрема галузевих та міжгалузевих законів, а також підзаконних нормативних актів. Це ускладнює їх сприйняття, а також подальшу реалізацію державної інвестиційної політики та інвестиційних проєктів [27].

Таке законодавство включає наступне: положення про інвестування Податкового, Господарського, Цивільного та Земельного кодексів, а також законів України «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про регулювання

містобудівної діяльності», «Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду», «Про інноваційну діяльність», «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про холдингові компанії в Україні», «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», «Про угоди про розподіл продукції», «Про фінансовий лізинг», «Про концесії», «Про цінні папери та фондовий ринок», та «Про транскордонне співробітництво»[27; 53].

При регулюванні інвестиційної діяльності досить велику частину законодавства, становлять міжнародні правові акти, в яких Україна є учасником: багатосторонні міжнародні угоди, конвенції, що направлені на захист іноземних інвестицій, а також на врегулювання інших питань. Зокрема, до таких документів відносять Конвенцію про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18 травня 1965 року [17].

В інвестиційній сфері також діють міжурядові угоди щодо сприяння та взаємного захисту інвестицій, які укладаються урядом України та урядами інших країн, та за допомогою яких регулюються певні питання взаємин сторін такого договору в галузі інвестиційної діяльності [30].

Взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності також регулюються такими важливими правовими документами, як Міждержавні угоди «Про сприяння та взаємний захист інвестицій». Ці договори є захистом інвестицій на території іншої держави та виступають гарантом надання справедливого статусу інвестиціям. Такі договори підписані з 70 країнами світу [32]. Є ще низка проєктів договорів, які знаходиться в стадії погодження, вони необхідні для вступу України до Світової організації торгівлі. У 2000 році ратифіковано Вашингтонську Конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами для того, щоб підвищити захист іноземних інвестицій [17; 18; 22; 33].

Для досягнення економікою України підвищення показників необхідно поліпшити її інвестиційний клімат, який, крім політичної, макроекономічної та

фінансової стабільності, визначається також прогнозованістю змін у законодавстві [10, с. 33]. Проте на практиці на сьогоднішній день політична та зовнішньоекономічна невизначеність в Україні створюють певні ризики для іноземних ресурсів в результаті досить частої зміни законодавства та прийняття дещо непрогнозованих, економічно неграмотних та необґрунтованих доповнень до законодавчо-нормативних актів. Це дезорієнтує іноземних інвесторів та значно погіршує інвестиційний клімат України [27; 30; 32].

Тінізація економіки України та високий рівень корумпованості всіх гілок влади призводять до недієвості норми права, внаслідок чого відсутній справедливий контроль за виконанням визначеного законом порядку [7].

Як показує аналіз стану правового регулювання в інвестиційній діяльності України, інвестиційне законодавство потребує подальшого вдосконалення, оскільки, очікування цілісної та взаємоузгодженої системи законодавства наразі є передчасним, незважаючи на розгалужену систему правових актів.

Не дивлячись на те, що масив інвестиційного законодавства досить розгалужений, головною проблемою є відсутність збалансованого та системного регулювання інвестиційних правовідносин. Нове законодавство, зберігаючи певні прогалини, та набуваючи нових протиріч не тільки не допомагає вирішити проблеми, а навпаки сприяє виникненню нових проблем у регулюванні інвестиційних відносин. Не виконують повною мірою своїх регулятивних функцій деякі нормативні правові акти через розкиданість по різних документах та заплутаність. Також значною проблемою правових норм є їх низька ефективність, зокрема це помітно в ситуаціях, коли дані норми, або ігноруються, або не діють де-факто, коли мають певні протиріччя з іншими нормами, що регулюють ті ж правовідносини, або коли через недостатню конкретність цих норм ускладнено їх застосування [30].

Ставитися до України як до потенційного реципієнта капіталовкладень з пересторогою, інвестора змушують скасування пільг із порушенням прав інвестора, а також часті зміни у законодавстві, які спостерігались впродовж

років незалежності України. Саме тому вдосконалення правової бази іноземного інвестування має починатись з подолання корупції у виконавчій гілці влади та забезпечення прозорості функціонування судової системи, а також дотримання міжнародних зобов'язань [7].

Нормативно-правова база постійно змінюється, одні нормативно-правові акти приймаються, а інші відміняються, а отже нестабільним є і національне законодавство у сфері регулювання інвестиційної діяльності [3].

Законодавча база України є далекою від досконалості. У чинному законодавстві існує багато суперечностей, які заважають запровадженню моделі інвестиційного розвитку та її нормальному функціонуванню. Також не виконується принцип правового регулювання, згідно якого має бути стабільною нормативно-правова база інвестиційної діяльності. Надійна нормативно-правова база країни - головна передумова ефективного розвитку інвестиційної діяльності [5].

Деякі вчені вважають, що держава має впливати на подальшу активізацію інвестиційних процесів за допомогою створення пільг та зняття обмежень щодо діяльності інвесторів, зокрема, іноземних, удосконалення нормативно-правової бази, забезпечення підприємств з іноземними інвестиціями належними умовами, а також сприяння процесу приватизації, дотримання курсу євроінтеграції, вивчення передового досвіду у сфері інвестування та ефективного його впровадження, налагодження сприятливого середовища як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів з метою прибуткового функціонування капіталів у країні [19].

На основі Закону України «Про інвестиційну діяльність» та норм Господарського кодексу України здійснюється правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Для налагодження сприятливого середовища для інвесторів та покращення інвестиційного клімату в Україні, удосконалюючи законодавство у сфері інвестування, необхідно, в першу чергу, звернути увагу на розробку Інвестиційного кодексу, який забезпечуватиме

контроль за поведінкою інвесторів та сприятиме створенню прозорої та структурованої системи законодавства в інвестиційній сфері.

Інвестиційний Кодекс в Україні має бути направленим на дотримання державної стратегії щодо залучення іноземних інвестицій в країну, зокрема на активізацію та стимулювання іноземного інвестування.

Прийняття Інвестиційного Кодексу в Україні принесе користь як уряду нашої країни так і іноземним інвесторам: по-перше, робота з єдиним текстом набагато простіша, що дозволить уряду економити час та ресурси; по-друге, іноземним інвесторам у єдиному тексті буде простіше знайти правила інвестування та регулювання іноземних інвестицій, аніж намагатись знайти їх у багатьох документах [7].

В останні роки було ухвалено цілу низку нормативно-правових актів задля покращення інвестиційного клімату. Зокрема, було адаптовано законодавство щодо регулювання діяльності іноземних інвесторів до міжнародних норм та визначено державні гарантії щодо захисту іноземних інвестицій, а також встановлено національний режим інвестування та ухвалено закон про концесії у сфері розбудови і експлуатації дорожньої мережі. Проте, незважаючи на позитивні зміни, поки що не спостерігається приходу великої кількості стратегічних інвесторів та суттєвого притоку коштів. Українське законодавство все ж потребує вдосконалення, незважаючи на активну роботу влади, яка має вплив на інвестиційну діяльність [33].

Для збільшення залучення прямих іноземних інвестицій необхідно проводити державну політику, направлену на створення стабільних умов функціонування іноземних інвесторів у національній економіці. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність країни та сприятиме більш активній інтеграції України в міжнародну економічну систему [34].

В. Герзанич у своїх працях зазначає, що для поліпшення залучення іноземних інвестицій слід виділити 3 основних напрями удосконалення законодавства [7].

1. Законодавство та нормативні акти щодо встановлення нового бізнесу для іноземних інвесторів, зокрема торговельне право, акціонерне право, законодавство про партнерства, стандарти бухгалтерського обліку та інші законодавчі та нормативні акти, які регулюють іноземну власність, мають бути основою для удосконалення інвестиційного законодавства [18; 22].

Також сюди слід віднести розробку внутрішньогалузевих вимог у стратегічних галузях економіки. Крім того, варто розробити вимоги, щодо ведення бізнесу, зокрема, питання соціально-трудова відносин і залучення іноземних спеціалістів у металургії, машинобудуванні, хімічній промисловості та агропромисловому комплексі.

На думку В. Герзанич [7] для іноземних інвестицій в Україні ще одним стримуючим фактором є невизначеність щодо прав власності. Їх потрібно вдосконалювати, вносячи зміни в Господарський кодекс, Цивільний кодекс та в Закон України «Про режим іноземного інвестування». Також потребують змін Земельний кодекс України, Закон України «Про землеустрій», Закон України «Про Державний земельний кадастр» задля удосконалення прав власності іноземних інвесторів на земельні ділянки [27; 30; 32].

2. Захист іноземних інвестицій. Захист, в основному, базується на двосторонніх або багатосторонніх угодах, проте іноді базується на конституційних гарантіях, або загальних гарантіях, які спрямовані проти дискримінації інвестицій, які підкріплені державними гарантіями. Для України важливо чітко прописати можливість використання міжнародного арбітражу на випадок виникнення розбіжностей або суперечок та заборону на експропріацію без компенсації.

Також для довгострокових іноземних інвестиційних проєктів у стратегічні галузі необхідно у загальному законодавстві прописати окремі положення, згідно яких профільні урядові міністри будуть мати право укладати особливі інвестиційні угоди з інвесторами.

Відповідні інвестиційні угоди, з метою уникнення зловживань при такому ручному режимі, мають містити положення про стабільність, що дозволить

забезпечити захист інвестора від односторонніх змін податкового законодавства або обмежити право міністра достроково припиняти положення угоди.

3. Податковий режим. Доцільно здійснювати заходи, які спрямовані на вдосконалення контролю за недопущенням подвійного оподаткування та контролю за обміном валют, а також допуском до банківських кредитів [7].

В. Герзанич зауважує, що при формуванні інвестиційної політики України слід враховувати всі зазначені напрями вдосконалення нормативно-правового регулювання в Україні іноземного інвестування, що відповідно має бути відображено у законодавчих актах [7].

Ю. Світлична згідна з думкою В. Герзанич, проте вважає, що для забезпечення сприятливого інвестиційного клімату можна запровадити Стандарт діяльності виконавчих органів влади України. Введення Стандарту сприятиме забезпеченню регіонів інструментами з підвищення інвестиційної привабливості, управління і контролю якості адміністративних послуг, створенню системи обміну практиками в області залучення інвестицій та роботи з інвесторами, удосконалення механізму взаємодії бізнесу та влади. Рівень організації державного управління значною мірою впливає на ефективність діяльності органів виконавчої влади [30].

А. Косенко вважає, що українське законодавство потребує удосконалення по трьох напрямках:

1) недостатньо врегульоване питання виділення та обігу землі.

2) потребує реформування дозвільна система. Необхідне полегшення процедур, які пов'язані з початком та закінченням підприємницької діяльності, спрощення механізму отримання дозволів та ліцензій та зменшення до мінімуму їх кількості. Також необхідне створення чіткої, простої та зрозумілої системи перевірок.

3) ускладненою є система нарахування та стягнення податків і зборів в Україні, що накладає певне навантаження на підприємницьку діяльність. Також

недосконалим є механізм повернення ПДВ експортерам, а також застосування спеціальних податкових режимів, які також потребують удосконалення [33].

Адже, як видно з міжнародного досвіду, саме інвестиції відіграють важливу роль в розвитку економіки країни та сприяють її значному зростанню.

Необхідно досить виважено застосовувати механізм реалізації інвестиційної політики в умовах інвестиційного розвитку національної економіки, враховуючи стан економічного розвитку країни та інтеграцію у світове співтовариство. Основними принципами державного регулювання інвестиційних процесів в країні є державні цільові програми, в рамках яких велике значення має підвищення ролі власних джерел інвестування інвестиційних проєктів, а також перехід від бюджетного фінансування до кредитування інвестиційної діяльності. Державне управління, зокрема регулювання інвестиційної діяльності у сфері підприємництва, є досить важливим навіть при переході до нових економічних господарських відносин [1].

Тому сьогодні вкрай необхідним є підвищення привабливості України для національних та іноземних капіталовкладень в інноваційний розвиток держави, а також удосконалення нормативно-правових умов регулювання інвестиційних потоків та забезпечення балансу взаємовідносин держави та приватного інвестора в системі державно-приватного партнерства. Необхідно створення стабільного законодавства, яке має забезпечувати державні гарантії захисту вітчизняних та іноземних інвестицій протягом тривалого часу, встановлення певних норм та правил щодо страхування інвестиційних ризиків [33].

З метою покращення інвестиційного клімату в Україні та врегулювання нормативно-правового законодавства, що сприятиме залученню інвестицій в Україну, автором дослідження згруповано недоліки регулювання, які описують багато дослідників, та заходи удосконалення системи правового регулювання в Україні (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Недоліки та заходи удосконалення системи правового регулювання інвестування в Україні, [18; 22; 27; 30; 32]

Недоліки системи правового регулювання	Заходи удосконалення системи правового регулювання
Недосконалість вітчизняного законодавства. Неспроможність держави правові відносини сторін інвестиційного процесу	Удосконалення вітчизняного законодавства, узгодженість з нормами міжнародного інвестиційного права. Удосконалення нормативно-правових умов регулювання інвестиційних потоків.
Нестабільність національного законодавства у сфері регулювання інвестиційної діяльності. Велика кількість законодавчих актів та нормативних документів, одні з них втрачають, інші набувають чинності. Розходження в тлумаченнях певних положень нормативних документів.	Розробка та прийняття Інвестиційного кодексу України, що спростить роботу уряду країни та призведе до економії часу та ресурсів; а також іноземних інвесторів, яким простіше буде знайти усі правила інвестування та регулювання іноземних інвестицій у єдиному тексті. Вивчення міжнародного досвіду та відображення його у кодексі.
Відсутність відповідного захисту та гарантій прав власності іноземних інвесторів.	Можливість використання міжнародного арбітражу у випадку виникнення суперечок та заборону на експропріацію без компенсації. Врегулювати Земельний кодекс України. Підвищення ролі ринку цінних паперів в формуванні інвестиційних ресурсів. Захист інвестора від односторонніх змін податкового законодавства.
Нестабільний податковий режим	Здійснення заходів, спрямованих на вдосконалення контролю за недопущенням подвійного оподаткування, контролю за обміном валют, допуском до банківських кредитів.
Недосконалий механізм повернення ПДВ експортерам та застосування спеціальних податкових режимів	Спрощення системи нарахування та стягнення податків і зборів в Україні
Складна та незрозуміла дозвільна система	Полегшення процедур, пов'язаних із початком та закінченням підприємницької діяльності, спрощення механізму отримання дозволів та ліцензій та зменшення їх кількості до необхідного мінімуму. Створення чіткої, простої та зрозумілої системи перевірок.
Корупція та тиск в інвестиційній сфері.	Запровадження Стандарту діяльності виконавчих органів влади України для підвищення інвестиційної привабливості, рівня управління та контролю якості адміністративних послуг.

Продовження табл. 1.2

Не чітко визначена законодавчо норма використання допуску іноземних інвесторів в економіку України. Не визначено сектор економіки, умови, а також обмеження і заборони.	Встановлення на законодавчому рівні умов допуску іноземних інвесторів в певні галузі економіки, а також встановлення обмежень та заборон, що стосується стратегічних галузей економіки.
Відсутність контролю за частками залучених інвестицій в певні сфери економічної діяльності. Відсутність законодавчо встановленого переліку стратегічних галузей та можливості прийняття участі в них іноземного капіталу Відсутність у законодавстві переліку форм реалізації державно-приватного партнерства (ДПП).	Введення відповідного нормативно-правового регулювання щодо вкладення іноземного капіталу в українські стратегічні підприємства Визначення на законодавчому рівні обмеженої кількості сфер та форм реалізації ДПП.

Джерело: Розроблено автором на основі джерел [7; 18; 22; 27; 30; 32; 33; 35]

Отже, найбільш важливою умовою реалізації інвестиційної політики держави в усіх галузях національної економіки є ухвалення законів та інших нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність, а також інвестиційне кредитування підприємництва та окремих господарських суб'єктів [1].

Проте, на думку Ю. Світличної [30], зміни до законодавчих актів повинні включати економічні та організаційно-інституційні заходи, які спрямовані на вдосконалення інвестиційної політики держави.

Нормативно-правова база регулювання інвестування в Україні дуже складна та недосконала. Високий рівень корупції та бюрократизму створює ризики для інвесторів та ефективного розвитку інвестиційної діяльності. Податкове та митне законодавство мають ряд недоліків, що не забезпечує належний захист прав інвесторів [123].

Отже, в Україні необхідно впроваджувати заходи з удосконалення та підвищення ефективності правового регулювання інвестиційної діяльності, що сприятиме зростанню добробуту країни, створить сприятливі умови для інвесторів та забезпечить державні гарантії. Для покращення інвестиційної

привабливості України та її регіонів, необхідно створити такі умови, щоб іноземні інвестори не боялись інвестувати в економіку України.

1.2. Стан та проблеми реалізації інвестиційної політики України

Необхідною передумовою становлення та розвитку сучасної економіки є активізація в країні інвестиційної діяльності, сприяння активності інвесторів та залучення іноземних інвестицій і ефективне їх використання. Ефективний розвиток економіки країни та суб'єктів господарювання неможливий без реалізації конкретних інвестиційних проєктів. Певні зміни в економіці можуть відбутись саме завдяки інвестиційній діяльності, яка сприятиме підвищенню соціально-економічного розвитку країни та створенню конкурентоздатної економіки світового масштабу. Адже, саме інвестиції, які формують виробничий потенціал, дозволяють визначити конкурентні позиції країни на світовому ринку та сприяють зростанню національного доходу. Отже, теперішній стан інвестиційної політики України, а також шляхи залучення інвестиційного капіталу, зокрема іноземного, є досить актуальним питанням для дослідження, оскільки це сприятиме розвитку економіки України.

Одним із важливих факторів розвитку держави та її економіки є інвестиційна діяльність, оскільки саме вона забезпечує відтворення робочої сили, оновлення основних фондів як виробничої, так і невиробничої сфери, а також забезпечує відтворювальний процес в економіці держави. Запорукою сталого економічного розвитку держави є інтенсивність та ефективність інвестиційної діяльності країни [1].

Постійне зростання інвестицій сприятиме економічному розвитку країни та забезпеченню процесу відтворювання. Співвідношення кількісного зростання інвестицій та їх якісного рівня дає уявлення щодо проведення інвестиційної політики держави.

Аналіз показників, що характеризують інвестиційну діяльність, дозволить проаналізувати сучасний стан інвестиційної політики в Україні. Отже, проаналізуємо обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україні за період 2010-2019 рр., млрд. дол. США [124].

Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя, за 2014–I півріччя 2019рр.– також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором дослідження на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38], (проаналізовано автором станом на 27.01.2021р.)

Провівши аналіз обсягу прямих іноземних інвестицій в країні (рис.1.1) можна зазначити, що обсяг залучених прямих іноземних інвестицій в економіку України протягом 2010-2014 років зростав. Саме у 2014 р. відмічено найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій, а саме 53,7 млрд. дол. США, що порівняно з попереднім роком на 2 млрд. доларів США більше. Однак, вже з

2015 року можна спостерігати коливання та значне скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій [1; 17].

Розглянемо також такий показник, як частка валового нагромадження основного капіталу (ВНОК) (рис. 1.2).

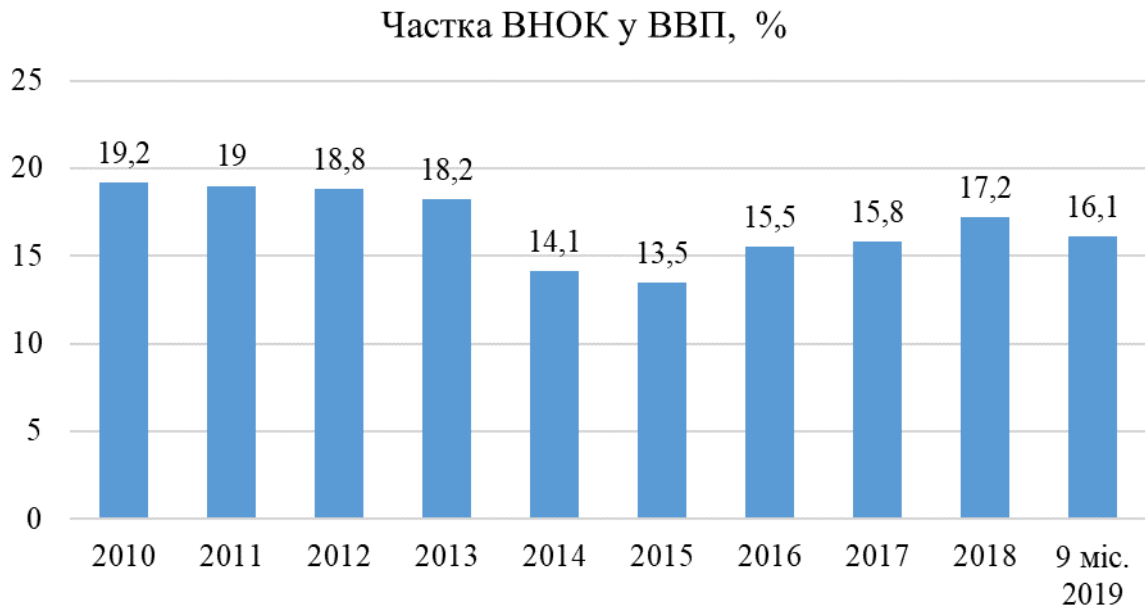

Рис. 1.2. Динаміка ВНОК за 2010 – 2019 рр., [124].

Джерело: Сформовано автором дослідження на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37, 38]

Під валовим нагромадженням розуміють вкладення коштів у матеріальні та нематеріальні активи з метою виробництва товарів, надання ринкових та неринкових послуг, створення доходу [39, с. 64]. Валове нагромадження може відбуватись в певних межах (20-25% ВВП). Норма нагромадження, яка нижче 10% ВВП, вказує на те, що економічний розвиток держави за таких умов практично відсутній. Для України інноваційна модель є реальною за умов норми нагромадження, не менше 25–30% ВВП. Хоча у деяких країнах (наприклад Китай) рівень норми нагромадження більш високий [39, с. 64].

Зниження обсягів ВВП спостерігалось після кризи 2008 р., а з 2014 року прослідковується різкий спад обсягів ВВП у зв'язку з воєнними діями на Сході України. Після 2014 року відмічено постійні коливання даного показника.

Динаміка ВНОК, зокрема зниження з 19,2 % 2010 року до 13,5% 2015 року, свідчить про зниження фінансового потенціалу для майбутніх капітальних вкладень, що, в свою чергу, не сприятиме економічному зростанню країни. Не суттєвий підйом рівня валового нагромадження в структурі ВВП спостерігається у 2016 – 2018 рр. Проте в 2019 – 2020 рр. знову відмічається зниження рівня валового нагромадження основного капіталу. Погіршення економічної ситуації в Україні виникло внаслідок політичної та економічної нестабільності. Основними причинами погіршення економічної ситуації країни та скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну є наступні: воєнні дії на Сході України; криза у всіх сферах діяльності та зростання рівня безробіття, які виникли внаслідок карантинних обмежень у зв'язку з пандемією COVID-19; зростання збиткових підприємств; занепад малого бізнесу; не ефективні реформи та швидкі, не продумані дії нового уряду щодо подолання кризи; підвищення тарифів на газ, воду та електроенергію; скорочення внутрішнього споживання та обсягів капітальних інвестицій, а також неможливість подолати корупцію та відсутність належних реформ.

Слід зауважити, що основний обсяг інвестицій спрямовується у вже розвинені сфери економічної діяльності [1; 17].

Станом на 01.07.2019 р. найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до підприємств промисловості – 33,3 % та установ і організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,6% [37].

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 29,4%, Нідерланди – 22,0%, Велика Британія – 6,1%, Німеччина – 5,2%, Швейцарія – 4,9%, Австрія – 3,4% і Віргінські Острови (Брит.) – 3,1%. [37]

Основними галузями економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у I півріччі 2019 року залишаються: промисловість –

40,3%, будівництво – 10,8%, сільське, лісове та рибне господарство – 10,1%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,9%, інформація та телекомунікації – 3,7%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,4%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 5,4%, операції з нерухомим майном – 4,9%. Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності представлено на рис 1.3.

Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності (у % до загального обсягу)

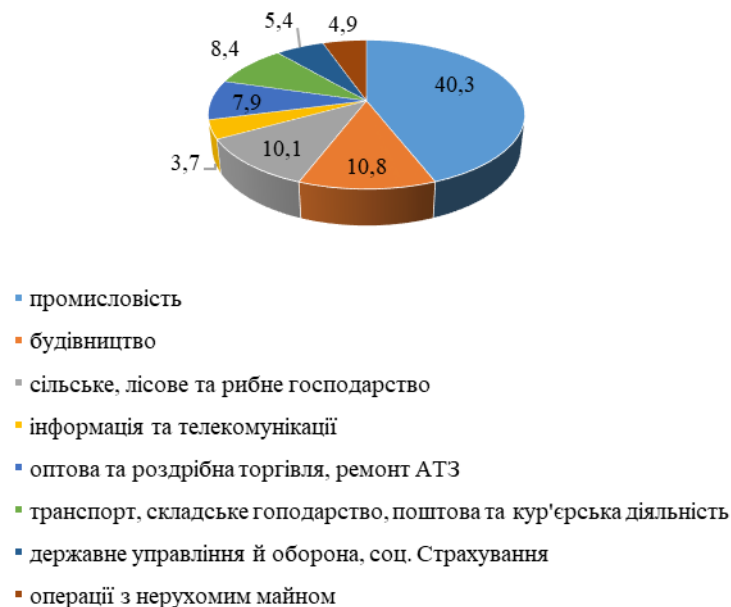

Рис. 1.3. Розподіл освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності (у % до загального обсягу) [37]

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37, 38]

Інвестування в Україні в основному здійснюється в капітальній формі, тому проаналізуємо зміну обсягу капітальних інвестицій протягом 10 років (рис. 1.4).

Рис. 1.4 Обсяг капітальних інвестицій за період 2010 – (січень-грудень) 2020 рр., млрд. грн., [124].

(Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя, за 2014–I півріччя 2019рр.– також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.)

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37, 38]

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у I півріччі 2019 року складають 233,9 млрд. грн, що на 12,3 % більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2018 року.

Оскільки з 2014 р. до 2019 р. спостерігалось зростання освоєних капітальних інвестицій, а потім різкий спад, то розглянемо останні два роки (2019 та 2020 рр.) більш детально. Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій є власні кошти підприємств та організацій. У I півріччі 2019 року за рахунок власних коштів підприємств освоєно 73,3 відсотки капіталовкладень.

До 2019 року відмічено тенденцію зростання протягом п'яти років поспіль. Зростання становило у 2017 році – 22,1%, у 2018 році – 16,4%, у 2019 році – 15,5 % з тенденцією до прискорення у III – IV кварталах.

Крім того, у 2019 році змінились провідні сфери інвестицій – на перші позиції вийшли промисловість та будівництво. Капітальні інвестиції в сфері

промисловості за останні роки зросли на 35%, що є рекордним показником у порівнянні з іншими роками. Велика частина підприємств знаходиться в процесі модернізації, зокрема добувна та переробна промисловість. Водночас, капітальні інвестиції у сільське господарство та в сектор «Інформація та телекомунікації» за підсумками минулого року знизились на 10% та 17% відповідно [37].

Основними джерелами фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств, а також бюджетні ресурси (у т. ч. *Дорожній фонд –50,2 млрд. грн*). Інвестиційні кошти були спрямовані на будівництво інженерних споруд (транспортна інфраструктура), нежитлові будівлі та модернізацію обладнання й інвентар. Зменшилось порівняно з 2018 роком фінансування коштів у транспортні засоби та нематеріальні активи. Отже, у 2019 році освоєні капітальні інвестиції на 65 % зросли порівняно з 2010 роком та на 94% порівняно з рівнем 2015 року, що свідчить про подолання втраченого потенціалу у кризовий період.

У 2020 році (січень-вересень) зниження освоєних капітальних інвестицій становило 35,4%. Цей показник є найбільшим за період 2010-2020 рр., що особливо помітно в порівнянні з п'ятирічним періодом досить високої інвестиційної активності [37].

Практично у всіх видах економічної діяльності (ВЕД) відмічено зниження обсягу освоєних капітальних інвестицій. Найбільше зниження обсягу освоєних капітальних інвестицій спостерігається у сферах обслуговування населення, оскільки саме вони потрапили під заборону або обмеження діяльності в умовах карантину, зокрема авіаційній транспорт, відпочинок та розваги, спорт, мистецтво та ін. Слід зауважити, що за умов повного локдауну або карантину пристосування до дистанційної роботи та певних обмежень, а також різкий попит на окремі товари та послуги призвели до зростання інвестицій, зокрема в такі сфери діяльності, як виробництво основних фармацевтичних препаратів та необхідних засобів захисту по боротьбі з COVID-19, а також кур'єрська та поштова доставка. Однак, внесок у загальний обсяг освоєних капітальних

інвестицій даними сферами діяльності був не суттєвим, оскільки має досить малі частки у загальній структурі [1; 20; 37].

Зростає частка капінвестицій за рахунок сектору ЗДУ, що обумовлено активним оновленням та модернізацією державних інфраструктурних об'єктів (зокрема, транспортної інфраструктури), а також необхідністю інвестування в сектор державного управління і оборони на тлі військового протистояння у східних регіонах [37].

Отримання кредитних позик підприємствами енергетики від міжнародних банків сприяло зростанню частки кредитів банків та інших позик.

Близько третини капітальних інвестицій було направлено на придбання машин, обладнання та інвентарю, переважна більшість яких були імпортного походження (відповідно до ТВВ за 2017 рік в основних цінах частка імпорту у ВНОК машинобудування становила 88%). Розглянемо частку капітальних інвестицій у окремі види промислової діяльності (рис. 1.5)

Рис. 1.5 Частка капітальних інвестицій у окремі види промислової діяльності за 2014-2019 рр.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [37, 38 проаналізовано автором станом на 27.01.2021р.].

Приводом для стурбованості залишається ресурсна орієнтація інвестиційних потоків. І так незначна доля інвестицій, направлених у високотехнологічні галузі (лише 0,5% загального обсягу капітальних інвестицій у 2019 році) навіть скоротилась у порівнянні з минулим роком (0,7% у структурі капітальних інвестицій за 2018 рік) [37].

Розглянемо капітальні інвестиції за видами економічної активності (2019 рік) (рис. 1.6).

Рис. 1.6 Капітальні інвестиції за видами діяльності

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [37, 38 проаналізовано автором станом на 27.01.2021р.].

Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у 2019 році мало найбільший внесок у зростання капітальних інвестицій серед ВЕД, активні процеси інвестування в альтернативні джерела енергії, що відбуваються зараз в Україні [37, 38].

Структура капітальних інвестицій за видами активів характеризується переважанням інвестицій у матеріальні активи (96-97%); за видами економічної

діяльності – домінуванням інвестицій у промисловий сектор (біля 40%); за видами промислової діяльності – у переробну промисловість (41-54%); водночас найменше коштів інвестується у водопостачання, каналізацію, поводження з відходами – близько 1-2% [39].

Не менш важливим є освоєні капітальні інвестиції або темп приросту інвестицій в основний капітал (рис. 1.7).

Рис. 1.7 Темп приросту інвестицій в основний капітал, у % до попереднього року

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [37, 38 проаналізовано автором станом на 27.01.2021р.].

Далі слід розглянути динаміку капітальних інвестицій за джерелами фінансування за 2010-2019 рр., (табл. 1.3).

Основним джерелом фінансового забезпечення інвестицій в основний капітал залишаються власні кошти підприємств та організацій. Протягом 2010-2019 рр. частка їх у загальній структурі складала 50-65 %, оскільки рушійною силою інвестування у власний бізнес і національне господарство загалом є саме суб'єкти господарювання, адже це основна ланка будь-якої економіки.

Таблиця 1.3

**Динаміка капітальних інвестицій за джерелами фінансування
за 2010-2019 роки, [124].**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Усього, млн.грн.	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	219419,9	273116,4	359216,1	448461,5	578726,4	623978,9
у т.ч. за рахунок										
коштів державного бюджету	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	2738,7	6919,5	9264,1	15295,2	22814,1	30834,5
коштів місцевих бюджетів	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5918,2	14260,0	26817,1	41565,5	50355,5	56480,0
власних коштів підприємств та організацій	111371,0	147569,6	171176,6	165786,7	154629,5	184351,3	248769,4	310061,7	409585,5	408275,7
кредитів банків та інших позик	22888,1	36651,9	39724,7	34734,7	21739,3	20740,1	27106,0	29588,9	44825,4	67232,6
коштів інвесторів-нерезидентів	3723,9	5038,9	4904,3	4271,3	5639,8	8185,4	9831,4	6206,4	1795,5	4663,9
коштів населення на будівництво житла	18885,9	17589,2	22575,5	24072,3	22064,2	31985,4	29932,6	32802,5	34645,7	32422,0
інших джерел фінансування	7752,5	9312,8	10030,9	8036,7	6690,2	6674,7	7495,5	12841,3	14704,7	24070,2

Дані наведено без урахування інвестицій у тимчасово окупованих територіях: Автономної Республіки Крим, м.Севастополя, за 2014 – 2019рр.– також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Не менш важливим джерелом фінансування інвестиційної діяльності є кошти іноземних інвесторів. Проте, в Україні існує певна проблема щодо залучення фінансового капіталу з інших країн. Частка іноземного інвестування в загальній структурі становила 3-5%, що є досить низьким значенням [1].

Отже, розглянемо інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності (рис. 1.8, табл. 1.4)

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності, %

Рис. 1.8. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, %

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Таблиця 1.4

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2010-2019 роки

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Усього, млн.грн.	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	219419,9	273116,4	359216,1	448461,5	578726,4	623978,9	419836,7
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	11062,6	16466,0	18883,7	18587,4	18795,7	30154,7	50484,0	64243,3	66104,1	59129,5	36442,1
Промисловість	55384,4	78725,8	91598,4	97574,1	86242,0	87656,0	117753,6	143300,0	199896,0	254196,2	153321,0
Будівництво	29767,0	31990,8	40760,3	40796,2	36056,7	43463,7	44444,0	52176,2	55993,9	62346,6	37980,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	18550,4	24067,9	24531,6	22190,3	20715,7	20662,9	29956,8	33664,8	51817,6	44173,7	2179,1
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	19322,4	25498,2	32413,0	18472,6	15498,2	18704,0	25107,8	37943,5	50078,3	43792,8	26488,2
Тимчасове розміщування й організація харчування	1033,2	1572,7	2264,9	1776,8	1482,0	1393,1	1477,9	2133,5	2675,1	2832,2	1689,4
Інформація та телекомунікації	8625,8	9730,0	10167,7	9864,0	8175,1	22975,0	15651,2	18395,2	29884,9	21063,4	21144,7
Фінансова та страхова діяльність	5861,5	5972,3	7353,3	6646,8	6214,5	6448,0	7678,7	8055,3	10652,3	11246,3	9972,9
Операції з нерухомим майном	9861,0	14598,9	12368,6	13550,4	11230,2	11899,0	19665,0	22505,6	27556,8	28147,2	17175,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	4991,7	10491,9	9021,3	3621,3	2921,5	4065,2	6579,4	7965,3	10798,2	11912,4	10847,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2973,8	3928,2	4973,9	4013,9	3565,1	6535,2	10009,2	12747,3	11837,8	11741,1	7773,5
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	7769,9	11437,6	11692,8	7546,2	5808,0	13942,4	22380,8	32843,9	44597,8	54305,5	55631,1
Освіта	1818,4	2090,7	1463,5	1030,5	820,9	1540,1	2257,3	3492,5	4460,0	4788,7	3051,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1920,1	2113,2	2707,2	1746,2	1223,9	2367,2	4479,0	6708,3	8138,8	9484,6	5974,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	976,7	1437,3	2598,0	2544,5	508,7	1044,3	969,9	1649,2	3663,2	4146,2	1210,7
Надання інших видів послуг	656,6	1163,9	457,8	212,2	161,7	265,6	321,5	637,6	571,6	672,5	450,4

Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та за 2014-2019 роки без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Проаналізувавши рис. 1.8 та табл. 1.4 можна зробити висновок, що після кризи 2008 року в Україні спостерігалась тенденція зниження темпів приросту капітальних інвестицій в основний капітал у всіх видах економічної діяльності, що негативно позначилось на економічному стані України. Показники за 2014 рік були найменшими в порівнянні з іншими роками. Причиною цього стали політична та економічна нестабільність та воєнні події на Сході країни. З 2015 року до 2018 року помітна тенденція збільшення темпів приросту капітальних інвестицій у всіх видах економічної діяльності. Проте, вже у 2019 році у зв'язку з пандемією COVID-19 показники знову почали падати [1].

Пандемія COVID-19 спричинила інвестиційну паузу, яка стала однією з ключових особливостей прояву коронокризи. Через втрати, які понесли суб'єкти економічної діяльності та обережну, вичікувальну позицію інвесторів в умовах загальної невизначеності, протягом усього 2020 року спостерігається суттєве падіння інвестиційної діяльності, що становить приблизно 34-36% [37].

Кризова ситуація, яку спричинила пандемія COVID-19, за результатами річного звіту Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, суттєво вплинула на інвестиційну діяльність в Україні та у світі.

Вітчизняні інвестори вирішили зробити паузу в інвестиційній діяльності через обмежувальні карантинні заходи, несприятливу зовнішню кон'юнктуру та низький попит, внаслідок чого втратили фінансові ресурси. Іноземні інвестори вирішили зайняти очікувальну позицію та призупинили свою діяльність через пандемію, загальну невизначеність відносно тривалості та поширення захворюваності, термінів обмежувальних карантинних заходів. Серед стримуючих факторів також можна виділити обмеження зовнішньоторговельної діяльності та погіршення ділових очікувань [1].

Як наслідок, всі ці фактори, які впливали на динаміку капітальних інвестицій у 2020 році, призвели до певних наслідків, а саме:

1. Скорочення притоку іноземних інвестицій.

Чистий приток іноземних інвестицій у січні-вересні 2020 року склав 212 млн дол. США у порівнянні з 4 292 млн дол. США у січні-вересні 2019 р.

2. Скорочення обсягів виданих нових кредитів.

В цілому обсяг виданих нефінансовим корпораціям кредитів у січні-вересні 2020 року скоротився на 3% у порівнянні з відповідним періодом 2019 року (у тому числі довгострокових кредитів – на 5,3%).

3. Погіршення фінансових результатів підприємств.

За січень–вересень 2020 р. фінансовий результат до оподаткування великих та середніх підприємств становив 93,3 млрд.грн прибутку (за січень–вересень 2019 р. – 342,8 млрд. грн прибутку). Прибуток становив 411,8 млрд.грн, або 90,5% порівняно із січнем – вереснем 2019 р., збитків допущено на суму 318,5 млрд.грн (або 283,9%). Частка збиткових підприємств за січень–вересень 2020 р. становила 34,8% (за січень – вересень 2019 р. – 22,7%).

Падіння обсягу освоєних капітальних інвестицій спостерігалось практично у всіх видах економічної діяльності.

Такі ВЕД як сільське, лісове та рибне господарство, добувна промисловість і розроблення кар'єрів, будівництво, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря та металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування внесли свій вклад у скорочення обсягу освоєних капітальних інвестицій, що складає майже половину негативного внеску [1; 20].

Найбільше зниження обсягу освоєних капітальних інвестицій та зниження інвестиційної діяльності показали такі види економічної діяльності [1; 20; 38]:

Авіаційний транспорт (скорочення освоєних капітальних інвестицій на 78% у порівнянні з відповідним періодом 2019 року), галузь, що найбільше потерпає від наслідків пандемії, у зв'язку з обмеженням пасажирського перевезення по всьому світу.

Спорт, мистецтво, розваги та відпочинок (скорочення освоєних капітальних інвестицій на 67% у порівнянні з січнем-вереснем 2019 року) та заклади громадського харчування (-62,6%), саме ці галузі потрапили під обмеження діяльності під час карантину. Більшість підприємств даних галузей довгий період взагалі не працювали (зокрема, II квартал 2020 р.), проведення будь-яких масових заходів було відмінено. Навіть після закінчення повного локдауну та переходу до адаптивного карантину дані галузі повинні були дотримуватись певних обмежувальних заходів (кількість осіб, які можуть одночасно бути присутніми або обслуговуватись). Ці галузі відмітили зниження попиту на свої послуги, адже громадяни за умов карантину дещо змінили свою поведінку та обмежили відвідування певних закладів, що також негативно відобразилось на діяльності підприємств та призвело до суттєвої втрати прибутків або банкрутства багатьох підприємств галузей [1; 20].

Проте в деяких ВЕД все ж таки спостерігалось зростання обсягу освоєних капітальних інвестицій:

Фармацевтична галузь (збільшення на 40,8% у січні-вересні 2020 року у порівнянні з відповідним періодом 2019 року), де у багатьох компаніях задля посилення виробничих потужностей та переорієнтації виробництва в умовах підвищеного попиту на продукцію здійснювалась закупівля додаткового обладнання.

Кур'єрська та поштова діяльність (ріст у 8,2 рази відповідно) в умовах карантинних обмежень спостерігався підвищений попит на послуги галузі.

Телекомунікація (електрозв'язок) (збільшення на 1,5%) переважно зумовлено низькою порівняльною базою та, в деякій мірі, зростанням попиту на телекомунікаційні послуги внаслідок пристосування бізнес-середовища до віддалених умов праці, використовуючи мережі зв'язку, зокрема телефону та інтернету [1; 20].

Для активізації інвестиційної діяльності та залучення іноземних інвестицій, а також внутрішнього інвестування необхідно впроваджувати заходи, які змогли б підвищити інвестиційну привабливість галузей, регіонів та

держави в цілому. Беручи до уваги досвід зарубіжних країн щодо інвестиційної політики, потрібно розробити комплексну програму заходів із залучення інвестицій, яка передбачає стабільну законодавчу базу; зміни в податковій політиці: спрощення системи оподаткування; зниження податкового тиску на інвесторів, забезпечення достатнього фінансування пріоритетних галузей економіки України, підтримку держави щодо реструктуризації об'єктів господарювання, це дозволить підвищити їх інвестиційний потенціал; розвиток та становлення стабільного фондового ринку, створення сприятливих умов для залучення інвестицій; безпека інвесторів та їх інвестицій, формування системи страхування інвестиційних ризиків [1; 20].

Отже, проаналізувавши стан інвестиційної діяльності та інвестиційної політики України, можна стверджувати, що за останні роки в Україні суттєво знизились темпи росту інвестиційної діяльності. Основними причинами зниження обсягів інвестування можна назвати: законодавчі, правові, грошово-кредитні, податкові, страхові та інші фактори економіки, на які вплинули: несприятлива фінансова ситуація в світі, воєнні події на Сході України, пандемія COVID-19, локдаун та карантинні обмеження протягом тривалого періоду. В даній ситуації необхідна цілеспрямована державна інвестиційна політика, яка сприятиме зміцненню позицій держави, накопиченню інвестиційних ресурсів в Україні та ефективності їх використання [1].

Крім стану та проблем на загальнодержавному рівні, слід також розглянути стан та проблеми інвестиційної політики держави на регіональному рівні.

В теперішніх умовах вкрай важливою є проблема залучення та фінансування інвестицій, а також їх раціонального використання в умовах складного економічного стану. Україна сьогодні перебуває у стані ринкових перетворень, а отже потребує певних умов, які б могли гарантувати інвесторам економічну безпеку та сприяли б інноваційному розвитку економіки держави.

Вітчизняні науковці вважають інвестиційну політику невід'ємною частиною державної економічної політики.

В Україні на сьогоднішній день відсутній чіткий алгоритм або механізм формування інвестиційної політики регіонів. Законодавство України не сприяє виробленню та ефективному функціонуванню регіональної інвестиційної політики, що перешкоджає місцевим органам здійснювати певний вплив на інвестиційну діяльність.

Інвестиційна політика регіону – це діяльність, спрямована на виконання узгодженої з державою стратегії по залученню інвестицій в економіку регіону, комплекс заходів, у результаті якого очікується покращення основних соціальних-економічних параметрів регіону [41].

На початковому етапі формування регіональної інвестиційної політики потрібно передусім, визначити її місце в процесах соціально-економічного розвитку регіону. У цьому контексті важливим є те, що держава повинна створити необхідні умови для підвищення самостійності місцевих органів влади у виробленні власної політики інвестування, що в свою чергу дає поштовх до подолання асиметрії економічного розвитку регіонів [42].

Головною метою в процесі формування регіональних інвестиційних проєктів повинна бути взаємодія держави та суспільства стосовно джерела фінансування під час реалізації інвестиційних проєктів. Інвестиційні проєкти можна назвати продуктом інвестиційної політики, що формується з огляду на економічну стратегію, чітко сформованих цілей, які необхідно досягнути в майбутньому. Виконанням регіональних інвестиційних проєктів займаються обласні та районні ради, які виділяють кошти обласних і районних бюджетів для фінансової підтримки даних програм [41, 43].

Щоб оцінити інвестиційний клімат в регіоні країни слід розглянути здатність регіону залучати капітал, тобто валовий регіональний продукт, капітальні інвестиції та прямі іноземні інвестиції за регіонами, що дасть змогу визначити найбільш інвестиційно привабливі регіони України.

Проте, спроможність певного регіону залучити інвестиції залежить від багатьох чинників, зокрема:

- географії розташування регіону;

- наявності природних ресурсів;
- рівня науково-технічного прогресу;
- політичної ситуації в регіоні та в державі;
- економічних показників регіону;
- рівня розвитку інвестиційної інфраструктури;
- демографічного стану регіону;
- екологічного стану;
- наявності програм державної підтримки (регіональні галузі) [41].

При формуванні регіональної інвестиційної політики необхідно перш за все, визначити яке місце вона займає в процесах соціально-економічного розвитку регіону. Тобто, в першу чергу держава повинна створити певні умови для місцевих органів влади, надати їм більше свободи та самостійності у формуванні власної регіональної політики інвестування, що сприятиме подоланню нерівномірності економічного розвитку регіонів [42].

Отже, для визначення інвестиційної привабливості регіонів України, потрібно провести детальні дослідження економічних показників. Для аналізу слід використати офіційні дані Державної служби статистики України. Розглянемо динаміку ВВП за період 2010-2018 рр. за регіонами (табл. 1.5) та частку валового регіонального продукту у загальному підсумку (табл. 1.6).

Таблиця 1.5

Валовий регіональний продукт (млн. грн)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	1082569	1302079	1459096	1522657	1586915	1988544	2385367	2983882	3560596
Автономна Республіка Крим	32426	38220	44536	46393	...	...	...	...	...
Вінницька	23589	29099	33024	36191	43990	59871	74411	92427	111498
Волинська	14429	17637	20005	20622	24195	31688	35744	51972	60448
Дніпропетровська	116136	140020	147970	152905	176540	215206	244478	313830	369468
Донецька	128986	161021	170775	164926	119983	115012	137500	166404	192256
Житомирська	18743	21928	24849	25676	29815	38425	47919	61470	77110
Закарпатська	15299	18054	21404	21400	24120	28952	32390	43043	52445
Запорізька	42736	49525	54828	54352	65968	89061	104323	130377	147076
Івано-Франківська	20446	26752	32286	33196	37643	45854	51404	63850	78443
Київська	44953	59154	69663	68931	79561	104030	128638	157043	198160
Кіровоградська	15749	20041	22056	25313	28758	38447	46021	53031	64436
Луганська	45541	57202	58767	55108	31393	23849	31356	30285	35206
Львівська	41655	52103	61962	63329	72923	94690	114842	147404	177243

Продовження табл. 1.5

Миколаївська	24055	27633	29205	32030	35408	48195	57815	69371	79916
Одеська	53878	61499	64743	69760	74934	99761	119800	149530	173241
Полтавська	44291	52252	56580	58464	69831	95867	116272	150904	174147
Рівненська	15882	19302	21795	22004	28724	35252	39469	48836	56842
Сумська	18333	22907	24933	26765	30397	41567	46287	56530	68489
Тернопільська	12726	16294	17957	18085	21676	26656	31072	40747	49133
Харківська	65293	76866	82223	85315	96596	124843	154871	187454	233321
Херсонська	15649	18448	19357	20767	23250	32215	38743	47868	55161
Хмельницька	18096	22843	26237	26426	32162	41088	48859	63882	75646
Черкаська	22354	27012	31265	33087	38466	50843	59412	73176	93315
Чернівецька	9892	11969	13166	13757	15049	18506	21239	28591	33903
Чернігівська	17008	21165	23934	24237	28156	36966	43362	56672	70624
м.Київ	196639	223774	275685	312552	357377	451700	559140	699185	833069
м.Севастополь	7785	9359	9891	11066	...	...	...	...	

Дані з 2014 року наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Таблиця 1.6

Частка валового регіонального продукту у загальному підсумку (%)

	2010	2011	2012	2013	2014 ²	2015 ²	2016 ²	2017 ²	2018 ²
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Автономна Республіка Крим	3,0	2,9	3,1	3,0	...	...	...	...	...
Вінницька	2,2	2,2	2,3	2,4	2,8	3,0	3,1	3,1	3,1
Волинська	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,6	1,5	1,7	1,7
Дніпропетровська	10,7	10,8	10,1	10,0	11,1	10,8	10,2	10,5	10,3
Донецька	11,9	12,4	11,7	10,8	7,6	5,8	5,8	5,6	5,4
Житомирська	1,7	1,7	1,7	1,7	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2
Закарпатська	1,4	1,4	1,5	1,4	1,5	1,5	1,4	1,4	1,5
Запорізька	3,9	3,8	3,8	3,6	4,2	4,5	4,4	4,4	4,1
Івано-Франківська	1,9	2,1	2,2	2,2	2,4	2,3	2,2	2,1	2,2
Київська	4,2	4,5	4,8	4,5	5,0	5,2	5,4	5,3	5,6
Кіровоградська	1,5	1,5	1,5	1,7	1,8	1,9	1,9	1,8	1,8
Луганська	4,2	4,4	4,0	3,6	2,0	1,2	1,3	1,0	1,0
Львівська	3,8	4,0	4,3	4,2	4,6	4,8	4,8	4,9	5,0
Миколаївська	2,2	2,1	2,0	2,1	2,2	2,4	2,5	2,3	2,2
Одеська	5,0	4,7	4,4	4,6	4,7	5,0	5,0	5,0	4,9
Полтавська	4,1	4,0	3,9	3,8	4,4	4,8	4,9	5,1	4,9
Рівненська	1,5	1,5	1,5	1,4	1,8	1,8	1,7	1,6	1,6
Сумська	1,7	1,8	1,7	1,8	1,9	2,1	1,9	1,9	1,9
Тернопільська	1,2	1,2	1,2	1,2	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4
Харківська	6,0	5,9	5,6	5,6	6,1	6,3	6,5	6,3	6,6
Херсонська	1,4	1,4	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,5

Продовження табл. 1.6

Хмельницька	1,7	1,8	1,8	1,7	2,0	2,1	2,0	2,1	2,1
Черкаська	2,1	2,1	2,1	2,2	2,4	2,6	2,5	2,5	2,6
Чернівецька	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0
Чернігівська	1,6	1,6	1,6	1,6	1,8	1,9	1,8	1,9	2,0
м.Київ	18,2	17,2	18,9	20,5	22,5	22,7	23,4	23,4	23,4
м.Севастополь	0,7	0,7	0,7	0,7	...	...	...	...	

Дані з 2014 року наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Далі розглянемо індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

**Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту
(у цінах попереднього року, відсотків)**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	104,1	105,2	100,2	100,0	93,4	90,2	102,4	102,5	103,4	103,2
Автономна Республіка Крим	103,4	102,7	98,8	101,0	...	...	...	...	...	...
Вінницька	103,0	107,2	103,7	104,8	104,6	97,1	106,5	101,8	104,9	107,3
Волинська	100,2	105,3	104,8	99,3	101,1	95,3	108,2	105,3	103,7	93,8
Дніпропетровська	105,8	103,4	97,5	99,3	95,1	90,3	98,4	102,1	102,4	103,4
Донецька	111,1	111,4	97,1	94,7	67,1	61,3	99,1	95,2	100,2	102,8
Житомирська	112,8	102,7	109,4	101,9	103,6	98,1	105,2	105,0	104,8	100,7
Закарпатська	107,7	104,7	103,0	100,6	102,8	93,5	97,3	103,1	104,0	98,4
Запорізька	103,2	102,9	97,8	99,3	100,4	94,7	99,7	103,1	100,5	101,4
Івано-Франківська	100,5	106,5	103,3	97,7	97,6	92,0	99,0	107,1	105,6	106,1
Київська	105,1	111,7	101,9	93,4	99,4	94,0	105,7	104,6	106,7	102,1
Кіровоградська	105,7	109,2	100,7	109,5	100,6	91,7	105,0	98,6	107,0	104,5
Луганська	102,3	109,1	99,1	92,2	61,0	47,7	118,0	83,8	98,6	103,3
Львівська	102,3	108,7	102,0	98,8	100,9	95,2	99,3	103,8	105,6	101,8
Миколаївська	103,2	102,7	96,1	104,4	98,4	95,3	105,6	99,1	103,0	104,3
Одеська	102,4	102,1	96,8	105,7	98,3	95,8	104,2	104,2	101,8	101,8
Полтавська	109,5	101,8	97,8	94,4	96,0	93,8	97,9	97,2	103,5	100,9
Рівненська	106,8	104,6	103,3	96,9	102,6	93,4	100,3	103,5	101,4	108,3
Сумська	98,9	107,8	101,7	102,7	100,4	96,7	96,6	100,2	105,5	103,2
Тернопільська	100,4	111,3	109,0	96,6	108,0	93,7	98,5	105,6	103,3	101,8
Харківська	101,7	104,5	98,4	98,8	97,9	90,9	102,1	101,4	102,3	101,4
Херсонська	101,8	103,8	100,2	101,1	99,7	98,7	102,8	100,8	99,8	101,9

Продовження табл. 1.7

Хмельницька	100,0	108,0	109,0	96,9	102,3	92,2	104,7	106,4	101,8	99,8
Черкаська	105,9	106,4	100,9	100,7	98,9	95,0	101,8	98,3	108,6	103,2
Чернівецька	100,3	104,0	106,1	101,5	98,3	94,7	99,4	103,5	104,5	104,4
Чернігівська	100,0	107,8	104,0	95,8	100,5	93,4	100,6	102,2	104,1	98,5
м.Київ	101,4	100,7	101,9	106,4	96,1	93,3	105,5	105,7	103,7	106,2
м.Севастополь	106,4	103,1	88,4	106,0	...	...	...	...	...	...

Дані з 2014 року наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Для нормального розвитку економіки та забезпечення відтворювання країні потрібен постійний приплив інвестицій. Залучення інвестиційних ресурсів повинно відбуватись у всіх без винятку регіонах. Оскільки нерівномірність залучення інвестицій може призвести до регіональної диференціації, тим самим підвищить соціальну напругу в державі. Зростання соціально-економічних показників неможливе без інвестиційної активності регіону та країни в цілому. Слабка інвестиційна активність може уповільнити ринкові процеси або знизити їх ефективність. Вітчизняні економісти вважають, що рішенням даної проблеми є залучення іноземних інвестицій. Однією з умов залучення іноземних інвестицій вважається сприятливе інвестиційне середовище.

Як свідчить статистика та спостереження науковців, дестабілізація політичної ситуації в Україні, а саме: 2010 рік – запровадження Податкового кодексу України та зміни в управлінні державою, з 2014 рік і донині – воєнні події на Сході України, 2019 рік – пандемія COVID-19, суттєво вплинули на інвесторів, що не тільки зменшило прямі іноземні інвестиції в українську економіку, а й спричинило відтік інвестицій з неї. В табл. 1.8. представлено капітальні інвестиції за регіонами за період 2010-2019 рр.

Після суттєвого спаду інвестиційної активності в регіонах та по Україні в цілому протягом 2008-2010 років, в наступні роки після кризи 2010 року

Таблиця 1.8

Капітальні інвестиції по регіонах за 2010-2019 роки

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	219419,9	273116,4	359216,1	448461,5	578726,4	623978,9
Вінницька	3544,7	5081,0	5824,1	6109,5	5674,6	7373,0	8301,9	11744,1	17626,5	15724,9
Волинська	1767,0	2577,1	3254,4	3327,1	3389,7	6166,8	6384,2	7041,9	8687,0	12664,0
Дніпропетровська	16016,9	22116,0	22509,3	21290,1	20356,5	25919,9	33169,0	42908,5	60288,6	66951,1
Донецька	14993,9	26802,0	31721,9	27912,4	13155,3	8304,3	11902,2	17268,9	26979,4	30594,5
Житомирська	2011,5	2519,8	2892,6	3005,4	2904,9	4044,4	5573,5	7722,0	8742,3	8466,9
Закарпатська	2205,4	3051,9	2736,1	2645,8	2638,7	3778,4	4663,0	5623,7	7500,6	9330,3
Запорізька	7963,8	6676,5	7204,4	6838,8	7034,5	7794,3	11039,7	15879,7	15732,0	14876,7
Івано-Франківська	4378,7	4256,2	5166,9	4797,2	6837,5	9609,3	7947,6	9707,8	9393,7	9305,5
Київська	11331,4	17672,9	20366,8	20696,6	19653,5	24359,1	33411,4	34494,5	40713,4	50295,7
Кіровоградська	2123,1	3993,2	4576,2	3224,0	3122,4	4057,1	6355,3	7320,9	7181,5	7794,3
Луганська	5646,0	6979,7	8222,6	11369,3	5222,6	2060,1	4122,2	3329,8	3219,3	3357,5
Львівська	8830,2	12114,0	11173,3	9816,7	9555,0	133186,5	18605,2	24105,9	28995,5	31061,5
Миколаївська	4422,2	4297,8	4696,0	5008,7	3771,4	5989,9	9730,2	11178,0	10099,2	12549,3
Одеська	9723,8	9347,3	14631,2	11872,2	9361,3	9983,5	16728,7	22299,7	23787,8	21080,1
Полтавська	6289,4	7859,4	10217,4	9536,3	8827,8	8337,9	15265,1	15855,6	18636,7	23005,3
Рівненська	1937,1	2565,8	2770,9	2837,3	2804,6	4334,2	4324,1	6126,8	7228,0	6729,2
Сумська	2187,6	3022,1	2871,2	2721,3	2798,1	3663,0	5762,6	6947,1	7749,9	7734,2
Тернопільська	2138,4	2524,2	3374,8	2976,2	2590,0	3827,5	4888,2	7150,6	7375,0	9210,3
Харківська	8063,4	13035,0	14759,2	9292,6	8032,3	11246,7	16545,9	19361,7	23551,3	22874,6
Херсонська	1890,6	2688,1	2435,7	2124,8	2208,1	3107,4	4591,3	7362,2	8853,2	12368,3
Хмельницька	2947,6	3546,8	3489,3	3637,6	4078,3	6809,3	9123,3	10499,9	11274,9	10534,1
Черкаська	2831,4	3225,3	3781,0	3413,3	3262,1	4485,8	6498,7	8144,2	11110,4	11385,5
Чернівецька	1714,7	1794,3	2229,3	2257,4	1686,9	2789,2	2668,8	2992,1	3720,6	4096,8
Чернігівська	1890,9	2397,0	2737,3	2842,0	2621,2	3550,2	5318,5	7351,1	8971,3	8740,5
м.Київ	53725,8	71142,4	79614,2	70320,6	67832,6	88138,6	106295,5	136044,8	200308,3	213247,8

Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та за 2014-2019 роки без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

спостерігалось збільшення надходжень інвестиційних потоків в розвиток економіки.

За період січень-вересень 2020 року зменшення обсягів освоєних капітальних інвестицій спостерігалось у всіх регіонах України.

Найменше постраждали Хмельницька, Полтавська, Кіровоградська та Волинська області, де скорочення капітальних інвестицій складало менше 20% (зниження у січні-вересні 2020 року у цих областях склало відповідно - 10,2%, 14,6%, 16,7% та 17,8% у порівнянні з січнем - вереснем 2019 року). Найбільше постраждали Херсонська, Київська та Львівська області, обсяг освоєних інвестицій в них скоротився більш ніж у 2 рази (зниження обсягів освоєних капітальних інвестицій у січні - вересні 2020 року у цих областях склало відповідно - 57,5%, 51,2% та 50,1% у порівнянні з січнем – вереснем 2019 року) [20; 37; 38]. На рис. 1.9 представлено розподіл капітальних інвестицій по регіонах.

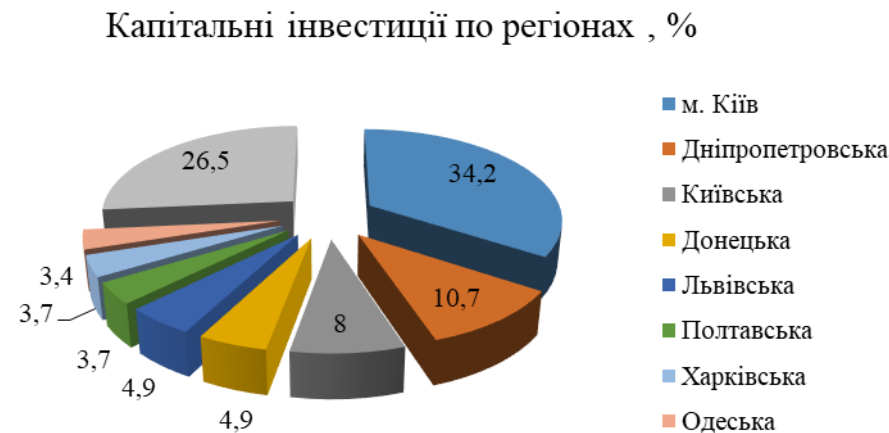

Рис. 1.9. Розподіл капітальних інвестицій по регіонах, %.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Як видно з рис. 1.9. розподіл капітальних інвестицій по регіонах є дуже нерівномірним. Так, 34,2% капітальних інвестицій в Україні припадає на м. Київ, Дніпропетровська область – 31,4%, Львівська область – 10,7% та Київська область – 8%. Решта регіонів отримують на багато менший обсяг капітальних інвестицій – від 0,5 до 5 %.

Загальний обсяг капітальних інвестицій після спаду у 2014 році у зв'язку з воєнними діями на Сході України, з 2015 року почав збільшуватись. Так, у 2015 році збільшився на 24,4%, у 2016 році – на 31,5%, у 2017 році – на 24,8%, у 2018 році – на 29%, а у 2019 році збільшився лише на 7,8% через карантинні обмеження під час пандемії.

У територіальному розрізі в 2019 році збільшення незначних обсягів капітальних вкладень в економічний розвиток спостерігалось лише в 14 регіонах, в 10 регіонах спостерігається зменшення, тоді як у 2018 році приріст мав місце в 19 регіонах, а зменшення обсягів капітальних вкладень в 5 регіонах.

За підсумками 2019 року негативну динаміку залучення капітальних інвестицій продемонстрували 10 регіонів, а саме: Вінницька (обсяг капіталовкладень зменшився на 10,7%), Житомирська (на 3,1%), Запорізька (на 5,4%), Івано-Франківська (на 0,9%), Одеська (на 11,4%), Рівненська (на 6,9%), Сумська (на 0,2%), Харківська (на 2,8%), Хмельницька (на 6,5%), Чернігівська (на 2,5%) області.

Надмірна диференціація у розподілі капітальних інвестицій по регіонах України пояснюється тим, що інвестиції концентруються в основному у тих регіонах, де є можливість їх швидкої окупності. До таких регіонів відносяться регіони з великою кількістю важкої індустрії та регіони з рекреаційним потенціалом (м. Київ, Київська, Дніпропетровська, Донецька, Харківська, Запорізька, Одеська, Львівська області) [46]. Як показує регіональна структура розподілу капітальних інвестицій на ці регіони у 2019 році припадало 73,5% від загального обсягу капітальних інвестицій в Україні.

Ступінь інтеграції країни у світове співтовариство показує обсяг іноземних інвестицій. Інвестиційний клімат в країні та проведення зовнішньої економічної діяльності визначають інвестиційну привабливість країни для інвесторів [46].

Зміну інвестиційного клімату найбільш наочно демонструє динаміка прямих іноземних інвестицій, яка вважається індикатором зміни рівня довіри та рейтингу країни. Економічна активність іноземних інвесторів в Україні, особливо в останній рік, є незначною. Наочно видно це по динаміці прямих іноземних інвестицій [47, с. 55; 20]. За даними Державної служби статистики обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну зростав до 2014 року. А в період з 2014-2018 рр. відбувається значне скорочення цього показника [38]. Проте з 2018 по 2019 рр. спостерігається хоч і незначне, але підвищення обсягу прямих інвестицій (табл. 1.9.).

Скорочення прямих іноземних інвестицій відбулось через нестабільність економічного, а також політичного стану в країні. Крім того причиною негативних змін стали недосконалість українського законодавства, неврегульованість податкової системи, неналежне забезпечення з боку влади розвитку інвестиційного ринку, складність реєстраційних та ліцензійних процедур.

Економічний розвиток регіонів залежить певною мірою від ефективності організації інвестиційного процесу в цілому. Довготривала криза в Україні вплинула на всі сфери суспільного життя: політичну, економічну та соціальну, що негативно відобразилось на соціально-економічному розвитку регіонів та сприяло посиленню територіальних диспропорцій. Процеси економічного зростання та оновлення визначаються розмірами та швидкістю їх здійснення. Приплив додаткового капіталу в регіон може забезпечити економічне зростання завдяки впровадженню новітніх технологій, відтворити оптимальні структурні пропорції в економіці, забезпечити повноцінне функціонування господарських суб'єктів, а також збільшити конкурентоспроможність регіонального виробництва [46, с. 106; 25].

За даними Державної служби статистики України в період з 2014 по 2017 рр. в усіх регіонах України відбувається зниження інвестиційної діяльності. Суттєво скоротилися іноземні інвестиції у Дніпропетровській, Донецькій, Харківській та Черкаській областях, а також у місті Києві. Проте, починаючи з 2018 року майже в усіх регіонах спостерігається динаміка зростання ПІІ (табл. 1.10).

Таблиця 1.9

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України по регіонах за 2010-2019 роки, млн. дол. США

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Усього	45 370,0	48 197,6	51 705,3	53 704,0	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32 905,1	35 809,6
Вінницька	205,3	226,4	248,2	309,4	223,0	187,8	180,0	198,9	222,5	236,7
Волинська	218,6	291,4	380,5	341,3	271,2	247,1	246,1	251,3	256,7	306,6
Дніпропетровська	10 620,3	10 183,3	9 880,1	8 913,0	5 784,9	4 030,6	3 491,1	3 688,2	3 535,5	3 797,6
Донецька	4 329,2	3 559,9	3 566,7	3 789,1	2 322,0	1 748,0	1 249,6	1 116,4	1 289,3	1 399,8
Житомирська	226,6	306,2	336,9	362,9	259,8	222,7	216,3	226,8	234,2	246,3
Закарпатська	364,4	348,5	406,4	437,5	334,2	311,8	317,0	325,1	343,3	360,9
Запорізька	902,8	937,5	1 027,6	1 075,3	843,4	682,7	863,4	910,5	900,8	912,9
Івано-Франківська	492,8	624,0	642,7	813,8	925,9	836,6	826,6	904,7	894,6	724,0
Київська	1 574,2	1 714,8	1 798,2	1 951,5	1 750,3	1 593,4	1 516,8	1 588,7	1 598,0	1 645,3
Кіровоградська	52,1	59,5	90,9	147,1	70,6	52,5	58,9	70,1	69,3	74,7
Луганська	629,5	713,3	785,5	826,4	578,2	443,9	436,4	438,0	437,2	447,2
Львівська	1 186,8	1 300,4	1 315,8	1 379,5	1 097,6	1 032,9	833,5	930,0	947,8	1 116,3
Миколаївська	165,4	152,3	244,7	282,8	228,9	212,8	213,5	206,1	220,6	305,4
Одеська	1 107,3	1 220,5	1 629,1	1 671,7	1 423,3	1 320,3	1 228,8	1 202,6	1 251,7	1 279,3
Полтавська	550,3	701,2	942,3	1 064,7	1 039,4	1 000,1	1 003,0	1 008,8	1 025,9	1 166,0
Рівненська	276,8	259,6	277,9	292,6	242,5	199,6	159,5	134,2	130,4	134,6
Сумська	359,6	361,8	386,5	422,7	263,3	199,1	190,0	181,5	184,5	198,0
Тернопільська	59,8	61,9	63,9	68,9	55,8	49,2	48,2	45,0	100,6	49,5
Харківська	2 716,8	2 814,2	2 174,3	2 131,9	1 674,3	1 519,6	642,5	638,3	652,5	762,5
Херсонська	185,5	188,6	251,5	275,2	208,2	211,0	201,3	218,5	204,8	245,4
Хмельницька	183,0	186,8	205,1	224,5	189,1	165,5	158,2	170,8	200,5	203,0
Черкаська	289,4	285,7	882,5	887,9	512,9	348,0	334,4	335,7	329,8	357,2
Чернівецька	61,9	61,9	64,2	80,2	68,6	59,1	57,1	42,6	45,6	53,0

Чернігівська	94,9	100,9	105,0	128,4	99,8	92,1	241,3	429,6	435,7	442,9
м.Київ	18 516,5	21 537,0	23 998,6	25 825,6	17 889,6	15 356,3	16 516,8	16 343,9	17 393,1	19 344,3

Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та за 2014-2019 роки без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Таблиця 1.10

Темпи зростання (зменшення) обсягу прямих інвестицій за регіонами України за 2015-2019 роки

	31.12.2015		1.10.2016		1.10.2017		1.10. 2018		01.07.2019	
	Приріст /зниження у % до початку 2015 р.	Місце регіону	Приріст /зниження у % до початку 2016 р.	Місце регіону	Приріст /зниження у % до початку 2017 р.	Місце регіону	Приріст /зниження у % до початку 2018 р.	Місце регіону	Приріст /зниження у % до початку 2019 р.	Місце регіону
Вінницька	-16,1	21	0,5	15	8,7	10	12,0	2	6,2	9
Волинська	-8,5	10	-0,3	18	8,7	9	2,1	9	7,7	6
Дніпропетровська	-6,0	4	-0,8	19	12,1	3	-0,9	21	2,3	16
Донецька	-15,7	20	-2,2	22	9,3	8	10,7	3	4,0	11
Житомирська	-12,7	18	1,4	8	8,0	11	-0,1	14	4,4	10
Закарпатська	-6,8	6	4,9	6	5,1	16	4,2	6	2,0	17
Запорізька	-10,4	16	-1,7	21	7,8	12	-1,5	22	1,3	21
Івано-Франківська	-9,6	14	1,3	11	11,6	4	-0,6	20	-1,3	25
Київська	-9,0	11	1,6	7	4,9	17	-0,4	16	2,8	15
Кіровоградська	-21,5	23	8,5	3	12,7	2	5,5	5	6,3	8
Луганська	-7,7	9	-10,7	25	3,0	22	-0,6	19	1,3	20
Львівська	-9,2	12	0,3	16	11,2	6	4,1	7	3,1	14
Миколаївська	-7,1	7	9,4	2	-0,9	24	8,2	4	11,6	3
Одеська	-6,5	5	1,4	9	4,0	20	-0,5	18	0,7	22
Полтавська	-3,8	3	0,8	13	4,8	18	1,4	10	10,7	4
Рівненська	-16,4	22	-2,3	23	6,7	13	-0,5	17	1,3	19
Сумська	-23,4	24	-1,7	20	1,4	23	-0,1	13	3,4	13
Тернопільська	-10,2	15	7,9	4	-6,0	25	-2,1	23	7,1	7
Харківська	-9,2	13	6,1	5	5,7	15	-0,2	15	12,8	2
Херсонська	1,2	1	-2,4	24	6,1	14	-7,4	25	10,3	5
Хмельницька	-11,8	17	1,0	12	10,4	7	16,3	1	0,0	24
Черкаська	-31,2	25	0,1	17	4,2	19	-2,3	24	3,4	12
Чернівецька	-13,6	19	0,7	14	11,6	5	3,2	8	13,8	1
Чернігівська	-7,6	8	1,4	10	78,3	1	-0,1	12	0,6	23
м.Київ	-1,3	2	11,7	1	3,7	21	1,2	11	1,7	18

Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та за 2014-2019 роки без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

За обсягами надходжень прямих іноземних інвестицій всі регіони України суттєво різняться. Відмінність питомої ваги кожного регіону у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій є досить значною. Лідерські позиції щодо залучення ПІІ у 2019 р. залишає за собою м.Київ – 54% від загального значення по Україні. Значна кількість іноземного капіталу надійшла до Дніпропетровської – 10,6%, Київської – 5%, Донецької – 4%, Одеської – 3,5%, Львівської – 3% та Полтавської – 3% областей (рис. 1.10).

Рис. 1.10. Структура прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіці України по регіонах, %

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

З усіх залучених прямих іноземних інвестицій 82,6 % надходить саме до цих регіонів. Оскільки саме ці регіони на сьогодні вважаються економічно розвинутими та є найбільш привабливими для іноземних інвесторів. Найменш розвинутими за підсумками 2019 року, тобто регіонами-аутсайдерами можна вважати Хмельницьку – 0,5%, Сумську – 0,5%, Рівненську – 0,4%, Кіровоградську – 0,2%, Чернівецьку – 0,1% і Тернопільську – 0,1%, області [2].

Зі структури розподілу прямих інвестицій по регіонах України (рис. 1.10) видно, що показник залучення ПІІ в м. Києві в 5 разів перевищує показник

Дніпропетровської області, що знаходиться на другому місці в рейтингу. А порівнюючи м. Київ, наприклад з Кіровоградською областю, яка є регіоном-аутсайдером, побачимо різницю в 270 разів. В період з 2014 по 2018 рр., під час спаду всіх показників, місто Київ також утримує лідерські позиції за обсягами залучених іноземних інвестицій серед всіх регіонів України. Це зумовлено вигідністю географічного положення, адміністративним статусом міста, а також економічним та політичним станом столиці України.

Аналіз прямих інвестицій на одну особу населення за регіонами України показує, що у 2019 році на одну особу приходилось від 47,7 дол. США (Тернопільська область) до 6629,8 дол. США (м. Київ) (табл. 1.11). Тобто, також спостерігаємо суттєву диспропорцію між регіонами.

Таблиця 1.11

**Прямі інвестиції на одну особу населення
за регіонами України (2015-2019), дол. США**

	Обсяги на 1 січня					На 31.12.2019
	2015	2016	2017	2018	2019	
Усього	895,5	752,7	734,8	746,9	781,6	855,5
Вінницька	138,7	117,4	113,3	126,2	142,5	153,2
Волинська	260,9	237,6	236,9	242,3	248,2	297,5
Дніпропетровська	1 763,0	1 235,5	1 077,7	1 142,8	1 099,5	1 191,1
Донецька	539,0	409,5	294,6	265,2	309,2	338,4
Житомирська	206,2	177,8	173,7	183,4	190,9	202,7
Закарпатська	266,2	248,1	252,3	258,9	273,6	288,1
Запорізька	476,5	388,1	494,5	526,2	525,7	538,3
Івано-Франківська	671,1	606,4	599,7	657,5	651,8	529,3
Київська	1 016,7	923,8	878,0	913,8	910,4	930,2
Кіровоградська	72,2	54,1	61,2	73,4	73,4	80,0
Луганська	259,9	201,0	198,8	201,2	202,8	209,0
Львівська	435,6	410,3	331,3	370,0	378,0	446,8
Миколаївська	196,4	183,4	185,1	180,0	194,2	271,6
Одеська	596,7	554,2	516,9	506,6	528,0	540,3
Полтавська	718,9	696,4	703,8	714,2	733,2	841,3
Рівненська	209,3	172,0	137,4	115,6	112,6	116,7
Сумська	233,8	178,3	171,7	165,5	169,9	184,6
Тернопільська	52,2	46,2	45,5	42,7	96,2	47,7
Харківська	615,9	560,9	238,5	238,0	244,5	287,6
Херсонська	194,8	198,3	190,3	208,1	196,8	237,9
Хмельницька	145,3	127,9	122,9	133,8	158,3	161,6
Черкаська	409,6	279,8	271,1	274,7	272,6	298,7

Продовження табл. 1.11

Чернівецька	75,8	65,2	63,1	47,1	50,5	58,9
Чернігівська	94,8	88,4	234,1	421,9	433,8	447,4
м.Київ	6 305,8	5 376,8	5 745,3	5 657,6	5 994,8	6 629,8

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних [38]

Отже, саме в економічно розвинуті регіони України направляються всі інвестиційні потоки, при цьому менш розвинуті регіони, які потребують більшого надходження іноземних інвестицій, залишають поза увагою. Такий непропорційний розподіл обсягів залучення іноземних інвестицій по регіонах сприяє погіршенню економічних зв'язків між регіонами та вносить ще більшу регіональну диспропорцію, що в свою чергу, не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку. Щоб уникнути такої проблеми країна повинна сформувати дієву та продуману державну інвестиційну політику, яка буде враховувати потреби та можливості кожного регіону і буде направлена на покращення інвестиційної привабливості регіонів та країни в цілому [45].

Недостатня інвестиційна активність в регіонах України пояснюється складним процесом входження іноземних інвестицій в країну. Основними причинами цього є економічна та політична нестабільність, військові події на Сході України, відсутність дієвих та виважених реформ, невисока довіра до урядових рішень, втручання уряду в роботу приватного бізнесу, високий рівень корупції та значні адміністративні перешкоди для розвитку інвестиційної діяльності, незацікавленість місцевих органів певних регіонів у швидкому та безперешкодному проходженні дозвільних документів, необхідних для реалізації інвестиційного проєкту. Для вирішення цих питань необхідно прийняти міри щодо зменшення регіональних диспропорцій соціально-економічного розвитку, що, в свою чергу, сприятиме активізації інвестиційної діяльності та забезпечить країні стабільне економічне зростання [46].

Для більш детального аналізу розглянемо інвестиційну діяльність на загальнодержавному рівні. Основні інвестори України та обсяг прямих інвестицій за 2010-2019 роки наведено в табл. 1.12.

Таблиця 1.12

Основні інвестори України (прямі інвестиції за 2010-2019 роки), млн. дол. США

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	31.12.2019
Усього											
Кіпр	8 603,1	9 620,5	12 700,8	15 907,7	17 725,6	11 971,6	9 894,8	8 785,5	8 932,7	9 544,5	10 368,9
Нідерланди	7 461,3	11 389,8	9 323,8	8 727,6	9 007,5	6 887,3	6 090,3	6 028,4	6 395,0	7 118,7	8 301,4
Велика Британія	2 234,1	2 229,9	2 536,4	2 496,9	2 768,2	2 146,2	1 785,2	1 947,0	1 944,4	2 131,2	2 060,6
Німеччина	6 009,6	5 001,2	5 329,8	4 496,3	2 908,4	2 110,6	1 604,9	1 564,2	1 682,9	1 701,4	1 843,1
Швейцарія	785,7	852,7	939,3	1 097,6	1 351,0	1 391,7	1 391,0	1 436,9	1 515,9	1 552,1	1 714,5
Віргінські острови (Британ.)	1 283,6	1 384,9	1 580,2	1 888,2	2 275,9	1 988,3	1 715,0	1 682,3	1 358,4	1 040,2	1 062,1
Австрія	1 674,7	1 798,9	2 317,5	2 476,9	2 314,0	1 351,5	1 152,6	1 099,9	1 038,8	1 150,0	1 249,4
Російська Федерація	1 900,2	2 692,7	2 876,1	3 040,5	3 525,9	1 620,5	343,8	813,6	797,2	597,8	783,3
Франція	1 381,1	2 105,4	1 993,1	1 510,3	1 520,5	1 341,9	1 299,1	615,6	723,4	744,4	845,5
Польща	847,0	913,0	834,3	897,2	819,8	708,0	679,4	509,1	571,3	631,7	693,7

(дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях)

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Як свідчать статистичні дані (табл. 1.12) обсяги прямих іноземних інвестицій в економіку України після подій 2014 року (коли почалися воєнні дії на Сході країни) суттєво знизились, так у 2015 році відмічено скорочення інвестицій на 13 млрд. дол. США, потім спостерігався не суттєвий підйом і знову падіння (у 2018 році зменшення показника на 6,2 млрд. дол. США порівняно з 2017 роком). В 2019 рік ПІІ в Україну збільшились на 1436,2 млн. дол. США, що становить 8,6% приросту в порівнянні з 2018 роком.

Найбільші обсяги операцій здійснювались через Кіпр, Нідерланди, Велику Британію, Німеччину та Швейцарію. Структура ПІІ в економіку України за країнами походження станом на 31.12.2019 р. представлено на рис. 1.11.

Рис. 1.11. ПІІ в економіку України за країнами походження станом на 31.12.2019 р., млн. дол. США [38].

Джерело: Побудовано автором на основі [38]

Як видно з рис. 1.11, що підтверджується статистичними даними Державної служби статистики, до числа основних країн-інвесторів, з яких в

Україну надходили прямі іноземні інвестиції, входять три офшорних зони: Кіпр, Швейцарія та Британські Віргінські Острови. Кіпр займає перше місце за обсягом інвестицій в Україну та з кожним роком ці інвестиції зростають.

Крім того, основна частина інвестиційних надходжень – це гроші українських бізнесменів, які ухиляються від податків та не сплачують їх, а виводять кошти, щоб «реінвестувати» їх у вигляді прямих іноземних інвестицій [44].

Для зручності аналізу частка основних країн-інвесторів в економіці України у % станом на 31 грудня 2019 року подані у круговій діаграмі (рис. 1.12).

Частка основних країн-інвесторів в економіці України за 31.12.2019 р., %

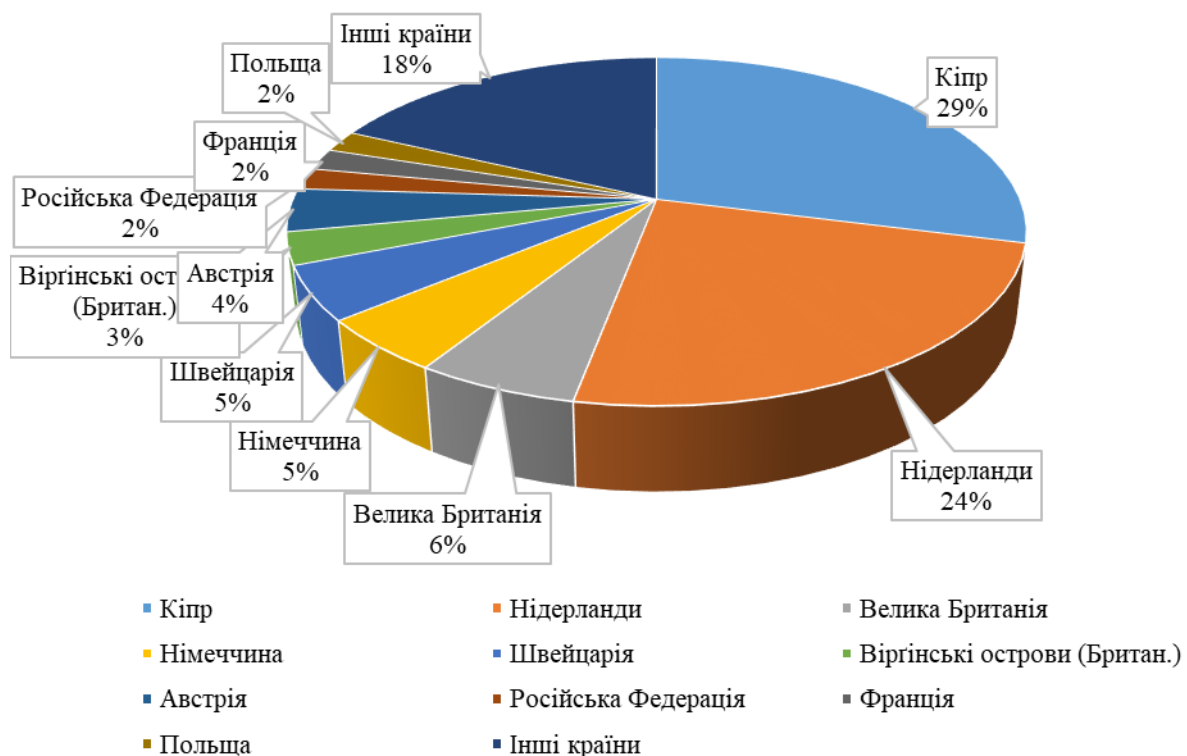

Рис. 1.12. Частка основних країн-інвесторів в економіці України, %

Джерело: Побудовано автором на основі [38]

Динаміку прямих іноземних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності в період з 2010 по 2019 рр. наведено в табл. 1.13.

Таблиця 1.13

**Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за видами економічної діяльності за
2010-2019 роки**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Усього, млн.грн.	45 370,0	48 197,6	51 705,3	53 704,0	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32 905,1	35 809,6
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	669,2	719,5	725,3	717,8	776,9	502,2	586,2	578,6	451,9	542,1
Промисловість	16 473,7	18 693,8	17 303,8	18 031,1	17 681,4	9 893,6	9 667,6	10 543,7	10 823,4	11 595,9
Будівництво	1 082,2	1 111,2	1 176,8	1 408,5	1 580,0	1 104,1	1 043,3	919,5	983,5	1 036,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4 341,1	4 681,1	5 346,1	6 070,6	6 807,8	5 247,4	5 106,5	4 957,8	5 480,2	5 662,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	923,6	1 027,1	1 073,1	1 427,6	1 535,3	1 088,0	1 086,0	985,3	1 043,0	1 088,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	354,1	353,0	374,6	411,5	446,5	332,6	330,0	343,3	355,5	349,5
Інформація та телекомунікації	1 572,3	1 734,9	1 982,7	1 840,4	1 894,7	2 089,4	2 075,7	2 100,1	2 201,1	2 939,6
Фінансова та страхова діяльність	8 973,2	11 498,3	12 908,1	13 094,9	12 261,4	4 350,1	3 627,4	3 526,3	3 641,1	4 557,6
Операції з нерухомим майном	2 371,3	3 045,6	3 508,9	3 878,3	4 768,3	3 882,1	3 764,4	3 796,3	4 258,2	4 495,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	1 133,1	1 182,0	2 072,5	2 831,0	4 006,8	2 222,6	2 253,5	2 131,1	2 096,9	2 223,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	872,1	1 110,8	1 480,3	1 760,4	1 686,9	1 222,7	1 507,3	1 550,9	1 377,4	1 113,2
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	*	*	*	*	*
Освіта	25,9	7,6	6,7	9,1	12,0	16,0	21,8	21,2	22,2	22,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	49,8	50,7	50,4	59,3	59,9	44,0	44,5	36,6	43,5	56,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	122,4	130,9	155,2	138,7	157,0	112,5	100,7	98,8	99,8	100,1
Надання інших видів послуг	28,5	23,5	33,0	26,1	28,9	*	*	*	*	*

*Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та за 2014-2019 роки без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: Сформовано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України [38]

Найбільший приріст серед прямих іноземних інвестицій демонструють такі види економічної діяльності, як: промисловість (показник росту 772,5 млн. дол. або 7,1%), оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (ріст у 182,3 млн. дол. або 3,3%), фінансова та страхова діяльність (ріст у 916,5 млн. дол. або 25,1%), операції з нерухомим майном (ріст у 237,5 млн. дол. або 5,5%) відповідно.

Аналіз прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності показує, що найбільша частина прямих іноземних інвестицій приходить на розвинуті сфери економічної діяльності (рис. 1.13)

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності, 2019 рік, %

Рис. 1.13. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) за видами економічної діяльності, %

Джерело: Побудовано автором самостійно

Станом на 2019 рік значні обсяги іноземних інвестицій зосереджено на підприємствах промисловості (32% загального обсягу прямих інвестицій в Україні). На підприємствах торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів акумульовано 16%, у фінансовій та страховій діяльності – 13%, в операціях з нерухомим майном – 13%, в інформації та телекомунікаціях – 8%, в професійній, науковій та технічній діяльності – 6%, решта галузей – менше 5%. Отже, як видно з рис. 1.13 інвестори готові інвестувати лише у розвинуті сфери економічної діяльності, де очікується висока рентабельність [17; 18; 22].

Інвестиційний клімат в країні, а також всі позитивні та негативні фактори, які на нього впливають, оцінюються міжнародними індексами та рейтингами. Основним показником для потенційного інвестора є значення індексу інвестиційної привабливості – дослідження, яке відображає стан бізнес-клімату за експертними оцінками перших осіб компаній-членів Європейської Бізнес Асоціації [48, 49]. Індекс складається із трьох компонентів: оцінка інвесторами попереднього періоду, прогнози на найближчий період, оцінка поточного стану. Він вимірюється кожні півроку, починаючи з 2008 року. Позначка три вважається нейтральною, показники вище трьох свідчать про позитивні зрушення [48].

Динаміка Індексу інвестиційної привабливості України за 2009-2018 роки зображена на рис. 1.14. Станом на кінець 2020 року Індекс інвестиційної привабливості України склав 2,4 з можливих 5 балів. Як видно з рис. 1.14. позитивні зрушення показника і перетин його межі трьох балів спостерігалось у 2017 році – 3,03 та у 2018 році – 3,07. Проте вже у 2019 році знову спостерігається зниження інвестиційної привабливості, інвестиційний індекс у 2019 році склав 2,95, а отже знову опинився нижче нейтральної позначки. Тенденція зниження була і в 2020 році – 2,4. В Європейській Бізнес Асоціації відмічають, що загалом, за всю історію досліджень, індекс жодного разу не набував позитивних значень (> 4 балів).

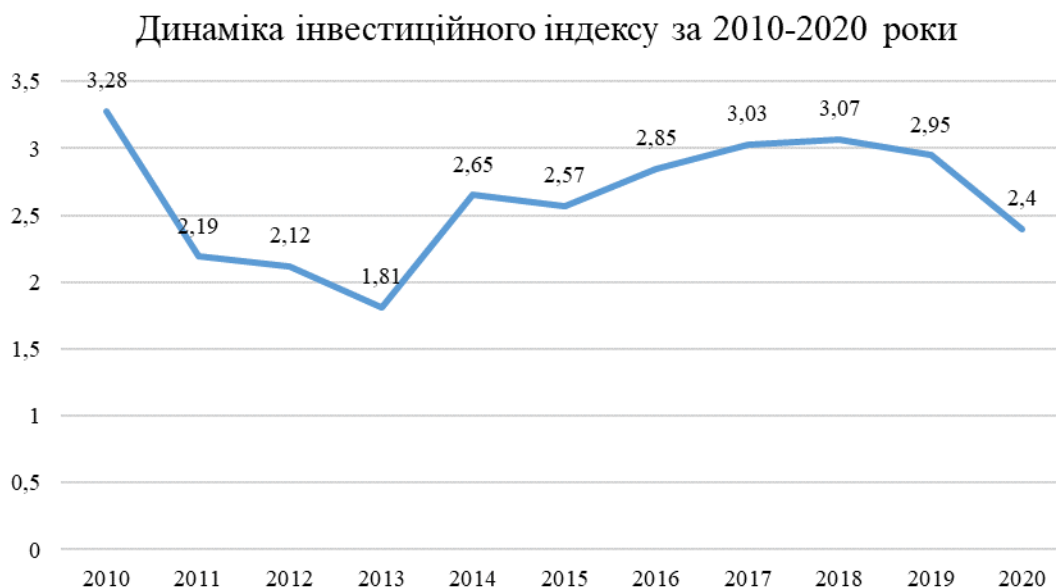

Рис. 1.14. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України за 2010-2020 роки [49]

Джерело: Побудовано автором самостійно

Європейська бізнес асоціація кожного року проводить опитування респондентів, які є стратегічними або портфельними інвесторами. На основі проведених досліджень, асоціація виділяє ряд основних перешкод іноземним інвестиціям в національну економіку. Однією з основних перешкод, яка очолила анти-рейтинг, вперше за п'ять років опитування стала недовіра до судової системи. На другому місці знаходиться розповсюджена корупція, яка була лідером усі попередні роки. Це найважливіші перешкоди як для стратегічних, так і для портфельних інвесторів. Далі у списку перешкод ідуть монополізація ринку та захоплення влади олігархами, обтяжливе та нестабільне законодавство, репресивні дії правоохоронних органів, складне податкове адміністрування, нестабільна валюта і фінансова система, військовий конфлікт з Росією, обмеження на рух капіталу та валютні операції, а також масштабна трудова міграція з України.

На рис. 1.15 наведені основні перешкоди іноземним інвестиціям в Україну станом на 2020 рік.

Рис. 1.15. Основні перешкоди іноземним інвестиціям в Україну станом на 2020 рік.

Український уряд протягом останніх років виявляє, так звані, подвійні стандарти щодо іноземних компаній. Офіційна політика спрямована на підтримку іноземних інвесторів задля залучення великої кількості прямих іноземних інвестицій, проте на практиці зарубіжні компанії, які бажають вкласти свій капітал в українську економіку, повинні проходити через неймовірні складнощі, стикаючись з великою кількістю бюрократичних перешкод, оскільки українське законодавство не досконале та не має міцної бази. А деякі вітчизняні підприємства побоюються іноземних інвестицій, тому що вважають, що іноземні інвестори планують експлуатувати економіку України [50].

Крім наведених вище перешкод, за останній 2020 рік виникла ще одна суттєва перешкода – локдаун, який було введено практично у всіх країнах світу у зв'язку з пандемією COVID-19. Не обійшов локдаун і Україну, а оскільки захворюваність ще не подолано, то є висока вірогідність повторного жорсткого локдауну. Тому Європейська бізнес асоціація вирішила провести опитування

стратегічних інвесторів і з цього питання. Отже, результати опитування інвесторів стосовно впливу повторного локдауну на їх інвестиційні плани мають наступний вигляд (рис. 1.16).

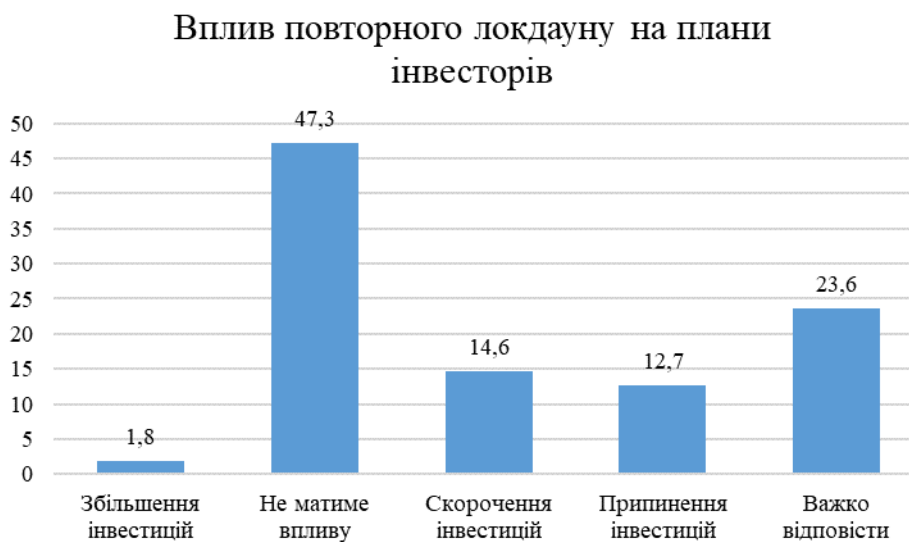

Рис. 1.16. Вплив повторного локдауну на плани стратегічних інвесторів

Проаналізувавши рис. 1.16. можна сказати, що майже половина респондентів (47,3%) вважають, що повторний локдаун не вплине на їх інвестиційні плани, проте 23,6% не можуть відповісти на це питання, ще 14,6% вважають, що це скоротить їх інвестиції, а 12,7% швидше за все взагалі припинять інвестиції в Україну і лише 1,8% стратегічних інвесторів думають збільшити інвестиції і повторний локдаун не стане для них перешкодою.

Не дивлячись на серйозні перепони для інвестицій в Україну, є також ряд позитивних зрушень в інвестиційній діяльності країни, а саме: розпочато судову реформу, вирішено питання щодо відшкодування ПДВ, прийнято закон про валютну лібералізацію, про товариство з обмеженою відповідальністю. Потенційні кроки української влади, які могли б вплинути на інвестиційні та бізнес-рішення інвесторів наступні: зняття обмежень із валютного врегулювання, боротьба з контрабандою та тіньовою економікою, перезапуск судової системи, політична

стабільність, прозора масштабна приватизація, захист прав інтелектуальної власності, покращення інфраструктури та логістики [49].

Не зважаючи на всі вище вказані недоліки, які впливають на інвестиційний клімат в Україні, існують також фактори, які все ж таки приваблюють інвесторів. Адже Україна є державою із суттєвим простором для інвестиційної діяльності завдяки своєму потенціалу, ємності внутрішнього ринку та значним трудовим ресурсам. Передумовами формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні є:

- 1) вигідне географічне положення (Україна має доступ до стратегічних ринків, зокрема, Європейського Союзу – одного з найбільших світових ринків та країн Середнього Сходу);
- 2) природно-ресурсний потенціал (інвестиційне значення в Україні мають три види природних ресурсів: мінеральні, земельні й рекреаційні);
- 3) рівень розвитку промислового виробництва;
- 4) висококваліфікована та конкурентоспроможна робоча сила;
- 5) несформований ринок товарів (Україна потенційно є одним з найбільших ринків в Європі);
- 6) незадоволений попит населення [25; 51, с. 103].

Прямі іноземні інвестиції також сприяють зростанню підприємницької активності за рахунок залучення місцевих компаній до глобальних виробничих ланцюгів. Це ключові активи для сталого економічного росту та для більш вигідної інтеграції України до глобальної економіки. Отже, передумовами необхідності залучення ПІІ в економіку України, які є стимулом для активізації підприємницької діяльності, вважають:

- створення нових робочих місць;
- підвищення експортних показників та диверсифікація експорту;
- розвиток і передача технологій;
- сприятливі умови для місцевих постачальників та субпідрядників;

- підвищення кваліфікації місцевої робочої сили;
- передача сучасних методів та навичок управління;
- приток іноземної валюти;
- підвищення конкурентоспроможності регіону.

Отже, для покращення інвестиційного клімату України необхідно сформувати виважену та дієву державну інвестиційну політику, яка була б направлена на підвищення інвестиційної привабливості країни та враховувала б потреби кожного регіону. Основними заходами з активізації інвестиційної діяльності в країні можуть бути наступні:

1) удосконалення інвестиційного законодавства відповідно до європейських норм та забезпечення його стабільності;

2) забезпечення ефективності реалізації задекларованих реформ, зокрема у судовій, податковій системі, адміністративно-територіальному устрої, впровадження антикорупційної системи з метою активізації інвестиційної діяльності;

3) формування дієвого механізму забезпечення організаційно-інституційних, фінансових та правових передумов для розвитку інвестиційної діяльності;

4) створення автоматизованої інформаційної системи, яка б забезпечила оперативний пошук партнерів у сфері іноземного інвестування, а також належного режиму консультаційного обслуговування з питань права, фінансування, кредитування, страхування, техніко-економічної експертизи інвестиційних проєктів;

5) проведення моніторингу інвестиційних проєктів, які були реалізовані (нереалізовані) на території регіону задля максимального попередження ризиків інвестиційної діяльності та формування бази даних надійності інвесторів;

6) активізація реалізації програм державно-приватного партнерства, розширюючи коло їх учасників, передусім із країн ЄС, що не лише сприятиме

вирішенню проблеми залучення іноземних інвестицій, а й налагодить міжнародну співпрацю, створить передумови для нових виробничих зв'язків;

7) побудова раціональної системи інноваційної інфраструктури, яка повинна сприяти рівномірному розподілу та ефективному використанню інвестиційних ресурсів, зменшенню ризиків інвестування [25; 52, с. 89].

Все це сприятиме підвищенню формування сприятливого інвестиційного клімату для розширення залучення інвестицій та подальшого розвитку економіки України.

Для залучення більшої кількості інвестицій в Україну слід зосередити увагу на таких факторах, як розвиток інфраструктури і кластерів міжнародного рівня; поліпшення фіскальної стабільності держави, особливо в таких галузях, як інвестиції та захист майнових прав, розвиток фінансових ринків і дерегуляція бізнесу; зменшення корупції, бюрократії, строків митного оформлення і тиску з боку податкових та інших контролюючих органів; створення спеціальної служби підтримки інвесторів, які вже прийшли в країну, яка б допомагала їм вирішувати проблеми, що виникають в ході реалізації їх проєктів (оподаткування, регулювання на ринку праці та ін.) і надавала допомогу у вирішенні спірних питань, що виникають в результаті взаємодії з державними органами; запровадження системи надання державою грантів (на оренду робочої сили, навчання та ін.); інвестування в інновації, щоб конкурувати з європейськими лідерами у галузі ПП [47, с.58].

1.3. Світовий досвід формування інвестиційної політики держави та інвестиційної привабливості економіки

Україна є привабливою країною для інвестицій, є достатньо інтегрованою у світове господарство, вона не залишається осторонь світових процесів, тому будь-які порушення макростабільності на зовнішніх ринках відображається також на економіці України [17; 18; 22].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату в Україні досить актуальним на сьогодні є питання удосконалення напрямів державного регулювання інвестиційної діяльності, зокрема, правової та організаційної бази, які необхідні для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки [17; 18; 22; 55].

Ряд позитивних зрушень у цьому напрямі вже здійснено [17; 18; 22; 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65]:

1. На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 №1547 ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультаційно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024 «Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами».

4. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

5. З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення проявів ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 прийнято Закон України №1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» [17; 18; 22; 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65].

На думку В. Сержанова при формуванні державної інвестиційної політики слід враховувати фактори, які зумовлені особливостями та специфікою розвитку кожної окремої країни:

1) розмір та рівень доходів населення, структуру їх попиту, стабільність і розвиток ринку тощо;

2) наявність працездатного населення, рівень безробіття, кваліфікацію працівників тощо;

3) доступ до наявних у країні факторів виробництва, розвинену інфраструктуру, широку мережу постачальників тощо;

4) стабільність основних макроекономічних показників: ВВП, доходу населення, інфляції тощо;

5) зовнішньоторговельну політику, доступ на іноземні ринки, конкурентну політику тощо;

6) рівноважний стан, сталий розвиток економіки, гомеостазис [70].

Без глибокого вивчення світового досвіду формування інвестиційної політики неможливо дослідження шляхів здійснення модернізації економіки, а також виявлення інструментів для її реалізації.

Незважаючи на світову економічну кризу, загальні потоки іноземного капіталу у світі постійно зростають [75]. Залучення іноземних інвестицій є досить важливим у модернізації економіки та розвитку високорозвинених постіндустріальних країн, а також країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою. Саме тому формування системи інструментарію регулювання та стимулювання притоку іноземного капіталу є пріоритетним напрямом для багатьох країн, що обрали модернізаційну стратегію соціально-економічного розвитку [2; 66].

Практика держав, які здійснили модернізацію, а також держав, які ще проходять ці процеси, показують, що активна інвестиційна діяльність є однією з умов успішного розвитку економіки, а інвестиційна політика держави – дієвим інструментом здійснення модернізації економіки [70].

Близьким та найбільш прийнятним для економіки України, виходячи зі схожих умов, є досвід залучення іноземного капіталу країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ). Більшість країн Центрально-Східної Європи після краху соціалізму розпочала активний курс реформ, які спрямовані на структурну модернізацію економіки та швидкий економічний ріст. Дуже важливу роль у швидкому економічному розвитку цих країн та проведенні у них дієвих реформ відіграли іноземні інвестиції, що залучені за допомогою низки економіко-правових механізмів. Діяльність іноземних інвесторів практично у всіх країнах ЦСЄ регулюється національними законами, постановами та адміністративними процедурами, які призначені для всіх підприємств, без винятку (національних та іноземних). Тому розбіжності у сфері регулювання і стимулювання притоку іноземних інвестицій у різних країнах визначаються особливостями податкового,

митного та інвестиційного законодавства, а також умовами та порядком реєстрації підприємств. Зважаючи на високий рівень конкуренції у сфері залучення іноземного капіталу, інвестиційне законодавство визначається системою пільг, які надаються інвесторам [2; 66].

В. Литвиненко, вважає, що всі ці моделі є успішними, тому розгляд умов їх реалізації необхідний для розробки адекватної державної інвестиційної політики в сучасних умовах [76, с. 237].

Американська модель інвестиційної політики держави, що схематично відображена на рис. 1.17, передбачає активне використання для регулювання інвестиційних процесів податкових інструментів, а також інших ліберальних макроекономічних заходів, спрямованих на стабілізацію за допомогою ринкових інструментів цін та відсоткових ставок.

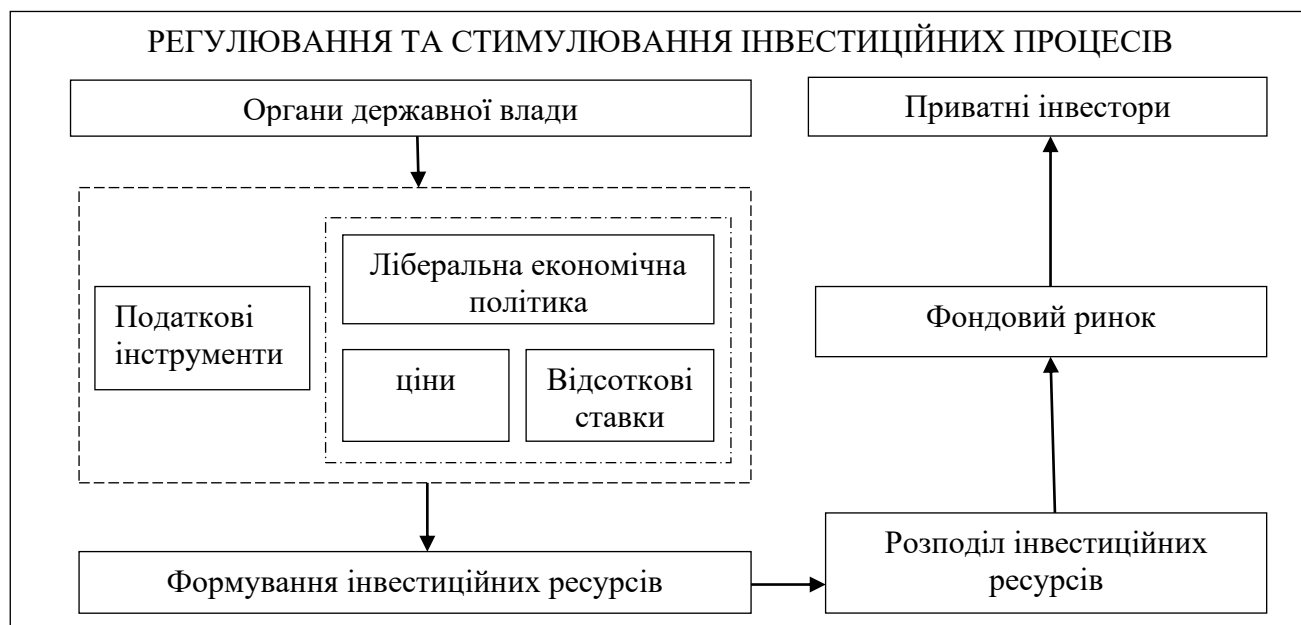

Рис. 1.17. Американська модель інвестиційної політики держави

В цій моделі практично не передбачено реалізації державних інвестицій: держава лише створює умови для ефективного формування інвестиційних ресурсів, які через розвинутий фондовий ринок розподіляються між приватними інвесторами [77].

США – країна з досить розвиненою економікою. Інвестиційний клімат США яскравий та привабливий. На сьогоднішній день ця країна знаходиться на першому місці за обсягами залучення іноземного капіталу в економіку своєї держави (в середньому близько 20% світового рівня). Відносно інвестування в країну США дотримується політики максимального стимулювання іноземних інвесторів, при цьому залишаючи за собою право контролю інвестицій в найбільш чутливі сектори економіки [7; 78].

У США федеративний устрій держави, тому регулювання питань іноземних інвестицій відбувається на двох рівнях: на федеральному та на рівні конкретних штатів. При цьому, зазвичай, на федеральному рівні встановлюються загальні вимоги, а конкретні приписи щодо участі іноземних інвесторів у проєктах на території відповідних штатів встановлюються органами місцевого управління певного штату. Відповідно, робота щодо залучення іноземних інвестицій будується кожним штатом самостійно на підставі довгострокових і короткострокових програм, розроблених з урахуванням місцевих особливостей і потреб та відповідно до місцевого законодавства.

Правове регулювання іноземних інвестицій в США на федеральному рівні здійснюється на підставі значного числа правових актів, зокрема, Публічного закону № 110-49 «Про іноземні інвестиції та національної безпеки» 2007 року (Foreign Investment and National Security Act) і відповідних галузевих законів [7].

Сьогодні державна інвестиційна політика в США направлена на залучення інвестицій, як з боку американських компаній, так і зарубіжних [79].

У США політика держави щодо розміщення іноземних інвестицій традиційно близька до нейтральної. Адміністрація підтримує відкриту інвестиційну політику, але з деякими істотними виключеннями, які стосуються в першу чергу національної безпеки.

Притік іноземних інвестицій регулюється як на національному, так і на місцевому рівнях (міста, округи, штати). При цьому програми стимулювання

іноземних інвестицій ніколи не замикаються на вирішенні суто внутрішніх проблем міст або штатів: створенні додаткових робочих місць, зміцненні промислового потенціалу, підтягуванні відсталих регіонів в економічному розвитку. Частіше вибір зупиняється на тих інвесторах, які здатні допомогти підприємствам даної території вийти на зовнішні ринки. Такий курс приносить американській економіці найбільшу вигоду.

Захист інтересів національної безпеки як найбільш важливий напрям визначений регламентацією іноземних інвесторів і відноситься до сфери федерального (державного) регулювання [80, с. 80].

Центральне місце в нормативній базі США з цього питання займає «Закон про іноземні інвестиції і національну безпеку 2007» (The Foreign Investment and National Security ACT of 2007). Цей закон посилює контроль і впорядковує процедуру допуску іноземного капіталу в галузі, які потенційно пов'язані з національною безпекою і є невід'ємною частиною «Exon-Florio» поправки (Поправка Ексона-Флоріо 1988 р. до Закону про оборонне виробництво 1950 р. уповноважує Президента США «регулювати іноземні інвестиції, особливо в оборонних галузях»). Закон розширив список угод, що підлягають перевірці Комітетом з іноземних інвестицій у США (Committee on Foreign Investment in the United States) (далі – «Комітет»), за рахунок включення в нього угод з придбання активів і об'єктів т. зв. «критичної інфраструктури», під якою розуміються «системи і майно як матеріального, так і віртуального характеру, які є життєво важливими для країни, і нездатність чи знищення таких систем і майна зробить негативний вплив на національну безпеку країни» [73, 72]. Комітет є міжвідомчим органом, безпосередньо підкоряючись президентові США.

Відповідно до приписів вищезгаданого закону Мінфіном США на його виконання було розроблено й опубліковано «Керівництво, що регулює порядок поглинання, придбання і злиття іноземними особами при здійсненні угод, які зачіпають інтереси національної безпеки» (далі – «Керівництво»). «Керівництво»

вступило в силу 22 грудня 2008 р. і кодифікує зміни по реалізації положень в інвестиційній сфері. Іноземні інвестори можуть вільно вкладати свої кошти в більшість галузей економіки США, а також виводити основний капітал і прибутки. Проте є і певні обмеження на здійснення іноземних інвестицій у капітал компаній деяких галузей американської економіки, які встановлюються або з міркувань національної безпеки, або для захисту «чутливих галузей» і «критичної інфраструктури». Такі обмеження стосуються: атомної енергетики, телебачення і радіомовлення, програм у галузі передових технологій, сільськогосподарського виробництва і рибної промисловості, банківської і біржової діяльності, у сфері повітряного і морського транспорту, надання митних послуг, у галузі видобутку корисних копалин. Такі законодавчі акти США, як Закон про оборонну продукцію, Закон про інвестування конверсії і перехідний період оборонної промисловості, фактично повністю обмежують участь іноземного капіталу в галузі розробки і виробництва військової техніки і озброєнь.

Слід також відмітити, що двосторонній Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про заохочення та взаємний захист інвестицій (Договір ратифіковано Законом № 226/94-ВР від 21.10.94 р.) містить двосторонні обмеження щодо допуску іноземних інвестицій [74].

Японська модель державної інвестиційної політики, що схематично відображена на рис. 1.18., ґрунтується на формуванні тісного взаємозв'язку між державою та приватними інвесторами. Держава шляхом встановлення суворого контролю над банківською системою мобілізує інвестиційні ресурси та розподіляє їх на пільгових умовах між приватними інвесторами в обмін на співпрацю й неухильне дотримання прийнятих на себе зобов'язань. Координатором між державою та приватними інвесторами виступають уповноважені державою консультаційні ради. Необхідною умовою функціонування даної моделі, як зазначає Л. В. о. Абишли, є наявність сильного приватного сектору та сильної держави з ефективним апаратом [81, с. 534].

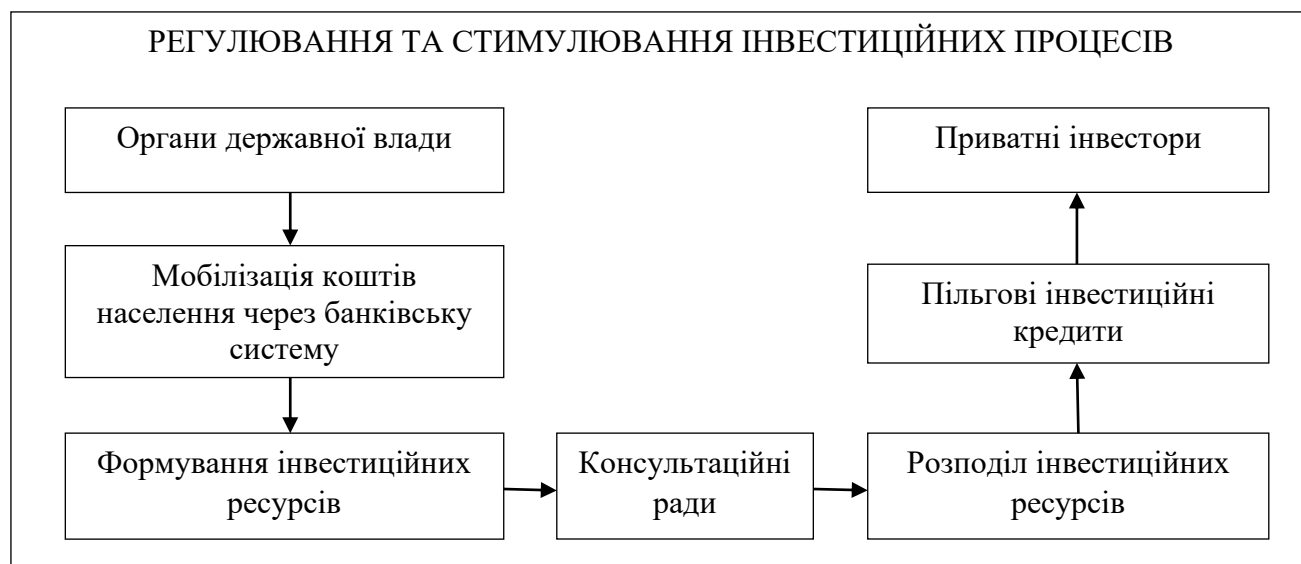

Рис. 1.18. Японська модель інвестиційної політики держави

Досвід Японії становить особливий інтерес до порядку формування та реалізації інвестиційної політики. Японія є державою, яка зуміла поєднати у власній економіці, з одного боку, відданість традиціям, а з іншого – показала успішний приклад використання і впровадження сучасних передових технологій та інновацій. Така дуальність у підходах сприяла вирішенню проблем подолання неефективної структури економіки, у тому числі промисловості. Нині ця держава у всіх асоціюється з першопостачальником технічних та технологічних новинок, а також як держава, економіка якої стрімко розвивається.

Водночас Японія дотримується принципів, норм та правил так званої Концепції національної «промислової політики», під якою розуміється протекціоністська політика держави. Вжиття національних захисних заходів по відношенню до реального, підприємницького сектору в економіці є нормою не тільки для Японії, а й для всіх високорозвинених країн світу [71].

Базуючись на засадах вільного ринку, держава відводить ключову роль інвестиційній та промисловій політиці. За норму вважається розподіл сукупного

капіталу по визначених галузях у рамках Концепції національної «промислової політики» Японії.

Концепція «промислової політики» зародилась в Японії, де отримала назву «санге сейсаку». Саме завдяки цій Концепції країні вдалося вибудувати ефективну економічну систему. Переваг у цій концепції більше, ніж недоліків. Наприклад, Японія здійснила структурну перебудову економіки, акцентувавши увагу на промислових галузях, при цьому не порушивши національних традицій. Усе це сприяло становленню національної економіки як динамічної та такої, що спроможна легко адаптуватися до швидкозмінних умов [82, с. 105].

Головною метою інвестиційної політики держави в галузевій структурі національного господарства є модифікація промисловості шляхом спільних зусиль і держави, і приватного сектору. Професор Р. Рейч із Гарвардського університету вважає, що промислова політика набагато ефективніше служить завданням стимулювання інвестицій, ніж традиційна макроекономічна «економіка пропозиції» [83, с. 57]. Тому японська модель структурної перебудови промисловості хоча й не дуже швидкими темпами, проте була проведена з мінімальними соціальними витратами.

Компаніям перспективних галузей надавався широкий спектр пільг адміністративного та економічного характеру – від надання іноземної валюти для придбання вискоєфективного обладнання, податкових пільг, знижених імпорتنих тарифів на сировину та матеріали тощо до встановлення монопольних прав на певний вид діяльності. Пріоритетність галузі оцінювалася за такими критеріями:

- перспективи нарощування експорту;
- посилення конкурентоспроможності галузі на зовнішніх ринках;
- зростання попиту на продукцію на національному ринку;
- зниження дефіциту торгового балансу держави;
- можливість отримання додаткових ефектів чи переваг для економіки держави.

Після того як державна інвестиційна політика, що проводив уряд Японії, задовольнила першочергові потреби у фінансах для капіталомістких галузей, наступним етапом стало розроблення інвестиційної політики держави для наукомістких галузей [71, с. 37].

Але з часом система пріоритетних виробництв вичерпала себе, оскільки стало очевидним, що виникла потреба у визначенні співвідношення між цінами та якістю продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, порівнянні рівня прибутковості між компаніями, що залучають державні кошти, та тих, які не користуються дотаціями держави.

Реалізувати вказане можливо було шляхом застосування більш новітніх та ефективних методів управління. Досягненню цього сприяли визначені дії уряду щодо формування сприятливих інституціональних умов. Так, для такої раціоналізації було скасовано загальний державний контроль, а введено контроль якості продукції, контроль управління трудовими ресурсами. Здійснювалося це з метою використання залучених в результаті державної інвестиційної політики коштів на впровадження нового обладнання, сучасних технологій та досягнень науки та техніки. У результаті цього підприємства отримали можливість модернізувати та оновити виробництво за сучасними технологіями, підвищити продуктивність праці та суттєво скоротити витрати виробництва на одиницю продукції. Комплекс даних факторів зіграв вирішальну роль у досягненні високої конкурентоспроможності японської продукції спершу на внутрішньому ринку, а згодом і на світовому.

Також використовувався й іноземний залучений капітал. Але державна інвестиційна програма передбачала залучення іноземних інвестицій лише тоді, якщо вони відповідали низці критеріїв:

- за рахунок їх залучення здійснювався внесок у створення додатного платіжного балансу;

– їх використання забезпечувало створення умов для зміцнення японської промисловості;

– за рахунок їх залучення прискорювалася реалізація контрактів технологічній допомозі в стратегічно важливих галузях.

Таким чином, увесь часовий проміжок промислового підйому і подальшого бурхливого економічного зростання Японії супроводжувався максимально можливим і динамічним інвестуванням у наукоємні галузі. Також паралельно стабілізувалися або помірно росли інвестиції і в традиційні галузі.

Досвід Японії засвідчує те, що високі результати отримуються лише тоді, коли виважена державна інвестиційна політика вдало поєднується з використанням сприятливих внутрішніх факторів і здійснюється з підтримкою висококваліфікованих управлінських кадрів [71, с.37].

Тайванська модель інвестиційної політики держави об'єднує в собі інструменти американської та японської моделей і зосереджена на створенні самокоординованого механізму приватного сектору в інвестиційних питаннях. Модель базується на тому, що приватні інвестори, які орієнтуються на експорт, добре обізнані у питаннях функціонування зовнішніх ринків й потенціалу інвестиційних проєктів. Навколо таких інвесторів утворюється мережа постачальників, що координують з ними свою діяльність та утворюють своєрідні групи. Функцією держави в даній моделі є активна підтримка таких експортно орієнтованих груп шляхом фінансування науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт (НДДКР) та доступ всіх учасників до розробки нових продуктів й інвестиційних планів, а також надання пільгових кредитів для їх реалізації [77].

Як зазначила Т. Ахметзянова, спроби запозичити моделі без адекватної інституціональної основи, призводять до повного провалу [84, с. 139]. Запозичення Філіппінами в кінці 1970-х років японської моделі було провальним, адже не призвело до економічного підйому держави. Досвід Східної Німеччини на

початку 1990-х років щодо запозичення та використання американської моделі теж був невдалим, і показав, що впровадження податкових пільг без створення інших сприятливих умов для інвестування, не сприятимуть успіху.

Для України прикладом ефективної інвестиційної політики держави може бути досвід таких країн як Великобританія, Франція, Німеччина і Японія.

На думку Є. Голєніщевої та В. Герзанич в даних країнах основними механізмами реалізації державної інвестиційної політики виступають [7; 78]:

1. Регулювання (підтримка або обмеження) загального обсягу капіталовкладень (це головний метод управління інвестиційним процесом, здійснюваний через політику позичкового відсотка, грошову, податкову і амортизаційну політики).

2. Вибіркове стимулювання інвестицій в певні підприємства, галузі та сфери діяльності через кредитні та податкові пільги, наприклад, за допомогою інвестиційного кредиту.

3. Пряме адміністративне втручання в інвестиційний процес маючи на меті введення або виведення певних виробничих потужностей шляхом узгодження планів і дій найбільших корпорацій.

Схожість даних механізмів у реалізації інвестиційної політики цих держав обумовлюється тим, що вони характерні для більш розвинених країн, в яких ринкова економіка вже досить зміцніла та продовжує розвиватись. Проте, є ряд певних відмінностей у формах регулювання інвестиційного механізму [7; 78].

Так, характерними рисами державної інвестиційної політики Великобританії можна назвати наступні відмінності: відсутність єдиного закону, що регулює інвестиційну діяльність; регулювання діяльності професіоналів фондового ринку максимально відділене від держави; сувора відповідальність за ефективність їх реалізації на всіх рівнях; прийняття інвестиційних рішень та їх реалізація здійснюються на позабюджетній та поворотній основі; направленість системи регулювання інвестиційної діяльності на захист прав власників фінансових

ресурсів; жорстка конкуренція між окремими учасниками фінансового ринку тощо [78].

У Франції також відсутній єдиний спеціальний закон, який регулює іноземні інвестиції. Проте, в країні діє система «попереднього повідомлення влади про наміри продовження термінів апробації», яка поширюється в основному на інвесторів з тих країн, які не є членами Європейського союзу, якщо вони приймають участь у діяльності французької компанії. Законодавство Франції чітко розмежовує прямі та інші іноземні капіталовкладення, оскільки у відношенні останніх застосовується певне пільгове регулювання. Отже, основними відмінними рисами французької моделі регулювання інвестиційних процесів є: відсутність єдиного закону, який регулює інвестиційну діяльність у Франції; низький рівень контролю над іноземними підприємствами, які діють на території країни; «Пропускна система на ринок»; система «попереднього повідомлення влади»; чітке розмежування між прямими та іншими іноземними капіталовкладеннями тощо [7; 89].

Особливе місце у регулюванні інвестиційної діяльності Німеччини, відводиться інвестиційним компаніям, діяльність яких регулюється Законом про інвестиційні компанії (1970 рік). Німецький стереотип регулювання інвестиційної діяльності полягає у його творчій спрямованості відносно внутрішніх фінансових інститутів. Відмінними рисами німецької системи правового регулювання інвестиційної діяльності є наступні: відсутність єдиного закону та органу, який би регулював інвестиційну діяльність в Німеччині; для нових фірм ускладнені умови проникнення на ринок, що, в свою чергу, зменшує їх кількість та знижує для інвесторів можливість вибору; досить високий ступінь контролю, це забезпечує максимальну зручність уряду при здійсненні контрольних функцій; жорстке прогресивне оподаткування доходів господарюючих суб'єктів; сувора система оподаткування надприбутків і податкових санкцій за недобросовісну цінову

конкуренцію; низький рівень ризику втрат вкладених в інвестиційний фонд коштів; децентралізоване регулювання ринку цінних паперів [7; 90].

Економіка Польщі для іноземних інвесторів є досить привабливою, оскільки політика країни відносно іноземних інвестицій є відкритою та дружньою. Польський уряд всіляко заохочує та стимулює іноземних інвесторів, які вкладають фінансові ресурси у території, де є високий рівень безробіття. Для таких інвесторів ставка урядової допомоги (у вигляді податкових та митних пільг) складає 50% [2; 7; 66, с. 76].

Дана ставка для малих та середніх підприємств дорівнює 65%. Підприємцям, які вкладають капітал у сектор наукових розробок надаються особливі урядові субсидії у розмірі до 100% [6]. Іноземним інвесторам надаються урядові гранти на основі Програми з підтримки інвестицій, що є досить важливими для польської економіки на 2011–2020 роки, яка була прийнята Радою міністрів Республіки Польща 5 липня 2011 року [7; 85]. Державну підтримку Міністерства економіки Польщі можуть отримати компанії, які планують капіталовкладення в таких пріоритетних секторах економіки країни, як: автомобільний, електронний, авіаційний, біотехнологічний, сектор сучасних послуг, наукових досліджень та розробок (R&D). Підтримку також можуть надати компаніям, які планують виробничі інвестиції в інших секторах економіки Польщі, за умов мінімальних прийнятних витрат проекту, що складають 750 мільйонів польських злотих і створюють не менш ніж 200 нових робочих місць або 500 мільйонів злотих і 500 нових робочих місць. У Польщі засновано агенцію з інформації та іноземних інвестицій (Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. – PAIiIZ), що несе відповідальність за створення Міжвідомчого комітету з іноземних інвестицій. Основною метою комітету є надання допомоги у підготовці всієї необхідної документації для нових іноземних інвестиційних проєктів на території Польщі. Польський уряд ініціював створення ряду веб-сайтів, що популяризують привабливість країни для іноземних інвестицій. Також Польща у 2008 році

ратифікувала більш ніж 60 двосторонніх інвестиційних договорів з багатьма країнами світу [2; 7; 86].

Нідерланди традиційно мають імідж країни зі сприятливим інвестиційним кліматом, що обумовлено легкістю реєстрації юридичних осіб, відсутністю адміністративних бар'єрів, крім того, сприятливим правовим полем (податкові преференції) та досить великою кількістю міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування.

В останні роки привабливість Нідерландів для реалізації довгострокових інвестиційних проектів все більше підвищується. З цією метою уряд Нідерландів послідовно реалізує стратегію залучення в Нідерланди іноземних інвестицій на базі партнерської взаємодії держави, бізнесу та науки. Інвестиційна політика Нідерландів базується на основі грамотної презентації інвестиційних проектів потенційним іноземним партнерам [2; 7; 78, с. 119].

Інвестиційне співробітництво Нідерландів з США, Великобританією, Німеччиною, Японією, країнами БРІКС має активний розвиток. Голландські механізми підтримки інвестиційної політики держави характеризуються конкретними вимогами та гнучким застосуванням інструментів регулювання бізнесу: обґрунтовані ставки податків та акцизів, розумне економічне обґрунтування та планування розподілу коштів, єдині для всіх закони ведення бізнесу, торгівлі та охорони навколишнього середовища. У Нідерландах діє спеціалізоване державне агентство з іноземних інвестицій (Netherlands Foreign Investment Agency), яке є підрозділом Міністерства економіки. У 2013 році Урядом Нідерландів було реалізовано розроблений комплекс заходів щодо захисту капіталовкладень та фінансової підтримки підприємств малого та середнього бізнесу (складають основу економіки Нідерландів) [2; 7; 92; 78].

Австрія створила досить ефективну систему, яка направлена на підтримку інвестиційної діяльності іноземних інвесторів. Організацією, яка займається супроводом іноземних інвестицій в країні, є Австрійська бізнес-агенція (АБА),

вона працює під егідою Федерального міністерства економіки та праці Австрії тісно співпрацюючи з іншими органами державного управління [2; 87]. Основною метою АБА є безкоштовне надання послуг іноземним інвесторам, які хочуть вести економічну діяльність у галузях промисловості та сільського господарства, що є пріоритетними галузями в Австрії. Найбільш привабливими для іноземних інвесторів, які здійснюють інвестиційну діяльність в Австрії, є податкові привілеї за доходами, отриманими від участі у діяльності іншої організації. Згідно австрійського законодавства, дивіденди отримані національною компанією від іноземної організації, не обкладаються податком на прибуток за умови дотримання певних правил: організаційно-правова форма іноземної організації має бути відповідною австрійським аналогам; частка вкладеного капіталу австрійського підприємства повинна бути не меншою ніж 25% від загального обсягу інвестицій; капітал має бути вкладений протягом 12 місяців; частка інвестицій в інших аналогічних підприємствах має не перевищувати 25% від загального обсягу діяльності іноземної компанії (виняток - підприємства, які володіють банком). Законодавство Австрії не обкладає податком на прибутки підприємства, дивіденди від яких поступають у країні їх походження. Звільнення іноземних капіталовкладень від оподаткування застосовується також до прихованих прибутків [2; 7; 88, с. 17].

Іноземним інвесторам на умовах взаємності в Австрії надається національний режим. Іноземне інвестування дозволено в усі галузі та сфери діяльності, окрім оборонної промисловості та підприємств і організацій, які фінансуються за рахунок бюджету (федеральні залізниці, пошта та телеграф, радіо і телебачення). Крім того, не допускаються іноземні інвестиції у галузі та види діяльності, що відносяться до державної монополії (виробництво тютюнових виробів та спиртних напоїв, гірничодобувна промисловість) [2; 7; 91].

Одним з найважливіших принципів інвестиційної політики Австрії є принцип надання інвесторам можливості обирати напрями інвестування та

джерела фінансування. Держава не встановлює прямих обмежень інвестування в будь-які галузі та види діяльності. Проте, є виключення, в певних випадках інвестування для здійснення певних видів господарської діяльності може виникнути необхідність в отриманні спеціального дозволу (концесії), а також вимоги з охорони навколишнього середовища та інші вимоги, які безпосередньо не пов'язані з питаннями інвестування [78, с. 119].

Австрія, завдяки ефективному механізму залучення іноземного капіталу в національну економіку, який полягає у новітній системі економіко-правових положень про інвестиції, стала однією з найуспішніших країн у сфері регулювання та стимулювання притоку іноземного капіталу [2; 7; 66, с. 77-78].

Для Угорщини, яка має відкриту економіку, пріоритетним є залучення іноземних інвестицій. Міністерством національної економіки Угорщини було засновано Національний офіс зовнішньої торгівлі, основним завдання якого є сприяння іноземному інвестуванню в країну. Для підтримки європейських траншів та розробки програм із заохочення іноземних інвестицій, було розроблено Національну програму розвитку, яка має сприяти капіталовкладенням у розвиток ключових територій країни, зокрема у регіони, що є найменш розвиненими. В контексті даної програми розвитку створена Рада інвесторів, яка веде політику підтримки економічної конкурентоспроможності Угорщини та привабливості країни для іноземних інвесторів. Рада інвесторів складається з понад 100 найбільших інвесторів і знаходиться під головуванням Міністра економіки Угорщини, Американської торгової палати, Німецько-Угорської торгово-промислової палати, угорської Асоціації спільних підприємств, угорської Асоціації міжнародних інвесторів та Постійної комісії палат ЄС. Активна діяльність Ради інвесторів почалась у 2011 році. Дана міжурядова організація в Угорщині захищає іноземні інвестиції, надає їм національний режим та сприяє репатріації прибутку [66, с. 79; 2].

В економіці Угорщини вважається допустимою частка до 100 відсотків іноземного капіталу, окрім «стратегічних» холдингів в оборонній промисловості країни. Обмеження стосується також і громадян, що не є членами ЄС. Іноземні громадяни, які мають намір вкласти капітал у фінансові установи та страхові компанії Угорщини, мають офіційно повідомити про це уряд країни. Іноземні фінансові компанії мають право відкривати в Угорщині філії та здійснювати транскордонні фінансові послуги. Практично всі компанії, які зареєстровані в Угорщині, незалежно від національності їх власників або місця їх реєстрації, мають право на інвестиційні стимули. Інвестиційні стимули надаються для капіталовкладень іноземних інвесторів у наукові дослідження та розробки, процеси зі сприяння зайнятості та професійної підготовки на основі проведення тендерних процедур. Показник інтенсивності для стимулювання визначає Уряд. Даний показник є максимальним значенням для різних стимулів у пропорції до поточної вартості інвестицій [2; 93]. Система стимулів для іноземних інвесторів в Угорщині добре розвинена, її основою є спеціальний пакет стимулів для інвестування, яке перевищує встановлену вартість (зазвичай понад 10 млн. євро). Дані стимули надаються інвесторам, якікладають інвестиції у виробничі потужності, логістичні послуги, регіональні сервісні центри, центри наукових досліджень та розробок, біоенергетичні або туристичні об'єкти. Пакети стимулів можуть містити грошові субсидії, податкові пільги, навчальні субсидії на створення робочих місць. Система стимулювання іноземних інвесторів в Угорщині відповідає нормам ЄС з конкуренції та державної допомоги і перебуває у віданні угорського Агентства з інвестицій та розвитку торгівлі й регулюється Міністерством розвитку та економіки [66, с. 77; 2].

Чеська Республіка має дієвий інструментарій регулювання та стимулювання притоку іноземних інвестицій, який ґрунтується на законодавчій підтримці як внутрішніх, так й іноземних інвесторів, що є рівноправними суб'єктами чеських податкових законів. Чеська Республіка є членом Багатостороннього агентства з

гарантування інвестиційних вкладів (Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA) – міжнародної організації із захисту інвестицій, яка є частиною групи Світового банку та Міжнародного валютного фонду [94; 2]. Урядом країни підписано ряд двосторонніх договорів для підтримки та захисту іноземних інвесторів. Тісна співпраця в інвестиційній сфері з США, Німеччиною, Великобританією, Францією, Австрією, Швейцарією, Італією, Бельгією, Люксембургом, Нідерландами, Фінляндією, Норвегією, Данією та Китаєм є прикладом таких двосторонніх договорів [2; 96]. Уряд Чехії згідно з національною схемою інвестиційних стимулів надає допомогу новим та вже існуючим інвесторам, пропонує їм підтримку в покритті 60% витрат, які пов'язані з інвестиційними проектами. Спеціальні види економічної діяльності, такі як створення центрів наукових досліджень та розробок, мають підтримку також від структурних фондів ЄС. У Чеській Республіці інвестиційні стимули складаються з податкових пільг строком до десяти років; фінансової підтримки на створення нових робочих місць (2000 євро за одне створене робоче місце); фінансової допомоги для навчання та перепідготовки нових робітників (до 45% загальних витрат на навчання); грошових грантів на стратегічні інвестиції в промисловості і технологічній галузі [2; 95].

Інвестиційна політика Китаю є частиною стратегії реформ і модернізації, оскільки багато в чому визначає високі темпи росту економіки та соціальні зміни в Китаї. Крім того, вона має певний вплив на зовнішній та зовнішньоекономічний курс країни, а також зростаючий вплив на економіку сусідніх держав.

Можна відмітити, що в Китаї враховуються обсяги іноземних інвестицій відносно укладених контрактів, а також обсяги освоєних (використаних) інвестицій за цими контрактами. Очевидно, обсяги освоєних інвестицій менше обсягів за контрактами [2; 78].

В Китаї у 2013 році було прийнято ряд нових нормативних документів у галузі регулювання діяльності зарубіжних інвесторів усередині країни. Прийняті

нормативні акти є логічним продовженням державної політики Китаю щодо вдосконалення інвестиційного клімату, яка почалась у 2012 р. [2; 79].

Китайський уряд постійно працює над удосконаленням існуючих механізмів залучення іноземних інвесторів, це сприяє великим обсягам капітловкладень в економіку країни. Китай постійно заохочує інвесторів вкладати капітал у сектори економіки з високою доданою вартістю, зокрема галузі, які включають дослідження та розробки у сфері високих технологій та їх впровадження у виробництво, розвиток альтернативних джерел енергії та сучасної сфери послуг. Урядову підтримку часто отримують експортноорієнтовані іноземні інвестиції. Забезпечення внутрішнього розвитку у сфері технологічних інновацій та ноу-хау є основним завданням інвестиційної політики Китаю [2; 97]. Уряд Китаю систематично публікує Каталог пріоритетних галузей економіки для іноземних інвестицій, який описує стимули для залучення іноземних інвестицій у певні сектори економіки на відповідних територіях країни, а також стимулює компанії розміщувати регіональні штаб-квартири у центральній, західній та північно-східній частині країни. Китай, бажаючи підвищити інвестиційну привабливість країни, підписав низку двосторонніх угод про уникнення подвійного оподаткування з іншими країнами світу [66, с.78].

Уряд Китаю періодично розробляє п'ятирічні макроекономічні плани, які включають п'ятирічний план на утилізацію іноземного капіталу [97]. Розробка таких п'ятирічних планів допомагає Китаю в забезпеченні «фундаментального переходу» від кількості до якості в іноземному інвестуванні; в концентруванні на впровадженні високих технологій; в приділенні уваги при оцінці інвестицій навколишньому середовищу та енергетичній ефективності; в запобіганні експансії іноземних монополій на ринку країни; в захисті національної економічної безпеки; в запобіганні порушень прав інтелектуальної власності. Не менш важливим є податковий режим в іноземній інвестиційній діяльності [2; 99].

Оподаткування організацій з іноземними інвестиціями здійснюється диференційовано в залежності від їх виду, галузі, до якої вони належать та місця розташування. Звільняються від податків (частково або цілком) окремі види доходів іноземних компаній, зокрема: доходи, отримані від процентних ставок за кредитами, наданими китайському уряду і державним банківським установам міжнародними фінансовими організаціями; доходи від оплати за користування патентним правом у сфері наукових досліджень та розробок, розвитку альтернативної енергетики, транспорту, новітніх технологій. Іноземний інвестор може претендувати на повернення до 40% податку на прибуток від суми реінвестицій, при реінвестуванні прибутку в КНР строком не менш ніж 5 років. Також у Китаї є податковий кредит, який звільняє організацію з іноземним капіталом від сплати податку на дохід протягом двох років прибуткової діяльності. Одержання цих пільг можливе за умови вкладення капіталу в економіку Китаю на термін, не менш ніж 10 років. Також однією з інвестиційних пільг у Китаї можна назвати можливість прискореної амортизації основних засобів підприємств з іноземними інвестиціями [2; 99]. Згідно правил дозвільної Адміністрації, що займається оцінкою іноземних інвестиційних проектів, усі запропоновані іноземні інвестиції в Китаї повинні отримати дозвіл від Національної комісії з розвитку і реформ [2; 101]. Для запобігання негативного впливу на економіку країни, навколишнє середовище та національну безпеку, китайськими урядовими організаціями здійснюється постійний нагляд за діяльністю іноземних інвесторів. На законодавчому рівні затверджено перелік галузей та секторів національної економіки Китаю, в яких обмежено або заборонено іноземне інвестування [2; 100].

Розглянувши досвід розвинутих країн доцільно розглянути які інструменти інвестиційної політики держави використовуються в економічно розвинених країнах, зокрема універсальні та специфічні інструменти (табл. 1.14).

Таблиця 1.14

**Інструменти інвестиційної політики держави в економічно розвинених країнах
(універсальні та специфічні)**

Інструменти	Країни							
	Фінляндія	США	Канада	Велика Британія	Німеччина	Італія	Франція	Японія
<i>Універсальні заходи інвестиційної політики держави</i>								
Пряме фінансування НДДКР у формі субсидій для створення та використання інновацій, на розробки та просування нових технологій, товарів та послуг	+	+	+	+	+	+	+	+
Пільгове кредитування інноваційної діяльності, яке передбачає повну та часткову компенсацію відсотків, сплачених за банківськими кредитами за рахунок коштів спеціальних фондів або державного бюджету	+	+	+	+	+	+	+	+
Надання податкових пільг та канікул як засіб непрямого стимулювання та мотивування до інноваційної діяльності	+	+	+	+	+	+	+	+
Митні пільги або повне звільнення від сплати митних податків при імпорті наукового або високотехнологічного обладнання	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Специфічні заходи інвестиційної політики держави</i>								
Пільгове оподаткування фірм, що здійснюють НДДКР, у розмірі 20% приросту витрат на НДДКР порівняно з середньорічним рівнем цих витрат за попередні роки / Надання пільгового податку для нових компаній у розмірі 25% податку на прибуток протягом трьох років		+					+	

Продовження табл. 1.14

Надання інвестиційного податкового кредиту у вигляді зменшення податку на прибуток у розмірі від 6% до 10% загальної вартості інвестицій в устаткування / Надання податкового кредиту – 10-25% витрат на НДДКР (залежно від масштабу та місця розташування компанії) Чітке розмежування преференцій держави щодо здійснення іноземними компаніями прямих та інших (зокрема пов'язаних з НДДКР) капіталовкладень		+	+				+	
Надання дотацій малим і середнім фірмам на наукові дослідження та розробку нових технологій виготовлення продукції, а також наукомістким підприємствам Стимулювання малих інноваційних підприємств					+		+	+
Надання субсидії на реалізацію проектів промислових досліджень у розмірі до половини витрат на заробітну плату науково-дослідного персоналу / Надання цільових безоплатних субсидій підприємствам, які впроваджують нову технологію / Забезпечення гарантованого повернення (до 80%) коштів, вкладених у венчурний бізнес			+	+	+		+	+
Надання пільгових кредитів фірмам (до 50% від коштів, вкладених власником фірми), що вкладають кошти в модернізацію підприємства, освоєння випуску нових товарів, а також у заходи з раціонального використання енергії (кредитна пільга поширюється на компанії, річний продаж яких не перевищує 300 млн. євро) / Надання пільгових кредитів венчурним фондам					+		+	+

Продовження табл. 1.14

Звільнення від сплати податку на прибуток у перші два-три роки діяльності та сплата податку на прибуток за пільговою ставкою в наступні роки для підприємств, що вже функціонують в складі науково-технічних підприємств / Зменшення податку на прибуток / Зменшення пільгового податку на прибуток венчурних підприємств				+		+	+	+
Звільнення від сплати податків (земельного та на майно) для компаній, які здійснюють продукування інновацій / Звільнення від оподаткування коштів, що вкладаються в ризиковані проекти (100% податків на інвестовані кошти) / Звільнення від оподаткування пенсійних фондів малих інноваційних підприємств / Звільнення від оподаткування відрахувань, які надходять до страхових фондів захисту від ланцюгових банкрутств						+	+	+
Звільнення від сплати реєстраційного податку для нових підприємств, що створюються в складі науково-технічних підприємств						+		
Зменшення корпоративного податку на суму, еквівалентну частині приросту власних витрат фірми на НДДКР стосовно попереднього рівня / Надання податкової знижки на приватні інвестиції в НДДКР			+					+
Вирахування з доходу, що оподатковується, вартості наукової апаратури та обладнання, яке безкоштовно передається компаніями університетам на НДО		+						
Встановлення пільгового режиму амортизаційних відрахувань		+						

Продовження табл. 1.14

Фінансування таких сфер, як медицина, природні науки (біологія), захист навколишнього середовища, культура продукування нової техніки	+							
Фінансування досліджень і розробок, орієнтованих на створення експортних продуктів	+							
Взаємодія між університетами, приватним бізнесом і структурами громадського сектора	+							
Страховання коштів, які надаються венчурним фірмам з боку держави				+				
Створення товариств взаємного кредитування								+

Джерело: Розроблено автором дослідження

Проаналізувавши світовий досвід, можна зробити висновок, що особливий інтерес для нашої країни становить вивчення досвіду Польщі, Чехії, Угорщини та Австрії [125].

Дослідження світового досвіду дало змогу з'ясувати, що державна інноваційна політика України має певні особливості, зумовлені передусім макроекономічними та політичними чинниками, які мають певний негативний вплив. Щоб усунути дію цих деструктивних чинників національної економіки та в подальшому запобігти їх виникненню державне регулювання України має дотримуватись принципу системності. Інвестиційна політика держави повинна підпорядковувалася визначальній меті соціально-економічного розвитку країни.

Досвід розвинутих країн щодо державного регулювання інвестиційних процесів сприятиме покращенню стану економіки України та виведенню її зі стану кризи.

Висновки до розділу 1

Основними результатами і висновками першого розділу дисертації є наступні:

1. У результаті проведених досліджень у першому розділі доведено актуальність формування інвестиційної політики держави як одного з важливих елементів системи державного регулювання. Досліджено нормативно-правову базу регулювання інвестицій в Україні, зокрема прямі та непрямі форми державного регулювання інвестиційної діяльності.

2. Узагальнено та згруповано основні нормативні акти регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку організаційний підхід, що дозволив узагальнити та згрупувати основні нормативні акти

регулювання інвестиційної діяльності в Україні, що дозволить удосконалити інвестиційну діяльність та спростити систему залучення інвесторів.

3. Згруповано недоліки регулювання та заходи удосконалення системи правового регулювання в Україні з метою покращення інвестиційного клімату в Україні та врегулювання нормативно-правового законодавства, що сприятиме залученню інвестицій в Україну.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку організаційний підхід, що на відміну від існуючих узагальнює основні недоліки регулювання, що дало змогу проаналізувати та згрупувати недоліки регулювання і заходи удосконалення системи правового регулювання в Україні з метою покращення інвестиційного клімату в Україні та врегулювання нормативно-правового законодавства.

4. Досліджено та проаналізовано сучасний стан та проблеми реалізації інвестиційної політики України. Зокрема, сформовано на основі офіційних даних Держстату України діаграму розподілу освоєних капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності, що дало змогу обґрунтувати існуючі проблеми в інвестиційній політиці держави та доцільність заходів удосконалення інвестиційної діяльності.

5. Проаналізовано обсяг капітальних інвестицій в Україні протягом десяти останніх років, а також капітальні інвестиції за видами діяльності.

6. Проаналізовано джерела капітальних інвестицій за джерелами інвестування за 2010-2019 роки. Основним джерелом фінансового забезпечення інвестицій в основний капітал в економіці України залишаються власні кошти підприємств та організацій. Ще одним джерелом фінансування інвестиційної діяльності є кошти іноземних інвесторів. В Україні існує проблема заохочення іноземних інвесторів та залучення в національну економіку фінансових ресурсів з інших країн.

7. Проаналізовано капітальні інвестиції за видами діяльності за 2010-2019 роки та визначено, які види діяльності є більш привабливими для інвесторів, а також визначено причини скорочення темпів приросту капітальних інвестицій в

основний капітал у всіх сферах діяльності, що негативно відобразилось на економічному стані України.

8. Розглянуто та проаналізовано сучасний стан та існуючі проблеми реалізації інвестиційної політики держави на регіональному рівні, зокрема розподіл капітальних та прямих інвестицій по регіонах за 2010-2019 роки. Проаналізовано основних інвесторів України, визначено частку основних країн-інвесторів в економіці України. Розглянуто та проаналізовано прямі іноземні інвестиції в економіці України за видами діяльності за 2010-2019 роки. Розглянуто та проаналізовано динаміку індексу інвестиційної привабливості України за 2010-2020 роки. Визначено та проаналізовано основні перешкоди іноземним інвестиціям в Україну.

Науковий результат: отримали подальшого розвитку методичний та системний підходи, що дали змогу всебічно дослідити та проаналізувати стан і проблеми реалізації інвестиційної політики держави на рівні країни та на регіональному рівні, а також обґрунтувати доцільність заходів щодо залучення іноземних інвестицій в Україну.

9. Узагальнено та проаналізовано світовий досвід формування інвестиційної політики держави та інвестиційної привабливості економіки, що дало змогу визначити досвід яких країн становить особливий інтерес для України.

10. Узагальнено та проаналізовано інструменти інвестиційної політики держави, які використовуються в економічно розвинених країнах, що дало змогу виділити універсальні та специфічні інструменти.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку організаційний підхід, який на відміну від існуючих узагальнює основні аспекти формування та реалізації інвестиційної політики держави в різних країнах світу, що дало змогу проаналізувати та узагальнити інструменти інвестиційної політики держави і розподілити їх на універсальні та специфічні, а також визначити досвід яких країн становить особливий інтерес для України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Парфенюк Є. І. Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні / Є. І. Парфенюк // Науковий вісник НЛТУ України. - 2012. - Вип. 22.14. - С. 288-295. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlut_2012_22.14_51
2. Бударна В. О. Правовий механізм формування інвестиційної політики держави / В. О. Бударна // Економічна теорія та право. - 2016. - № 2. - С. 160-170. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2016_2_30
3. Бударна В. О. Інвестиційна політика України: досвід законодавчого забезпечення / В. О. Бударна // Економіка та право. - 2018. - № 2. - С. 41-49. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esp_2018_2_5
4. Яценко А.В. Формування інвестиційної політики зі стратегічних позицій розвитку України / А.В. Яценко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 8. – С. 12–17.
5. Вакалюк В. А. Правове забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності в Україні / В. А. Вакалюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2016. - № 1. - С. 66-69. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2016_1_10
6. Руденко О. А. Особливості державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні / О. А. Руденко // Наук. вісн. Полтав. ун-ту економіки і торгівлі. – 2014. – № 1 (63). – С. 31–37.
7. Герзанич В.М. Шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання іноземного інвестування в Україні / В. М. Герзанич // Державне управління: удосконалення та розвиток №10, 2015. - Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=904>
8. Іноземні інвестиції та національний капітал: парадигми взаємодії : зб. наук. пр. / ред. Я. А. Жаліло. – К. : Сатсанга, 2001. – С. 67.

9. Про захист іноземних інвестицій: закон України від 18.09.1991, № 1560-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

10. Про інвестиційну діяльність: закон України від 18.09.1991, № 1560-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

11. Про інститути спільного інвестування: закон України від 15.03.2001, № 2299-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2299-14>

12. Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна»: закон України від 21.10.2010, № 2623-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2623-17>

13. Про режим іноземного інвестування: закон України від 19.03.1996, № 93/96-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>

14. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць від 06.09.2012, № 5205-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>

15. Сааджан В.А. Іноземні інвестиції: аналіз та вплив на економічний розвиток України / В.А.Сааджан, Т.О. Скорик [Електронний ресурс] // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 3-4 (4-5). – С. 129-135. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>.

16. Господарський кодекс України // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 18, 19–20, 21–22. – Ст. 144.

17. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (Конвенцію ратифіковано Законом № 1547-III від 16.03.2000). Відомості Верховної Ради України. 2000. № 21. Ст. 161. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_060.

18. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 351.

19. Savitska O. P. State regulation of investment processes in Ukraine / O. P. Savitska, N. V. Savitska // Vestnik of the National University «Lviv Polytechnic»: Management and Entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and development problems. – 2011. – Vol. 714. – P. 391–398.

20. Кухар В. І. Господарсько-правове забезпечення державної інвестиційної політики в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / В. І. Кухар. – Х., 2008. – 21 с.

21. Гуменна К. Р. Систематизація інвестиційного законодавства України / К. Р. Гуменна. // Демократичне врядування. - 2013. - Вип. 12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_39

22. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон [Електронний ресурс] : Закон України 2673-XII від 13.10.1992 р., остання редакція від 17.02.2006 р. [чинний]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>.

23. Інвестиційне законодавство: стан, проблеми, перспективи [Електронний ресурс] : роз'яснення від 08.05.2012 р. / Міністерство юстиції України. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0015323-12?test=NOaMfL2dtr58UF86ZiePnC3XHI4Fos80msh8Ie6>.

24. Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс] : Закон України 2404-VI від 01.07.2010 р. [чинний]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.

25. Про стимулювання розвитку регіонів [Електронний ресурс] : Закон України 2850-IV від 08.09.2005 р. [чинний]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>.

26. Кравчун О.С. Механізм державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні / О.С. Кравчун // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 3 (38).

27. Стефанишин Г.С. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Г.С. Стефанишин, О.І. Лиса // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.11. – С. 302-309.

28. Коюда О.П. Інвестування / О.П. Коюда та ін. – К.: Знання, 2008. – 452 с.

29. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_060

30. Світлична Ю.О. Нормативно-правове регулювання іноземного інвестування в Україні [Електронний ресурс] / Ю. О. Світлична // Вісник Чернівецького факультету Національного університету “Одеська юридична академія”. – 2017. – Вип. 3. – С. 59-69. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchfo_2017_3_8

31. Задыхайло Д. В. Вступительная статья / Д. В. Задыхайло // Инвестиционное право Украины : сб. нормат.-прав. актов с коммент. – Харьков : Эспада, 2002. – 752 с.

32. Інформація щодо інвестиційного клімату України [Електронний ресурс] / Департамент інвестиційної діяльності Міністерства економіки України. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=97188&cat_id=96261.

33. Косенко А. В. Нормативно правовий механізм державного регулювання інвестиційних потоків в Україні / А. В. Косенко // Економіка будівництва і міського господарства. - 2013. - т. 9, № 2. - С. 149-159. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ebimg_2013_9_2_12

34. Садченко М.М. Теоретико-практичні аспекти правового регулювання інвестиційної діяльності / М. М. Садченко // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2020. – Вип. 2. – С. 196-206.

35. Новікова Л.В. Правові аспекти державного регулювання іноземного інвестування в Україні / Л.В. Новікова, Л.О. Чернишова // Економіка і суспільство. – 2018. – Вип. 16. – С. 72-80.

36. Радіонов Ю. Д. Проблеми реалізації бюджетних інвестицій / Ю. Д. Радіонов // Економіка України. – 2015. – №2 (639). – С. 48–59.

37. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>

38. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

39. Романчук З. З. Фінансове регулювання інвестиційної діяльності в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Романчук Зоряна Зіновіївна ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів, 2017. - 20, [1] с. : рис.

40. Грушевицька А. Б. Проблеми інвестування в основний капітал економіки України / А. Б. Грушевицька, Ю. О. Гернего // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – №4, Т. 2. – С. 82–85.

41. Цанько О. О. Теоретичні основи формування інвестиційної політики: регіональний аспект / О. О. Цанько // Ефективність державного управління. - 2016. - Вип. 1-2(2). - С. 92-99. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_1-2%282%29__13

42. Шевченко О. В. Інвестиційна активність регіонів України: вплив на економічне зростання / О. В. Шевченко // Стратегічні пріоритети [Текст]. — 2009. — № 1 (10). — С. 175—181.

43. Слеп'ян Е. В. Регіональні інвестиційні проекти: класифікація та джерела фінансування / Е. В. Слеп'ян // Вісник Запорізького національного університету: Економічні науки [Текст]. — 2009. — № 1(4). — С. 202—206.

44. Олешко Т.І. Особливості залучення іноземних інвестицій в економіку України URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2019/6.pdf

45. Попельнюхов Р. В. Інвестиційна привабливість економіки України (інвестиційний клімат) / Р. В. Попельнюхов // Інвестиції: практика та досвід. - 2009. - № 21. - С. 24-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2009_21_7

46. Сімків Л. Є. Особливості інвестиційних процесів у регіонах України на сучасному етапі / Л. Є. Сімків // Вісник Одеського національного

університету. Серія : Економіка. - 2016. - Т. 21, Вип. 3. - С. 105-108. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_3_25

47. Фатюха Н. Г. Стан і перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / Н. Г. Фатюха, Я. Ю. Дем'яненко // Сталий розвиток економіки. - 2014. - № 3. - С. 54-59. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2014_3_11.

48. Штепенко К.П. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та передумови необхідності їх залучення [Текст] / К. П. Штепенко, О. Ю. Забураєва // Ефективна економіка. — 2019. — № 5. — Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/36.pdf

49. Офіційний веб-сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eba.com.ua/en/press_and_media/press_room/indices/investment_attractiveness_index

50. Ткач С. Ключові ризики та можливості для інвесторів України з країн Європейського Союзу в умовах зони вільної торгівлі / С. Ткач [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/e20150605.pdf>.

51. Малько К. С. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах / К. С. Малько // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 3. - С. 100-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_3_13.

52. Чернишова Л. О. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні / Л. О. Чернишова, В. В. Сазонова // Бізнес Інформ. - 2013. - № 2. - С. 87-90. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_2_19.

53. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.sfs.gov.ua](http://www.sfs.gov.ua).

54. Шевчук І.В. Вплив податкової політики на інвестиційні процеси в Україні. Вісник ЖНАЕУ. Фінанси, облік та аналіз господарської діяльності. 2015. № 1 (48). Т. 2. С. 160–170.

55. Шевченко О. М. Державне регулювання інвестиційної діяльності у сучасних трансформаційних умовах / О. М. Шевченко // Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. - 2017. - № 1. - С. 47-58. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pandr_2017_1_8

56. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] Закон України від 23.02.2006 № 3480 – IV.- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2927-17>

57. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

58. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України. - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

59. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди [Електронний ресурс] Закон України від 15.12.2005 № 3201 – IV- Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2299-14>

60. Про наукову і науково-технічну експертизу [Електронний ресурс] :Закон України від 10.02.1995 р. №52/95-ВР. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>

61. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності [Електронний ресурс] Закон України від 16.01.2003р. №433-IV. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/433-15>

62. Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків [Електронний ресурс] Закон України від 16.07.1999р. №991-XIV - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2743-14>

63. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] Закон України від 15.12.2005 № 3201 – IV- Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/en/123-19>

64. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс] Закон України від 23.02.2006 № 3480 – IV- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

65. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій[Електронний ресурс] Закон України від 31.05.2016 №1390-VIII - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1390-19>

66. Дупай Р. Інструментарій регулювання і стимулювання притоку іноземних інвестицій: світовий досвід та українська практика / Р. Дупай // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2014. - Вип. 2. - С. 74-82. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2014_2_9

67. Шевченко Н.І. Методи реалізації державної інвестиційної політики / Н.І. Шевченко // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. – 2010. – С. 259-268.

68. Дудкин В. Индикативное планирование – механизм координации деятельности государственных и негосударственных субъектов управления экономикой/В.Дудкин,Ю.Петров// РЭЖ.-1998.-№6.-С.38-58

69. Исторический опыт и перестройка. Человеческий фактор в социально-экономическом развитии СССР/Под ред. Ю.С.Борисова.-М.:Мысль,1989. – 302с.

70. Сержанов В.В. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики / В.В. Сержанов // Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». – 2018. – №44. – С. 81-84.

71. Сержанов В.В. Досвід Японії у формування державної інвестиційної політики / В.В. Сержанов // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2018. – № 13. – С. 35-38.

72. Бойчук Р.П. Форми, методи та інструменти державного регулювання інвестиційної діяльності / Р.П. Бойчук // Право та інноваційне суспільство. – 2016. - №2 (7). - С. 9-17.

73. Законодательство об иностранных инвестициях США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rustradeusa.org/usa/307/313/?Print=1>

74. Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про заохочення та взаємний захист інвестицій : Договір ратифіковано Законом № 226/94-ВР від 21.10.94 // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 15. – С. 36. – Ст. 716.

75. OECD (2013), OECD International Direct Investment Statistics 2013, OECD Publishing [WWW resource]. – Mode of access : <http://dx.doi.org/10.1787/idis-2013-en>.

76. Литвиненко В.А. Направления и механизмы государственной инвестиционной политики стабилизации и экономического роста / В.А. Литвиненко // Аудит и финансовый анализ. – 2009. – №2. – С. 234-243.

77. Руденко В. В. Зарубіжний досвід формування та реалізації інвестиційної політики держави / В. В. Руденко // Облік і фінанси. - 2014. - № 1. - С. 96-101. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2014_1_17

78. Голеніщева Є. Ю. Особливості формування та реалізації державної інвестиційної політики в різних країнах світу [Електронний ресурс] / Є. Ю. Голеніщева // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. - 2016. - Вип. 1. - С. 115-122. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2016_1_19

79. Любімов В. І. Особливості державного регулювання іноземних інвестицій: закордонний досвід / В. І. Любімов // Економічний простір. – 2009. – № 21. – С. 65–71.

80. Ортіна Г.В. Інструментарій та механізм державного регулювання інвестиційного забезпечення розвитку реального сектору економіки / Г.В. Ортіна // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – №20. – С. 77-81.

81. Абышлы Л.В. Формирование инвестиционной политики и общий разбор ее влияния на экономику / Л.В. о. Абышлы / Журнал европейской экономики. – 2010. – №4. – Т. 9. – С. 532-537.

82. Романова Т.В., Чевганова В.Я. Шинкаренко Р.В. Світовий досвід формування інвестиційної політики. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 3. Т. 3. С. 103–106.

83. Ліба Н.С. Закордонний досвід реалізації регіональної політики. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Вип. 6. С. 56–59.

84. Ахметзянова Т.А. Анализ отечественного и зарубежного опыта инвестиционной деятельности: модели зарубежной инвестиционной политики / Т.А. Ахметзянова // Вестник Башкирского института социальных технологий. – 2010. – №1. – С. 161-172.

85. Ministry of Economy of the Republic of Poland: Program for the support of investments of considerable importance for Polish economy for years 2011–2020. – Warsaw, 5 July 2011 // [WWW resource]. – Mode of access : <http://www.mg.gov.pl/files/pload/7831/program%20wersja%20angielskim.pdf>.

86. Polish Information and Foreign Investment Agency [WWW resource]. – Mode of access : http://www.paiz.gov.pl/governmental_grants.

87. ABA-Invest in Austria [WWW resource]. – Mode of access : <http://investinaustria.at/EN/Home/ABA-Invest+in+Austria.aspx>.

88. Гаврилюк О. В. Зарубіжний досвід залучення іноземних інвестицій / О. В. Гаврилюк, С. В. Сіденко, Б. С. Арагау. – К. : Ін-т світ. економіки і міжнародних відносин НАН України, 1995. – 125 с.

89. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підруч. / Т. В. Майорова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

90. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна інвестиційна діяльність : підруч. / Б.В. Губський, О.М. Мозговий та ін. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.

91. European Commission: Foreigndirectinvestmentstatistics [Electronic recourse]. – Regime of access : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Foreign_direct_investment_statistics.

92. Міністерство економіки Нідерландів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://investinholland.com>.

93. U. S. Department of State [WWW resource]. – Mode of access : <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2012/index.htm>.

94. Multilateral Investment Guarantee Agency [WWW resource]. – Mode of access : <http://www.miga.org/>.

95. Czechinvest. Investment Climate in the Czech Republic. Last update: March 2013 [WWW resource]. – Mode of access : <http://www.czechinvest.org/data/files/en-obalkavnitrek-ic-brezen-2013-53-en.pdf>.

96. The World Bank [WWW resource]. – Mode of access : <http://web.worldbank.org>

97. The China Council for International Investment Promotion [WWW resource]. – Mode of access : <http://en.cciip.org.cn/>

98. Китай. – М., Междунар. Отношения, 1992.

99. Dongguan Foreign Investment Promotion Cente [WWW resource]. – Mode of access <http://www.investinchina.gov.cn/index.html>.

100. U. S. Department of State [WWW resource]. – Mode of access : <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2012/index.htm>.

101. National Development and Reform Commission [WWW resource]. – Mode of access : <http://en.ndrc.gov.cn/mfndrc/default.htm>.

102. Гальцова О. Л. Фінансування розвитку малого бізнесу: проблеми ефективного використання інвестиційної складової / О. Л. Гальцова // Причорноморські економічні студії. - 2016. - Вип. 5. - С. 53-56. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_5_12.

103. Ганущак-Єфіменко Л. М. Аналіз інтеграційного розвитку підприємств машинобудівної галузі за показниками інвестиційної активності на вітчизняному ринку / Л. М. Ганущак-Єфіменко, М. О. Скоморохов // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 10. - С. 95-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_10_15.

104. Ганущак-Єфіменко Л. М. Концептуальні засади управління інноваційно-інвестиційною діяльністю промислових підприємств / Л. М. Ганущак-Єфіменко // Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 10. - С. 93-98. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_10_12.

105. Гриценко Л. Л. Розвиток інвестиційної політики на засадах взаємодії держави та бізнесу: методологія і практика [Текст] : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Гриценко Лариса Леонідівна ; Держ. вищ. навч. закл. "Укр. акад. банк. справи Нац. банку України". - Суми, 2013. - 39 с. : рис., табл.

106. Інвестиційне забезпечення соціально-економічного розвитку міста [Текст] : монографія: у 2 т. / заг. ред. А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва ; Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. - ISBN 978-966-8958-47-2. Т. 2 : Інструменти інвестиційного забезпечення соціально-економічного розвитку міста / А. О. Єпіфанов [та ін.]. - [Б. м.] : [б.в.], 2009. - 264 с.: рис., табл. - Бібліогр.: с. 254-264. - ISBN 978-966-8958-49-6 (т. 2)

107. Гриценко Л. Л. Принципи формування державної інвестиційної політики в сучасному економічному середовищі / Л. Л. Гриценко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. - 2011. - № 5. - С. 52-56. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2011_5_11.

108. Гриценко Л. Л. Державна інвестиційна політика: сутність, цілі та завдання / Л. Л. Гриценко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2012. - Вип. 22(2). - С. 89-95. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22\(2\)_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2012_22(2)_17).

109. Гриценко Л. Л. Типізація моделей реалізації інвестиційної політики в контексті взаємодії держави та бізнесу / Л. Л. Гриценко // Вісник Української академії банківської справи. - 2014. - № 1. - С. 77-83. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUABS_2014_1_18.

110. Гуторов А. О. Шляхи формування інвестиційних ресурсів агрохолдингів / А. О. Гуторов // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2013. - Вип. 6. - С. 66-71. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2013_6_16.

111. Данилишин Б. М. Інвестиційна політика в Україні [Текст] / Б. М. Данилишин [та ін.] ; НАН України, Рада по вивченню продукт. сил України. -

Донецьк : Юго-Восток, 2006. - 290 с.: рис., табл. - Бібліогр.: с. 264-288. - ISBN 966-374-157-0

112. Ілляшенко С. М. Державна інвестиційна політика України в посткризовий період / С. М. Ілляшенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2012. - Вип. 36. - С. 358-365. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2012_36_45.

113. Ілляшенко С. М. Інвестиційна політика держави як інструмент економічного розвитку країни / С. М. Ілляшенко // Сталій розвиток економіки. - 2013. - № 2. - С. 207-210. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_2_45.

114. Іртищева І. О. Трансформація інвестиційної інфраструктури — запорука економічної безпеки: національний та регіональний аспекти / І. О. Іртищева, Л. П. Рогатіна, І. С. Крамаренко, Є. Г. Андрющенко, В. В. Білан // Агросвіт. - 2020. - № 12. - С. 27-33..

115. Лепейко Т. І. Управління прийняттям інвестиційних рішень в системі фінансового менеджменту підприємства : Автореф. дис... д-ра екон. наук : 08.06.01 / Т. І. Лепейко; Харк. держ. екон. ун-т. - Х., 2003. - 36 с. - укр.

116. Люльов О. В. Інвестиційно-інноваційні процеси підприємств як фактор управління стійкістю економіки України / О. В. Люльов // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2016. - Вип. 3-4. - С. 93-104. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2016_3-4_10.

117. Шульц С. Л. Інвестиційні процеси в регіонах України: проблеми структурної асиметрії / С. Л. Шульц, М. В. Максимчук // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2014. - Вип. 11(1). - С. 313-322. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2014_11\(1\)__42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2014_11(1)__42).

118. Манойленко О. В. Теоретико-методичні аспекти вдосконалення державної інвестиційної політики з розвитку сектора наукоємних виробництв / О. В. Манойленко, С. М. Кравченко // Проблеми економіки. - 2014. - № 4. - С. 104-109. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_4_14.

119. Маргасова В. Форми державного стимулювання інвестиційної діяльності / В. Маргасова, Н. Ткаленко, М. Лукашина // Глобальне управління та економіка. - 2015. - № 1. - С. 216-220. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gme_2015_1_41.

120. Маслак О. І. Визначення рейтингів регіонів за рівнем інвестиційної привабливості (на прикладі Полтавської області) / О. І. Маслак, В. А. Таловер // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2016. - № 1. - С. 66-76. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2016_1_9.

121. Маслак О. І. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості країни / О. І. Маслак, В. А. Таловер // Економічний форум. - 2016. - № 3. - С. 51-59. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2016_3_9.

122. Сержанов В. В. Державна інвестиційна політика національної економіки [Текст] : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Сержанов Віталій Вікторович ; ВНЗ "Нац. акад. упр.". - Київ, 2018. - 38 с.

123. Нечипорук О. В. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків – м. Торунь, 16 квіт. 2021 р.). Дніпро : Середняк Т. К., 2021. С. 43–46.

124. Нечипорук О. В. Інвестиційна діяльність України: сучасний стан, проблеми та можливості її активізації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : «Економічні науки»*. 2021. № 5 (включено до: *Index Copernicus*). DOI: [10.25313/2520-2294-2021-5-7286](https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-5-7286)

125. Нечипорук О. В. Світовий досвід формування інвестиційної політики держави. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4. Т. 2. С. 343–348 (включено до: *Index Copernicus*). DOI: [10.31891/2307-5740-2020-284-4\(2\)-60](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-284-4(2)-60)

РОЗДІЛ 2.

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

2.1. Визначення змісту інвестиційної політики та її місця в системі інвестиційної діяльності в Україні

Інвестиції є основою економічного розвитку країни, адже в період кризи інвестиційна діяльність може виявитись основним джерелом економічного відродження держави. Інвестиції є вагомим фактором росту рівня життя населення, адже вони впливають на зайнятість та доходи населення. Тому формування дієвої та результативної інвестиційної політики є досить актуальним питанням.

Розвитку інвестиційної політики держави достатньо уваги приділено у світовій та вітчизняній економічній літературі. Існує чимало трактувань змісту поняття «інвестиційна політика держави», проте єдності щодо розуміння поняття інвестиційної політики немає. Це обумовлено неоднорідністю підходів до визначення її економічної суті. Тому спробуємо проаналізувати зміст інвестиційної політики та визначити її місце в системі інвестиційної діяльності.

Широкий зміст інвестиційної політики розкрито у А. Загороднього [8, с. 685; 9; 17]. Він визначає державну інвестиційну політику як загальнодержавні принципові рішення та заходи, що визначають напрями використання капітальних вкладень у сферах і галузях економіки з метою забезпечення ефективності та пропорційності її розвитку, усунення міжгалузевих і внутрішньогалузевих диспропорцій, досягнення оптимальних співвідношень між розвитком матеріального виробництва і невиробничої сфери.

В Господарському кодексі України [3; 9; 17] інвестиційна політика розглядається як складова економічної політики держави, спрямована на

створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення і концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, переважно в галузях, розвиток яких визначено як пріоритети структурно-галузевої політики, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ними.

На думку М. Кондрашової [9; 11; 17] інвестиційна політика – це складова економічної політики, що здійснюється державою у вигляді становлення структури та масштабів інвестицій і напрямів їхнього використання.

І. Сергєєв та І. Веретенікова розглядають державну інвестиційну політику як комплекс правових, адміністративних, економічних методів держави, які направлені на розширення й активізацію інвестиційних процесів [32, с. 272].

Варто враховувати і думку В. Кириленка, який розглядає інвестиційну політику комплексно, як інструмент реалізації економічної структурної політики держави щодо вирішення поставлених оперативних і стратегічних цілей, містить перелік завдань, необхідних для досягнення цих цілей, визначає механізми реалізації, орієнтується на наявні грошово-кредитні і натурально-речові ресурси [33].

Як зазначає Ф. Ткачик від реалізації інвестиційної політики залежать темпи соціально-економічного зростання, збалансованість і ефективність народного господарства. При цьому слід завжди пам'ятати про парадоксальність вичерпності ресурсів, передусім фінансових, тому інвестиційна політика завжди повинна мати цілеспрямований характер.

Важливе значення для розвитку економічних процесів відіграє державна інвестиційна політика, яка за допомогою ефективного регулювання спроможна підвищити дієвість освоєння та використання інноваційних підходів до управління галузями народного господарства [34].

О. Гонта [7; 9] в своїх дослідженнях зазначає, що інвестиційна політика держави повинна розглядатись як сукупність заходів, направлених на формування сприятливих умов для здійснення інвестиційної діяльності для всіх суб'єктів господарювання.

В. Пшенична [9; 23] визначає державну інвестиційну політику як механізм, який є складовою економічної політики держави, що передбачає дію економічних інструментів, які забезпечують вплив на інвестиційний процес, в рамках чинних нормативно-правових актів країни, з метою досягнення соціального та економічного ефектів, при урахуванні ресурсних та інституційних обмежень.

С. Курило під інвестиційною політикою держави розуміє комплекс цілеспрямованих заходів, проведених державою, зі створення сприятливих умов для всіх суб'єктів господарювання з метою пожвавлення інвестиційної діяльності, піднесення економіки, підвищення ефективності виробництва та вирішення соціальних проблем [13]. С. Курило вважає, що мета інвестиційної політики полягає в реалізації стратегічного плану економічного й соціального розвитку країни та пожвавленні інвестиційної діяльності, яка спрямована на покращення сучасної економіки та підвищення ефективності виробництва.

Схожий підхід можна спостерігати у наукових працях В. Кухаря, який зазначає, що інвестиційна політика держави, будучи обов'язковим складником економічної політики, є системною і цілеспрямованою діяльністю уповноважених державних органів з розробки та реалізації спеціального алгоритму заходів, що базуються на закріпленій у Державній програмі інвестиційного розвитку та узгодженій моделі інвестиційного ринку з метою активізації або гальмування інвестиційних процесів. Зазначений алгоритм заходів формується за допомогою утворення відповідного за змістом нормативно-правового забезпечення інвестиційних відносин, застосування необхідних засобів їх державного регулювання та прямої участі держави як суб'єкта таких відносин [35].

Деякі вчені С. Чистов, А. Никифоров, Т. Куценко та ін. розглядають державну інвестиційну політику як комплекс правових, адміністративних та економічних заходів держави, спрямованих на поширення та активізацію інвестиційних процесів [5; 6; 9].

Схожу думку мають Л. Борщ та П. Сокурєнко та О. Кришан. Л. Борщ [2; 9], розглядає інвестиційну державну політику як комплекс заходів, що забезпечують формування сприятливого національного інвестиційного клімату і підприємницького середовища в країні. П. Сокурєнко та О. Кришан [6; 9; 27] визначають державну інвестиційну політику як комплекс заходів і перспектив розвитку інвестиційної діяльності для залучення інвестиційного потенціалу до процесу відтворення, створення оптимальних умов для вкладення інвестицій, забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни.

На думку В. Марцина [14; 15; 28] державна інвестиційна політика – складова економічної політики, що проводиться державою у вигляді становлення структури та масштабів інвестицій, напрямів їх використання, джерел отримання інвестиційних ресурсів. З ним згоден У. Водянов [30], він вважає, що державна інвестиційна політика – це складова фінансової політики та напрямок економічної політики, який здійснюється державою у вигляді становлення структури і масштабів інвестицій, джерел отримання інвестиційних ресурсів, напрямів їхнього використання.

Н. Ігошин в свою чергу, визначає, що державна інвестиційна політика – складова частина соціально-економічної політики, яка виражає відношення держави до інвестиційної діяльності. Вона визначає цілі; спрямування; форми державного управління інвестиційною діяльністю. Інвестиційна політика охоплює як державні інвестиції, так і інвестиції приватних інвесторів та юридичних осіб [6; 9; 39].

Н. Москалюк [31, с. 5] визначає державну інвестиційну політику як діяльність держави щодо визначення мети, основних завдань, пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності в країні та комплексу заходів, спрямованих на вирішення поставлених завдань.

Н. Письменна [9; 15; 41] пропонує наступне визначення: інвестиційна політика держави включає комплекс цілеспрямованих заходів щодо створення сприятливих умов для суб'єктів господарювання, пожвавлення їх інвестиційної

діяльності, підвищення ефективності виробництва і вирішення соціальних проблем.

О. Коюда [6; 9; 12] в своїх роботах зазначає, що державна інвестиційна політика являє собою визначення структурних та кількісних потреб в інвестиційних ресурсах, збільшення джерел фінансування та формування ефективної пропозиції для залучення інвестицій.

В. Кушлін розглядає інвестиційну політику як частину державної економічної політики, спрямованої на забезпечення ефективності інвестиційної діяльності [40].

На думку А. Бабашкіної державна інвестиційна політика – це політика, стратегічною метою якої є модернізація економіки, здатна забезпечити ефективний економічний розвиток країни [9; 15; 37].

Інвестиційна політика з погляду М. Шаповалової – це система взаємопов'язаних заходів політичного, правового, економічного й організаційного характеру, що визначають обсяг, структуру і напрями вкладення капіталу, зростання основних фондів та їх оновлення на основі останніх досягнень науки і техніки [43].

В. Тарасевич [9; 17] розглядає інвестиційну політику як цілеспрямовану діяльність держави щодо встановлення структурних параметрів інвестиційних процесів, необхідних для нормального перебігу розширеного відтворення та підтримання сталої динамічної макроекономічної рівноваги.

П. Віленський під інвестиційною політикою розуміє систему господарських рішень, які визначають обсяг, структуру та напрямки інвестицій як усередині господарюючого об'єкта (підприємства, фірми, компанії та ін.), регіону, країни, а також за її межами, метою яких є розвиток виробництва, підприємництва, отримання прибутку або інший кінцевий результат [38].

Б. Райзберг у своїй роботі «Сучасний економічний словник» дає наступне визначення державної інвестиційної політики: державна інвестиційна політика – складова частина економічної політики, що проводиться державою у вигляді встановлення структури і масштабів інвестицій, напрямків їх використання,

джерел отримання з урахуванням необхідності оновлення основних засобів і підвищення їх технічного рівня [9; 15; 42].

І. Бланк дає більш чітке визначення: «Інвестиційна політика держави являє собою частину загальної фінансової стратегії, яка полягає у виборі і реалізації найбільш ефективних форм реальних і фінансових його інвестицій з метою забезпечення високих темпів його розвитку і розширення економічного потенціалу господарської діяльності» [9; 15; 44].

В. Тарасевич [9; 17] розглядає інвестиційну політику як цілеспрямовану діяльність держави щодо встановлення структурних параметрів інвестиційних процесів, необхідних для нормального перебігу розширеного відтворення та підтримання сталої динамічної макроекономічної рівноваги.

Досить вдалим є визначення запропоноване Д. Черваньовим. Він розглядав державну інвестиційну політику як сукупність державних підходів і рішень, що визначають напрямки інвестування, мобілізують засоби підприємств та створюють сприятливий інвестиційний клімат за допомогою податкових та інших пільг, інституційну визначеність в управлінні процесом залучення, планування та реалізації інвестицій [28]. Також вдалим, на нашу думку, є визначення «державна інвестиційна політика», яке запропонував А. Яценко [36]. Проте всі вищезазначені підходи до визначення терміну «інвестиційна політика» не висвітлюють у повному обсязі значення інвестиційної політики держави, оскільки дані визначення носять досить фрагментарний характер. Адже інвестиційна політика держави у загальному вигляді є, в першу чергу, важливою складовою економічної політики, яку слід розглядати як комплекс взаємопов'язаних цілей та пріоритетів розвитку інвестиційної сфери, а також комплекс заходів, методів та інструментів їхньої реалізації.

Крім того, на нашу думку, інвестиційна політика держави повинна бути направлена не тільки на інвестиційну привабливість країни, а в першу чергу на забезпечення інвестиційної привабливості регіонів.

Також слід звернути увагу на те, що виділяють різні види інвестиційної політики. Наприклад, А. Нечаєв виділяє державну, регіональну, галузеву інвестиційну політику та інвестиційну політику підприємства. Усі ці види перебувають у взаємозв'язку. Проте, інвестиційна політика держави є визначальною, оскільки створює умови та сприяє активізації інвестиційної діяльності на всіх рівнях [15; 27].

Отже, інвестиційну політику держави необхідно розглядати з позиції системного підходу. Параметрами входу системи є чинники, які утворюють інвестиційний клімат, що впливає на інвестиційну політику держави. Параметри входу повинні відображати якість інвестиційного клімату.

Таким чином, дотримуючись позиції системного підходу, доцільно буде застосувати удосконалену нами модель формування інвестиційної політики, яка включає наступні заходи в наступній логічній послідовності (рис. 2.1):

1) розробка понятійного апарату інвестиційної політики, визначення змісту інвестиційної політики, визначення її основних складових та принципів формування;

2) визначення та обґрунтування факторів економічного зростання країни, дослідження інвестиційного клімату та інвестиційного потенціалу України, дослідження та оцінка сучасного стану інвестиційної політики, виявлення проблем та розробка шляхів удосконалення інвестиційної політики держави;

3) визначення принципів інвестиційної політики держави та принципів регіональної інвестиційної політики, оцінка інвестиційного клімату регіону, розробка заходів з удосконалення регіональної інвестиційної політики;

4) дослідження світового досвіду щодо тенденцій розвитку та формування інвестиційної привабливості, що впливає на інвестиційну активність іноземних інвесторів, визначення мотивації іноземних інвесторів;

5) оцінка впливу інвестиційної політики на інвестиційну активність вітчизняних та іноземних інвесторів та на інвестиційну привабливість підприємств, регіонів та держави в цілому, розробка заходів з вдосконалення

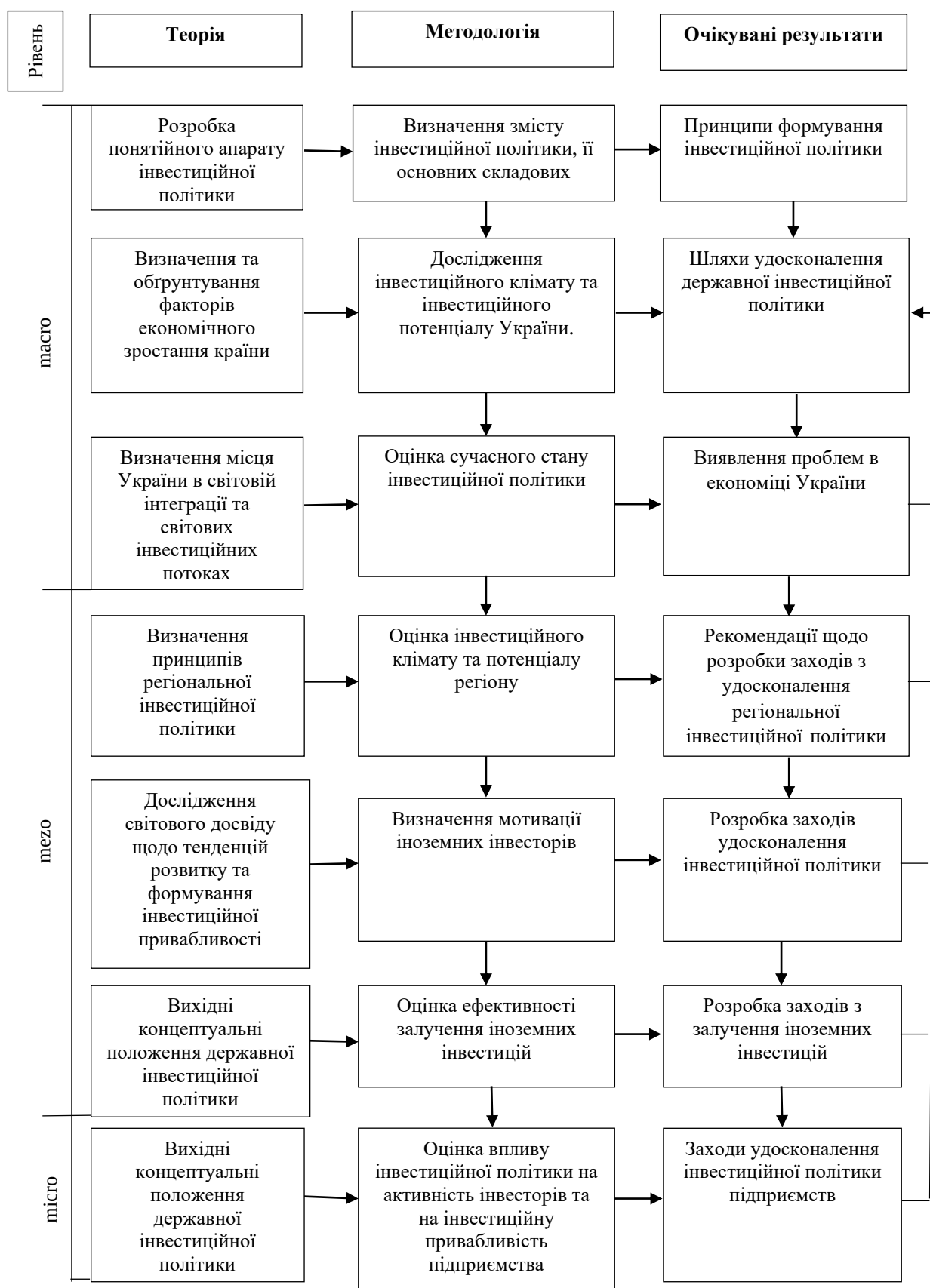

Рис. 2.1. Модель формування концепції інвестиційної політики

Джерело: Розроблено автором, [73]

інвестиційної політики підприємства, регіонів та держави в цілому.

Головною метою інвестиційної політики держави є формування сприятливого середовища, що сприяє залученню та підвищенню ефективності використання капіталовкладень в розвиток економіки та соціального середовища [15].

Інвестиційна політика повинна бути орієнтована:

- на визначення доцільних для кожного періоду часу обсягів інвестицій та їх структури: галузевої, відтворювальної, технологічної, територіальної та за формами власності;

- на вибір пріоритетів;

- на підвищення ефективності інвестицій [15; 45].

Якщо враховувати інтереси учасників інвестиційної діяльності та використовувати системний підхід, то можна сформувати певну систему основних факторів, які мають вплив на формування інвестиційної політики держави, а саме:

- вдосконалення структури економіки, забезпечення економічного зростання країни;

- підвищення рівня конкурентоспроможності країни;

- обороноздатність держави;

- стабільна економічна ситуація в країні;

- інвестиційний клімат країни;

- інвестиційний потенціал;

- інвестиційна безпека;

- рівень життя населення;

- рівень розвитку ринкової інфраструктури;

- екологія.

Головні завдання держави щодо інвестиційної діяльності на сучасному етапі повинні бути пов'язані з вирішенням таких проблем [4; 6]:

- підвищення привабливості національної економіки;

- відновлення інвестиційного потенціалу та розвиток внутрішніх інвестиційних можливостей країни;
- зміцнення кредитно-фінансового потенціалу інвестиційної діяльності;
- підвищення ефективності інвестиційної діяльності держави й удосконалення механізмів її фінансування;
- збільшення інвестиційних коштів за рахунок іноземних інвесторів, оскільки внутрішніх фінансових ресурсів недостатньо, а банки не можуть упоратися з обов'язками трансформування заощаджень населення в інвестиції.

Інвестиційна політика держави може розглядатися як інструмент формування сприятливого інвестиційного клімату. Для створення кращих умов інвестиційної діяльності слід проводити моніторинг стану інвестиційного клімату країни, а також його порівняння з інвестиційним кліматом інших країн [47]. При цьому важливо не лише оцінити той або інший чинник, що впливає на створення умов інвестиційної діяльності, а визначити, які чинники позитивні, а які створюють перешкоди для інвестиційної діяльності вітчизняних та іноземних інвесторів [46].

Держава потребує ефективної інвестиційної політики, що зумовлено ускладненням соціально-інституційної структури суспільства та винятковою роллю інвестиційної політики у забезпеченні нормального перебігу соціально-економічних процесів, яка пов'язується з тим, що:

- інвестиційна політика держави виступає фактором цілеспрямованого проведення модернізації виробництва, забезпечуючи зростання ВВП і обсягів виробництва, чинником соціальної стабілізації, забезпечуючи зайнятість населення, фактором підтримки рівноважного стану національної економіки;
- гнучка система інвестиційних цілей, завдань та механізмів їх реалізації, встановлених з урахуванням потреб сьогодення та перспектив соціально-економічного розвитку у майбутньому, а також дозволяє державі, з одного боку, сприяти економічному зростанню, а з іншого – координувати роботу державних і недержавних структур щодо забезпечення ефективності виробництва та формування соціального середовища потрібної якості [4; 6; 15].

В інвестиційній діяльності держава виступає в декількох особах:

- організатора інвестиційно-фінансового ринку;
- учасника інвестиційно-фінансового ринку;
- менеджера інвестиційних процесів.

Інвестиційна політика держави має складну багатопланову структуру, її зміст поділяють наступним чином:

- 1) за характером проблем і ґрунтовності їх вирішення (стратегія і тактика);
- 2) за напрямками діяльності держави (прогнозування, програмування, нормотворча діяльність, державні замовлення і закупівлі інвестиційних товарів, фінансове та кадрове забезпечення інвестиційного комплексу та ін.);
- 3) по джерелу і характеру владних повноважень;
- 4) по секторах, сферах і галузях економіки (політика в державному і приватному секторах, в матеріальному виробництві та невиробничій сфері, у промисловості, у сільському господарстві та інших галузях);
- 5) за методами регулювання (прямі і непрямі, адміністративні та ринкові);
- 6) по інструментах впливу (нормативні, бюджетні, позабюджетні) [6; 15; 45].

Характер інвестиційної політики визначається силою державного втручання в економічні процеси, ступенем ув'язки даної політики з іншими державними інститутами, до яких належить податкова, фінансово-кредитна, амортизаційна, ліцензійна і цінова політика, політика доходів і зайнятості, залучення іноземних інвестицій, а також правове поле і загальний адміністративний устрій.

Складною теоретичною проблемою дослідження сутності державної інвестиційної політики є визначення об'єкта державного регулювання. Системний підхід передбачає, що найбільш агрегованим об'єктом державного регулювання економічних процесів традиційно є економічна система держави. Проте його застосування при розгляді досліджуваного поняття має певну складність, оскільки досить важко чітко окреслити відповідні організаційні

форми окремих підсистем у складі такого об'єкта, а також структурувати та формалізувати вплив держави на їх функціонування та розвиток, особливо якщо він має суто опосередкований характер. Тому, як правило, дослідники проблеми інвестиційної політики держави звужують її об'єкт до інвестиційної діяльності, не конкретизуючи безпосередніх носіїв такої діяльності та специфіку їх взаємодії з державою в процесі реалізації відповідної політики [4; 6; 15].

Елементи інвестиційної політики держави мають наступний базовий склад:

- цілі і завдання політики;
- основні ефекти, які очікуються від її реалізації;
- склад пріоритетних сфер і об'єктів інвестування;
- принципи формування та реалізації інвестиційної політики, зокрема принципи взаємодії держави та інших учасників інвестування [4; 15].

До функцій інвестиційної політики держави відносяться:

1. Установча функція держави, яка визначає стратегічні цілі та пріоритети, а також полягає в постановці завдань інвестиційної політики на майбутній період. Формування структури цілей та пріоритетів передбачає аналіз результатів, виявлення найбільш гострих соціально-економічних і політичних проблем, визначення найбільш активних заходів стосовно їх вирішення з боку держави.

2. Мобілізуюча функція держави передбачає пошук джерел інвестиційних ресурсів, визначення шляхів залучення інвестицій для вирішення поставлених завдань. Здійснення цієї функції пов'язано з регулюванням руху інвестиційних ресурсів, їх розподілом і перерозподілом між структурними підрозділами національного господарства. До основних інструментів здійснення мобілізуючої функції відносять: монетарну політику, податкове обкладання, політику у сфері амортизаційних відрахувань, бюджетну політику, регулювання позабюджетних фондів.

3. Стимулююча функція держави полягає у безумовному та прискореному вирішенні основних пріоритетних завдань інвестиційної політики. Дана функція реалізується за посередництвом податкових і фінансових пільг (субсидій, субвенцій, дотацій), створення офшорних зон, кредитної та дисконтної (відсоткової) політики, інших інструментів.

4. Контролююча функція націлена на контроль з боку держави за дотриманням господарюючими суб'єктами встановлених державою економічних і правових норм у процесі їх господарської діяльності. Державний контроль здійснюють відповідні контрольні органи та органи управління різного рівня [6; 15; 45].

На думку Л. Гриценко [4; 9] при розгляді проблемних аспектів формування та реалізації інвестиційної політики держави традиційно виділяють декілька базових функцій:

- експертиза інвестиційних проектів;
- формування переліку інвестиційних проектів і визначення пріоритетів для включення їх в різні державні програми;
- формування сприятливого іміджу держави на світовому ринку капіталу;
- розробка та реалізація гарантійних і заставних механізмів при залученні інвестиційних ресурсів в пріоритетні проекти.

Реалізація всіх вище вказаних функцій відбувається з використанням специфічних механізмів взаємодії держави та приватного бізнесу, прагнучи досягти максимальної ефективності інвестиційної діяльності, яка при цьому може мати як характер спільних державно-приватних інвестицій, так і інвестування виключно за рахунок власних ресурсів суб'єктів господарювання [4; 9; 15; 28].

Певний інтерес викликає позиція авторів [2, с. 591; 6; 15; 28], які розглядають інвестиційну політику держави як комплекс заходів, що забезпечують формування сприятливого національного інвестиційного клімату і підприємницького середовища в країні, спрямованих на:

- досягнення максимального ефекту від вкладеного державою капіталу у будь-якій його формі;
- створення умов пріоритету розвитку галузей та сфер господарського комплексу, що забезпечують рівноправну, конкурентну основу для співробітництва на світових інвестиційних ринках;
- створення умов збалансованого розвитку регіонів і галузевих господарських комплексів і збереження балансу інтересів усіх соціально-суспільних груп у країні.

Ми поділяємо думку авторів цієї позиції, проте хотілось би додати, що без інвестиційної безпеки, без наявності гарантій повернення інвестованого капіталу (авансового вкладу) важко буде очікувати створення сприятливого інвестиційного клімату.

Сутність інвестиційної політики полягає в підтримці інвестиційного потоку на такому рівні, який гарантує віддачу від вкладених інвестицій, що буде достатньою для досягнення низькоінфляційного економічного розвитку. Він також супроводжується зниженням рівня безробіття, збільшенням сукупного попиту, стабільним зростанням виробництва, а також погашенням різких коливань економічної кон'юнктури і зниженням гостроти антисоціальних проявів.

Витрати бюджету на інвестиційні потреби держави в основному незахищені, інвестиційні вкладення далеко не завжди використовуються належним чином і на цілі, для яких призначені. За цих умов необхідно приділити увагу формуванню дієвої інвестиційної політики, а разом з цим розробити достатньо ефективні засади існування системи гарантування інвестиційної безпеки [28; 48, с. 69].

Механізм формування і реалізації інвестиційної політики можна подати у вигляді схеми (рис. 2.2.).

Процес розроблення інвестиційної політики ґрунтується на стратегії розвитку інвестиційної діяльності, яка визначається як комплекс взаємозв'язаних соціально-економічних завдань, які дають можливість

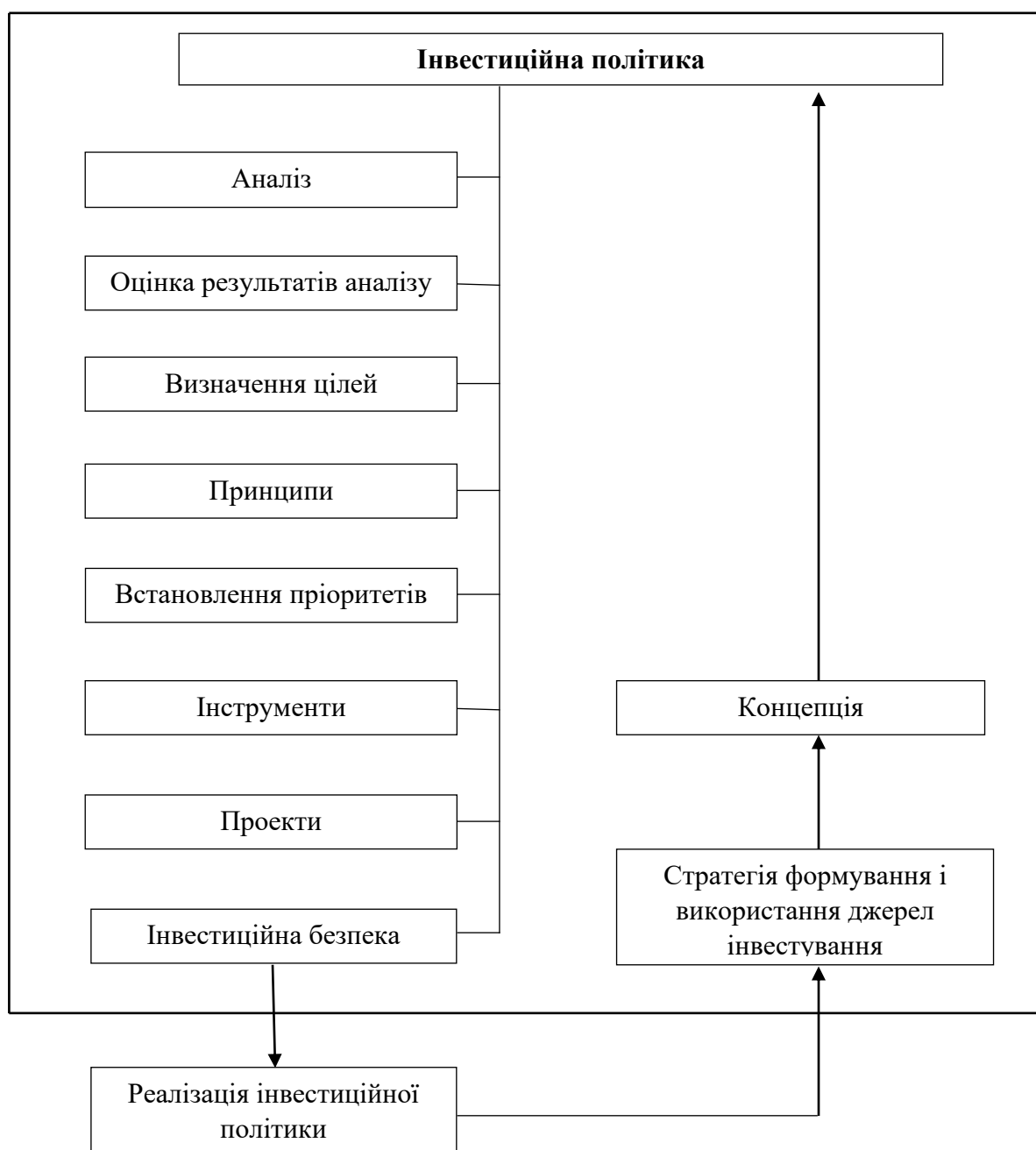

Рис. 2.2. Складові механізму формування та реалізації інвестиційної політики

Джерело: Розроблено автором, [73]

створити умови для розвитку та реформування економіки. Розробка стратегії розвитку інвестиційної діяльності включає в себе аналіз соціально-економічного становища рівня суб'єкта (країни, суб'єкта держави, галузі, підприємства), для якого розробляється політика [36].

Тактичними заходами активізації інвестиційної діяльності є наявність реальних інвестиційних проектів, які визначають способи досягнення поставлених цілей, тобто інвестиційну тактику.

Реалізація будь-якої мети з необхідністю вимагає знання джерел, за рахунок яких може здійснюватися той чи інший процес. Тому, формуючи інвестиційну політику необхідно доповнити стратегією формування і використання джерел інвестування, що дає змогу сформувати більш реальну інвестиційну політику [28; 36].

Уся сукупність джерел інвестування може бути розділена на дві групи: внутрішні та зовнішні. До внутрішніх відносять реальні інвестиції, які в українській статистиці відображаються як капітальні вкладення. Зовнішні джерела фінансування можуть бути у вигляді іноземних інвестиційних ресурсів у формі кредитів іноземних банків, кредитів міжнародних банків, прямих іноземних інвестицій. Залучення іноземного капіталу притаманне будь-якій економічній системі. Не існує принципових розходжень між іноземними і внутрішніми інвестиціями. Інвестор – поняття суто економічне і наднаціональне. Для всіх учасників даного процесу, як резидентів, так і нерезидентів існують єдині закони переливання інвестиційних потоків. Тому державам, в яких нерозвинений або слабо розвинений внутрішній інвестиційний ринок, не варто розраховувати на прилив додаткових інвестицій із зовнішніх джерел. І навпаки, розвинуті країни, які відчують певну надмірність капіталу в національній економіці, є найбільшими одержувачами іноземних інвестицій [28; 48].

Вчені виділяють два типи інвестиційної політики держави:

- загальносистемну інвестиційну політику;
- селективну інвестиційну політику за окремими суб'єктами та інвестиційними програмами [28; 49].

Перша направлена на створення сприятливого інвестиційного клімату і діє ніби по горизонталі, більш-менш рівномірно впливаючи на всіх суб'єктів інвестиційної діяльності, формуючи економічне та інституціональне,

організаційне та правове середовище їхньої активності. Вона є переважно макроекономічною [28; 49, с. 157].

Друга виступає як цілеспрямований вплив на певні суб'єкти інвестиційного ринку (регіону, галузі, підприємства). Її дії носять ніби вертикальний, мікроекономічний характер. У ній чіткіше виявляється регулююча та управлінська діяльність держави, що визначає пріоритетні напрями розвитку того чи іншого регіону, галузі, виробництва, великих агентів реального сектора [28].

Оскільки інвестиційна політика може визначатися з одного боку, як невід'ємна частина системи більш високого рівня, а з другого боку, як цілісна система, що має власну внутрішню структуру [28], то дане системне розуміння дає змогу визначити місце інвестиційної політики в економічній політиці держави (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Місце інвестиційної політики в економічній політиці держави

Джерело: Розроблено автором

Як видно з проведеного аналізу, системний підхід дає можливість виокремити три головні умови її результативності [49].

1. Наявність інвестиційних можливостей, тобто фінансових ресурсів (власні засоби + доступні кредити + залучений акціонерний капітал + іноземні інвестиції), що можна було б спрямовувати на розвиток виробництва.

Необхідно зазначити, що в деяких економічних ситуаціях такі ресурси можуть просто не існувати (наприклад, унаслідок фіскальної податкової політики, що вилучає досить велику частку прибутку, або амортизаційної політики, яка не враховує темпів інфляції та реальних потреб відновлення виробничого апарату, або нецивілізованих умов одержання кредиту, що лякають інвесторів) [28].

2. Наявність у потенційних інвесторів реальних інвестиційних намірів. За відсутності інвестиційних можливостей та наявності певних труднощів в отриманні позикового капіталу, низька ймовірність виникнення інвестиційних намірів. Проте разом з тим у значної частини суб'єктів господарювання навіть за наявності вільних фінансових ресурсів відсутні (чи дуже слабкі) інвестиційні наміри, тобто бажання вкласти фінансові ресурси в розвиток виробництва, а не у придбання високовідсоткових цінних паперів, валюти, нерухомості або використовувати їх на поточні витрати. «Антистимули» інвестування пов'язані з політичною та економічною нестабільністю, непередбачуваністю економічної політики держави, чергуванням фінансових криз зі сплесками цін і великих підприємницьких ризиків, відсутністю стійких гарантій власності на основні фонди, що вводяться, і, нарешті, тими реальними умовами, у яких перебуває значна частина підприємств [49, с. 189; 28].

3. Наявність цивілізованого середовища для здійснення інвестиційних вкладень. Відсутність цієї умови для вітчизняних і потенційних іноземних інвесторів спричиняє такі негативні моменти:

- перевитрата фінансових ресурсів через відсутність реальної конкуренції;
- тривале омертвіння капіталу (у 2,2 – 2,5 рази вище, ніж у розвинутих європейських країнах);
- витрата значних засобів, сил і часу на обґрунтування і необхідність прийняття запропонованого інвестиційного проекту для підйому певної галузі;
- нерозвиненість ринкової інфраструктури, особливо спеціальних — арбітражних судів, стабільних страховиків і заставних установ.

Тільки послідовне і взаємозалежне вирішення цих трьох груп питань створить певні передумови для нормалізації інвестиційної діяльності [15; 28].

Застосування цілісного підходу дозволяє сформувати систему гарантування інвестиційної безпеки. Така залежність між визначеними блоками та проведений аналіз структури інвестиційного ресурсу України (до того ж не за всіма його складовими) є підставою очікувати, що процес економічного зростання в Україні може виявитися не тривалим, оскільки достатньою мірою не ґрунтується на дії необхідних фундаментальних чинників. І хоча розглянуто домінантні тенденції лише в інвестиційній сфері, проте результатів цього аналізу достатньо аби зробити такий висновок [28; 36].

Вивчення світового досвіду інвестиційної діяльності дозволяє виділити два типи інвестиційної політики держави: пасивну та активну. Пасивна інвестиційна політика держави передбачає, що держава застосовує методи переважно правового та економічного характеру, при цьому обмежуючи до мінімуму безпосереднє адміністративне втручання в інвестиційні процеси. У разі активної інвестиційної політики держава широко застосовує всі види методів і досить часто сама постає в ролі інвестора [15; 28; 45].

Отже, запропонований автором дослідження методологічний підхід до формування перспективної інвестиційної політики держави дає можливість провести комплексний аналіз процесу формування та реалізації цілей інвестиційної політики на різних рівнях управління, враховуючи державні, регіональні та корпоративні інтереси. Крім того, не менш важливим є забезпечення зв'язку між мікро-, мезо- та макrorівнями.

Таким чином, інвестиційна політика має бути направлена перш за все на стимулювання інвестиційної активності підприємств, вітчизняних та іноземних інвесторів, адже це сприятиме подоланню економічної кризи. Ефективність інвестиційної політики залежить від системності, чіткості та обґрунтованості пріоритетів, а також інструментів її реалізації.

2.2. Принципи формування інвестиційної політики України

В умовах нестабільності та невизначеності особливої актуальності набувають фактори, які сприяють забезпеченню конкурентоспроможності національних економік та їх стійкості. Зокрема, збільшення обсягів, диверсифікація джерел, обґрунтування пріоритетних напрямів, механізмів залучення та ефективного використання інвестиційних ресурсів, які формуються в інституційних секторах української економіки та поза її межами. Функцію регулятора та інвестора бюджетних коштів виконує сектор загального державного управління.

Україна знаходиться на шляху до євроінтеграції, а це вимагає застосування актуальних підходів до розвитку державної інвестиційної політики та формування певних пріоритетів. Отже, інвестиційна політика України має включати базові аспекти основних цілей інвестиційної політики, а також враховувати останні тенденції світової економіки.

Інвестиційна активність країни визначає рівень її розвитку. Від ефективності інвестиційної політики залежить можливість вирішення соціальних, екологічних та інших проблем, а також стан виробництва та рівень технічної оснащеності підприємств. Основою соціально-економічного розвитку всіх регіонів України є інвестиції.

Досліджуючи досвід економічно розвинених країн, можна зробити висновок, що на соціально-економічний добробут країни позитивно впливає підвищення інвестиційної активності. Тому вивчення засад формування інвестиційної політики є досить актуальним.

Дослідженням питань та проблем інвестиційної політики держави з урахуванням основ її формування займалися такі вчені, як О. Гонта, Л. Гриценко, А. Загородній, М. Кондрашова, В. Кушлін, Н. Москалюк, В. Пшенична, І. Сергеев, О. Шевердіна та ін.

Економіка України значно відстає від розвинених країн світу рівнем добробуту населення, зокрема за сукупною продуктивністю всіх факторів виробництва, адже більшість підприємств так і залишились енергоємними та технологічно відсталими. Причиною цього є нестабільність державної інвестиційної політики, прогалини в інвестиційному законодавстві, відсутністю належного забезпечення розвитку інвестиційного ринку та його інструментів.

Формування інвестиційної політики, її мети та завдань має спиратися на концептуальні основи розвитку держави та суспільства, а також відповідати основним напрямом соціально-економічного розвитку.

Основними завданнями інвестиційної політики виступають:

- вибір і підтримка розвитку окремих галузей господарства;
- реалізація програми щодо конверсії військово-промислового комплексу;
- забезпечення конкурентоспроможності сучасної продукції;
- підтримка розвитку малого і середнього бізнесу;
- забезпечення збалансованості в розвитку всіх галузей економіки України;
- реструктуризація вугільної промисловості;
- реалізація програми житлового будівництва в Україні [13].

Нормативну базу інвестиційної політики складають такі акти: Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні», Закон України «Про інноваційну діяльність», Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон», Закон України «Про інститути спільного інвестування» і т.д., але у жодному з цих документів не має чіткого визначення поняття інвестиційної політики, а також не визначено певних ознак чи завдань інвестиційної політики держави [9; 18; 21; 22].

Слід зазначити, що правове забезпечення інвестиційної політики в Україні було започатковано у 1991 р. Законом України «Про інвестиційну

діяльність» [22], який закріплював положення про створення пільгових умов для інвесторів, які працюють у пріоритетних сферах, про державне регулювання інвестиційної діяльності за допомогою податкової, кредитної, амортизаційної, цінової політики, а також державної фінансової підтримки, застосування державного замовлення у сфері капітального будівництва, страховий захист інвестицій тощо [18; 27; 28; 29].

На формування інвестиційної політики держави в сучасних умовах впливають певні фактори. Враховуючи інтереси всіх учасників інвестиційного процесу, можна сформувати певну систему основних факторів впливу на формування інвестиційної політики [6; 15]:

- необхідність забезпечення довгострокового економічного зростання високими темпами, вдосконалення структури економіки;
- очікування основних суб'єктів інвестиційної політики (підприємств і населення) та їх схильність до заощаджень та інвестування;
- підвищення конкурентоспроможності країни на глобальному рівні;
- обороноздатність;
- загальна економічна ситуація та стабільність в економіці;
- інвестиційний клімат (законодавство, ризики вкладень у країну і конкретні підприємства, імідж і репутація країни або підприємства як позичальника);
- рівень життя населення, обсяги споживання;
- рівень розвитку ринкової інфраструктури та екологічний фактор [6; 15].

Формування інвестиційної політики держави повинно базуватись на основі спеціальних принципів. Держава повинна виступати гарантом нормального перебігу всіх процесів на її території. Проте думки провідних вчених з даного питання теж мають певні відмінності, адже кожен вчений має свій підхід до складу системи принципів формування інвестиційної політики держави.

Проаналізувавши думки провідних вчених щодо системи принципів інвестиційної політики держави, можна відмітити, що виділяють

загальноорганізаційні та спеціальні принципи. Загальноорганізаційні притаманні економічній політиці країни в цілому як цілісного комплексу заходів з управління економікою держави. Спеціальні принципи призначені для реалізації певного завдання соціально-економічного розвитку, що забезпечить формування інвестиційної політики держави.

До основних загальнодержавних принципів належать такі: законності; справедливості; відповідальності сторін; ефективності, прозорості та доступності; стимулювання діяльності, доцільності, адекватності; ефективності; збалансованості; передбачуваності; прозорості, урахування громадської думки, стабільності, системності державного впливу тощо.

Загально-організаційні принципи формування інвестиційної політики держави систематизовано та представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Систематизація загально-організаційних принципів державного інвестиційного регулювання

Принцип	Зміст принципу
Законності [24]	Реалізація інвестиційних стимулів на законних підставах
Справедливості [24]	Створення справедливого режиму господарської діяльності для всіх суб'єктів тієї ж галузі чи території
Прозорості та доступності [24]	Відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності
Стимулювання діяльності [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Заохочення інвестицій у програми (проекти), галузі, території, визначені пріоритетними
Відповідальності сторін [24]	Відповідальності з боку держави та інвесторів за дотримання договірних засад
Ефективності [24]	Досягнення економічного, соціального та інших ефектів
Доцільності [24]	Обґрунтована необхідність державного регулювання господарських відносин з метою вирішення існуючої проблеми
Адекватності [24]	Відповідність форм та рівня державного регулювання господарських відносин у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив
Збалансованості [24]	Забезпечення у регуляторній діяльності балансу інтересів суб'єктів господарювання, громадян та

	держави
--	---------

Продовження табл. 2.1

Передбачуваності [24]	Послідовність регуляторної діяльності, відповідність її цілям державної політики, а також планам щодо підготовки проектів регуляторних актів, що дозволяє суб'єктам господарювання здійснювати планування їхньої діяльності
Стабільності [24]	Визначає необхідність впливу на економіку з метою вирівнювання підйомів і спадів ділового циклу, стримування безробіття, підтримки економічного зростання
Системності державного впливу [6]	Передбачає комплексний, системний підхід до розв'язання економічних, соціальних, екологічних, зовнішньоекономічних та інших проблем
Оптимального поєднання адміністративно-правових і економічних важелів [6]	Адміністративні методи макроекономічного регулювання повинні гарантувати формування оптимальної відтворювальної структури, а застосування економічних важелів спрямовується на стимулювання ефективного використання ресурсів
Поступовості та етапності [6]	Установлення етапності при переході до нової системи державного регулювання
Забезпечення єдності [6]	Забезпечення єдності стратегічного і поточного державного регулювання
Стратегічного розвитку [16]	Застосування програмно-цільового методу державного регулювання
Корегування та оперативності середовища [16]	Оперативного внесення змін до засобів впливу відповідно до умов
Консолідації [16]	Створення єдиного механізму, що регулює діяльність у комплексі, яка в цілому покликана сприяти розвитку ТНК
Додаткові принципи (запропоновані автором), [74]	
Узгодженості	Узгодженість між базовими напрямками державної політики, а саме соціальної, економічної та інвестиційної політики, які направлені на досягнення загальної мети
Єдності, комунікативності та взаємодії	Комінукативність та взаємодія органів влади
Послідовності дій	Послідовність дій у прийнятті рішень та виконанні проміжних завдань для досягнення поставленої мети
Створення сприятливого інвестиційного клімату	Створення сприятливих умов для інвестування
Об'єктивності та наукової обґрунтованості	Економічна та наукова обґрунтованість рішень, а також їх об'єктивність
Ефективного використання державних інвестицій	Ефективне використання державних коштів, наданих державою для підтримки інвестиційних проектів.
Прозорості та інформаційного забезпечення	Надання достовірної та прозорої інформації інвесторам

Спеціальні принципи формування інвестиційної політики держави, зокрема, ті, що діють в Україні, визначено Концепцією регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки, затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.1995 р. [21]: принцип послідовної децентралізації інвестиційного процесу, який полягає у поступовому переході від інвестування лише на підставі рішень уповноважених державних органів; збільшення частки внутрішніх (власних) коштів суб'єктів господарювання у фінансуванні інвестиційних проєктів; перенесення центру ваги з безповоротного бюджетного фінансування у виробничій сфері на кредитування; виділення бюджетних коштів переважно для реалізації державних пріоритетів, програм (проєктів), спрямованих на здійснення структурної перебудови економіки за адресним принципом; фінансування об'єктів, будівництво яких знову розпочинається за рахунок бюджетних коштів, як правило, на конкурсній основі; надання переваги завершенню раніше розпочатих будов, технічному переоснащенню та реконструкції діючих підприємств; здійснення відповідними державними органами контролю за цільовим використанням централізованих інвестицій; розширення змішаного фінансування інвестиційних проєктів; удосконалення нормативної та правової бази з метою збільшення обсягів залучення інвестицій; запровадження системи страхування інвестицій.

Проаналізувавши різні підходи до системи принципів формування інвестиційної політики України, можна систематизувати спеціальні принципи державного інвестиційного регулювання та звести в табл. 2.2

Таблиця 2.2

**Систематизація спеціальних принципів державного
інвестиційного регулювання**

Назва принципу	Характеристика
Принцип послідовної децентралізації інвестиційного процесу [21]	Перехід від централізації до децентралізації інвестиційного процесу, основою якого є не державні кошти, а майно і кошти територіальних громад

Продовження табл. 2.2

Збільшення частки внутрішніх (власних) коштів суб'єктів господарювання у фінансуванні інвестиційних проектів [21]	Пошук і залучення власних інвестиційних резервів
Перенесення центру ваги з безповоротного бюджетного фінансування у виробничій сфері на кредитування [21]	Поступовий перехід від централізованого інвестування виробничої сфери до кредитування та відмова від використання державних субсидій та субвенцій в управлінні інвестиційними проектами.
Виділення бюджетних коштів переважно для реалізації державних пріоритетів, програм (проектів) для здійснення структурної перебудови економіки [21]	Соціальна сфера, розвиток та розширення обсягів виробництва, розвиток паливно-енергетичного комплексу, розвиток та впровадження ресурсо та енергозберігаючих технологій.
Фінансування об'єктів, будівництво яких знову розпочинається за рахунок бюджетних коштів, як правило, на конкурсній основі [21]	У процесі державного інвестування будівництва впровадження конкурсних засад, зокрема проведення конкурсу інвестиційних проектів.
Надання переваги завершенню раніше розпочатих будов, технічному переоснащенню і реконструкції діючих підприємств [21]	Надання пріоритету щодо завершення розпочатим будовам (інвестиційних проектам)
Здійснення відповідними державними органами контролю за цільовим використанням централізованих інвестицій [21]	Відповідні державні органи (наприклад представник інвестора) зобов'язані контролювати цільове використання інвестицій (матеріальних та нематеріальних цінностей)
Розширення змішаного фінансування інвестиційних проектів [21]	Участь у реалізації інвестиційних проектів, в якості інвесторів, можуть брати спільно господарюючі суб'єкти різних форм власності
Удосконалення нормативної та правової бази з метою збільшення обсягів [21]	Чіткість і прозорість норм, регламентуючих інвестиційний процес
Впровадження системи страхування інвестицій [21]	Законом передбачено, що інвестиції мають бути застрахованими.
Взаємної відповідальності інвесторів і держави [1]	Інвестори, як і держава мають нести однакову і взаємну відповідальність
Юридичної відповідальності інвесторів за порушення вимог законодавства України або міжнародних договорів [1]	Дотримання інвесторами вимог законодавства України або міжнародних договорів, за порушення яких повинні нести юридичну відповідальність

Продовження табл. 2.2

Оптимального поєднання адміністративно-правових і економічних важелів [6]	Адміністративно-правові важелі мають гарантувати формування оптимальної відтворювальної системи. Економічні важелі повинні бути направлені на виробничу та інвестиційну діяльність, соціальну сферу та ефективне використання ресурсів.
Поступовості та етапності важелів [6]	Перехід до нової системи державного регулювання вимагає, щоб командно-адміністративні регулятори замінювались економічними, оскільки створюються об'єктивні умови у вигляді процесів роздержавлення, приватизації та стабілізації.
Забезпечення єдності стратегічного і поточного державного регулювання важелів [6]	Збереження економічного та соціального курсів держави, які закладаються до програми реалізації реформ та програм (національних цільових, комплексних та інших).
Диверсифікація інвестиційних вкладень із урахуванням специфіки розвитку муніципальних утворень [27]	Зниження ступеня ризику інвестиційних вкладень шляхом розподілу інвестицій між декількома напрямками діяльності, враховуючи при цьому специфіку розвитку муніципальних утворень.
Збалансованості бюджетних зобов'язань та їх ресурсного забезпечення [23]	Бюджетні зобов'язання та їх ресурсне забезпечення повинні бути збалансованими
Додаткові принципи (запропоновані автором), [74]	
Підвищення конкурентоспроможності	Впровадження заходів, направлених на підвищення конкурентоспроможності економіки країни
Розвитку регіональної інфраструктури та створення інвестиційної привабливості регіону	Активізація інвестування на регіональному рівні в умовах централізації влади, оскільки на основі інвестиційної привабливості регіону формуються висновки щодо спроможності регіону залучати капітал

Крім того, слід відмітити принципи відповідального інвестування ООН (UN PRI) – добровільна ініціатива, згідно з якою держава розглядає ESG питання (соціальні, екологічні, управлінські) в межах процесу ухвалення інвестиційних рішень, зокрема [20]:

- облік екологічних і соціальних факторів, а також факторів корпоративного управління в межах інвестиційного аналізу;

- активна участь в управлінні компанією і включення ESG-аспекти (соціальне, екологічне та корпоративне управління);

- прагнення до розкриття екологічних, соціальних і управлінських факторів компаніями – об'єктами інвестування.

Для покращення системи інвестування державою необхідно приділити увагу розвитку таких основних напрямів [9]:

- врегулювання відносин, які пов'язані з підготовкою та реалізацією національних проєктів на рівні закону;

- прийняття Закону України «Про національні проєкти» з метою врегулювання певних проблем, які виникають під час підготовки та реалізації національних проєктів у короткостроковій перспективі;

- підвищення якості реалізації національних проєктів та оптимізація їх кількості;

- додаткового опрацювання питань щодо удосконалення на законодавчому рівні механізмів бюджетного планування в частині обов'язкового передбачення видатків державного бюджету на відповідний рік та подальші роки на фінансування національних проєктів.

Еволюція інвестиційної політики нового покоління відбувалася з виокремлення її концептуальних засад, що значною мірою стосуються інтеграції інвестиційної діяльності у загальнодержавні цілі соціально-економічного розвитку, до галузевого розподілу заходів інвестиційної політики згідно пріоритетів розвитку національної економіки та місця держави у глобальному ланцюгу вартості [10].

В Україні в процесі формування інвестиційної політики держави та її інтегрування до інвестиційної політики нового покоління необхідно виділити пріоритетні сфери інвестування та оптимально збалансувати фінансування інвестиційних проєктів з державних та приватних джерел. Законом України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» встановлено, що пріоритетними є галузі економіки, які спрямовані на забезпечення потреб суспільства у

конкурентоспроможній екологічно чистій продукції та високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого потенціалу та експортного, а також створення нових робочих місць [18; 22; 26; 27; 30; 32].

Розвиток державно-приватного партнерства також є одним із важливих напрямів інвестиційної політики в Україні. Гарантії, які надає держава щодо прав власності на об'єкти інвестування згідно укладених договорів, отримання очікуваного прибутку та покриття ризиків реалізації програм зумовлюють участь вітчизняних підприємців у фінансуванні інвестиційних програм (у тому числі програм, які мають високий соціальний ефект). За умов державно-приватного партнерства укладання договорів щодо реалізації програм мають характеризуватися високим ступенем прозорості.

Активізація інвестиційної діяльності в Україні в умовах економічної кризи стає одним із пріоритетних завдань. Формування інвестиційної політики та інвестиційний клімат в країні визначають здатність оцінювати різні процеси на підприємствах з метою визначення ефективності або неефективності їх розвитку.

В Україні основними напрямками інвестиційної політики мають бути:

- вибір і обґрунтування пріоритетних шляхів вкладення інвестицій; пошук джерел фінансування інвестицій;
- створення дієвого законодавчого механізму захисту прав інвесторів;
- усунення бар'єрів для входження на ринок капіталів;
- створення сприятливих умов інвестиційної діяльності;
- послідовне зниження регуляторного тиску на інвесторів;
- рівні конкурентні умови інвестиційної діяльності;
- залучення капіталу приватного сектору для вирішення задач соціально-економічного розвитку держави;
- прозорість та надання достовірної інформації інвесторам для вибору об'єктів інвестування;

- соціальна орієнтованість інвестиційної діяльності, підтримка інвестицій, які мають соціальну направленість (освіта, наука, охорона здоров'я, охорона навколишнього середовища, екологія)
- підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств;
- зростання динаміки інвестування, зокрема у високотехнологічні або стратегічно важливі для країни сфери;
- зниження соціального напруження, досягнення балансу у виділенні коштів на потреби соціальної сфери;
- створення ефективних форм і механізмів управління інвестиційною діяльністю;
- недопущення надмірного морального і фізичного зносу основних матеріальних активів;
- раціональне використання амортизаційних відрахувань і прибутку на підприємстві;
- збільшення і поліпшення використання основних матеріальних активів;
- оцінка впливу інвестиційної політики на фінансові результати діяльності підприємства.

Отже, дотримання принципів державного інвестиційного регулювання та створення умов, які стимулюють інвестиційну діяльність у державі дозволить вивести інвестування в Україні на якісно новий етап розвитку, забезпечить вливання інвестицій в економіку країни, підвищить рівень конкурентоспроможності економіки та покращить добробут населення.

Інвестиційна політика України повинна стати базовим напрямом економічної політики держави та сформувати ефективний механізм залучення інвестицій у розвиток національної економіки.

2.3. Інструментарій реалізації інвестиційної політики держави.

Вихід економіки з кризового стану та стабільний її розвиток напряму залежить від інвестиційної політики держави, яка є вагомим важелем впливу на підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання та економіку країни в цілому. Держава визначає джерела інвестицій, їх напрями та структуру, розробляє програми інвестування та створює умови для їх реалізації. Впливаючи на інвестиційний процес, держава використовує різні інструменти державного управління інвестиційним процесом, а також правові, законодавчі, організаційні та економічні механізми.

Інвестиційна політика є складовою загальної економічної політики держави. Тому в даному контексті важливими постають проблеми підвищення конкурентоспроможності регіонів, здатність центральних та місцевих органів влади до розробки і реалізації зваженої інвестиційної політики [50].

Інвестиційна сфера в сучасних умовах зазнає досить серйозного впливу з боку ринкових факторів, тобто поступово зменшується безпосередній вплив органів державної влади на інвестиційну діяльність, що знаходить відображення у невпинному скороченні централізованого фінансування капіталовкладень. Наслідком цього процесу є обмеження простору прямого державного управління та адміністрування в інвестиційній сфері. Це цілком закономірно і відповідає інтересам інвесторів, зацікавлених у послабленні бюрократичного тиску. Одночасно вони справедливо очікують від державних органів створення сприятливих умов для самофінансування інвестицій та підтримки інвестиційної діяльності [50].

Таким чином, внутрішні і зовнішні чинники вимагають якісних змін у ролі державних та місцевих органів влади в інвестиційному процесі. При цьому з'являються нові підходи та напрями в інвестиційній діяльності, назріває необхідність застосування інших методів державного регулювання інвестицій. Вони полягають сьогодні в переході від бюрократичного адміністрування до

обслуговування інвестиційного процесу, цілеспрямованого формування сприятливого клімату, підтримки підприємництва та інвестиційної діяльності. У цьому плані роль органів державної та місцевої влади незмірно зростає [22, 50].

Методи державного регулювання економіки – це способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення умов їхнього ефективного функціонування відповідно до напрямів державної економічної політики. Кожен метод ґрунтується на використанні сукупності інструментів (регуляторів, важелів) [5, с. 17].

Державне регулювання економіки потребує системного підходу до вибору методів та притаманних їм засобів впливу держави на суб'єкти економічних відносин. Системний підхід передбачає інтеграцію в цілісну систему, по-перше, елементів, що формують стратегію соціально-економічного розвитку, по-друге, елементів, що утворюють підсистему регуляторів. В економічній теорії усталеною є класифікація методів державного регулювання економіки за двома самостійними критеріями: за формами впливу та засобами впливу. За формами впливу методи державного регулювання економіки поділяють на дві групи: методи прямого та непрямого впливу [5, с. 17; 17].

Методи прямого впливу безпосередньо діють на функціонування суб'єктів ринку. Такий безпосередній вплив здійснюється за допомогою інструментів (засобів) адміністративно-правового характеру, які регламентують діяльність суб'єктів господарювання, та економічних інструментів прямого впливу.

Методи непрямого впливу – це методи, які регламентують поведінку суб'єктів ринку не прямо, а опосередковано, через створення певного економічного середовища, яке змушує їх діяти в потрібному державі напрямі [17; 72].

До прямих методів державного регулювання, як правило, відносяться державне інвестування у вигляді фінансування (цільового, наочно-

орієнтованого, проблемно-спрямованого), кредитування, лізинг, фондові операції; а також директивне планування і державне підприємництво в інвестиційній сфері.

До методів непрямого впливу належать інструменти фіскальної, бюджетної, грошово-кредитної, інвестиційної, амортизаційної, інноваційної та інших напрямів економічної політики, а також методи морального переконування [17; 72].

Основні засоби прямого та непрямого державного регулювання господарської діяльності визначені ст. 12 Господарського кодексу України та іншими законодавчими актами [6; 17].

Залежно від засобів впливу виділяють правові, адміністративні, економічні та пропагандистські методи державного регулювання економіки.

Засоби державного регулювання впроваджуються за допомогою правових форм. Форми державного регулювання інвестиційної діяльності (ст. 12 Закону України «Про інвестиційну діяльність») включають управління державними інвестиціями, регулювання умов інвестиційної діяльності і контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності [6; 17; 22].

Р. Бойчук в своїх працях пропонує умовно розділити засоби державного регулювання інвестиційної діяльності на три групи:

1) макроекономічні, до яких відносяться інструменти, що визначають загальноекономічний клімат інвестицій, а саме впливають на процентну ставку, темпи зростання економіки і зовнішньоторговельний режим (визначаються всією бюджетно-податковою політикою);

2) мікроекономічні інструменти, що включають заходи, які впливають на окремі складові інвестицій або на окремі галузі: податкові ставки, правила амортизації, гарантії, пільгові кредити;

3) інституційні інструменти, що дозволяють досягти координації інвестиційних програм приватних інвесторів і включають державні органи інвестиційної політики, об'єднання підприємств, інформаційні системи [72].

Згідно з законом «Про інвестиційну діяльність», державне регулювання інвестиційної діяльності, проведення інвестиційної політики, направленої на соціально-економічний і науково-технічний розвиток України, забезпечується державними органами, місцевими органами в межах їх компетенції і здійснюється шляхом:

- надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв;
- державні норми та стандарти;
- заходи щодо розвитку та захисту економічної конкуренції;
- роздержавлення і приватизації власності;
- визначення умов користування землею, водою та іншими природними ресурсами;
- політика ціноутворення;
- проведення державної експертизи інвестиційних проєктів;
- інших заходів [22, 67].

Н. Шевченко, А. Пересада, О. Смірнова, С. Онікієнко, О. Ляхова вважають, що всі засоби, які застосовуються з метою впливу на інвестиційні процеси можна умовно поділити на змінні та постійні, прямі і непрямі, з обмеженою чи загальнодержавною сферою дії та її результатами.

До змінних засобів прямого впливу з обмеженою сферою дії та отриманим результатом належать:

- бюджетне фінансування на безповоротній основі;
- бюджетне кредитування; державні гарантії щодо умов реалізації інвестиційних проєктів; державний контракт на розробку і виконання інвестиційного проєкту;
- розробка та реалізація загальнодержавних цільових комплексних програм;
- управління процесами приватизації з метою пошуку ефективного інвестора;

– часткове фінансування державою інвестиційних проєктів у пріоритетних галузях економіки; реалізація державою самостійно комерційних високоприбуткових інвестиційних проєктів [8; 67, 54].

До постійних засобів прямого впливу з обмеженою чи загальнодержавною сферою дії та отриманим результатом відносяться: ліцензування окремих видів робіт, стандартизація продукції та експертиза інвестиційних проєктів. Ця група засобів повинна застосовуватися незалежно від економічної ситуації; вона більш зорієнтована на підвищення якості розробки та виконання інвестиційних проєктів і програм [54].

С. Невмержицька та Ю. Тимошенко та пропонують згрупувати всі інструменти інвестиційної політики за чотирма функціональними напрямками:

1. Інструменти мотивації і спонукання інвесторів до вкладання коштів у виробництво на території країни;
2. Інструменти інформування інвесторів про стан інвестиційного середовища країни;
3. Інструменти розвитку інвестиційного потенціалу, яким володіє країна;
4. Інструменти супроводу інвестиційного проєкту до моменту його повного виконання (досягнення окупності) [55].

Направленість вище наведених інструментів різна. Інструменти першого і другого напрямків діють за межами країни, тому вони направлені на розвиток та вдосконалення зовнішніх факторів інвестиційної політики. Розвиток інвестиційного потенціалу та супровід інвестиційного проєкту є складовими внутрішнього інвестиційного середовища країни, тому вони є напрямками розвитку внутрішньої підсистеми інвестиційної політики [56].

Проте досягти сприятливого інвестиційного клімату в країні можна тільки за умови поєднання інструментів усіх вище зазначених напрямків. Тому використання всіх зазначених інструментів сприятиме формуванню сприятливого інвестиційного клімату та реалізації інвестиційної політики, яка буде направлена на пошук ефективних джерел фінансування та підвищення інвестиційної привабливості країни для іноземних інвестицій.

Інструменти управління на державному рівні класифікуються наступним чином (рис. 2.4. та табл. 2.3).

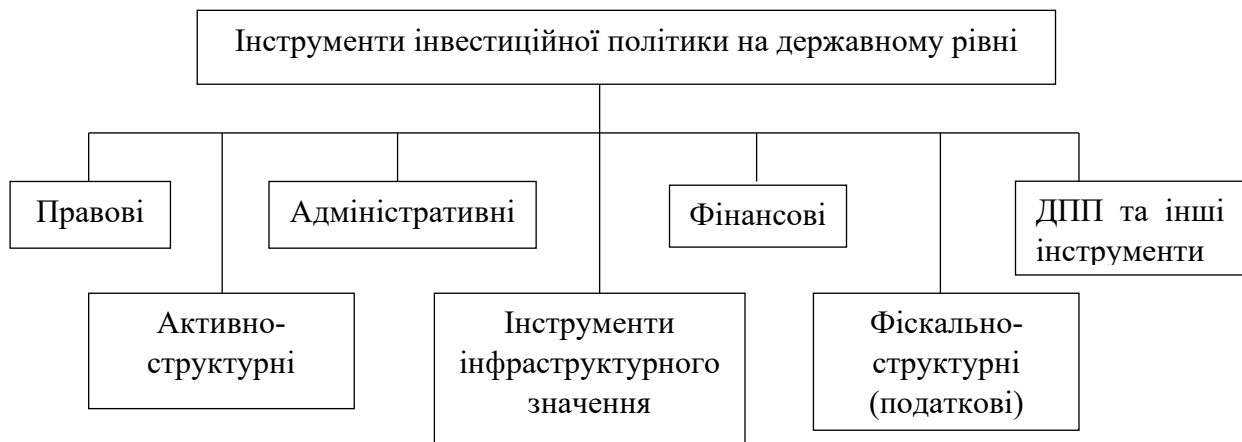

Рис. 2.4. Класифікаційні ознаки інструментарію інвестиційної політики на державному рівні

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.3

Класифікація інструментів інвестиційної політики на державному рівні

Ознаки	Інструменти
Правові	Розробка та прийняття нормативно-правових актів Укладання договорів Прийняття державних програм Система реалізації та дотримання інвестиційного законодавства
Адміністративні	Реєстрація Впровадження державних норм і стандартів Роздержавлення та приватизація власності Ліцензування Квотування Проведення політики ціноутворення Надання пріоритетного права на одержання короткострокових і довгострокових позик у комерційних банках – контрагентах Уряду. Введення адміністративних заходів Застосування системи санкцій і обмежень при здійсненні інвестиційної діяльності Уніфікація погоджувально-розпорядчих процедур, створення єдиних правил для всіх про проходженні необхідних процедур Організаційно-політична підтримка інтересів експортерів на ринках інших країн Бар'єри для злиття та поглинання

Продовження табл. 2.3.

Активно-структурні	Пряма державна підтримка (фінансова, майнові активи, гарантії) Непряма державна підтримка (квоти, тарифи, мита, угоди) Включення проектів у державні цільові програми Державне фінансування інвестицій (бюджет розвитку, стабілізаційний фонд, державні цільові програми та ін.) Державна участь (державні закупівлі, захист інвесторів) Зв'язане кредитування Пряме проектне кредитування Державна підтримка лізингу
Фіскально-структурні (податкові)	Зниження податкових ставок Застосування систем податків з диференціацією суб'єктів та об'єктів оподаткування, податкових ставок і пільг Видаткові статті бюджету Спеціальні податкові режими Звільнення від податків Скасування податків на реінвестування Інвестиційна податкова знижка Експортні та імпорتنі (митні) збори та мита Податкові угоди з іншими країнами Податкові кредити Тарифна політика (ціни природних монополій)
Опосередкованого впливу (виокремлено автором) [75]	Амортизаційна політика Фінансова політика (дотації, субсидії, субвенції) Грошово кредитна політика Регулювання інвестиційних процесів на ринку Регулювання фондового ринку Інноваційна політика
Фінансові інструменти	Норми страхових резервів для комерційних банків Облікова ставка Національного банку України Операції з державними цінними паперами на відкритому ринку Кредитна політика Раціональне управління грошовими потоками Пільгові кредити Інвестиційні гарантії Регулювання емісії й загальної грошової маси Регулювання ставки рефінансування й нормативів обов'язкового резервування для комерційних банків Операції на відкритому ринку Валютна інтервенція
Інструменти інфраструктурного значення	Земельне регулювання Надання земельних ділянок у безоплатне користування або за пільговими цінами надання необхідних приміщень у безоплатне користування або за пільговими цінами Створення та організація функціонування бізнес-інкубаторів Інформаційне забезпечення інвестиційного процесу
Інші інструменти	Державно-приватне партнерство (ДПП) Зовнішньоекономічне регулювання Антимонопольне регулювання Екологічне регулювання

Ми погоджуємось з думкою О. Клименко, який розглядає інструменти інвестиційної політики, з точки зору існування різних рівнів управління, а саме:

1. Інструменти управління на державному рівні.
2. Інструменти управління на рівні регіону.
3. Інструменти управління на рівні органів місцевого самоврядування [57].

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється наступними суб'єктами:

- Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України;
- Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою Міністрів АРК;
- місцевими державними адміністраціями;
- органами місцевого самоврядування;
- спеціальними уповноваженими на це державними органами: Державним комітетом будівництва, архітектури та житлової політики (Держбуд України) – у сфері будівництва; Державною комісією з цінних паперів і фондового ринку – сфері інвестування в цінні папери; Фондом державного майна, його регіональними відділеннями та представництвами – при інвестуванні в об'єкти приватизації; Міністерством економіки – щодо реєстрації промислово-фінансових груп та іншими міністерствами і відомствами [50].

Інструменти й методи інвестиційної політики на регіональному рівні поділяються на інструменти і методи прямого і непрямого регулювання (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Інструменти та методи інвестиційної політики на регіональному рівні

Пряме регулювання	Непряме регулювання
прийняття законів й інших нормативно-правових актів з метою регулювання інвестиційної діяльності на території регіону	надання допомоги при створенні інфраструктури бізнесу, визначення умов і порядку природокористування, надання суб'єктам інвестиційної діяльності пільгових умов користування землею й іншими природними ресурсами

Продовження табл. 2.4

захист прав і законних інтересів суб'єктів інвестиційної діяльності	встановлення для суб'єктів інвестиційної діяльності спеціальних податкових режимів, що не мають індивідуального характеру
створення сприятливих умов для розвитку інвестиційної діяльності	встановлення порядку й умов надання інвестиційних податкових кредитів
надання регіональних замовлень на певні види продукції (товарів, робіт, послуг)	надання податкових пільг, визначення податкової ставки, порядку й строків сплати податків, що зараховуються до бюджету регіону
надання в оренду об'єктів державного нежитлового фонду й іншого майна з урахуванням умов, передбачених законодавством	координацію зовнішньоторговельної діяльності й контроль за її здійсненням суб'єктами інвестиційної діяльності
розробку й реалізацію регіональних інвестиційних програм	сприяння в залученні іноземних інвестицій
розробку, затвердження й фінансування інвестиційних проектів з коштів бюджету регіону, конкурсний відбір інвестиційних проектів	проведення протекціоністської політики з метою одержання для підприємств контрактів на виготовлення продукції для державних потреб, централізованого державного фінансування й інвестицій
розміщення на конкурсній основі коштів бюджетів регіону для фінансування інвестиційних проектів	створення умов для підвищення конкурентоспроможності й попиту на товари суб'єктів промислової діяльності, що перебувають на території регіону
встановлення порядку й умов надання гарантій і порук	здійснення тарифної політики й реструктуризації в монополізованих галузях промисловості
розробку порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно й угод з ним, визначення розміру плати за реєстрацію й надання інформації про зареєстровані права на нерухоме майно й угоди з ним	здійснення заходів щодо захисту внутрішнього ринку
відповідальність суб'єктів інвестиційної діяльності за правопорушення, передбачені адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством	підтримка перспективних корпоративних структур, розвиток системи корпоративного управління

Джерело: Розроблено автором

Інструменти інвестиційної політики на місцевому рівні наведено в рис. 2.5.

Як зазначає О. Клименко інвестиційна політика характеризується наявністю різних типів організації і форм управління, декількох рівнів управління (державний, регіональний, муніципальний рівні) і рівнів впливу (макрорівень, мезорівень, мікрорівень), терміновістю, варіантністю. Наявність

широкого спектру інструментів і методів ІПП на різних рівнях управління лише підтверджує її багатоаспектність [57, с. 116].

Рис. 2.5. Інструменти інвестиційної політики на місцевому рівні

Джерело: Розроблено автором

Разом з тим розробленню інвестиційної політики держави має передувати глибокий аналіз нерозв'язаних проблем та причин, що визначають низьку ефективність економіки.

В. Кудрявцева в своїх дослідженнях щодо механізму реалізації інвестиційної політики наголошує на необхідності впровадження рейтингової оцінювальної діяльності. Вона зазначає, що формування та реалізація інвестиційної політики держави хоча і відбувається в правових формах і має своїм головним інструментом вплив на реальний зміст правового регулювання інвестиційних відносин, разом з тим утворює свій власний, достатньо автономний правовий механізм, в якому рейтингові агентства, їх репутація, об'єктивність діяльності щодо надання тих чи інших рейтингів має стати важливим його елементом [58, с. 78].

Оцінювати ефективність застосованих державою податкових, амортизаційних, кредитних пільг та інших засобів стимулювання господарської діяльності, а також практику їх реалізації з боку відповідних інституцій без об'єктивних, узагальнюючих рейтингових оцінок, що могли б бути основою

для порівняльного аналізу ефективності державного регулювання в цих галузях, неможливо. Саме тому виникає необхідність впровадження рейтингової оцінювальної діяльності в механізм формування та реалізації інвестиційної політики держави з відповідною законодавчою фіксацією їх місця і значення [58, с. 79].

Розглянемо більш детально один з ефективних інструментів державного впливу на інвестиційну діяльність – податкову підтримку.

Під податковим регулюванням інвестиційної діяльності слід розуміти здійснення державою з допомогою механізмів оподаткування певних заходів, спрямованих на поліпшення умов інвестування, зокрема на впорядкування обсягів, якості й напрямів інвестування суб'єктів господарювання всіх форм власності. Відповідно, суб'єктом податкового регулювання виступає держава, об'єктом – інвестиційна діяльність індивідуальних та інституціональних інвесторів будь-яких форм власності й організаційно-правових форм господарювання [59].

Погоджуємось з думкою А. Гайдуцького, що державне регулювання інвестиційної активності стає можливим завдяки зміні суб'єктів і об'єктів оподаткування, податкової бази, податкової ставки, джерела сплати податку, податкового періоду тощо [60].

Традиційними методами податкового регулювання, а особливо прибуткового, вважаються два основних інструменти податкової системи: ставки і пільги. Якщо їх порівняти між собою як податкові підйоми, то можна стверджувати, що ставки здійснюють загальний (прямий) вплив на економіку, а податкові пільги – це цільовий стимулюючий, тобто непрямий вплив. Поєднання таких інструментів активно використовується як засіб впливу на інвестиційний процес [63].

М. Стегней зазначає, що податкове регулювання може здійснюватися з допомогою диференціації умов оподаткування для різних платників, зокрема через звільнення деяких категорій суб'єктів господарювання від сплати певних

податків та надання дозволів на застосування спрощених режимів оподаткування [61].

Головною метою податкового регулювання є стимулюючий або стримуючий вплив на ті господарські процеси, які відбуваються в державі. При цьому визначається вимога: податкове регулювання повинно бути економічно доцільним, обґрунтованим та виваженим.

Досліджуючи дану проблему, І. Лінтур та М. Петриченко відмічають, що реалізація політики надання податкових пільг завжди супроводжується значними економічними ризиками, що обумовлені неточністю оцінок відхилень від оптимуму. У разі відсутності точної інформації державне втручання в ринкові умови господарювання негативно впливатиме на використання ресурсів економіки та суспільний добробут [63].

Щоб створити і ефективно використовувати потенціал інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України, необхідно сформувати систему ефективного податкового стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності. І одним з найсуттєвіших засобів впливу на інвестиційно-інноваційний клімат є Податковий кодекс [62; 63].

Податковий кодекс передбачає відновлення спеціального режиму оподаткування для суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проєкти на основі інноваційних технологій, пов'язаних з модернізацією діючих та створенням нових виробництв (підприємств). Також Податковий кодекс передбачає відновлення спеціального режиму оподаткування для технологічних парків, він переслідує мету унормувати використання такого стимулюючого інструменту, як інвестиційно-інноваційний податковий кредит та закріплення низки інших законодавчих норм, важливих з точки зору стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів в національній економіці.

Крім того, у Податковому кодексі України передбачено використання певних податкових інструментів, які є досить популярними у розвинутих країнах світу, зокрема:

- інвестиційного податкового кредиту;

- оновлення основних фондів за прискореним методом амортизації;
- зменшення або тимчасове скасування податку на прибуток та ПДВ для підприємств і технопарків при реалізації інноваційних проектів та ввезенні високотехнологічного обладнання для реалізації відповідних проектів тощо.

Також Податковий кодекс України передбачає чіткі та різноманітні штрафні санкції для суб'єктів господарювання в разі не цільового використання наданих пільг. Також позитивним моментом для економіки держави стане поетапне зменшення податкового тягара, що сприятиме підприємницькій діяльності у цілому.

Погоджуємось з думкою І. Лінтур та М. Петриченко щодо використання досвіду європейських країн у застосуванні механізму податкової пільги, яка передбачає звільнення від оподаткування частини прибутку компаній шляхом її зарахування до неоподатковуваних резервних фондів з метою фінансування в майбутньому визначеного кола потреб. Одним з основних напрямів застосування цієї пільги вважається створення резерву для здійснення інвестицій.

Переваги інвестиційної пільги у формі резервів полягають в наступному:

- адаптованість механізму пільги для вибіркового і загального підходу при застосуванні;
- стимулювання підприємств до реінвестування прибутку, з одночасним забезпеченням потреб у розширеному відтворенні;
- створення опосередкованої зацікавленості підприємств, оскільки на етапі формування резерву збільшується оборотний капітал, що сприяє приросту масштабів діяльності, а також прискорює темпи нагромадження фінансових ресурсів для інвестицій [63, с. 241].

Податковий кодекс України, прийнятий 2 грудня 2010 р. в деяких аспектах значно погіршив ситуацію податкового стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності.

Ми підтримуємо думку науковців, які вважають, що сьогодні в Україні важливою є необхідність розробки обґрунтованого механізму надання

інвестиційно та інноваційно активним підприємствам податкових кредитів та різних пільг і можливе зниження ставки податку на прибуток. Такий механізм сприяв би закріпленню потенційних об'єктів впливу такої податкової пільги безпосередньо в законодавстві країни [61; 63; 64; 65].

Інструменти податкового стимулювання інвестиційної діяльності сприятимуть активізації інвестиційної діяльності держави.

Важливим аспектом державної інвестиційної політики є розвиток системи захисту інвестиційних капіталів інвесторів.

Н. Яркова та О. Яковенко в своїх дослідження зауважують, що виходячи з практики інвестиційного процесу в Україні можна зробити висновок, що на різних рівнях інвестиційного процесу ще не осмислені всі ті проблеми, які можуть виникати в процесі реалізації інвестиційної політики. Ігнорування майбутніх проблем призвело до наслідків, які викликали такі негативні процеси:

- через несприятливий інвестиційний клімат більша половину економіки України опинилась в тіньових структурах;
- постійна зміна законодавчого поля погано впливає на інвестиційний клімат для внутрішніх та зовнішніх інвесторів, що призвело до відтоку іноземних інвесторів з України, адже спочатку надано було пільги іноземним інвесторам, а потім їх знято;
- невірно обрана стратегія і тактика залучення іноземних інвестицій вже призвела Україну до збільшення зовнішнього боргу держави та її техніко-технологічної залежності від економічно могутніх держав, транснаціональних корпорацій. Ця залежність вже переходить і на політичний рівень надання міжнародних кредитів, ставиться в залежність від того, яка внутрішня політика проводиться в державі [50, с. 95].

Сучасні економічні перетворення вносять зміни практично у всі відносини сучасної системи господарювання. Іде перехідний період формування нового способу виробництва, що вимагає використання новітніх технологій проведення економічних реформ. Перш за все метод спроб і

помилки, який сьогодні використовується при проведенні економічних реформ, призводить до величезних матеріальних і моральних збитків.

Тому необхідно використовувати методи та інструменти, що забезпечують позитивні результати економічних перетворень [66].

Покращення інвестиційної та економічної ситуації в Україні можливо за умови подальшої децентралізації державного управління, що сприятиме підвищенню управлінської компетенції регіональних та місцевих органів влади, а також підвищить демократичний потенціал суспільства. На сьогоднішній день практика формування інвестиційних програм регіонального рівня, на жаль, є досить недосконалою.

Механізм реалізації державної інвестиційної політики з урахуванням децентралізації державного управління (регіонального та місцевого рівнів) наведено на рис. 2.6.

З метою стимулювання економічного розвитку територій та прискорення в них інвестиційних процесів на регіональному та місцевому владних рівнях повинна здійснюватися цілеспрямована стратегія формування іміджу регіону як привабливого місця вкладення інвестицій, в числі яких: формування бази даних для потреб широкого кола інвесторів щодо економічного і правового середовища, інвестиційного потенціалу та конкурентних переваг території; запровадження і постійна підтримка дії ефективних каналів поширення інформації щодо потреб та можливостей території, в тому числі рекламного характеру; активна участь і посередництво в налагодженні ділових контактів між представниками місцевих бізнесових кіл та потенційними інвесторами; адміністративний та консультативний супровід інвестиційних проєктів [67].

За умов децентралізації місцеві органи влади можуть вирішувати наступні питання:

- проводити інформаційно-рекламні кампанії з метою створення іміджу регіону як інвестиційно привабливого для потенційних інвесторів;
- забезпечити інвесторів достатнім обсягом інформації щодо інвестиційних можливостей, а також економічного та правового середовища;

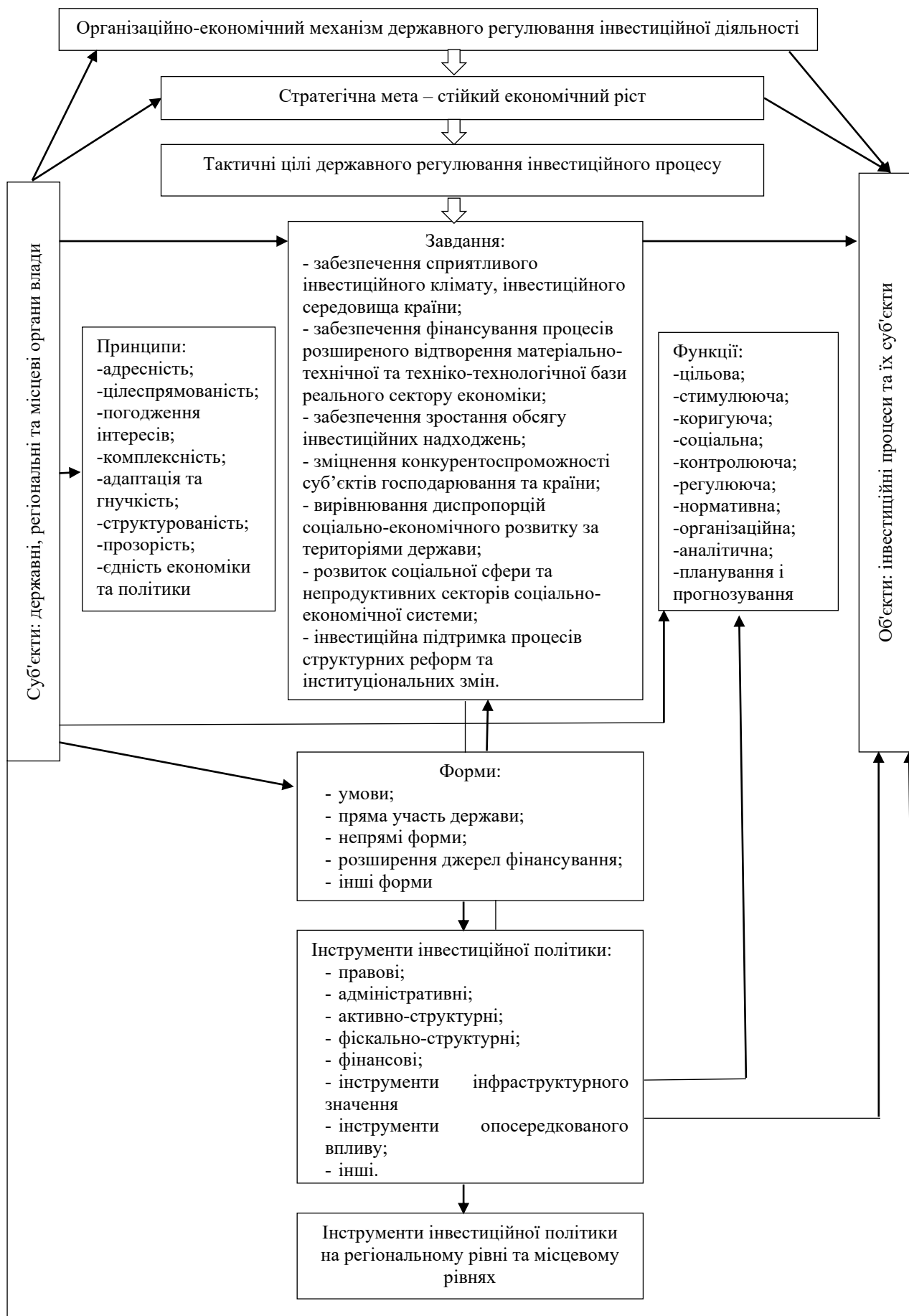

Рис. 2.6. Механізм реалізації інвестиційної політики держави

Джерело: Розроблено автором, [75]

- забезпечити іноземних інвесторів інформацією стосовно проведення адміністративних дій, які необхідні для здійснення інвестицій.

Для залучення приватних та іноземних інвестицій у розвиток пріоритетних галузей економіки інвестиційна політика держави передбачає використання державних інвестицій. Особливої уваги заслуговують інвестиційні проєкти зі змішаними інвестиціями, тобто інвестиційні проєкти з використанням державної частки інвестицій як гарантій цільового спрямування інвестиційних ресурсів.

Законодавча і нормативно-правова діяльність є в абсолютній компетенції держави і, в межах конституційних повноважень, місцевих органів державної влади. Адже, саме вони несуть відповідальність за залучення інвестицій та за створення необхідних умов для інвесторів, які сприяли б зростанню надходжень вітчизняного та іноземного капіталу [50].

Державна підтримка інвестиційного процесу повинна буди направлена на розвиток високоефективних галузей національної економіки.

Важливим аспектом інвестиційної політики держави є розвиток системи захисту інвестиційних капіталів інвесторів. А отже, від покращення макроекономічної ситуації в Україні в цілому та від розроблення центральними органами, регіональними та органами місцевого самоврядування дієвих механізмів удосконалення економічного, нормативно-правового, інформаційного забезпечення, пов'язаного з державним управлінням інвестиційною діяльністю як потужного стимулятора розвитку ринкових відносин, буде залежати збільшення обсягу інвестицій [68, с. 94].

Перехід України до ринкових економічних відносин зумовлює потребу в розв'язанні нових проблем та завдань, які пов'язані з економічним розвитком регіонів та економіки країни в цілому. Підтримка прямого впливу державного рівня та інтенсивності інвестиційної діяльності являється, на наш погляд, основною умовою структурної перебудови. Адже саме це призводить до конкретних результатів щодо досягнення стабільного темпу економічного зростання країни.

Висновки до розділу 2

Основними результатами і висновками другого розділу дисертації є наступні:

1. Узагальнено теоретичне підґрунтя визначення змісту поняття «інвестиційна політика», визначені її властивості, сформована класифікація наявних теоретичних підходів до визначення її змісту.

2. Удосконалено модель формування інвестиційної політики на основі системного підходу.

Науковий результат: удосконалено модель формування інвестиційної політики, яка на відміну від існуючої містить три рівні: макро-, мезо- та мікро-рівень, що дає змогу оцінити вплив інвестиційної політики на інвестиційну активність вітчизняних та іноземних інвесторів та на інвестиційну привабливість підприємств, регіонів та держави в цілому.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку системний підхід, що дозволив сформувати систему основних факторів, які мають вплив на формування інвестиційної політики держави.

3. Узагальнено та удосконалено складові механізму формування і реалізації інвестиційної політики, що на відміну від існуючого включає в себе принципи, інструменти інвестиційної політики, інвестиційну безпеку, концепцію та реалізацію інвестиційної діяльності.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку організаційний підхід до визначення та узагальнення складових механізму формування і реалізації інвестиційної політики, що на відміну від існуючого узагальнює та включає в себе такі складові як: принципи, інструменти інвестиційної політики, інвестиційну безпеку, концепцію та реалізацію інвестиційної діяльності.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку цілісний підхід, що дозволяє сформувати систему гарантування інвестиційної безпеки.

4. На основі системного підходу визначено місце інвестиційної політики в економічній політиці держави, що дало змогу виділити два типи державної інвестиційної політики: пасивну та активну.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку методологічний підхід до формування перспективної інвестиційної політики держави, що дало можливість провести комплексний аналіз процесу формування та реалізації цілей інвестиційної політики на різних рівнях управління, враховуючи державні, регіональні та корпоративні інтереси. Крім того, не менш важливим є забезпечення зв'язку між мікро-, мезо- та макрорівнями.

Таким чином, інвестиційна політика має бути направлена перш за все на стимулювання інвестиційної активності підприємств, вітчизняних та іноземних інвесторів, адже це сприятиме подоланню економічної кризи. Ефективність інвестиційної політики залежить від системності, чіткості та обґрунтованості пріоритетів, а також інструментів її реалізації.

5. Узагальнено, систематизовано та доповнено загально-організаційні принципи державного інвестиційного регулювання.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку організаційний підхід до формування загально-організаційних принципів державного інвестиційного регулювання, що на відміну від існуючих включають такі, як: принцип узгодженості, принцип єдності комунікативності та взаємодії, принцип послідовності дій, принцип створення сприятливого інвестиційного клімату, принцип об'єктивності та наукової обґрунтованості, принцип ефективного використання державних інвестицій, принцип прозорості та інформаційного забезпечення.

6. Узагальнено, систематизовано та доповнено спеціальні принципи державного інвестиційного регулювання.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку організаційний підхід до формування спеціальних принципів державного інвестиційного регулювання, що на відміну від існуючих включають такі, як: принцип

підвищення конкурентоспроможності та принцип розвитку регіональної інфраструктури та створення інвестиційної привабливості регіону.

7. Систематизовано інструменти інвестиційної політики на державному рівні, де на відміну від існуючої класифікації виокремлено інструменти опосередкованого впливу.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку системний підхід до класифікації інструментів інвестиційної політики на державному рівні, що дозволило виокремити інструменти опосередкованого впливу, зокрема амортизаційна, фінансова, грошово-кредитна політика, регулювання інвестиційних процесів на ринку, регулювання фондового ринку, інноваційна політика тощо.

8. Узагальнено та систематизовано інструменти та методи інвестиційної політики на регіональному та місцевому рівнях, які поділяються на інструменти і методи прямого і непрямого регулювання.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку системний підхід до узагальнення та систематизації інструментів та методів інвестиційної політики на регіональному та місцевому рівнях, що дало змогу підтвердити багатоаспектність інвестиційної політики.

9. Удосконалено механізм реалізації державної інвестиційної політики з урахуванням децентралізації державного управління (регіонального та місцевого рівнів)

Науковий результат: отримав подальшого розвитку методичний підхід до формування механізму реалізації державної інвестиційної політики з урахуванням децентралізації державного управління (регіонального та місцевого рівнів), що дало змогу стверджувати що покращення інвестиційної та економічної ситуації в Україні можливо за умови подальшої децентралізації державного управління, що сприятиме підвищенню управлінської компетенції регіональних та місцевих органів влади, а також підвищить демократичний потенціал суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бехтерева Е. В. Управление инвестициями Е. В. Бехтерева. – М. : ГроссМедиа: РОСБУХ, 2008. – 216 с.
2. Борщ Л. М. Інвестування: теорія і практика / Л. М. Борщ, С. В. Герасимова. – К. : Знання, 2007. – 685 с.
3. Господарський кодекс України : затверджений Законом України від 16 січня 2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Гриценко Л. Л. Державна інвестиційна політика: сутність, цілі та завдання / Л. Л. Гриценко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – Вип. 22. – Ч. II. – С. 90–96.
5. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2000. – 316 с.
6. Денисенко М. Основи інвестиційної діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://readbookz.com/pbooks/book-19/ua/chapter-954/>.
7. Гонта О. І. Формування комплементарної інвестиційної політики України: виклики глобалізації та вимоги економічної безпеки: Монографія / Гонта О. І., Дубина М. В., Пілевич Д. С. – Чернігів: 2013. – 184 с.
8. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
9. Звіт про результати діяльності державного агенства з інвестицій та управління національними проектами України за I півріччя 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/i_pivrichchya_2014_zvit.pdf.
10. Затонацька Т. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації / Т. Затонацька // Вісник Київського

національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2014. - Вип. 8. - С. 6-10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2014_8_3.

11. Кондрашова М. В. Теоретичні основи формування державної інвестиційної політики на рівні регіону / М. В. Кондрашова // Держава та регіони (Серія: Державне управління) – 2008. – № 2. – С. 118-121.

12. Коюда О. П. Інвестування / О. П. Коюда, О. П. Лепейко, В. О. Коюда, В. М. Гриньова. – К. : Знання, 2008. – 452 с.

13. Курило С.В. Інвестиційна політика, її сутність і роль у сучасних умовах // С. В. Курило // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. Науково-виробничий журнал. – 2009. – № 2. – С. 109-111.

14. Марцин В. Удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності в економіці України / В. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 5 (71). – С. 52–53.

15. Музиченко А. С. Державне регулювання інвестиційної діяльності : монографія / А. С. Музиченко. – К. : Науковий світ, 2001. – 345 с.

16. Намлієва Н.В. Принципові основи державного регулювання інвестиційної діяльності [Електронний ресурс] / Н.. Намлієва // Глобальні та національні проблеми економіки. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/21.pdf>

17. Національна економіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедєва В. К. та інші]; За ред. В. М. Тарасевича – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.

18. Основні напрями економічної політики України в умовах незалежності : Постанова Верховної Ради України від 25.10.1991 : [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1698%D0%B0-12>

19. Офіційний сайт Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://csr-ukraine.org>.

20. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс].
— Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

21. Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 384 від 01.06.1995 р. — Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>.

22. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

23. Пшенична В. П. Формування моделі реалізації державної інвестиційної політики економічного зростання України [Електронний ресурс] В. П. Пшенична // Ефективна економіка. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=328>. — 12.03.2012.
— Назва з екрану.

24. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 року №1160-IV [чинний] / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України 2004. № 9. - С.79

25. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

26. Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки : Постанова КМУ від 01.06.1995 № 384 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/384-95-%D0%BF>

27. Сокурєнко П. І. Інвестиційна політика як ефективна форма управління ухваленням інвестиційних рішень / П. І. Сокурєнко, О. Ф. Кришан // Європейський вектор економічного розвитку. — 2010. — № 1 (8). — С. 208–214.

28. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств : навч. посіб. / Д. М. Черваньов. — К. : Знання-Прес, 2003. — 622 с.

29. Шевердіна О. В. Інвестиційна політика України як об'єкт державної економічної політики / О. В. Шевердіна // Публічне управління: теорія та практика. – 2012. – № 4 (12). – С. 111–117.

30. Водянов У. Новые инструменты государственного регулирования инвестиций. Проблемы теории и практики управления. 2004. № 5. С. 94-95.

31. Москалюк Н. П. Державна інвестиційна політика в умовах стабілізації національної економіки: автореф. дис. ... Київ, 2002.

32. Сергеев И. В. Организация и финансирование инвестиций / И. В. Сергеев, И. И. Веретенникова, В. В. Яновский. – Москва: Финансы и кредит, 2000. 400 с.

33. Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки: монографія. — К.: КНЕУ, 2005. — 232 с.

34. Ткачик Федір Петрович Державна інвестиційна політика та її вплив на розвиток економіки регіону: дис. ... канд. екон. наук/ Ф.П. Ткачик; НУДПСУ. - Ірпінь, 2013. - 188 с.

35. Кухар В. І. Господарсько-правове забезпечення державної інвестиційної політики в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / В. І. Кухар. – Х., 2008. – 197 с.

36. Яценко А. В. Формування інвестиційної політики зі стратегічних позицій розвитку України / А. В. Яценко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 8. – С. 12–17.

37. Бабашкина А. М. Государственное регулирование национальной экономики / А. М. Бабашкина– М. : Финансы и статистика, 2007. – 224 с.

38. Виленский П. Л. Оценка эффективности инвестиционных проектов: Учебник для вузов. / П. Л. Виленский, В. Н. Лившиц, С. А. Смоляк. – М. : Дело, 2003. – 248 с.

39. Игошин Н. В. Инвестиции. Организация, управление, финансирование: Учебник для студентов вузов / Н. В. Игошин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАРА, 2005. – 448 с.

40. Кушлин В.И. Государственное регулирование рыночной экономики. / В. И. Кушлин. – М. : Изд – во РАГС. – 2005. – 332 с.
41. Письменная Н. Е. Совершенствование региональной инвестиционной политики на современном этапе (Ставропольский край) / Н. Е. Письменная // Экономика и управление. – 2006. – № 1 (22). – С. 53.
42. Райзберг Б. А., Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 479 с.
43. Общеэкономические основы рыночного хозяйствования / Под ред. Н. Н. Шаповаловой. – М. : Издательский дом «Путь России», 2002. – 255 с.
44. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
45. Голеніщева Є. Ю. Теоретичні засади державної інвестиційної політики / Є. Ю. Голеніщева // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. - 2015. - Вип. 2. - С. 1-7. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2015_2_3
46. Антонова Л. В. Методологічні підходи до розробки перспективної державної інноваційно-інвестиційної політики / Л. В. Антонова // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. - 2011. - № 1. - С. 5-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2011_1_1
47. Беленький П. Теоретико-методологічні засади регіонального розвитку економіки України / П. Беленький, О. Другов // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 7–17.
48. Джусов О. А. Інвестиційні стратегії інституційних інвесторів: монографія / О. А. Джусов. — Д.: Наука і освіта, 2005. — 206 с.
49. Данилишин Б.М. Макроекономічне регулювання інвестиційних процесів: [монографія] / Данилишин Б.М., Корецький М.Х., Дадій Н.В. — Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. — 204 с.
50. Яркова Н.І. Роль органів державної влади в інвестиційному процесі / Н.І Яркова, О.П. Яковенко // Економіка будівництва і міського господарства. – 2012. – Том 8. - №2. – С. 89-100.

51. Бойчук Р.П. Форми, / Р.П. Бойчук // Право та інноваційне суспільство. – 2016. - №2 (7). - С. 9-17.
52. Шевченко Н.І. Методи реалізації державної інвестиційної політики / Н.І. Шевченко // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. – 2010. – С. 259-268.
53. Ткаченко А. М. Державне регулювання інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / А. М. Ткаченко, Є. М. Плаксина // Економіка і регіон. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjI9qCdsZTUAhXMbZoKHWRAD7AQFghHMAQ&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbuv.gov.ua>
54. Пересада А.А. Інвестування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Онікієнко, О. О. Ляхова. К.: КНЕУ, 2001. 251с.
55. Тимошенко Ю. В. Методи та інструменти формування сприятливого інвестиційного клімату / Ю. В. Тимошенко, С. М. Невмержицька // Управління розвитком підприємств в умовах динамічної ринкової кон'юнктури : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 27 грудня 2019 року. – Київ : ТОВ "ВІПО", 2019. – С. 263-266.
56. Лендєл О. М. Теоретико-методичні аспекти здійснення інвестиційної діяльності в сучасних економічних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №18. С. 83–87.
57. Клименко О. М. Види, методи та інструменти інвестиційно-промислової політики / О. М. Клименко // Економіка та держава. - 2010. - № 3. - С. 114-116. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_3_33
58. Кудрявцева В.В. Механізм реалізації державної інвестиційної політики / В.В. Кудрявцева // Інноваційна система та інформаційні технології в сучасній науці. -Харків:Право, 2017.-С.76-81
59. Бойко Є.І., Мікловда В.П. Основні напрямки підвищення ефективності інвестиційної діяльності. – Львів, 1994. – 48 с.

60. Гайдуцький А.П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки / А.П. Гайдуцький // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 4. – С. 3–7.
61. Стегней М.І. Особливості державного управління інвестиційною діяльністю / М.І. Стегней // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія Економіка. Спец. вип. 28 (Ч.ІІІ). – Ужгород, 2009. – С.193–197.
62. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
63. Лінтур І. В. Вплив окремих елементів податкової системи України на стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності / І. В. Лінтур, М. М. Петричко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2014. - Вип. 6(1). - С. 238-241. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_6%281%29_59
64. Коваленко В. Регулятори інвестиційної рівноваги / В. Коваленко, І. Бурденко // Фінанси України. – 2002. – № 4. – С. 97–102.
65. Грушко В.І. Інструменти податкового регулювання інвестиційної активності / В.І. Грушко // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 89–97.
66. Коляда Т. А. Привлечение инвестиций в государственный сектор экономики: особенности и тенденции развития [Текст] / Т. А. Коляда // Бизнес_информ. – 2009. – № 5. – С. 6–9.
67. Касприк А. Формування державного механізму управління інвестиційним процесом [Текст] / А. Касприк // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 262–269.
68. Дука, А.П. Теорія і практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посіб. / А.П. Дука – К.: Каравела, 2008. – 432 с.
69. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу:// <http://www.me.gov.ua>
70. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] Закон України від 23.02.2006 № 3480 – IV.- Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2927-17>

71. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу / [Електронний ресурс]. — Режим доступу:// <http://www.uaib.com.ua>

72. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу:// <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>

73. Нечипорук О. В. Інвестиційна політика, її роль та місце в системі інвестиційної діяльності. *East European Scientific Journal* #5(69). 2021. part 2. Р. 9–17. DOI: 10.31618/ESSA.2782-1994.2021.2.69.52

74. Нечипорук О. В. Сучасні промислові революції та удосконалення механізмів сестейнового соціально-економічного розвитку (Досвід ЄС та практика України) : монографія / за ред. Л. Г. Мельника, О. М. Мащенко. Суми : Університет. кн., 2021. С. 52–63.

75. Нечипорук О. В. Класифікаційні ознаки інструментарію інвестиційної політики держави. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26 DOI: [10.32782/2524-0072/2021-26-55](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-55)

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

3.1. Методичний підхід до аналізу інвестиційної привабливості регіонів України.

Дослідженнями, які пов'язані з аналізом інвестиційної діяльності та впливу фінансових чинників на її результативність займались досить багато вітчизняних та зарубіжних науковців. Проте переважна більшість наукових досліджень щодо даного питання пов'язана з розглядом стану інвестиційної діяльності в Україні та вивченням чинників, які на неї впливають. Питання більш глибокого аналізу інвестиційної привабливості регіонів України, визначення рівня достатності фінансування інвестиційної діяльності в різних регіонах України залишаються малодослідженими та досить дискусійними. Таким чином, виникає об'єктивна необхідність більш детального аналізу регіонів щодо оптимального фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, а також визначення джерел та інвестиційних інструментів.

В умовах ринкової економіки досить багато факторів впливає на результати інвестиційної діяльності. Вплив цих факторів можна виразити за допомогою економіко-статистичних методів. На основі аналізу та узагальнення наукових та методичних підходів пропонуємо проводити аналіз інвестиційної привабливості регіонів України на основі багатфакторних моделей для встановлення зв'язків між результативною ознакою та основними факторами. Крім того, це дозволить визначити ефективність використання внутрішніх, зовнішніх, а також іноземних джерел інвестування.

Для дослідження якісної та кількісної оцінки як внутрішніх, так і зовнішніх взаємозв'язків між результативною ознакою та основними

факторами, які було обрано в процесі дослідження, слід застосовувати кореляційно-регресійний аналіз. Його основне призначення – проаналізувати наявні статистичні дані між досліджуваними факторами та за допомогою розрахованих коефіцієнтів кореляції встановити щільність взаємозв'язку між ними.

Проведений аналіз стану інвестиційної діяльності в Україні та її регіонах свідчить про недостатність обсягів інвестицій, нерівномірність фінансування за регіонами, а отже виникає потреба у додаткових джерелах інвестування. Для того, щоб реально оцінити результативність інвестиційних інструментів та джерел фінансування необхідні чіткі розрахунки.

Одним з основних показників результативності інвестиційної діяльності є обсяг реалізованої продукції.

Проведемо кореляційний аналіз певних факторів для визначення щільності зв'язку між результативним показником та обраними факторами, що дозволить врахувати усі наявні джерела та інвестиційні інструменти і побудувати економіко-математичну модель.

Аналіз впливу обраних факторів на обсяг реалізованої продукції дає можливість оцінити інвестиційну діяльність в Україні протягом 2010-2019 років.

Для розрахунків застосуємо пакет «Аналіз даних» в програмному комплексі MS Excel, який дозволяє уникнути громіздких формул та швидко провести економіко-математичні розрахунки, на основі яких побудувати багатфакторні лінійні та нелінійні моделі [0; 3].

Регресійна модель описує об'єктивно існуючі між явищами кореляційні зв'язки. За своїм характером кореляційні зв'язки надзвичайно складні та різноманітні. В одних випадках результат y зі зміною фактора x_i зростає чи зменшується рівномірно, в інших – нерівномірно [2].

У лінійному щодо параметрів рівнянні регресії індивідуальне значення результативного показника y_j (де j – порядковий номер одиниці сукупності) записується наступним чином:

$$y_j = b_0 + \sum_{i=1}^m b_i x_i + e_j ,$$

де b_0 – вільний член рівняння;

b_1 – коефіцієнт регресії; показує, як в середньому змінюється y зі зміною x_i на одиницю її шкали вимірювання за незмінності інших включених в модель факторів і за інших рівних умов;

$e_j = y_j - Y_j$ – залишкова величина.

У регресійній моделі основне навантаження покладається на коефіцієнт регресії b_i , він розглядається як своєрідна міра «очищеного» впливу x_i на y і називається ефектом впливу [2].

У якості результативного показника (Y) було обрано обсяг реалізованої продукції, млн. грн., а у якості факторних величин наступні показники:

X1 – капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету.

X2 – капітальні інвестиції за рахунок коштів місцевих бюджетів.

X3 – капітальні інвестиції за рахунок власних коштів підприємств та організацій.

X4 – капітальні інвестиції за рахунок кредитів банків та інших позик.

X5 –прямі іноземні інвестиції.

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції.

Рік	Y	X2	X3	X4	X5	X6
2010	3366228,3	10223,3	5730,8	111371	22888,1	45370,00
2011	3991239,4	17376,7	7746,9	147569,6	36651,9	48197,60
2012	4203169,6	16288,3	8555,7	171176,6	39724,7	51705,30
2013	4050214,9	6174,9	6796,8	165786,7	34734,7	53704,00
2014	4170659,9	2738,7	5918,2	154629,5	21739,3	38356,80
2015	5159067,1	6919,5	14260	184351,3	20740,1	32122,50
2016	6237535,2	9264,1	26817,1	248769,4	27106	31230,30
2017	7707935,2	15295,2	41565,5	310061,7	29588,9	31606,40
2018	9206049,5	22814,1	50355,5	409585,5	44825,4	32905,10
2019	9639730,6	30834,5	56480	408275,7	67232,6	35809,60

Продовження табл.3.1

Разом	57731829,7	137929,3	224226,5	2311577,0	345231,7	401007,6
Середнє	10496696,3	25078,1	40768,5	420286,7	62769,4	72910,5

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

Для покращення підсумкових результатів проведемо нормалізацію даних, за допомогою якої значення ознак у вхідному векторі приводяться до певного заданого діапазону. Застосуємо найбільш розповсюджений метод нормалізації ознак - мінімакс, тобто лінійне перетворення даних у діапазоні $[0...1]$, де мінімальне та максимальне масштабуємі значення відповідають 0 та 1 відповідно. Нормалізація за методом Мінімакс проводиться за наступною формулою:

$$X_{norm} = \frac{X - X_{min}}{X_{max} - X_{min}}$$

Нормалізовані зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2.

Нормалізовані зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,270	0,000	0,000	0,050	0,630
2011	0,017	0,520	0,040	0,120	0,340	0,750
2012	0,023	0,480	0,060	0,200	0,410	0,910
2013	0,019	0,120	0,020	0,180	0,300	1,000
2014	0,022	0,000	0,004	0,150	0,020	0,320
2015	0,049	0,150	0,170	0,240	0,000	0,040
2016	0,079	0,230	0,420	0,460	0,140	0,000
2017	0,119	0,450	0,710	0,670	0,190	0,020
2018	0,160	0,710	0,880	1,000	0,520	0,070
2019	1,000	1,000	1,000	0,990	1,000	0,200
Разом	1,5	3,9	3,3	4,0	3,0	3,9
Середнє	0,3	0,7	0,6	0,7	0,5	0,7

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі даних табл.3.1.

У процесі виявлення кореляційно-регресійних зв'язків між результативним показником та факторними величинами було розраховано коефіцієнт множинної регресії, коефіцієнт детермінації, стандартну помилку, t- критерій Стюдента, що графічно наведено у табл. 3.3, 3.4 та 3.5.

Таблиця 3.3.

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,985427313
Коефіцієнт детермінації R ²	0,971066989
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,934900724
Стандартна помилка	0,077419936

Джерело: Розраховано автором самостійно на основі даних табл. 3.2

Коефіцієнт множинної регресії $R = 0,985$ вказує на те, що між результативним показником та факторними величинами існує дуже щільний зв'язок. Щодо значення коефіцієнту детермінації R² отриманої кореляційно-регресійної моделі $R^2 = 0,971$, то залежність обсягу реалізованої продукції на 97,1% обумовлена обраними факторними величинами. Решта 2,9 % обумовлені іншими факторами, що впливають на обсяг реалізованої продукції, проте не включені в модель регресії.

Таблиця 3.4.

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F	F крит
Регресія	5	0,804676214	0,160935243	26,85007719	0,003557009	6,256
Залишок	4	0,023975386	0,005993847			
Разом	9	0,8286516				

Джерело: Розраховано автором самостійно на основі даних табл. 3.2

Високі значення коефіцієнтів множинної регресії та детермінації свідчать про те, що дана залежність є достатньо закономірною. Показник дисперсії, значущості F та показника F-статистики також свідчать про достатній рівень достовірності результатів оцінювання.

Таблиця 3.5.

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,374970396	0,100118979	3,745247905	0,020029535
X1	-0,762774135	0,260514169	-2,927956421	0,04290121
X2	1,44180081	0,520265296	2,771280002	0,050265066
X3	-1,927701643	0,493577028	-3,905574074	0,017458991
X4	1,928629758	0,284604688	6,776521402	0,002474945
X5	-0,514126467	0,161164297	-3,190076684	0,033213791

Джерело: Розраховано автором самостійно на основі даних табл. 3.2

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$Y = - 0,76 \cdot X1 + 1,44 \cdot X2 - 1,93 \cdot X3 + 1,93 \cdot X4 - 0,51 \cdot X5$$

Дане рівняння свідчить про те, що найбільший вплив з обраних п'яти факторів мають:

1. Капітальні інвестиції за рахунок кредитів банків та інших позик.
2. Капітальні інвестиції за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Для того, щоб мати більш повну інформацію стосовно впливу інвестицій проведемо кореляційно-регресійний аналіз за всіма регіонами України.

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу наведено в табл. 3.6

Таблиця 3.6.

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Вінницькій обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,016	0,000	0,000	0,000	0,196
2011	0,035	0,959	0,079	0,136	1,000	0,359
2012	0,062	0,075	0,139	0,071	0,571	0,527
2013	0,065	0,060	0,085	0,104	0,864	1,000
2014	0,192	0,000	0,120	0,112	0,334	0,332
2015	0,402	0,124	0,297	0,203	0,312	0,060
2016	0,523	0,210	0,436	0,028	0,055	0,000
2017	0,686	0,287	1,000	0,476	0,103	0,146
2018	0,851	0,358	0,920	1,000	0,422	0,328

Продовження табл. 3.6

2019	1,000	1,000	0,998	0,836	0,317	0,438
------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

Розрахунок коефіцієнта множинної регресії, коефіцієнта детермінації, стандартну помилку, t-критерій Стюдента графічно наведено у табл. 3.7, 3.8, 3.9.

Таблиця 3.7.

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,968408896
Коефіцієнт детермінації R ²	0,937815791
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,860085529
Стандартна помилка	0,137655829

Джерело: Розраховано автором самостійно на основі даних табл. 3.6

Коефіцієнт множинної регресії $R = 0,968$ вказує на те, що між результативним показником та факторними величинами існує дуже щільний зв'язок. Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 0,938$.

Таблиця 3.8.

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,143106323	0,228621265	12,06500239	0,015877945
Залишок	4	0,075796509	0,018949127		
Разом	9	1,218902831			

Джерело: Розраховано автором самостійно на основі даних табл. 3.6

Показник дисперсії, значущості F та показника F-статистики також свідчать про достатній рівень достовірності результатів оцінювання.

Таблиця 3.9.

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,123235128	0,11356646	1,085136653	0,33888644
X1	0,079114741	0,184004642	0,429960574	0,689374872
X2	0,582173357	0,292437341	1,990762722	0,117348323
X3	0,259029402	0,305924567	0,846710039	0,444841142
X4	-0,16396498	0,274425077	-0,597485412	0,582362886
X5	-0,044453547	0,254615998	-0,174590551	0,869882025

Джерело: Розраховано автором самостійно на основі даних табл. 3.6

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Вінницькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,08 \cdot X1 + 0,58 \cdot X2 + 0,26 \cdot X3 - 0,16 \cdot X4 - 0,04 \cdot X5$$

Згідно означеного алгоритму виконуємо аналіз по всіх адміністративних територіях (Додаток А).

Зведені дані та кінцеві результати розрахунків по всіх регіонах представлено в табл. 3.10 - 3.33.

Таблиця 3.10

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Волинській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,001	0,469	0,000	0,000	0,000	0,000
2011	0,000	0,693	0,074	0,063	0,071	0,450
2012	0,098	0,340	0,141	0,118	0,069	1,000
2013	0,124	0,311	0,102	0,208	0,214	0,758
2014	0,158	0,000	0,073	0,269	0,050	0,325
2015	0,307	0,266	0,208	0,730	0,018	0,176
2016	0,049	0,050	0,081	0,065	0,045	0,000
2017	0,760	0,357	0,483	0,664	0,084	0,202
2018	0,902	0,202	0,557	0,845	0,122	0,235
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,544

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Волинській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,13 \cdot X_1 + 1,51 \cdot X_2 + 0,11 \cdot X_3 - 0,49 \cdot X_4 - 0,01 \cdot X_5$$

Таблиця 3.11

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Дніпропетровській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,001	0,112	0,000	0,000	0,368	1,000
2011	0,000	0,521	0,047	0,124	0,361	0,939
2012	0,098	0,273	0,084	0,141	0,363	0,896
2013	0,124	0,249	0,026	0,139	0,073	0,761
2014	0,158	0,000	0,012	0,160	0,166	0,322
2015	0,307	0,095	0,158	0,286	0,000	0,076
2016	0,049	0,045	0,089	0,044	0,023	0,000
2017	0,760	0,133	0,464	0,598	0,041	0,028
2018	0,902	0,456	0,836	0,907	0,136	0,006
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,043

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Дніпропетровській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,33 \cdot X_1 + 0,02 \cdot X_2 + 1,19 \cdot X_3 + 0,1 \cdot X_4 - 0,01 \cdot X_5$$

Таблиця 3.12

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Донецькій обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,482	0,243	0,013	0,255	0,050	1,000
2011	1,000	0,707	0,276	0,617	0,176	0,761
2012	0,941	1,000	0,294	0,798	0,173	0,763
2013	0,694	0,266	0,101	0,810	0,029	0,832
2014	0,140	0,003	0,000	0,258	0,009	0,375

Продовження табл. 3.12

2015	0,000	0,000	0,023	0,000	0,001	0,197
2016	0,004	0,005	0,053	0,020	0,000	0,006
2017	0,199	0,057	0,419	0,342	0,001	0,000
2018	0,366	0,104	0,972	0,814	0,002	0,054
2019	0,293	0,514	1,000	1,000	1,000	0,088

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Донецькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,63 \cdot X_1 + 0,1 \cdot X_2 + 0,31 \cdot X_3 - 0,42 \cdot X_4 + 0,35 \cdot X_5$$

Таблиця 3.13

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Житомирській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,270	0,000	0,000	0,682	0,070
2011	0,049	0,543	0,068	0,157	1,000	0,613
2012	0,081	0,183	0,122	0,071	0,069	0,823
2013	0,098	0,081	0,142	0,130	0,126	1,000
2014	0,164	0,000	0,176	0,127	0,048	0,297
2015	0,269	0,218	0,339	0,273	0,000	0,044
2016	0,066	0,079	0,098	0,069	0,010	0,000
2017	0,728	0,522	0,639	0,834	0,102	0,072
2018	0,946	0,809	0,809	0,720	0,429	0,122
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	0,242	0,205

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Житомирській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,32 \cdot X_1 + 1,28 \cdot X_2 + 0,11 \cdot X_3 + 0,22 \cdot X_4 - 0,02 \cdot X_5$$

Таблиця 3.14

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Закарпатській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,473	0,266	0,295	0,289	0,418
2011	0,145	0,468	0,169	0,345	0,754	0,292
2012	0,173	0,279	0,169	0,331	0,206	0,753
2013	0,232	0,170	0,196	0,331	1,000	1,000
2014	0,347	0,062	0,231	0,342	0,039	0,178
2015	0,475	0,398	0,583	0,492	0,055	0,000
2016	0,016	0,113	0,223	0,193	0,037	0,002
2017	0,701	0,553	0,767	0,760	0,132	0,106
2018	0,936	1,000	1,000	1,000	0,156	0,251
2019	1,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,391

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Закарпатській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,18 \cdot X1 + 1,29 \cdot X2 - 0,63 \cdot X3 - 0,42 \cdot X4 + 0,42 \cdot X5$$

Таблиця 3.15

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Запорізькій обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,407	0,000	0,000	1,000	0,561
2011	0,081	0,470	0,013	0,091	0,357	0,649
2012	0,081	0,818	0,119	0,042	0,279	0,879
2013	0,031	0,909	0,064	0,095	0,038	1,000
2014	0,145	0,000	0,034	0,173	0,190	0,409
2015	0,356	0,080	0,308	0,296	0,000	0,000
2016	0,045	0,047	0,140	0,049	0,022	0,022
2017	0,808	0,554	0,548	1,000	0,171	0,580
2018	1,000	0,590	0,822	0,789	0,313	0,556
2019	0,924	1,000	1,000	0,905	0,038	0,586

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Запорізькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,41 \cdot X_1 + 0,88 \cdot X_2 + 0,39 \cdot X_3 + 0,04 \cdot X_4 + 0,37 \cdot X_5$$

Таблиця 3.16

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Івано-Франківській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,280	0,078	0,107	0,302	0,000
2011	0,046	0,416	0,026	0,032	0,026	0,303
2012	0,087	0,259	0,034	0,155	0,069	0,346
2013	0,122	0,034	0,000	0,000	1,000	0,741
2014	0,133	0,000	0,051	0,173	0,436	1,000
2015	0,260	0,110	0,280	1,000	0,104	0,794
2016	0,044	0,055	0,104	0,052	0,000	0,015
2017	0,545	0,428	0,660	0,692	0,149	0,951
2018	0,747	0,481	0,826	0,637	0,082	0,928
2019	1,000	1,000	1,000	0,557	0,296	0,534

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Івано-Франківській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,2 \cdot X_1 + 0,76 \cdot X_2 - 0,03 \cdot X_3 + 0,09 \cdot X_4 + 0,012 \cdot X_5$$

Таблиця 3.17

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Київській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,462	0,021	0,000	0,124	0,132

Продовження табл.3.17

2011	0,104	1,000	0,028	0,208	0,707	0,455
2012	0,220	0,367	0,000	0,217	0,492	0,647
2013	0,230	0,275	0,017	0,280	0,658	1,000
2014	0,302	0,086	0,016	0,186	0,173	0,537
2015	0,490	0,000	0,103	0,342	0,068	0,176
2016	0,044	0,029	0,110	0,049	0,036	0,000
2017	0,708	0,283	0,313	0,544	0,000	0,165
2018	0,915	0,308	0,558	0,878	0,299	0,187
2019	1,000	0,911	1,000	1,000	1,000	0,296

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Київській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,01 \cdot X_1 + 0,14 \cdot X_2 + 1,08 \cdot X_3 - 0,34 \cdot X_4 + 0,15 \cdot X_5$$

Таблиця 3.18

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Кіровоградській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,474	0,000	0,000	0,000	0,000
2011	0,082	0,306	0,146	0,353	1,000	0,078
2012	0,217	0,345	0,151	0,346	0,523	0,408
2013	0,236	0,000	0,070	0,094	0,245	1,000
2014	0,362	0,019	0,049	0,127	0,391	0,195
2015	0,476	0,852	0,304	0,254	0,038	0,004
2016	0,030	0,059	0,095	0,078	0,052	0,009
2017	0,691	0,697	0,791	0,809	0,539	0,189
2018	0,871	0,986	0,861	0,750	0,303	0,181
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	0,686	0,238

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Кіровоградській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,1 \cdot X_1 + 1,14 \cdot X_2 - 0,39 \cdot X_3 + 0,04 \cdot X_4 + 0,17 \cdot X_5$$

Таблиця 3.19

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Луганській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,433	0,315	0,410	1,000	0,495
2011	0,082	1,000	0,481	0,548	0,522	0,710
2012	0,217	0,755	0,547	0,672	0,477	0,895
2013	0,236	0,706	0,321	1,000	0,482	1,000
2014	0,362	0,000	0,000	0,403	0,965	0,364
2015	0,476	0,092	0,223	0,000	0,031	0,019
2016	0,030	0,102	0,096	0,038	0,017	0,000
2017	0,691	0,337	1,000	0,014	0,000	0,004
2018	0,871	0,375	0,723	0,020	0,042	0,002
2019	1,000	0,470	0,986	0,050	0,061	0,028

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Луганській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,44 \cdot X_1 + 0,88 \cdot X_2 + 1,1 \cdot X_3 - 0,07 \cdot X_4 - 0,96 \cdot X_5$$

Таблиця 3.20

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Львівській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,505	0,023	0,019	0,000	0,647
2011	0,079	0,508	0,018	0,068	0,984	0,855
2012	0,110	0,862	0,000	0,013	0,125	0,883
2013	0,107	0,048	0,034	0,035	0,242	1,000
2014	0,167	0,000	0,009	0,000	0,155	0,484
2015	0,276	0,130	0,189	0,202	0,019	0,365

Продовження табл.3.20

2016	0,029	0,043	0,111	0,068	0,059	0,000
2017	0,532	0,492	0,499	0,640	0,444	0,177
2018	0,819	0,575	0,593	0,743	0,839	0,209
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,518

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Львівській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,08 \cdot X_1 + 0,06 \cdot X_2 + 0,96 \cdot X_3 - 0,01 \cdot X_4 + 0,11 \cdot X_5$$

Таблиця 3.21

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Миколаївській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,246	0,036	0,088	0,184	0,086
2011	0,020	0,273	0,055	0,125	0,266	0,000
2012	0,051	0,405	0,018	0,037	0,389	0,604
2013	0,062	0,043	0,032	0,000	0,000	0,852
2014	0,144	0,000	0,000	0,043	0,181	0,500
2015	0,426	0,150	0,167	0,188	0,499	0,395
2016	0,065	0,084	0,139	0,073	0,196	0,004
2017	0,735	0,323	0,642	0,860	0,244	0,351
2018	0,886	0,392	0,628	0,637	0,408	0,446
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	0,429	1,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Миколаївській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,58 \cdot X_1 + 0,95 \cdot X_2 + 0,25 \cdot X_3 + 0,73 \cdot X_4 + 0,19 \cdot X_5$$

Таблиця 3.22

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції в Одеській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,142	0,033	0,081	0,131	0,000
2011	0,017	0,502	0,063	0,041	0,128	0,201
2012	0,033	0,106	0,014	0,044	1,000	0,925
2013	0,015	0,000	0,000	0,000	0,038	1,000
2014	0,094	0,001	0,016	0,110	0,117	0,560
2015	0,307	0,141	0,156	0,132	0,097	0,377
2016	0,057	0,051	0,108	0,071	0,012	0,002
2017	0,753	0,891	0,800	0,810	0,140	0,169
2018	0,951	1,000	0,806	0,892	0,122	0,256
2019	1,000	0,702	1,000	1,000	0,000	0,305

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Одеській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,002 \cdot X1 + 0,35 \cdot X2 + 0,67 \cdot X3 - 0,05 \cdot X4 + 0,08 \cdot X5$$

Таблиця 3.23

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Полтавській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,018	0,021	0,094	0,145	0,000
2011	0,040	0,110	0,049	0,272	0,200	0,245
2012	0,089	0,171	0,034	0,066	0,548	0,637
2013	0,049	0,000	0,031	0,071	0,060	0,835
2014	0,155	0,003	0,000	0,082	0,128	0,794
2015	0,414	0,062	0,185	0,000	0,000	0,731
2016	0,047	0,044	0,110	0,045	0,253	0,000
2017	0,809	0,224	0,788	0,400	0,226	0,745
2018	0,988	1,000	0,870	0,477	0,255	0,772
2019	1,000	0,699	1,000	1,000	0,092	1,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Полтавській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,16 \cdot X_1 + 1 \cdot X_2 - 0,29 \cdot X_3 - 0,18 \cdot X_4 + 0,17 \cdot X_5$$

Таблиця 3.24

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Рівненській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,085	0,000	0,000	0,500	0,903
2011	0,092	0,254	0,071	0,236	0,250	0,797
2012	0,100	0,332	0,014	0,007	0,091	0,909
2013	0,156	0,136	0,040	0,047	1,000	1,000
2014	0,331	0,000	0,039	0,079	0,000	0,691
2015	0,426	0,241	0,186	0,557	0,022	0,427
2016	0,030	0,065	0,082	0,030	0,021	0,015
2017	0,762	0,442	0,469	0,872	0,187	0,023
2018	0,906	0,643	0,812	0,843	0,872	0,000
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	0,053	0,026

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Рівненській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,72 \cdot X_1 + 1,21 \cdot X_2 + 0,55 \cdot X_3 - 0,11 \cdot X_4 + 0,26 \cdot X_5$$

Таблиця 3.25

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Сумській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,334	0,037	0,052	0,000	0,738

Продовження табл.3.25

2011	0,095	0,376	0,034	0,219	0,036	0,748
2012	0,140	0,194	0,055	0,000	0,146	0,850
2013	0,113	0,043	0,000	0,041	0,192	1,000
2014	0,182	0,000	0,037	0,078	0,070	0,339
2015	0,428	0,189	0,222	0,206	0,275	0,073
2016	0,054	0,084	0,114	0,069	0,115	0,003
2017	0,748	0,222	0,716	0,774	0,657	0,000
2018	0,967	0,421	0,801	0,924	0,801	0,012
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,068

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Сумській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,07 \cdot X_1 - 0,5 \cdot X_2 + 0,55 \cdot X_3 + 0,97 \cdot X_4 - 0,11 \cdot X_5$$

Таблиця 3.26

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Тернопільській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,077	0,000	0,000	0,373	0,266
2011	0,283	0,203	0,036	0,064	0,388	0,304
2012	0,547	0,213	0,064	0,134	0,245	0,340
2013	0,566	0,052	0,101	0,036	0,631	0,430
2014	0,756	0,000	0,121	0,061	0,361	0,194
2015	1,000	0,274	0,262	0,177	0,000	0,076
2016	0,000	0,149	0,094	0,067	0,030	0,006
2017	0,735	0,526	0,486	0,622	0,794	0,000
2018	0,933	0,681	0,645	0,796	0,636	1,000
2019	0,932	1,000	1,000	1,000	1,000	0,081

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Тернопільській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -1,67 \cdot X_1 + 2,15 \cdot X_2 + 0,36 \cdot X_3 - 0,34 \cdot X_4 + 0,21 \cdot X_5$$

Таблиця 3.27

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Харківській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,346	0,000	0,351	0,000	0,955
2011	0,084	1,000	0,070	0,797	0,220	1,000
2012	0,130	0,324	0,056	0,405	1,000	0,706
2013	0,061	0,093	0,050	0,080	0,111	0,686
2014	0,114	0,000	0,055	0,000	0,104	0,476
2015	0,378	0,387	0,207	0,316	0,042	0,405
2016	0,043	0,048	0,110	0,065	0,013	0,000
2017	0,743	0,477	0,680	0,772	0,108	0,000
2018	0,934	0,694	0,852	1,000	0,132	0,007
2019	1,000	0,919	1,000	0,950	0,182	0,057

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Харківській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,08 \cdot X_1 + 1,04 \cdot X_2 + 0,07 \cdot X_3 + 0,03 \cdot X_4 + 0,04 \cdot X_5$$

Таблиця 3.28

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Херсонській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,247	0,013	0,029	0,015	0,000
2011	0,021	0,706	0,000	0,169	0,094	0,035
2012	0,003	0,403	0,038	0,067	0,040	0,736
2013	0,005	0,104	0,034	0,000	0,023	1,000
2014	0,111	0,000	0,067	0,120	0,019	0,253
2015	0,390	0,285	0,266	0,359	0,000	0,284

Продовження табл.3.28

2016	0,055	0,101	0,104	0,084	0,017	0,000
2017	0,803	0,447	0,467	0,980	0,256	0,368
2018	0,967	1,000	0,805	0,940	0,175	0,215
2019	1,000	0,912	1,000	1,000	1,000	0,668

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Херсонській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,08 \cdot X_1 + 0,64 \cdot X_2 + 0,62 \cdot X_3 - 0,18 \cdot X_4 + 0,01 \cdot X_5$$

Таблиця 3.29

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Хмельницькій обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,064	0,000	0,000	0,525	0,374
2011	0,072	0,135	0,013	0,172	1,000	0,431
2012	0,120	0,037	0,018	0,111	0,074	0,707
2013	0,143	0,029	0,028	0,089	0,243	1,000
2014	0,228	0,000	0,061	0,083	0,094	0,466
2015	0,402	0,088	0,371	0,273	0,000	0,110
2016	0,044	0,095	0,100	0,065	0,057	0,000
2017	0,766	0,341	0,769	0,669	0,529	0,190
2018	0,949	0,506	1,000	1,000	0,444	0,638
2019	1,000	1,000	0,968	0,901	0,243	0,676

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Хмельницькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,01 \cdot X_1 + 0,94 \cdot X_2 - 0,02 \cdot X_3 - 0,04 \cdot X_4 + 0,13 \cdot X_5$$

Таблиця 3.30

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Черкаській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,166	0,000	0,000	0,307	0,006
2011	0,059	0,218	0,011	0,073	0,438	0,000
2012	0,112	0,180	0,046	0,096	0,242	0,991
2013	0,091	0,089	0,085	0,051	0,195	1,000
2014	0,175	0,000	0,065	0,088	0,020	0,377
2015	0,368	0,067	0,255	0,188	0,000	0,103
2016	0,045	0,051	0,126	0,055	0,031	0,001
2017	0,607	0,186	1,000	0,561	0,256	0,083
2018	0,792	0,462	0,743	1,000	0,599	0,073
2019	1,000	1,000	0,873	0,987	1,000	0,119

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Черкаській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,73 \cdot X1 + 0,22 \cdot X2 + 0,59 \cdot X3 - 0,59 \cdot X4 + 0,01 \cdot X5$$

Таблиця 3.31

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Чернівецькій обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,420	0,097	0,475	0,091	0,513
2011	0,095	0,521	0,040	0,777	0,124	0,513
2012	0,122	0,130	0,053	0,000	0,025	0,574
2013	0,092	0,068	0,000	0,204	1,000	1,000
2014	0,167	0,000	0,052	0,289	0,004	0,691
2015	0,321	0,152	0,280	0,493	0,000	0,439
2016	0,035	0,065	0,111	0,042	0,025	0,026
2017	0,691	0,389	0,663	0,817	0,023	0,000
2018	0,862	0,732	0,727	0,899	0,095	0,080
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	0,050	0,277

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Чернівецькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,19 \cdot X_1 + 1,13 \cdot X_2 + 0,13 \cdot X_3 - 0,002 \cdot X_4 + 0,15 \cdot X_5$$

Таблиця 3.32

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Чернігівській обл.

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,087	0,000	0,000	0,000	0,008
2011	0,059	0,293	0,075	0,092	0,523	0,025
2012	0,133	0,300	0,039	0,035	0,067	0,037
2013	0,134	0,053	0,021	0,043	1,000	0,103
2014	0,220	0,000	0,038	0,100	0,177	0,022
2015	0,454	0,144	0,134	0,222	0,004	0,000
2016	0,064	0,073	0,085	0,067	0,053	0,072
2017	0,873	0,408	0,605	0,746	0,999	0,962
2018	0,942	0,798	0,771	0,977	0,830	0,979
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	0,938	1,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по Чернігівській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,37 \cdot X_1 + 0,06 \cdot X_2 + 1,49 \cdot X_3 + 0,01 \cdot X_4 - 0,29 \cdot X_5$$

Таблиця 3.33

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у м. Київ

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2010	0,000	0,209	0,046	0,000	0,106	0,302

Продовження табл.3.33

2011	0,047	0,382	0,029	0,051	0,235	0,590
2012	0,075	0,415	0,081	0,277	0,314	0,825
2013	0,066	0,009	0,039	0,230	0,000	1,000
2014	0,137	0,000	0,000	0,233	0,260	0,242
2015	0,268	0,154	0,152	0,318	0,355	0,000
2016	0,046	0,044	0,098	0,043	0,040	0,007
2017	0,692	0,476	0,843	0,577	0,198	0,094
2018	0,941	0,740	0,801	0,938	0,465	0,195
2019	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,381

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети п'яти факторного кореляційно-регресійного аналізу по м. Київ, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,09 \cdot X_1 + 0,33 \cdot X_2 + 0,69 \cdot X_3 - 0,06 \cdot X_4 - 0,13 \cdot X_5$$

Для аналізу регіонів та України в цілому зведемо отримані економіко-математичні моделі в табл. 3.34.

Таблиця 3.34

Економіко-математичні моделі визначення впливу інвестиційних процесів за джерелами інвестування на обсяг реалізованої продукції за регіонами України

Адміністративна територія	Модель, яка описує залежність	R-квадрат
Україна	$y = -0,76 \cdot X_1 + 1,44 \cdot X_2 - 1,93 \cdot X_3 + 1,93 \cdot X_4 - 0,51 \cdot X_5$	97,11%
Вінницька	$y = 0,08 \cdot X_1 + 0,58 \cdot X_2 + 0,26 \cdot X_3 - 0,16 \cdot X_4 - 0,04 \cdot X_5$	93,78%
Волинська	$y = -0,13 \cdot X_1 + 1,51 \cdot X_2 + 0,11 \cdot X_3 - 0,49 \cdot X_4 - 0,01 \cdot X_5$	98,28%
Дніпропетровська	$y = -0,33 \cdot X_1 + 0,02 \cdot X_2 + 1,19 \cdot X_3 + 0,1 \cdot X_4 - 0,01 \cdot X_5$	98,99%
Донецька	$y = 0,63 \cdot X_1 + 0,1 \cdot X_2 + 0,31 \cdot X_3 - 0,42 \cdot X_4 + 0,35 \cdot X_5$	95,19%
Житомирська	$y = -0,32 \cdot X_1 + 1,28 \cdot X_2 + 0,11 \cdot X_3 + 0,22 \cdot X_4 - 0,02 \cdot X_5$	98,95%
Закарпатська	$y = -0,18 \cdot X_1 + 1,29 \cdot X_2 - 0,63 \cdot X_3 - 0,42 \cdot X_4 + 0,42 \cdot X_5$	36,49%
Запорізька	$y = -0,41 \cdot X_1 + 0,88 \cdot X_2 + 0,39 \cdot X_3 + 0,04 \cdot X_4 + 0,37 \cdot X_5$	98,96%
Івано-Франківська	$y = 0,2 \cdot X_1 + 0,76 \cdot X_2 - 0,03 \cdot X_3 + 0,09 \cdot X_4 + 0,012 \cdot X_5$	97,11%

Продовження табл.3.34

Київська	$y = 0,01 \cdot X_1 + 0,14 \cdot X_2 + 1,08 \cdot X_3 - 0,34 \cdot X_4 + 0,15 \cdot X_5$	98,5%
Кіровоградська	$y = 0,1 \cdot X_1 + 1,14 \cdot X_2 - 0,39 \cdot X_3 + 0,04 \cdot X_4 + 0,17 \cdot X_5$	90,37%
Луганська	$y = -0,44 \cdot X_1 + 0,88 \cdot X_2 + 1,1 \cdot X_3 - 0,07 \cdot X_4 - 0,96 \cdot X_5$	78,01%
Львівська	$y = -0,08 \cdot X_1 + 0,06 \cdot X_2 + 0,96 \cdot X_3 - 0,01 \cdot X_4 + 0,11 \cdot X_5$	96,15%
Миколаївська	$y = -0,58 \cdot X_1 + 0,95 \cdot X_2 + 0,25 \cdot X_3 + 0,73 \cdot X_4 + 0,19 \cdot X_5$	98,73%
Одеська	$y = -0,002 \cdot X_1 + 0,35 \cdot X_2 + 0,67 \cdot X_3 - 0,05 \cdot X_4 + 0,08 \cdot X_5$	97,48%
Полтавська	$y = 0,16 \cdot X_1 + 1 \cdot X_2 - 0,29 \cdot X_3 - 0,18 \cdot X_4 + 0,17 \cdot X_5$	98,53%
Рівненська	$y = -0,72 \cdot X_1 + 1,21 \cdot X_2 + 0,55 \cdot X_3 - 0,11 \cdot X_4 + 0,26 \cdot X_5$	96,31%
Сумська	$y = -0,07 \cdot X_1 - 0,5 \cdot X_2 + 0,55 \cdot X_3 + 0,97 \cdot X_4 - 0,11 \cdot X_5$	97,51%
Тернопільська	$y = -1,67 \cdot X_1 + 2,15 \cdot X_2 + 0,36 \cdot X_3 - 0,34 \cdot X_4 + 0,21 \cdot X_5$	59,33%
Харківська	$y = -0,08 \cdot X_1 + 1,04 \cdot X_2 + 0,07 \cdot X_3 + 0,03 \cdot X_4 + 0,04 \cdot X_5$	97,52%
Херсонська	$y = -0,08 \cdot X_1 + 0,64 \cdot X_2 + 0,62 \cdot X_3 - 0,18 \cdot X_4 + 0,01 \cdot X_5$	99,81%
Хмельницька	$y = -0,01 \cdot X_1 + 0,94 \cdot X_2 - 0,02 \cdot X_3 - 0,04 \cdot X_4 + 0,13 \cdot X_5$	98,39%
Черкаська	$y = 0,73 \cdot X_1 + 0,22 \cdot X_2 + 0,59 \cdot X_3 - 0,59 \cdot X_4 + 0,01 \cdot X_5$	98,01%
Чернівецька	$y = -0,19 \cdot X_1 + 1,13 \cdot X_2 + 0,13 \cdot X_3 - 0,002 \cdot X_4 + 0,15 \cdot X_5$	97,16%
Чернігівська	$y = -0,37 \cdot X_1 + 0,06 \cdot X_2 + 1,49 \cdot X_3 + 0,01 \cdot X_4 - 0,29 \cdot X_5$	97,12%
м.Київ	$y = 0,09 \cdot X_1 + 0,33 \cdot X_2 + 0,69 \cdot X_3 - 0,06 \cdot X_4 - 0,13 \cdot X_5$	99,45%

Джерело: Сформовано автором самостійно, [19]

Аналіз результатів табл. 3.34 свідчить, що не всі регіони України однаково інвестиційно привабливі. Найбільш інвестиційно привабливими є м. Київ, Херсонська, Запорізька, Житомирська, Дніпропетровська, Волинська, Миколаївська, Полтавська, Хмельницька та Черкаська області. Також слід відмітити, що основні капітальні інвестиції у регіони надходять з різних джерел, в одних регіонах переважають капітальні інвестиції за рахунок коштів місцевих бюджетів або за рахунок власних коштів підприємств, а в інших активно залучаються прямі іноземні інвестиції. Отже, слід проаналізувати також інвестиційну привабливість регіонів за видами діяльності. Закарпатську та Тернопільську області взагалі виключаємо з подальшого аналізу, оскільки значення їх коефіцієнта детермінації R^2 складає 36,49% та 59,33% відповідно.

Це свідчить про те, що рівень достовірності результатів оцінювання дуже низький.

3.2. Аналітичне забезпечення визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в регіонах України.

На основі проведеного в розділі 3.1. аналізу інвестиційної привабливості регіонів України проведемо подальший аналіз інвестиційної привабливості видів економічної діяльності в цих регіонах. Як було визначено в попередньому розділі з подальших досліджень виключаємо Закарпатську та Тернопільську області, оскільки рівень достовірності результатів оцінювання дуже низький.

Проведемо кореляційний аналіз та побудуємо економіко-математичну модель.

Для розрахунків застосуємо пакет «Аналіз даних» в програмному комплексі MS Excel, на основі яких побудуємо багатofакторні лінійні моделі [0].

Аналіз впливу обраних факторів, зокрема видів економічної діяльності на обсяг реалізованої продукції дає можливість визначити інвестиційну привабливість видів економічної діяльності в регіонах України протягом 2013-2019 років.

У якості результативного показника (Y) було обрано обсяг реалізованої продукції, млн. грн. У якості факторних величин наступні показники:

X1 – сільське господарство, лісове та рибне.

X2 – промисловість.

X3 – будівництво.

X4 – оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів.

X5 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X7 – інформація та телекомунікації.

X8 – фінансова та страхова діяльність.

X9 – операції з нерухомим майном.

X10 – професійна, наукова та технічна діяльність.

X11 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

X12 – державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування

X13 – освіта.

X14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

X15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

X16 – надання інших видів послуг.

Для аналізу обираємо регіони України які є інвестиційно привабливими та у яких надходять капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету та у яких згідно економіко-математичних моделей (табл. 3.34) прямі іноземні інвестиції мають позитивне значення, тобто є ефективними.

Зведені дані (нормалізовані) для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції наведено у табл. 3.35.

Таблиця 3.35

Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Вінницькій обл.

Рік	Результат	Фактори впливу						
	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,00	0,00	0,20	0,51	0,00	0,08	1,00	0,20
2014	0,14	0,03	0,12	0,00	0,13	0,00	0,00	0,00
2015	0,36	0,11	0,12	0,40	0,33	0,56	0,10	0,21
2016	0,49	0,26	0,00	0,24	0,44	0,24	0,36	0,42
2017	0,66	0,38	0,13	0,58	0,79	0,60	0,15	0,33
2018	0,84	1,00	0,17	0,83	0,55	0,76	0,09	1,00
2019	1,00	0,32	1,00	1,00	1,00	1,00	0,36	0,86

Продовження табл.3.35

Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,09	0,03	0,00	0,14	0,00	0,09	0,01	0,03	0,59
2014	0,00	0,00	0,13	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00	0,85
2015	1,00	0,37	0,29	0,22	0,16	0,46	0,06	0,41	0,20
2016	0,48	1,00	0,54	0,25	0,29	0,73	0,17	0,90	0,02
2017	0,53	0,35	0,40	0,21	0,49	0,63	1,00	0,77	0,47
2018	0,84	0,34	0,81	0,17	0,53	0,86	0,75	0,82	0,00
2019	0,89	0,71	1,00	1,00	1,00	1,00	0,57	1,00	1,00

Джерело: Сформовано та розраховано автором самостійно

Розрахунок коефіцієнта множинної регресії, коефіцієнта детермінації, стандартну помилку, t-критерій Стюдента графічно наведено у табл. 3.36, 3.37 та 3.38.

Коефіцієнт множинної регресії $R = 1$ вказує на те, що між результативним показником та факторними величинами існує дуже щільний зв'язок. Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 1$.

Таблиця 3.36

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	1
Коефіцієнт детермінації R^2	1
Нормований коефіцієнт детермінації R^2	65535
Стандартна помилка	0

Джерело: Розраховано автором самостійно на основі даних табл. 3.35

Коефіцієнт множинної регресії $R = 1$ вказує на те, що між результативним показником та факторними величинами існує дуже щільний зв'язок. Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 1$.

Таблиця 3.37

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS
Регресія	16	0,795057012	0,049691063
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,795057012	

Таблиця 3.38

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,04	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	-0,18	0	65535
X7	0,35	0	65535
X8	0,13	0	65535
X9	0	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0,15	0	65535
X15	0,39	0	65535
X16	0,21	0	65535

Джерело: Розраховано автором самостійно на основі даних табл. 3.35

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Вінницькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,18 \cdot X_6 + 0,35 \cdot X_7 + 0,13 \cdot X_8 + 0,15 \cdot X_{14} + 0,39 \cdot X_{15} + 0,21 \cdot X_{16}$$

Отже, проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для інвестицій з боку держави по Вінницькій області є наступні види діяльності:

X7 – інформація та телекомунікації.

X8 – фінансова та страхова діяльність.

X14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

X15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

X16 – надання інших видів послуг.

Слід звернути увагу на процеси у такому виді економічної діяльності, як тимчасове розміщування й організація харчування.

Проведемо кореляційний аналіз та побудуємо економіко-математичну модель у Донецькій області (табл.39). Більше детальні розрахунки за видами економічної діяльності в обраних регіонах наведено в Додатку Б.

Таблиця 3.39

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Донецькій обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	1,0000		0,6051	0,7555	1,0000	1,0000	0,9133	1,0000	0,0000
2014	0,2024		0,0000	0,1916	0,3644	0,3986	0,3821	0,1709	0,1131
2015	0,0000		0,2257	0,0000	0,0000	0,0866	0,3156	0,0000	0,2578
2016	0,0642		0,6844	0,1617	0,0790	0,0019	0,0000	0,0277	0,4502
2017	0,2874		1,0000	0,2623	0,1078	0,0000	0,9210	0,0126	0,4400
2018	0,5272		0,8766	0,7121	0,1075	0,2680	1,0000	0,0481	0,8487
2019	0,4222		0,7033	1,0000	0,1461	0,2154	0,0727	0,0701	1,0000
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	1,0000	1,0000	0,2173	0,6119	0,2194	0,0000	0,2215	1,0000	0,3020
2014	0,3857	0,6014	0,0176	0,2057	0,0519	0,1174	0,0000	0,0093	0,3502
2015	0,0000	0,0379	0,0000	0,0000	0,0000	0,3338	0,1399	0,0029	0,0000
2016	0,0001	0,2147	0,1192	0,0686	0,0969	0,4086	0,4147	0,0185	0,1208
2017	0,0008	0,0153	0,1292	1,0000	0,3778	0,4065	0,2114	0,0000	0,0000
2018	0,0024	0,0656	0,3722	0,4918	0,8213	0,5069	0,5352	0,6029	0,8336
2019	0,0000	0,0000	1,0000	0,3664	1,0000	1,0000	1,0000	0,7166	1,0000

Джерело: Сформовано та розраховано автором самостійно

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Донецькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,06 \cdot X1 + 0,12 \cdot X5 + 0,01 \cdot X7 + 0,3 \cdot X9 + 0,17 \cdot X11 + 0,51 \cdot X15$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для інвестицій з боку держави по Донецькій області є наступні види діяльності:

X1 – сільське господарство, лісове та рибне.

X5 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

X7 – інформація та телекомунікації.

X9 – операції з нерухомим майном.

X11 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

X15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

Проведемо кореляційний аналіз та побудуємо економіко-математичну модель у Івано-Франківській області (табл. 3. 40).

Таблиця 3.40

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Івано-
Франківській обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,0000		0,0348	0,0000	0,0000	0,0000	0,0152	0,3703	0,4643
2014	0,0124		0,0000	0,4907	0,9456	0,5368	0,0262	0,5923	0,0303
2015	0,1567		0,6885	0,1963	1,0000	1,0000	1,0000	0,0000	0,0000
2016	0,3301		0,1482	0,5773	0,3062	0,1645	0,0000	1,0000	0,9502
2017	0,4816		0,3836	1,0000	0,6831	0,1721	0,0352	0,1761	0,0027
2018	0,7121		1,0000	0,5372	0,2209	0,0370	0,1235	0,1557	1,0000
2019	1,0000		0,3827	0,4188	0,4626	0,1000	0,2769	0,4691	0,7714
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,6475	0,0391	0,0000	0,1458	0,0000	0,0573	0,0000	0,0000	0,2679
2014	0,2823	0,0000	0,1365	0,0827	0,0395	0,0000	0,0165	0,1759	0,1967
2015	0,0000	0,0152	0,1027	1,0000	0,2589	0,0694	0,2421	0,6618	0,0000
2016	0,5773	1,0000	1,0000	0,1306	0,4612	0,1373	0,3256	0,2556	0,3524
2017	0,1514	0,0544	0,9941	0,2240	0,6161	0,2866	1,0000	0,7024	0,6459
2018	0,1058	0,0917	0,0704	0,0000	0,8441	0,3075	0,5058	1,0000	1,0000
2019	1,0000	0,4141	0,2205	0,0546	1,0000	1,0000	0,9083	0,7718	0,2869

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Івано-Франківській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,28 \cdot X_3 - 0,015 \cdot X_5 + 0,54 \cdot X_7 - 0,29 \cdot X_{10} + 0,85 \cdot X_{14} - 0,05 \cdot X_{16}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для інвестицій з боку держави по Івано-Франківській області є наступні види діяльності:

X_3 – будівництво.

X_5 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

X_7 – інформація та телекомунікації.

X_{10} – професійна, наукова та технічна діяльність.

X_{14} – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

X_{16} – надання інших видів послуг.

Проведемо кореляційний аналіз та побудуємо економіко-математичну модель у Київській області (табл. 3.41).

Таблиця 3.41

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Київській обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,000	0,000	0,007	0,308	0,500	0,188	0,249
2014	0,094		0,012	0,094	0,000	0,000	0,235	1,000	1,000
2015	0,337		0,261	0,117	0,253	0,383	0,000	0,102	0,000
2016	0,540		0,530	0,532	0,470	0,527	0,234	0,772	0,405
2017	0,621		0,548	0,196	0,750	0,536	0,280	0,000	0,429
2018	0,890		1,000	0,206	0,767	1,000	0,497	0,017	0,267
2019	1,000		0,969	1,000	1,000	0,729	1,000	0,123	0,857
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	1,000	0,189	0,055	0,019	0,003	0,090	0,000	0,436	1,000
2014	0,270	0,258	0,000	0,000	0,000	0,000	0,011	0,146	0,004
2015	0,181	0,452	0,020	0,228	0,044	0,132	0,112	0,000	0,003

Продовження табл. 3.41

2016	0,042	0,361	0,717	1,000	0,252	0,198	0,406	0,035	0,006
2017	0,089	0,000	0,161	0,708	0,250	0,140	0,621	0,087	0,004
2018	0,065	0,377	0,978	0,738	0,529	0,479	0,519	0,230	0,007
2019	0,000	1,000	1,000	0,622	1,000	1,000	1,000	1,000	0,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Київській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,46 \cdot X_6 + 0,24 \cdot X_7 + 0,05 \cdot X_9 + 0,36 \cdot X_{10} + 0,22 \cdot X_{11} - 0,31 \cdot X_{16}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для інвестицій з боку держави по Київській області є наступні види діяльності:

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X7 – інформація та телекомунікації.

X9 – операції з нерухомим майном.

X10 – професійна, наукова та технічна діяльність.

X11 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

X16 – надання інших видів послуг.

Проведемо кореляційний аналіз та побудуємо економіко-математичну модель у Кіровоградській області (табл. 3.42).

Таблиця 3.42

Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Кіровоградській обл.

Рік	Результат	Фактори впливу						
	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000	0,132	1,000	0,000	1,000	1,000	0,096	1,000
2014	0,087	0,014	0,533	0,266	0,000	0,359	0,000	0,172

Продовження табл. 3.42

2015	0,317	0,000	0,723	0,040	0,172	0,130	0,124	0,000	
2016	1,000	0,341	0,000	0,660	0,354	0,310	0,392	0,000	
2017	0,865	0,504	0,496	0,289	0,752	0,169	0,452	0,000	
2018	0,790	0,279	0,091	1,000	0,659	0,081	0,425	0,298	
2019	0,722	1,000	0,055	0,820	0,421	0,000	1,000	0,000	
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,000	0,017	0,424	0,016	0,011	0,057	0,024	0,000	0,536
2014	0,087	0,000	0,488	1,000	0,000	0,000	0,000	0,638	1,000
2015	0,317	0,328	0,000	0,006	0,508	0,060	0,612	0,068	0,000
2016	1,000	0,510	1,000	0,016	0,440	0,166	0,249	1,000	0,000
2017	0,865	0,258	0,335	0,016	0,747	0,449	0,483	0,362	0,000
2018	0,790	0,416	0,218	0,000	0,874	1,000	0,641	0,601	0,511
2019	0,722	1,000	0,285	0,134	1,000	0,663	1,000	0,073	0,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Кіровоградській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,48 \cdot X_1 + 0,21 \cdot X_2 - 0,02 \cdot X_4 + 0,02 \cdot X_5 + 0,75 \cdot X_{14} + 0,42 \cdot X_{16}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для інвестицій з боку держави по Кіровоградській області є наступні види діяльності:

X1 – сільське господарство, лісове та рибне.

X2 – промисловість.

X4 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів.

X5 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

X14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

X16 – надання інших видів послуг.

Проведемо кореляційний аналіз та побудуємо економіко-математичну модель у Полтавській області (табл. 3.43).

Таблиця 3.43

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Полтавській обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,097	0,225	0,457	0,026	0,053	0,098	0,224
2014	0,112		0,000	0,168	0,000	0,000	0,011	0,000	0,000
2015	0,384		0,156	0,000	0,437	0,013	0,000	0,151	0,264
2016	0,536		0,715	0,318	1,000	1,000	0,183	0,952	0,234
2017	0,799		1,000	0,291	0,776	0,065	0,507	0,975	0,296
2018	0,987		0,798	0,440	0,827	0,178	1,000	1,000	0,453
2019	1,000		0,823	1,000	0,825	0,128	0,898	0,936	1,000
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,005	0,036	0,039	0,000	0,001	0,000	0,057	0,000	0,062
2014	0,053	0,924	0,000	0,058	0,000	0,012	0,000	0,081	0,078
2015	0,000	0,143	0,084	0,080	0,121	0,065	0,036	0,201	0,431
2016	0,245	0,305	1,000	0,153	0,268	0,267	0,346	0,571	1,000
2017	0,209	0,431	0,080	0,223	0,466	0,465	0,571	0,285	0,457
2018	1,000	0,000	0,039	0,253	1,000	0,775	0,769	1,000	0,654
2019	0,828	1,000	0,013	1,000	0,845	1,000	1,000	0,400	0,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Полтавській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,35 \cdot X_6 + 0,63 \cdot X_7 - 0,02 \cdot X_8 + 0,28 \cdot X_9 - 0,75 \cdot X_{10} + 0,93 \cdot X_{16}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для інвестицій з боку держави по Полтавській області є наступні види діяльності:

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X7 – інформація та телекомунікації.

X8 – фінансова та страхова діяльність.

X9 – операції з нерухомим майном.

X10 – професійна, наукова та технічна діяльність.

X16 – надання інших видів послуг.

Проведемо кореляційний аналіз та побудуємо економіко-математичну модель у Черкаській області (табл. 3.44).

Таблиця 3.44

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Черкаській обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,000	0,161	0,112	0,137	0,000	1,000	0,000
2014	0,092		0,047	0,000	0,000	1,000	0,255	0,228	0,114
2015	0,304		0,228	0,087	1,000	0,000	0,119	0,735	0,093
2016	0,392		0,649	0,271	0,688	0,485	0,094	0,000	0,099
2017	0,567		0,734	0,264	0,566	0,407	0,904	0,242	0,066
2018	0,771		1,000	0,897	0,678	0,911	1,000	0,293	0,610
2019	1,000		0,925	1,000	0,786	0,873	0,558	0,953	1,000
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,480	0,000	0,141	0,004	0,098	0,029	0,000	0,048	0,184
2014	0,269	0,020	0,058	0,000	0,000	0,000	0,039	0,000	0,233
2015	0,356	0,341	0,000	0,102	0,164	0,132	0,153	0,001	0,242
2016	0,415	0,255	0,212	0,203	0,457	0,250	0,443	0,026	1,000
2017	1,000	0,982	0,358	0,316	0,556	0,751	0,987	0,064	0,266
2018	0,137	1,000	1,000	0,773	0,535	0,714	0,769	1,000	0,424
2019	0,000	0,290	0,467	1,000	1,000	1,000	1,000	0,444	0,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв’язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Черкаській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,39 \cdot X_3 + 0,36 \cdot X_4 + 0,25 \cdot X_6 + 0,48 \cdot X_{14} + 0,06 \cdot X_{15} + 0,10 \cdot X_{16}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для інвестицій з боку держави по Черкаській області є наступні види діяльності:

X3 – будівництво.

X4 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів.

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

X15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

X16 – надання інших видів послуг.

Проведемо кореляційний аналіз та побудуємо економіко-математичну модель у м. Київ (табл. 3.45).

Таблиця 3.45

Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у м. Київ

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,187	0,000	0,535	0,127	0,040	0,137	0,089
2014	0,076		0,000	0,049	0,189	0,215	0,000	0,000	0,000
2015	0,216		0,452	0,096	0,385	0,000	0,105	0,073	0,759
2016	0,429		0,816	0,253	1,000	0,246	0,389	0,336	0,311
2017	0,670		0,739	0,341	0,775	0,200	0,684	0,338	0,431
2018	0,937		1,000	0,730	0,000	1,000	1,000	0,538	1,000
2019	1,000		0,780	1,000	0,769	0,704	0,764	1,000	0,586
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,058	0,245	0,049	0,104	0,000	0,209	0,044	0,269	0,000
2014	0,000	0,111	0,000	0,000	0,038	0,000	0,000	0,000	0,076
2015	0,063	0,000	0,109	0,276	0,298	0,188	0,046	0,244	0,238
2016	0,192	0,405	0,247	0,563	0,350	0,417	0,274	0,131	0,319
2017	0,417	0,333	0,549	0,921	0,498	1,000	0,481	0,335	0,438
2018	1,000	0,826	0,718	0,718	0,833	0,822	0,563	0,732	0,772
2019	0,999	1,000	1,000	1,000	1,000	0,908	1,000	1,000	1,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по м. Київ, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,43 \cdot X_1 - 0,29 \cdot X_3 - 0,27 \cdot X_7 - 0,36 \cdot X_8 + 0,34 \cdot X_{13} + 1,05 \cdot X_{16}$$

Отже, проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів державного бюджету, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для інвестицій з боку держави по м. Київ є наступні види діяльності:

X3 – будівництво.

X4 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів.

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

X15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

X16 – надання інших видів послуг.

Зведемо отримані економіко-математичні моделі за видами економічної діяльності в табл. 3.46.

Таблиця 3.46

Моделі впливу інвестиційних інструментів державного бюджету на види економічної діяльності у регіонах України

Адміністративна територія	Модель, яка описує залежність	R-квадрат
Вінницька	$y = -0,18 \cdot X_6 + 0,35 \cdot X_7 + 0,13 \cdot X_8 + 0,15 \cdot X_{14} + 0,39 \cdot X_{15} + 0,21 \cdot X_{16}$	1
Донецька	$y = 0,06 \cdot X_1 + 0,12 \cdot X_5 + 0,01 \cdot X_7 + 0,3 \cdot X_9 + 0,17 \cdot X_{11} + 0,51 \cdot X_{15}$	1
Івано-Франківська	$y = 0,28 \cdot X_3 - 0,015 \cdot X_5 + 0,54 \cdot X_7 - 0,29 \cdot X_{10} + 0,85 \cdot X_{14} - 0,05 \cdot X_{16}$	1
Київська	$y = -0,46 \cdot X_6 + 0,24 \cdot X_7 + 0,05 \cdot X_9 + 0,36 \cdot X_{10} + 0,22 \cdot X_{11} - 0,31 \cdot X_{16}$	1
Кіровоградська	$y = 0,48 \cdot X_1 + 0,21 \cdot X_2 - 0,02 \cdot X_4 + 0,02 \cdot X_5 + 0,75 \cdot X_{14} + 0,42 \cdot X_{16}$	1
Полтавська	$y = 0,35 \cdot X_6 + 0,63 \cdot X_7 - 0,02 \cdot X_8 + 0,28 \cdot X_9 - 0,75 \cdot X_{10} + 0,93 \cdot X_{16}$	1
Черкаська	$y = 0,39 \cdot X_3 + 0,36 \cdot X_4 + 0,25 \cdot X_6 + 0,48 \cdot X_{14} + 0,06 \cdot X_{15} + 0,10 \cdot X_{16}$	1

Продовження табл.3.46

м.Київ	$y = 0,43 \cdot X_1 - 0,29 \cdot X_3 - 0,27 \cdot X_7 - 0,36 \cdot X_8 + 0,34 \cdot X_{13} + 1,05 \cdot X_{16}$	1
--------	---	---

Джерело: Сформовано автором самостійно, [20]

Як видно з табл. 3.46 найбільш привабливими для інвестицій за кошти державного бюджету є Вінницька, Донецька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська області та м. Київ. Найбільше інвестицій за рахунок коштів державного бюджету у даних регіонах отримують такі види діяльності як інформація і телекомунікації та надання інших видів послуг, що не дивує в епоху цифрових технологій. Далі за рейтингом стоять охорона здоров'я та надання соціальної допомоги. Найменше державних інвестицій отримують промисловість та освіта. Всі решта видів діяльності мають приблизно однаковий рівень державного інвестування у даних регіонах. Проте є види діяльності, які практично взагалі не отримують інвестування за рахунок державних коштів, це зокрема Державне управління й оборона та обов'язкове соціальне страхування.

Отже, необхідно проводити постійний моніторинг державних інвестицій у всіх регіонах та всіх видах діяльності, аби сприяти їх розвитку та збільшенню інвестицій за рахунок державних коштів.

Проведемо також дослідження інвестування за рахунок прямих іноземних інвестицій, у вибірку включаємо тільки ті регіони, в яких згідно економіко-математичних моделей (табл. 3.34) прямі іноземні інвестиції мають позитивне значення, тобто є ефективними. Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції та результати розрахунків капітальних інвестицій за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій за регіонами та видами економічної діяльності представлено в табл. 3.47 – 3.55.

Більш детальні розрахунки наведено в Додатку Б.

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Запорізькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,79 \cdot X_2 - 0,10 \cdot X_3 - 0,05 \cdot X_6 - 0,02 \cdot X_8 + 0,36 \cdot X_9 + 0,35 \cdot X_{11}$$

Таблиця 3.47

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Запорізькій обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,000	0,000	1,000	0,195	0,002	0,000	0,082
2014	0,118		0,050	0,202	0,341	0,000	0,000	0,026	0,000
2015	0,336		0,345	0,090	0,045	0,420	0,082	1,000	0,217
2016	0,498		0,968	0,330	0,000	0,253	0,164	0,129	0,223
2017	0,802		1,000	1,000	0,447	0,241	0,293	0,187	0,326
2018	1,000		0,639	0,826	0,765	1,000	0,646	0,175	1,000
2019	0,921		0,553	0,783	0,421	0,785	1,000	0,308	0,779
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,652	0,506	0,125	0,000	0,664	0,029	0,000	0,044	0,000
2014	0,000	0,000	0,000	0,179	0,000	0,000	0,050	0,000	0,146
2015	0,431	0,132	0,477	1,000	0,055	0,152	0,282	0,047	0,562
2016	0,933	0,391	1,000	0,561	0,359	0,512	0,473	0,167	0,789
2017	0,892	0,293	0,654	0,153	0,655	0,379	0,550	0,337	0,824
2018	1,000	0,531	0,832	0,957	0,751	0,555	0,585	0,234	1,000
2019	0,217	1,000	0,907	0,226	1,000	1,000	1,000	1,000	0,330

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

Отже, проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Запорізькій області є наступні види діяльності:

X2 – промисловість.

X3 – будівництво.

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X8 – фінансова та страхова діяльність.

X9 – операції з нерухомим майном.

X11 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

Таблиця 3.48

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Львівській обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,0000		0,0348	0,0000	0,0000	0,0000	0,0152	0,3703	0,4643
2014	0,0124		0,0000	0,4907	0,9456	0,5368	0,0262	0,5923	0,0303
2015	0,1567		0,6885	0,1963	1,0000	1,0000	1,0000	0,0000	0,0000
2016	0,3301		0,1482	0,5773	0,3062	0,1645	0,0000	1,0000	0,9502
2017	0,4816		0,3836	1,0000	0,6831	0,1721	0,0352	0,1761	0,0027
2018	0,7121		1,0000	0,5372	0,2209	0,0370	0,1235	0,1557	1,0000
2019	1,0000		0,3827	0,4188	0,4626	0,1000	0,2769	0,4691	0,7714
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,6475	0,0391	0,0000	0,1458	0,0000	0,0573	0,0000	0,0000	0,2679
2014	0,2823	0,0000	0,1365	0,0827	0,0395	0,0000	0,0165	0,1759	0,1967
2015	0,0000	0,0152	0,1027	1,0000	0,2589	0,0694	0,2421	0,6618	0,0000
2016	0,5773	1,0000	1,0000	0,1306	0,4612	0,1373	0,3256	0,2556	0,3524
2017	0,1514	0,0544	0,9941	0,2240	0,6161	0,2866	1,0000	0,7024	0,6459
2018	0,1058	0,0917	0,0704	0,0000	0,8441	0,3075	0,5058	1,0000	1,0000
2019	1,0000	0,4141	0,2205	0,0546	1,0000	1,0000	0,9083	0,7718	0,2869

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв’язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Львівській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,82 \cdot X2 + 0,6 \cdot X3 + 0,22 \cdot X6 - 0,41 \cdot X7 + 0,31 \cdot X11 - 0,44 \cdot X16$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Львівській області є наступні види діяльності:

X2 – промисловість.

X3 – будівництво.

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X7 – інформація та телекомунікації.

X11 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

X16 – надання інших видів послуг.

Таблиця 3.49

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Миколаївській обл.**

Рік	Результат	Фактори впливу							
	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	
2013	0,000	0,000	0,486	0,486	0,000	0,385	0,735	0,416	
2014	0,088	0,069	0,097	0,199	0,040	0,296	1,000	0,000	
2015	0,388	0,339	0,000	0,943	0,143	1,000	0,179	0,441	
2016	0,598	1,000	0,584	0,000	0,365	0,343	0,000	1,000	
2017	0,717	0,954	0,423	1,000	0,915	0,334	0,066	0,847	
2018	0,878	0,894	0,333	0,717	0,862	0,000	0,041	0,597	
2019	1,000	0,742	1,000	0,980	1,000	0,041	0,267	0,893	
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,112	0,007	0,000	0,046	0,039	0,000	0,021	0,000	0,249
2014	0,121	0,005	0,113	0,000	0,000	0,028	0,000	0,007	1,000
2015	0,000	0,661	0,334	0,133	0,173	0,058	0,106	0,229	0,000
2016	1,000	1,000	0,507	1,000	0,513	0,335	0,276	0,489	0,548
2017	0,000	0,000	0,709	0,627	0,546	0,631	0,433	0,782	0,000
2018	0,403	0,048	0,886	0,553	0,519	0,830	0,514	1,000	0,206
2019	0,368	0,048	1,000	0,380	1,000	1,000	1,000	0,382	0,480

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв’язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Миколаївській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,26 \cdot X_2 + 0,72 \cdot X_3 + 0,52 \cdot X_4 + 0,81 \cdot X_8 + 0,003 \cdot X_9 + 0,22 \cdot X_{16}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Миколаївській області є наступні види діяльності:

X2 – промисловість.

X3 – будівництво.

X4 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів.

X8 – фінансова та страхова діяльність.

X9 – операції з нерухомим майном.

X16 – надання інших видів послуг.

Таблиця 3.50

Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції в Одеській обл.

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,000	1,000	0,360	0,000	0,010	0,104	1,000
2014	0,080		0,123	0,000	0,084	0,098	0,222	1,000	0,600
2015	0,297		0,242	0,034	0,000	0,304	0,000	0,909	0,357
2016	0,560		0,838	0,428	0,342	0,660	0,687	0,000	0,834
2017	0,750		1,000	0,348	0,517	0,809	0,875	0,249	0,286
2018	0,950		0,942	0,550	0,667	0,481	1,000	0,451	0,266
2019	1,000		0,523	0,535	1,000	1,000	0,884	0,592	0,000
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,465	0,365	0,549	0,000	0,000	0,012	0,000	0,024	0,000
2014	0,000	0,000	0,433	0,019	0,024	0,000	0,077	0,000	0,018
2015	0,025	0,195	0,045	0,204	0,158	0,133	0,095	0,068	0,055
2016	0,102	0,512	0,000	0,373	0,445	0,431	0,411	0,949	0,438
2017	0,213	0,657	0,281	0,872	0,870	1,000	0,634	0,205	0,821
2018	0,454	1,000	1,000	1,000	0,794	0,802	1,000	1,000	0,627
2019	1,000	0,381	0,786	0,880	1,000	0,910	0,447	0,608	1,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Одеській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,34 \cdot X_6 + 0,31 \cdot X_8 + 0,25 \cdot X_9 - 0,23 \cdot X_{10} + 0,59 \cdot X_{13} + 0,32 \cdot X_{15}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Одеській області є наступні види діяльності:

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X8 – фінансова та страхова діяльність.

X9 – операції з нерухомим майном.

X10 – професійна, наукова та технічна діяльність.

X13 – освіта.

X15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

Таблиця 3.51

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Рівненській обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,000	0,000	0,414	0,000	0,171	0,327	1,000
2014	0,208		0,027	0,239	0,000	0,081	0,117	0,775	0,402
2015	0,320		0,164	0,941	0,222	0,201	0,000	0,320	0,124
2016	0,469		0,268	0,478	0,238	0,387	0,301	0,483	0,720
2017	0,718		1,000	0,658	0,620	0,773	0,361	1,000	0,710
2018	0,888		0,841	1,000	1,000	1,000	1,000	0,786	0,000
2019	1,000		0,520	0,929	0,806	0,676	0,702	0,000	0,356
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,308	0,000	0,164	0,022	0,052	0,030	0,000	0,000	0,839
2014	0,000	0,653	0,000	0,008	0,000	0,038	0,048	0,041	0,000
2015	0,000	0,836	0,203	0,362	0,203	0,000	0,223	0,465	0,000
2016	1,000	0,892	0,259	1,000	0,389	0,059	0,343	0,296	1,000
2017	0,000	0,442	1,000	0,041	0,431	0,243	0,915	0,449	0,390
2018	0,000	0,111	0,082	0,043	0,712	1,000	1,000	1,000	0,000
2019	0,000	1,000	0,082	0,000	1,000	0,791	0,948	0,372	0,732

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Рівненській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,07 \cdot X_6 + 0,20 \cdot X_9 - 0,21 \cdot X_{10} - 0,0002 \cdot X_{11} + 0,85 \cdot X_{14} + 0,04 \cdot X_{16}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Рівненській області є наступні види діяльності:

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X8 – фінансова та страхова діяльність.

X9 – операції з нерухомим майном.

X10 – професійна, наукова та технічна діяльність.

X13 – освіта.

X15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

Таблиця 3.52

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Харківській обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,009	0,022	0,101	0,087	1,000	0,000	0,000
2014	0,056		0,000	0,000	0,000	0,000	0,625	1,000	0,273
2015	0,338		0,345	0,164	0,129	0,070	0,577	0,322	0,572
2016	0,479		0,841	0,324	0,313	0,721	0,000	0,229	0,740
2017	0,727		1,000	0,513	0,656	0,324	0,201	0,365	0,676
2018	0,930		0,704	1,000	0,800	1,000	0,362	0,105	1,000
2019	1,000		0,692	0,733	1,000	0,574	0,777	0,481	0,918
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,255	0,152	0,517	0,026	0,000	0,000	0,028	1,000	0,091
2014	0,383	0,062	0,000	0,000	0,008	0,004	0,000	0,020	0,000
2015	1,000	0,000	0,482	0,107	0,275	0,197	0,126	0,000	1,000

Продовження 3.52

2016	0,040	1,000	1,000	0,309	0,441	0,329	0,387	0,147	0,783
2017	0,178	0,093	0,281	0,393	0,651	0,519	0,650	0,356	0,487
2018	0,208	0,057	0,774	0,786	0,827	0,680	0,882	0,615	0,280
2019	0,000	0,257	0,918	1,000	1,000	1,000	1,000	0,992	0,124

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Харківській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,44 \cdot X_1 + 0,71 \cdot X_4 + 0,80 \cdot X_6 - 0,43 \cdot X_9 + 0,68 \cdot X_{15} + 0,61 \cdot X_{16}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Харківській області є наступні види діяльності:

X1 – сільське господарство, лісове та рибне.

X4 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів.

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X9 – операції з нерухомим майном.

X15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок.

X16 – надання інших видів послуг.

Таблиця 3.53

Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції у Херсонській обл.

Рік	Результат	Фактори впливу						
	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000	0,000	0,005	0,643	0,000	0,000	1,000	0,000
2014	0,106	0,048	0,008	0,422	0,080	0,128	0,000	0,169
2015	0,387	0,313	0,013	0,301	0,388	0,633	0,674	0,127
2016	0,595	0,776	0,000	0,000	1,000	1,000	0,218	0,560

Продовження табл. 3.53

2017	0,802		1,000	0,223	0,490	0,794	0,973	0,984	0,179
2018	0,967		0,800	0,216	0,969	0,930	0,604	0,354	0,229
2019	1,000		0,755	1,000	1,000	0,894	0,984	0,068	1,000
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,217	0,540	0,026	0,034	0,000	0,000	0,046	0,134	0,574
2014	0,174	0,410	0,045	0,000	0,007	0,006	0,000	0,339	1,000
2015	0,243	0,000	0,000	0,636	0,196	0,157	0,070	0,000	0,685
2016	0,341	0,796	0,075	1,000	0,453	0,437	0,443	0,515	0,652
2017	0,000	0,286	1,000	0,731	0,457	0,314	0,499	0,115	0,000
2018	1,000	1,000	0,153	0,370	0,891	0,874	1,000	0,773	0,565
2019	0,000	0,982	0,178	0,972	1,000	1,000	0,989	1,000	0,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Херсонській області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = -0,14 \cdot X_2 - 0,11 \cdot X_6 - 0,41 \cdot X_9 + 0,11 \cdot X_{10} + 0,18 \cdot X_{11} + 1,09 \cdot X_{14}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Херсонській області є наступні види діяльності:

X2 – промисловість.

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X9 – операції з нерухомим майном.

X10 – професійна, наукова та технічна діяльність.

X11 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

X14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

Таблиця 3.54

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Хмельницькій обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,004	0,000	0,130	0,078	0,564	0,077	0,320
2014	0,099		0,000	0,014	0,054	0,000	0,000	0,000	0,230
2015	0,302		0,317	0,109	1,000	0,228	0,091	0,829	0,990
2016	0,422		0,424	0,456	0,490	0,624	0,505	0,363	0,608
2017	0,727		0,685	0,650	0,000	0,760	1,000	1,000	0,000
2018	0,941		1,000	1,000	0,097	1,000	0,632	0,180	1,000
2019	1,000		0,694	0,865	0,313	0,755	0,903	0,066	0,045
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,673	0,088	0,000	0,000	0,000	0,053	0,000	0,107	0,636
2014	0,706	0,000	0,017	0,280	0,007	0,000	0,039	0,000	0,275
2015	1,000	0,514	0,077	0,579	0,110	0,397	0,414	0,089	0,221
2016	0,905	0,339	0,053	1,000	0,423	0,368	0,386	0,245	0,477
2017	0,000	1,000	0,124	0,906	0,538	0,416	0,623	1,000	0,000
2018	0,972	0,766	0,746	0,104	0,770	0,612	0,977	0,372	1,000
2019	0,000	0,371	1,000	0,003	1,000	1,000	1,000	0,447	0,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Хмельницькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 1,03 \cdot X_2 + 0,14 \cdot X_3 - 0,24 \cdot X_5 + 0,11 \cdot X_6 - 0,24 \cdot X_8 - 0,09 \cdot X_{11}$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Хмельницькій області є наступні види діяльності:

X2 – промисловість.

X3 – будівництво.

X5 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

X6 – тимчасове розміщування й організація харчування.

X8 – фінансова та страхова діяльність.

X11 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

Таблиця 3.55

**Зведені нормалізовані дані для кореляційно-регресійного аналізу
впливу факторних величин на обсяг реалізованої продукції
у Чернівецькій обл.**

Рік	Результат		Фактори впливу						
	Y		X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
2013	0,000		0,479	0,049	0,897	0,000	0,049	0,128	0,000
2014	0,083		0,673	0,000	0,000	0,069	0,000	1,000	0,082
2015	0,252		0,647	0,194	0,974	0,332	0,462	0,090	0,229
2016	0,370		0,451	0,661	0,039	1,000	0,805	0,509	0,383
2017	0,659		0,655	0,641	0,228	0,607	0,841	0,120	0,426
2018	0,848		1,000	0,739	0,631	0,418	1,000	0,000	0,970
2019	1,000		0,000	1,000	1,000	0,755	0,935	0,427	1,000
Рік	Фактори впливу								
	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16
2013	0,661	0,000	0,115	0,312	0,009	0,127	0,000	0,000	0,515
2014	1,000	0,015	0,002	0,480	0,000	0,000	0,017	0,006	0,106
2015	0,275	0,387	1,000	0,748	0,214	0,378	0,178	0,310	0,015
2016	0,061	0,332	0,221	1,000	0,460	0,442	0,266	0,084	0,591
2017	0,000	0,070	0,000	0,594	0,522	0,676	0,478	0,114	1,000
2018	0,030	1,000	0,271	0,115	0,710	1,000	0,529	1,000	0,081
2019	0,000	0,803	0,123	0,000	1,000	0,856	1,000	0,384	0,000

Джерело: Сформовано та розраховано автором на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [37; 38].

В результаті розв'язання поставленої мети шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу по Чернівецькій області, було побудовано економіко-математичну модель, яка має наступний вигляд:

$$y = 0,32 \cdot X1 + 0,004 \cdot X3 + 0,17 \cdot X5 - 0,07 \cdot X10 + 0,996 \cdot X14 - 0,02 \cdot X16$$

Проаналізувавши капітальні інвестиції за рахунок коштів прямих іноземних інвестицій, можна зробити висновок, що найбільш ефективними для іноземних інвестицій по Чернівецькій області є наступні види діяльності:

X1 – сільське господарство, лісове та рибне.

X3 – будівництво.

X5 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

X10 – професійна, наукова та технічна діяльність.

X14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

X16 – надання інших видів послуг.

Моделі впливу інвестиційних інструментів прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності у регіонах України наведено в табл. 3.56.

Таблиця 3.56

Моделі впливу інвестиційних інструментів прямих іноземних інвестицій на види економічної діяльності у регіонах України

Адміністративна територія	Модель, яка описує залежність	R-квадрат
Запорізька	$y = 0,79 \cdot X_2 - 0,10 \cdot X_3 - 0,05 \cdot X_6 - 0,02 \cdot X_8 + 0,36 \cdot X_9 + 0,35 \cdot X_{11}$	1
Львівська	$y = 0,82 \cdot X_2 + 0,6 \cdot X_3 + 0,22 \cdot X_6 - 0,41 \cdot X_7 + 0,31 \cdot X_{11} - 0,44 \cdot X_{16}$	1
Миколаївська	$y = -0,26 \cdot X_2 + 0,72 \cdot X_3 + 0,52 \cdot X_4 + 0,81 \cdot X_8 + 0,003 \cdot X_9 + 0,22 \cdot X_{16}$	1
Одеська	$y = 0,34 \cdot X_6 + 0,31 \cdot X_8 + 0,25 \cdot X_9 - 0,23 \cdot X_{10} + 0,59 \cdot X_{13} + 0,32 \cdot X_{15}$	1
Рівненська	$y = 0,07 \cdot X_6 + 0,20 \cdot X_9 - 0,21 \cdot X_{10} - 0,0002 \cdot X_{11} + 0,85 \cdot X_{14} + 0,04 \cdot X_{16}$	1
Харківська	$y = 0,44 \cdot X_1 + 0,71 \cdot X_4 + 0,80 \cdot X_6 - 0,43 \cdot X_9 + 0,68 \cdot X_{15} + 0,61 \cdot X_{16}$	1
Херсонська	$y = -0,14 \cdot X_2 - 0,11 \cdot X_6 - 0,41 \cdot X_9 + 0,11 \cdot X_{10} + 0,18 \cdot X_{11} + 1,09 \cdot X_{14}$	1
Хмельницька	$y = 1,03 \cdot X_2 + 0,14 \cdot X_3 - 0,24 \cdot X_5 + 0,11 \cdot X_6 - 0,24 \cdot X_8 - 0,09 \cdot X_{11}$	1
Чернівецька	$y = 0,32 \cdot X_1 + 0,004 \cdot X_3 + 0,17 \cdot X_5 - 0,07 \cdot X_{10} + 0,996 \cdot X_{14} - 0,02 \cdot X_{16}$	1

Джерело: Сформовано та розраховано автором самостійно, [20]

Як видно з табл. 3.56 найбільш привабливими для інвестування за кошти прямих іноземних інвестицій є Запорізька, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Харківська, Херсонська, Хмельницька та Чернівецька області.

Отже, дані регіони є найбільш привабливими для іноземних інвестицій, а найбільшу ефективність мають наступні види економічної діяльності: операції з нерухомим майном, тимчасове розміщування й організація харчування, а також будівництво, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування та надання інших видів послуг. Далі за рейтингом йдуть фінансова та страхова діяльність, професійна, наукова та технічна діяльність. Потім за рейтингом стоїть охорона здоров'я та надання соціальної допомоги. Найменш привабливими для іноземних інвестицій є інформація та телекомунікації, а також освіта. Всі решта видів діяльності мають приблизно однаковий рівень інвестування у даних регіонах. Однак є види економічної діяльності, які взагалі не отримують іноземне інвестування, це зокрема Державне управління й оборона та обов'язкове соціальне страхування. Такий дисбаланс в іноземному інвестуванні обумовлений, в першу чергу, місцем розташування певних регіонів, зокрема Одеська, Миколаївська, Херсонська області мають вихід до моря, що, звичайно, дуже зручно та привабливо для іноземних інвесторів (туризм, готелі, ресторани, будівництво, операції з нерухомим майном і т.д.). Львівська область приваблює як туристична, а отже це також готелі, ресторани, будівництво. Такі області, як Запорізька, цікавлять своєю промисловістю.

Проте, слід відмітити, що незалежно від місця розташування певного регіону та джерела надходжень інвестицій необхідно проводити постійний їх моніторинг, з метою уникнення дисбалансу в інвестуванні регіонів та видів економічної діяльності, що в свою чергу сприятиме розвитку всіх регіонів України.

Як видно з проведеного шістнадцятифакторного кореляційно-регресійного аналізу число ступенів свободи t-статистики менше, ніж обрана кількість незалежних змінних. Оскільки ми не можемо змінити кількість досліджуваних видів економічної діяльності, то можна зробити висновок, що повністю довіряти отриманому результату не слід і необхідно провести уточнюючу перевірку.

При розширенні часового періоду ми не можемо розширити часовий флаг вибірки, оскільки на вибір будуть впливати інфляційні процеси, які здійснюватимуть значний вплив на якість моделей.

3.3. Визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки адміністративних територій

За результатами аналізу інвестиційної привабливості регіонів України (п. 3.1) доцільно зробити припущення про наявність споріднених регіональних економічних систем в Україні з огляду на їх інвестиційну привабливість та, відповідно, на спільні пріоритети у розвитку інвестиційної діяльності. З метою доведення цього припущення доцільно використовувати інструменти кластеризації, тобто розпізнавання об'єктів за ознаками.

На теперішній час в Україні існують певні перешкоди для вибору ознак спорідненості інвестиційних процесів по адміністративних територіях, зокрема, це нестабільний стан промислового сектору, висока динаміка змін у законодавстві, недовіра інвесторів до об'єктів інвестування, низький рівень інвестиційної активності, дефіцит інвестиційних ресурсів, дисбаланс в інвестуванні регіонів та видів економічної діяльності, низька активність місцевої влади.

Кластерний аналіз є інструментом систематизації об'єктів, що аналізуються, він використовується при дослідженні структури сукупностей соціально-економічних показників або об'єктів: соціально-економічних систем різних рівнів. Головне призначення кластерного аналізу – розподіл множини об'єктів, що розглядаються, та ознак на однорідні групи, або кластери. Широке застосування кластерний аналіз знайшов у соціально-економічних дослідженнях. Взагалі, коли необхідно класифікувати множину інформації на групи для подальшої обробки, кластерний аналіз є ефективним. Досягненням

кластерного аналізу є можливість проводити розмежування об'єктів не за одним параметром, а за рядом ознак. Також кластерний аналіз, на відміну від більшості статистичних та математичних методів, не накладає жодних обмежень на вид об'єктів, що розглядаються, та дозволяє дослідити множину даних довільної природи [11; 12; 13, с.24].

Дослідження проводилось на основі всіх регіонів України. Оскільки всі області, що були проаналізовані, є учасниками інвестиційної політики держави та отримують інвестиції, проте, не всі регіони достатньо активні у залученні інвестицій, а отже не всі мають достатню інвестиційну привабливість для інвесторів. Тому було поставлено завдання дослідити які саме регіони є привабливими і в чому причина невдач регіонів-аутсайдерів. З цією метою була проведена кластеризація регіонів України за рівнем їх інвестиційної привабливості.

Розрахунки виконувались за допомогою ППП Statistica на основі початкових даних для кластеризації регіонів (табл. 3.57). Групування всіх регіонів проведено за трьома ознаками: капітальні інвестиції, прямі іноземні інвестиції та обсяг реалізованої продукції за регіонами України у 2019 році.

Таблиця 3.57

Початкові дані для кластеризації регіонів

Регіони	Капітальні інвестиції, 2019, млн грн	ПП (на 31.12.2019), млн грн	Обсяг реалізованої продукції, 2019, млн грн
Україна	623978,9	243248,2	9639730,6
Вінницька	15724,9	981,1	195020,0
Волинська	12664,0	1300,8	187582,6
Дніпропетровська	66951,1	16561,2	1088868,6
Донецька	30594,5	22506,0	431120,8
Житомирська	8466,9	5499,4	113446,2
Закарпатська	9330,3	4399,4	62437,2
Запорізька	14876,7	8577,3	306088,5
Івано-Франківська	9305,5	2694,7	120448,4
Київська	50295,7	11098,3	522233,5
Кіровоградська	7794,3	465,2	109979,8
Луганська	3357,5	13183,8	41990,1
Львівська	31061,5	11380,8	406547,6
Миколаївська	12549,3	1307,9	164303,2

Продовження табл. 3.57

Одеська	21080,1	27839,1	390704,9
Полтавська	23005,3	-204,8	296530,3
Рівненська	6729,2	1284,0	72808,2
Сумська	7734,2	603,3	107306,7
Тернопільська	9210,3	3458,4	71172,2
Харківська	22874,6	5725,1	393371,3
Херсонська	12368,3	6264,6	74917,0
Хмельницька	10534,1	1556,7	109991,2
Черкаська	11385,5	1360,2	206779,8
Чернівецька	4096,8	144,8	34560,2
Чернігівська	8740,5	291,0	106688,9
м.Київ	213247,8	94969,7	4024833,4

Джерело: розроблено автором на основі даних Державної служби статистики [38]

Велике значення при кластеризації має вибір адекватної міри близькості між досліджуваними об'єктами. Пакет STATISTICA дозволяє використати такі міри як: евклідова відстань, квадрат евклідової відстані, манхетенська відстань, відстань Чебишева, відсоток незгоди, 1-г Пірсона тощо, [15, с.17]. Але найбільш популярною в алгоритмах кластерного аналізу є міра «евклідова відстань», яка найчастіше застосовується в прикладних дослідженнях [15, с. 16].

Після вибору міри близькості потрібно вибрати правило об'єднання об'єктів у кластери. У пакеті STATISTICA можна застосувати такі методи: одиночного зв'язку, що вимірюється за принципом «найближчого сусіда»; повного зв'язку, що вимірюється за принципом «найдалшого сусіда», зваженого й незваженого попарного середнього, що вимірюється за принципом «середнього зв'язку»; зваженого та незваженого центроїдного методу, що вимірюється за «центрами ваги» [16, с. 495–496] Варда.

Перевагою ієрархічних методів класифікації є їх наочність. Результати кластеризації представляються у вигляді дендрограм (у перекладі з грецької dendron означає дерево). Дендрограма наочно зображує близькість окремих об'єктів, кластерів і в графічному вигляді показує послідовність їх об'єднання. Дендрограму іноді називають деревоподібною схемою, деревом об'єднання кластерів [14, с. 16].

У дендрограмі на вертикальній осі відображаються відстані, на горизонтальній – об’єкти класифікації. На основі даних табл. 3.57 за допомогою STATISTICA побудовано дендрограму класифікації регіонів України за основними показниками у 2019 р. (рис. 3.1)

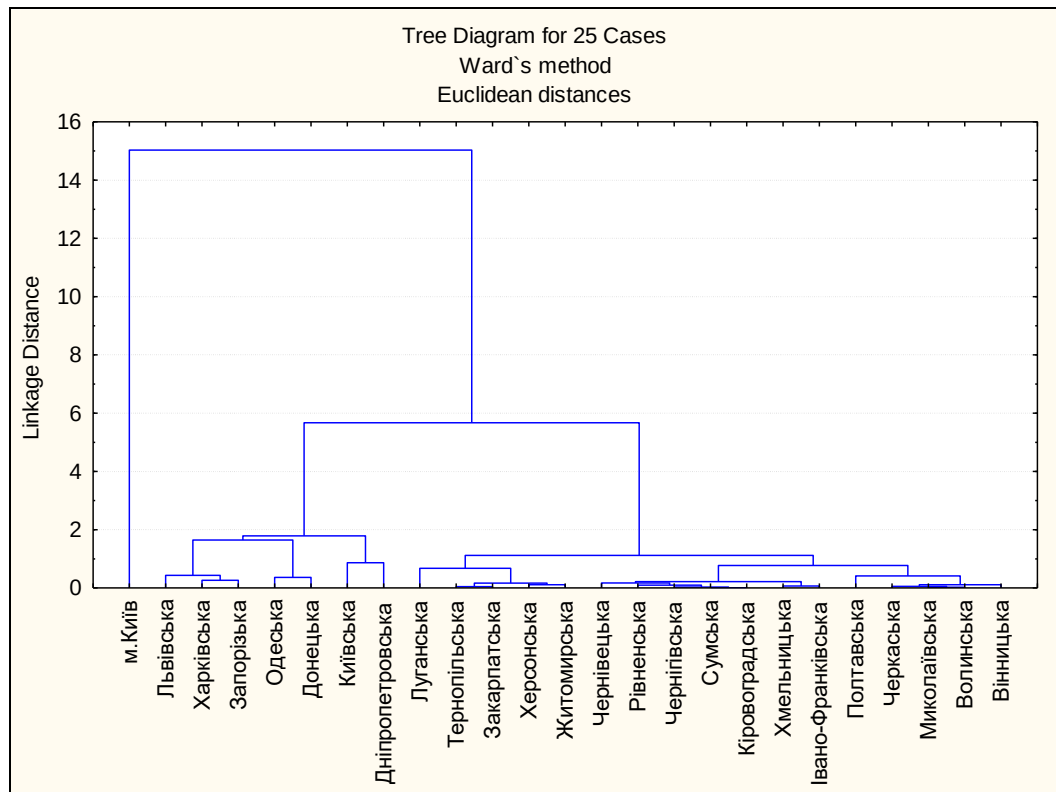

Рис. 3.1. Дендрограма природного розподілу на кластери

Джерело: власні дослідження, [21]

Як видно з дендрограми (рис. 3.1), виходячи з трьох ознак, весь масив за допомогою автоматичного підбору кількості кластерів чітко поділився на три кластери. У перший кластер увійшло тільки м. Київ, тому що за інвестиціями та за своїми результатами м. Київ чітко відділяється від усіх регіонів, а отже є лідером на ринку інвестицій. До другого кластеру увійшли Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська області. До третього кластеру увійшли Дніпропетровська, Донецька, Київська, Львівська та Одеська області.

Кластерний аналіз був проведений на основі методу k-середніх із використанням обраних показників.. Ідея цього методу полягає в побудові наперед заданої дослідником кількості кластерів k так, щоб середні значення всіх змінних в кластерах максимально відрізнялись між собою. Реалізація алгоритму методу k-середніх відбувається в 2 етапи. На першому етапі із початкової сукупності спостережень випадково або ж за наперед заданими дослідником умовами обираються k об'єктів, що приймаються за еталони (центри) кластерів. В результаті кожному із k кластерів ставиться у відповідність один центр. На другому етапі відбувається процес приєднання об'єктів, що лишились, до одного із кластерів. Для обраного об'єкта розраховується міра близькості (як правило, у вигляді евклідової відстані) до кожного з центрів кластерів. В результаті новий об'єкт приєднується до центру, до якого отримано мінімальну відстань. Відбувається процес перерахунку центру кластеру з урахуванням приєднаного об'єкта. Далі ітераційні дії повторюються. Алгоритм зупиняється тоді, коли всі об'єкти входять до кластеру, якому вони належали і на попередньому кроці алгоритму. Кількість ітерацій обмежена заданим максимальним числом ітерацій [14]. Розрахований графік k-середніх представлено на рис. 3.2.

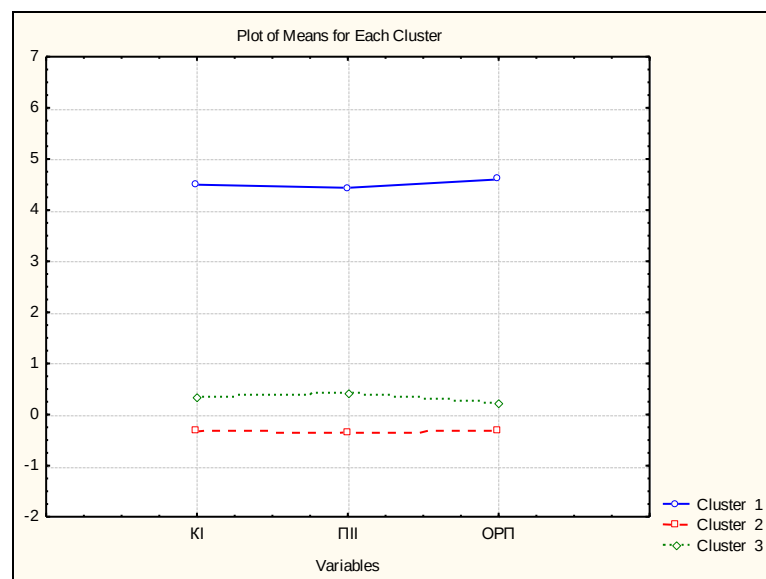

Рис. 3.2. Графік k-середніх

Джерело: власні дослідження

З графіку очевидним є поділ регіонів на три групи за трьома обраними ознаками. Для більш детальної характеристики кластерів було проведено аналіз варіації побудованих кластерів (табл. 3.58).

Таблиця 3.58

Аналіз варіації побудованих кластерів

Analysis of Variance (For clusters_2019)						
	Between	df	Within	df	F	signif.
KI	22,94283	2	1,057167	22	238,7240	0,000000
ПП	22,84270	2	1,157303	22	217,1166	0,000000
ОРП	23,16780	2	0,832195	22	306,2332	0,000000

Джерело: розроблено автором

В результаті проведеної кластеризації регіонів України на основі трьох показників, отримано наступні результати кластеризації (табл. 3.59), які містять розраховану відстань від центру для кожного регіону та середнє значення кластеру.

Таблиця 3.59

Результати кластеризації

Кластер 1		Кластер 2		Кластер 3	
члени кластеру	відстань від центру	члени кластеру	відстань від центру	члени кластеру	відстань від центру
м. Київ	0	Вінницька	0,096994	Дніпропетровська	0,533109
		Волинська	0,065642	Донецька	0,214735
		Житомирська	0,084122	Київська	0,250522
		Закарпатська	0,076425	Львівська	0,259120
		Запорізька	0,208448	Одеська	0,417540
		Івано-Франківська	0,033232	Середнє значення	0,335005
		Кіровоградська	0,095012		
		Луганська	0,330089		
		Миколаївська	0,058986		
		Полтавська	0,221112		
		Рівненська	0,097227		
		Сумська	0,092574		
		Тернопільська	0,061459		
		Харківська	0,255305		
		Херсонська	0,109777		
		Хмельницька	0,053872		
		Черкаська	0,068635		
		Чернівецька	0,154294		
		Чернігівська	0,094867		
		Середнє значення	0,118846		

Джерело: розроблено та розраховано автором самостійно, [21]

З табл. 3.59 можна зробити висновок, що найбільш інвестиційно привабливим є м. Київ, оскільки чітко відокремлюється від решти регіонів за результатами дендрограми та має найменшу відстань від центру згідно результатів кластеризації. Отже, можна сказати, що м. Київ серед усіх регіонів України є найбільш інвестиційно привабливим як для внутрішніх інвесторів так і для іноземних інвестицій.

На основі застосування сучасних методів кластерного аналізу можна також оцінити ефективність кожного виду економічної діяльності в певних регіонах згідно кластерів. Розглянемо в першу чергу лідера в інвестиційній діяльності, який увійшов у перший кластер – м. Київ. Для цього проаналізуємо окремо кожен вид економічної діяльності та перевіримо його взаємозв'язок з результируючим показником, тобто з обсягом реалізації, як результатом, в залежності від інвестицій у цей вид економічної діяльності.

Для цього сформуємо когнітивну карту, яка допоможе визначити силу впливу капітальних інвестицій кожного виду економічної діяльності на кінцевий результат (обсяг реалізованої продукції) за регіоном. На рис. 3.3. схематично зображено когнітивну карту по м. Київ, що є представником першого кластеру.

КІ – капітальні інвестиції;

ОРП – обсяг реалізованої продукції;

ВЕД – вид економічної діяльності.

На лініях - значення коефіцієнтів кореляції (табл. 3.59).

Пунктиром виокремлені види економічної діяльності (ВЕД), які мали найбільші (за питомою вагою) обсяги капітальних інвестицій сумарно за весь період 2013-2019 рр.

Як видно з рис. 3.3. найбільші обсяги капітальних інвестицій, а отже найбільш ефективними по м. Київ є наступні види економічної діяльності: промисловість, торгівля, транспорт, інформація та телекомунікації, адже саме такі види діяльності є найбільш інвестиційно привабливими у даному регіоні.

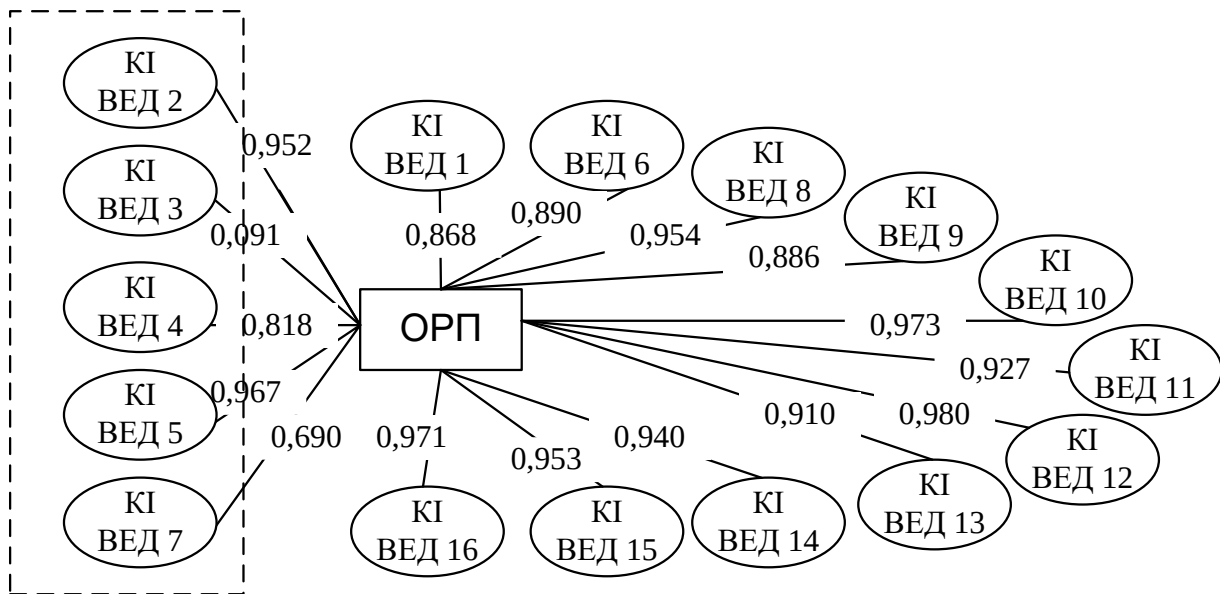

Рис. 3.3. Когнітивна карта зв'язків між обсягами реалізованої продукції регіону та капітальними інвестиціями у види економічної діяльності, м. Київ (перший кластер)

Джерело: розроблено та розраховано автором, [21]

На основі проведених розрахунків регресійного та кластерного аналізу представимо схематично економіко-математичні моделі, розраховані для кожного з видів економічної діяльності по м. Київ. (рис. 3.4 – 3.7)

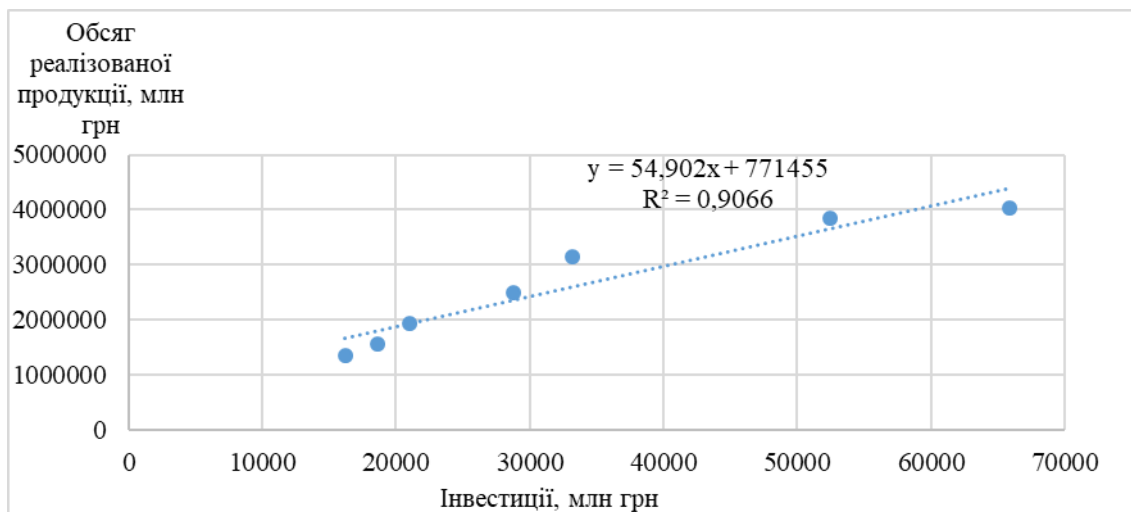

Рис. 3.4. Рівняння впливу інвестицій у промисловість на обсяги реалізованої продукції по м. Київ (промисловість – ВЕД2)

Джерело: розроблено та розраховано автором, [21]

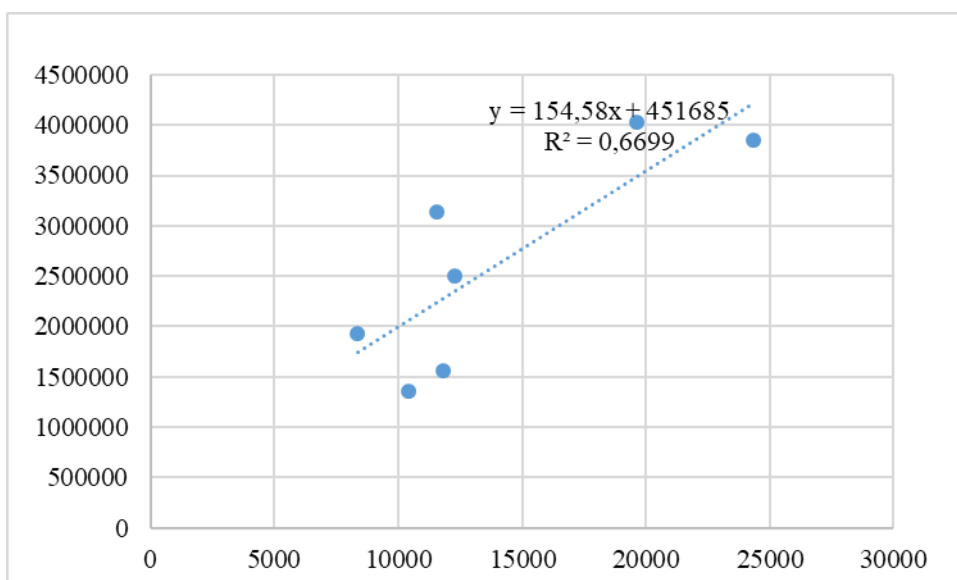

Рис. 3.5. Рівняння впливу інвестицій у торгівлю на обсяги реалізованої продукції по м. Київ (торгівля – ВЕД4)

Джерело: розроблено та розраховано автором, [21]

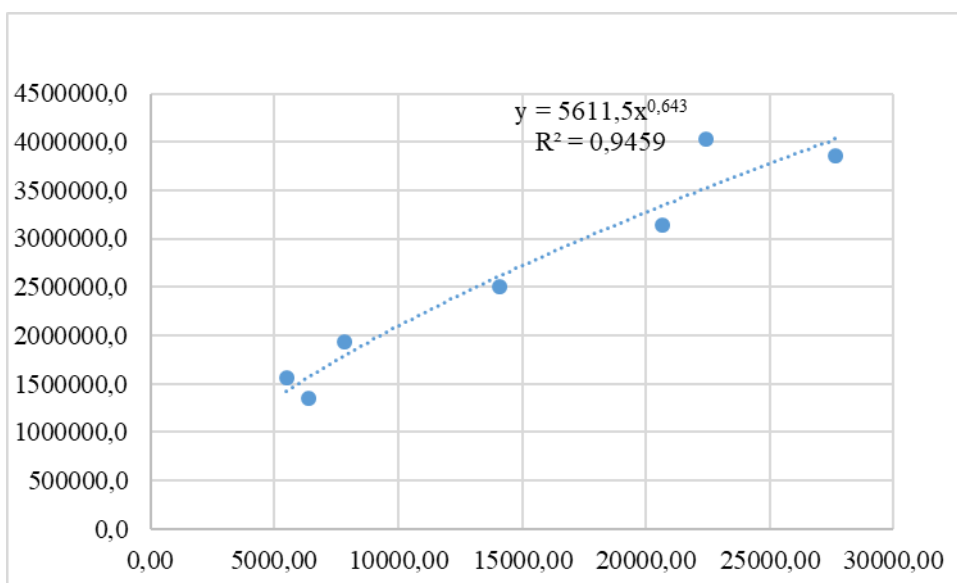

Рис. 3.6. Рівняння впливу інвестицій у транспорт на обсяги реалізованої продукції по м. Київ (транспорт – ВЕД 5)

Джерело: розроблено та розраховано автором, [21]

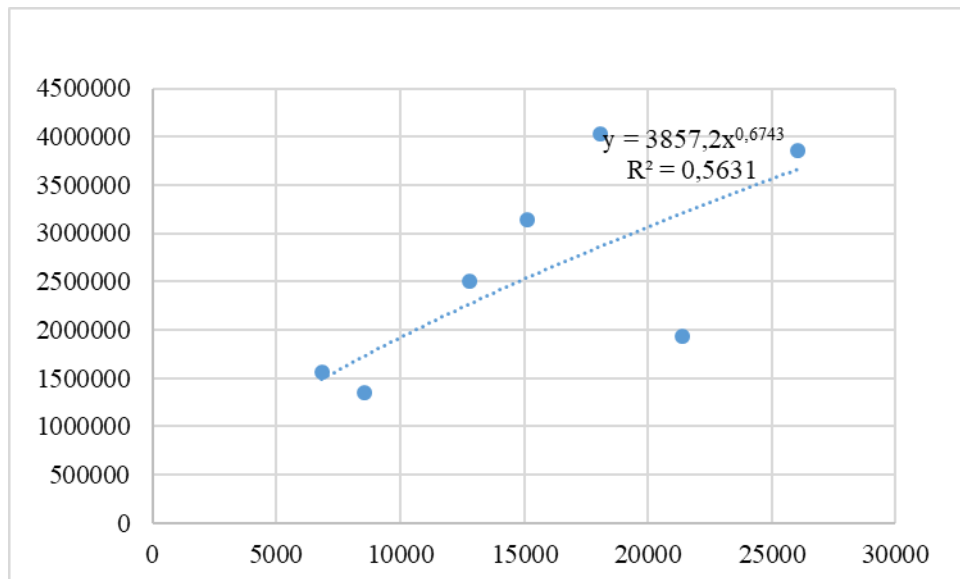

Рис. 3.7. Рівняння впливу інвестицій у телекомунікації на обсяги реалізованої продукції по м. Київ (інформація та телекомунікації – ВЕД7)

Джерело: розроблено та розраховано автором, [21]

Результати регресійного аналізу впливу інвестицій у види економічної діяльності на обсяги реалізованої продукції по м. Київ представлено в табл. 3.60.

В результаті регресійного аналізу впливу інвестицій у види економічної діяльності на обсяги реалізованої продукції по м. Київ отримали таку економіко-математичну модель:

$$Y = 0,61 \cdot X_2 - 0,23 \cdot X_4 + 0,66 \cdot X_5 + 0,06$$

де: X_2 - промисловість,

X_4 - торгівля,

X_5 - транспорт.

Отже, можна зробити висновок, що по місту Київ найбільш привабливими для інвесторів, як вітчизняних, так і іноземних, є наступні види економічної діяльності: промисловість, торгівля та транспорт. Це зокрема зумовлено такими чинниками, як місце розташування, статус столиці, кількість населення, постійний притік населення та робочої сили (студенти, працівники, іноземні студенти та туристи), розвинена інфраструктура.

Таблиця 3.60

Регресійна модель ВЕД по м. Київ – ВЕД2 (промисловість), ВЕД4 (торгівля), ВЕД5 (транспорт)

ВИСНОВОК ПІДСУМКІВ								
<i>Регресійна статистика</i>								
Множинний R	0,99709497							
R-квадрат	0,99419838							
Нормований R-квадрат	0,988396759							
Стандартна помилка	0,043552557							
Спостереження	7							
Дисперсійний аналіз								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимість F</i>			
Регресія	3	0,975152003	0,325050668	171,365636	0,000748886			
Залишок	3	0,005690476	0,001896825					
Разом	6	0,980842479						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандартна помилка</i>	<i>t- статистика</i>	<i>P-Значення</i>	<i>Нижні 95%</i>	<i>Верхні 95%</i>	<i>Нижні 95,0%</i>	<i>Верхні 95,0%</i>
Y-перетин	0,064488276	0,025444901	2,53442827	0,085093405	-	0,145465307	-	0,145465307
Змінна X 2	0,606380343	0,109826939	5,521235052	0,011703404	0,256862008	0,955898677	0,256862008	0,955898677
Змінна X 4	-0,23391936	0,102880403	2,273701862	0,10755738	-	0,093491995	-	0,093491995
Змінна X 5	0,65870876	0,097902566	6,728207285	0,006703015	0,3471391	0,970278421	0,3471391	0,970278421

Примітка: ВЕД1 відповідає X1, ВЕД2 відповідає X2 і так далі

Представників другого та третього кластеру обираємо, спираючись на середні значення відстаней до центру кластеру (тобто той регіон в кожному з цих кластерів розглядаємо, який має відстань до центру найбільш близьку до середнього значення).

Типовий представник другого кластеру – Херсонська область (рис. 3.8).

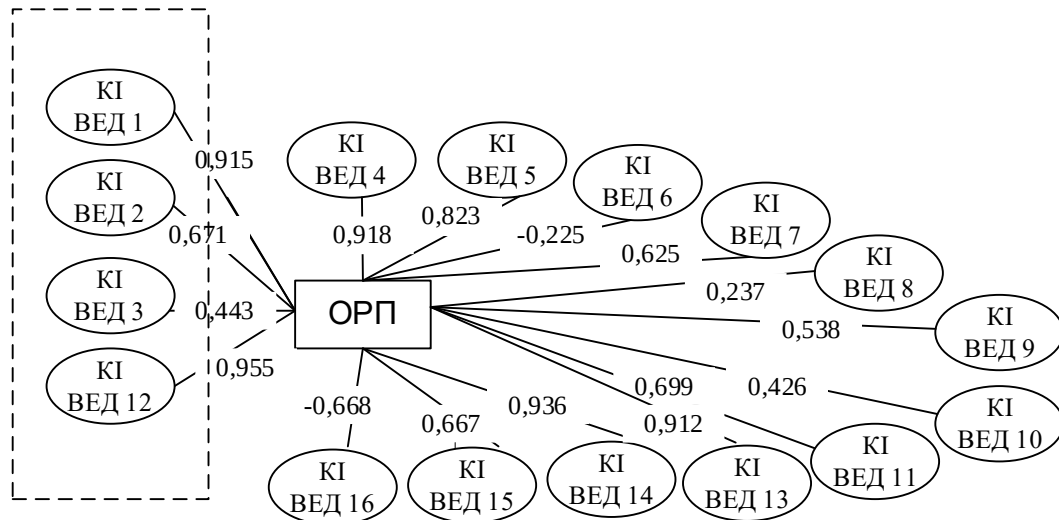

Рис. 3.8 Когнітивна карта зв'язків між обсягами реалізованої продукції регіону та інвестиціями у види економічної діяльності, Херсонська область (другий кластер)

Джерело: розроблено та розраховано автором

КІ – капітальні інвестиції

ОРП – обсяг реалізованої продукції

На лініях - значення коефіцієнтів кореляції

Пунктиром виокремлені ВЕД, які мали найбільші (за питомою вагою) обсяги капітальних інвестицій сумарно за весь період 2013-2019 рр.

Отже, найбільші обсяги капітальних інвестицій (за питомою вагою) мають наступні види економічної діяльності: сільське господарство, промисловість, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування.

Далі намагаємося побудувати адекватні рівняння залежності для тих ВЕД, які мали найбільші (за питомою вагою) обсяги капітальних інвестицій сумарно за весь період 2013-2019 рр. (рис. 3.9 – 3.11).

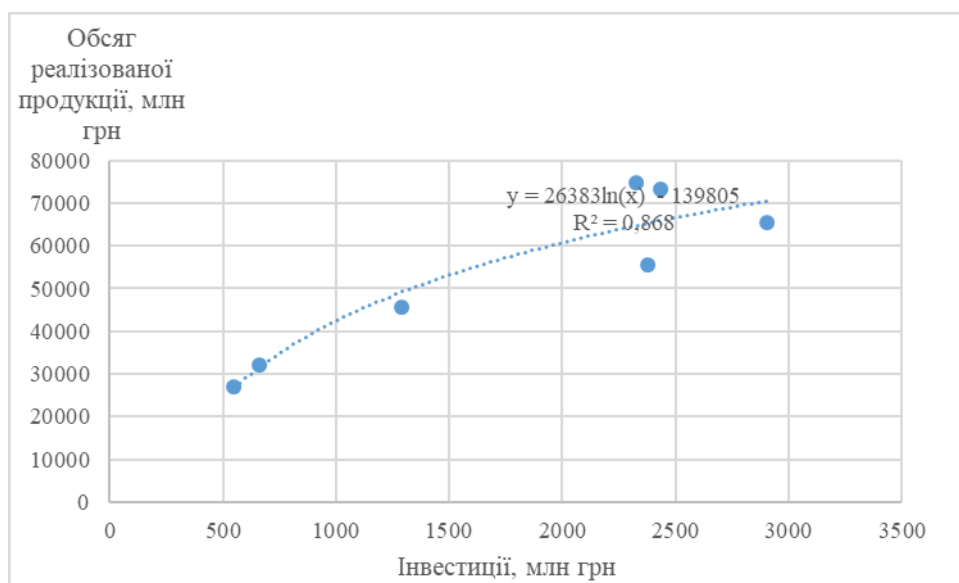

Рис. 3.9 Рівняння впливу інвестицій у сільське господарство на обсяги реалізованої продукції Херсонської області (сільське господарство – ВЕД1)

Джерело: розроблено та розраховано автором

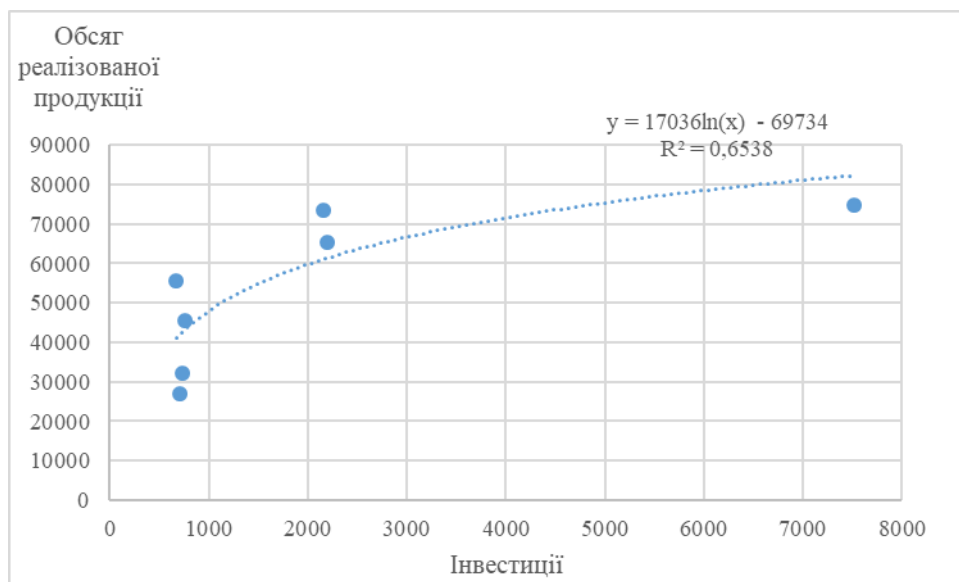

Рис. 3.10. Рівняння впливу інвестицій у промисловість на обсяги реалізованої продукції, Херсонська область (промисловість – ВЕД2)

Джерело: розроблено та розраховано автором

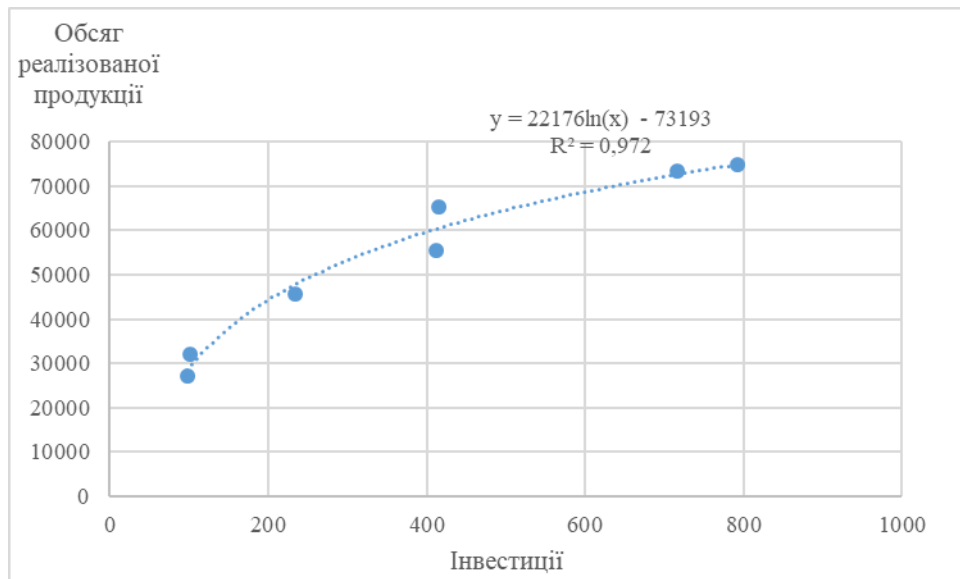

Рис. 3.11 Рівняння впливу інвестицій у державне управління й оборону, обов'язкове соціальне страхування на обсяги реалізованої продукції, Херсонська область (державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – ВЕД12)

Джерело: розроблено та розраховано автором

Намагаємося побудувати якісну регресійну модель (експериментуємо спочатку з тими ВЕД, які мали найбільшу питому вагу, якщо не вдається, то підключаємо інші ВЕД). (табл. 3.61).

В результаті регресійного аналізу видів економічної діяльності по Херсонській обл. отримали наступну економіко-математичну модель:

$$Y = 0,86 * X1 + 0,37 * X2$$

де: X1 – сільське господарство,

X2 – промисловість.

Отже, можна зробити висновок, що у Херсонській обл. найбільш привабливими для інвесторів як вітчизняних так і іноземних є наступні види: сільське господарство та промисловість, оскільки важливу роль грають такі чинники як територіальне розміщення, сприятливі кліматичні умови, вихід до моря, розвинена інфраструктура.

Таблиця 3.61

Регресійна модель ВЕД по Херсонській обл.

ВИСНОВОК ПІДСУМКІВ								
<i>Регресійна статистика</i>								
Множинний R	0,986750719							
R-квадрат	0,973676981							
Нормований R-квадрат	0,768412377							
Стандартна помилка	0,127607082							
Спостереження	7							
<i>Дисперсійний аналіз</i>								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимість F</i>			
Регресія	2	3,011610233	1,505805117	92,473908	0,0004482			
Залишок	5	0,081417837	0,016283567					
Разом	7	3,09302807						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандартна помилка</i>	<i>t- статистика</i>	<i>P-Значення</i>	<i>Нижні 95%</i>	<i>Верхні 95%</i>	<i>Нижні 95,0%</i>	<i>Верхні 95,0%</i>
Y-перетин	0	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д
Змінна X 1	0,855463819	0,098014666	8,727916449	0,000327	0,6035091	1,1074185	0,603509	1,107419
Змінна X 2	0,36919536	0,15974103	2,311211838	0,0688032	-0,041432	0,7798227	-0,04143	0,779823

$$Y=0,86 \cdot X_1 + 0,37 \cdot X_2$$

Представник третього кластеру – Львівська область. Побудуємо когнітивну карту зв'язків між обсягами реалізованої продукції регіону та інвестиціями у види економічної діяльності (рис. 3.12).

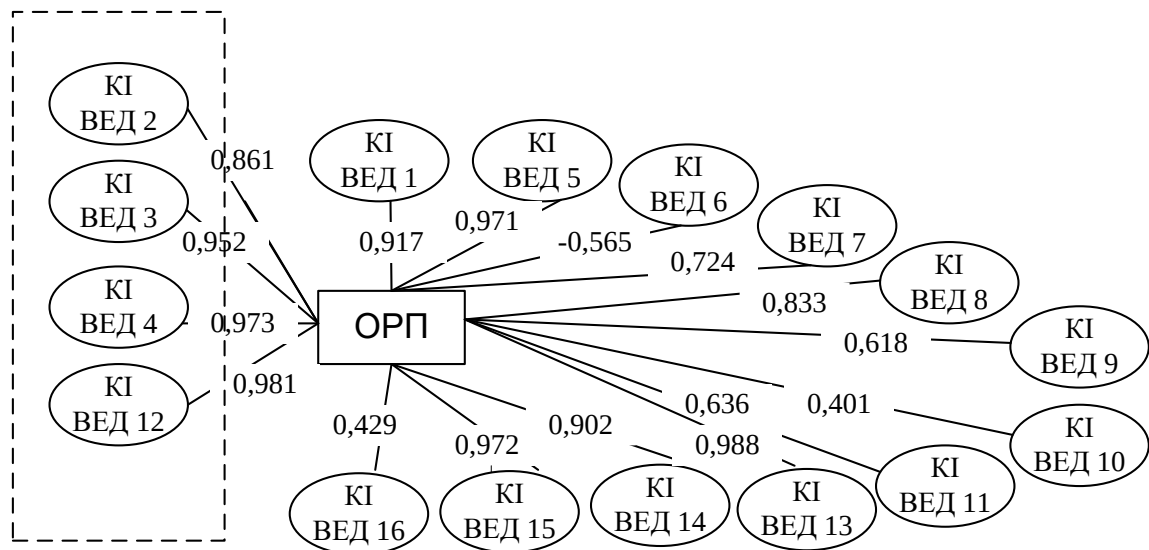

Рис. 3.12. Когнітивна карта зв'язків між обсягами реалізованої продукції регіону та інвестиціями у види економічної діяльності, Львівській обл. (третій кластер)

Джерело: розроблено та розраховано автором

КІ – капітальні інвестиції

ОРП – обсяг реалізованої продукції

На лініях - значення коефіцієнтів кореляції

Пунктиром виокремлені ВЕД, які мали найбільші (за питомою вагою) обсяги капітальних інвестицій сумарно за весь період 2013-2019 рр.

Отже, найбільші обсяги капітальних інвестицій (за питомою вагою) мають наступні види економічної діяльності: промисловість, будівництво, торгівля, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування.

Далі побудуємо адекватні рівняння залежностей для тих ВЕД, які мали найбільші (за питомою вагою) обсяги капітальних інвестицій сумарно за весь період 2013-2019 рр. (рис. 3.13 – 3.16).

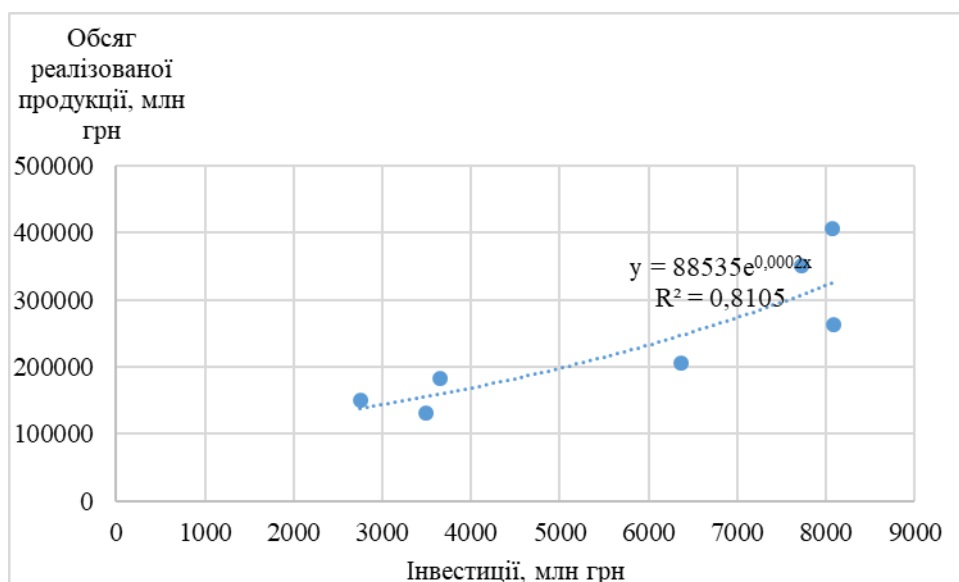

Рис. 3.13. Рівняння впливу інвестицій у промисловість на обсяги реалізованої продукції Львівської області (промисловість – ВЕД 2)

Джерело: розроблено та розраховано автором

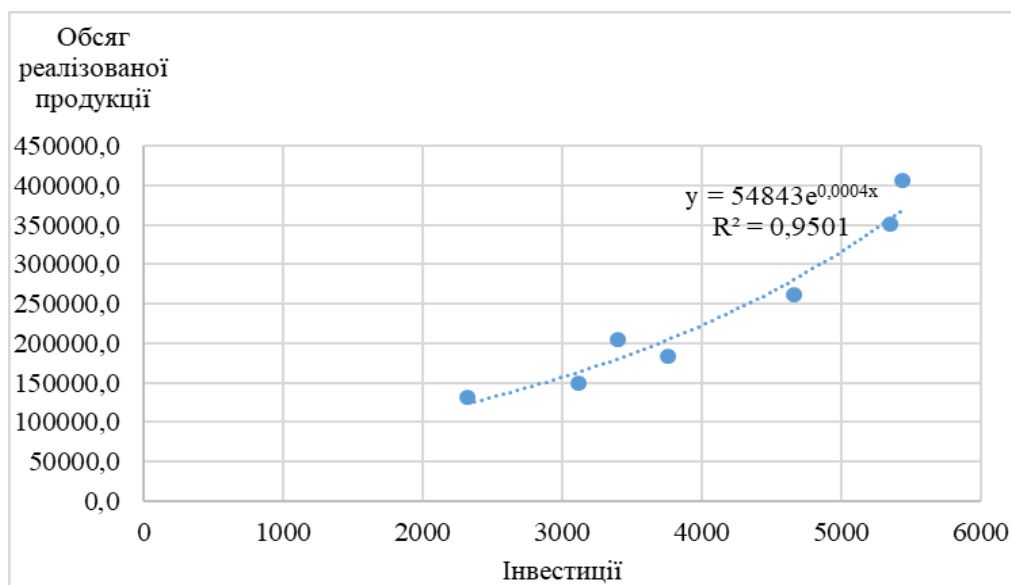

Рис. 3.14. Рівняння впливу інвестицій у будівництво на обсяги реалізованої продукції, Львівська область (будівництво – ВЕД 3)

Джерело: розроблено та розраховано автором

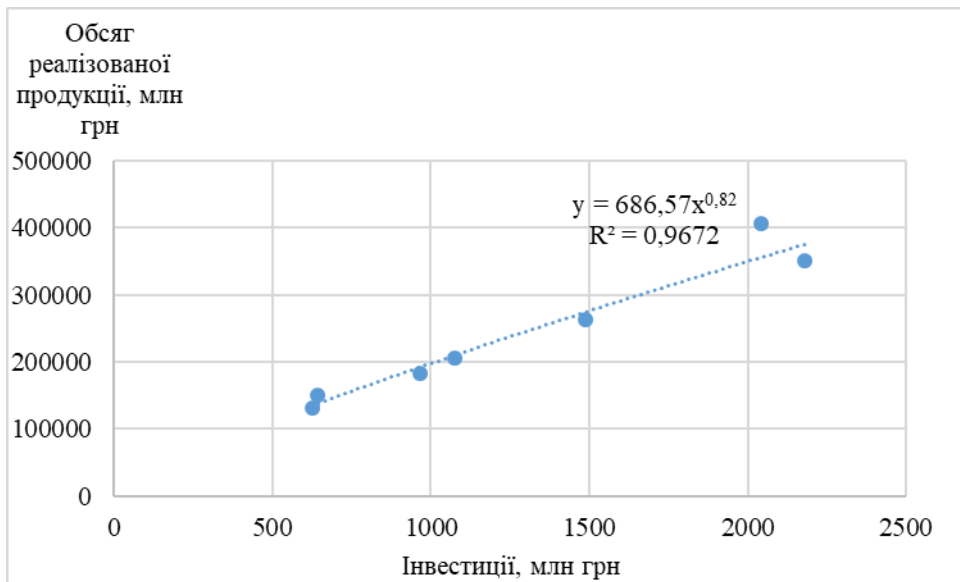

Рис. 3.15. Рівняння впливу інвестицій у торгівлю на обсяги реалізованої продукції, Львівська область (торгівля – ВЕД4)

Джерело: розроблено та розраховано автором

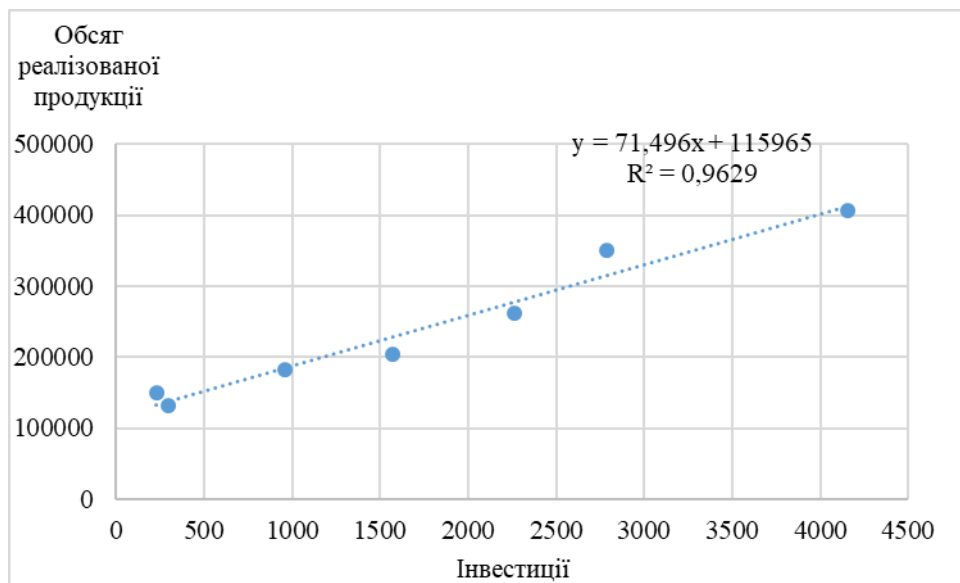

Рис. 3.16. Рівняння впливу інвестицій у державне управління й оборону, обов'язкове соціальне страхування на обсяги реалізованої продукції, Львівська область (державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – ВЕД12)

Джерело: розроблено та розраховано автором

Намагаємося побудувати якісну регресійну модель (табл. 3.62)

Таблиця 3.62

Регресійна модель ВЕД Львівської області

ВИСНОВОК ПІДСУМКІВ								
<i>Регресійна статистика</i>								
Множинний R	0,99707272							
R-квадрат	0,99415401							
Нормований R-квадрат	0,79298481							
Стандартна помилка	0,04805042							
Спостереження	7							
Дисперсійний аналіз								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимість F</i>			
Регресія	2	1,963180346	0,981590173	425,1437128	2,19236E-05			
Залишок	5	0,011544216	0,002308843					
Разом	7	1,974724562						
	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандартна помилка</i>	<i>t- статистика</i>	<i>P-Значення</i>	<i>Нижні 95%</i>	<i>Верхні 95%</i>	<i>Нижні 95,0%</i>	<i>Верхні 95,0%</i>
Y-перетин	0	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д	#Н/Д
Змінна X 1	0,37831579	0,127056837	2,977531903	0,030887651	0,051705789	0,704925784	0,051705789	0,704925784
Змінна X 2	0,66542567	0,150747917	4,414161638	0,006929607	0,277915815	1,052935529	0,277915815	1,052935529

$$Y=0,38 \cdot X_5 + 0,67 \cdot X_{13}$$

В результаті регресійного аналізу видів економічної діяльності по Львівській області отримали наступну економіко-математичну модель:

$$Y=0,38*X5+0,67*X13$$

де: X5 – транспорт,

X13 – освіта.

Проаналізувавши види економічної діяльності у Львівській обл. можна зробити висновок, що найбільш привабливими для інвесторів є наступні види: транспорт та освіта, оскільки важливу роль грають такі чинники як територіальне розміщення, туризм, розвинена галузь науки та освіти.

Отже, можна стверджувати, що не всі види економічної діяльності та регіони України є привабливими для інвесторів, зокрема іноземних.

Іноземні інвестиції, як свідчить аналіз світового досвіду, допомагають вирішенню проблеми недостатності власних ресурсів як джерела фінансування. При їх ефективному використанні країна може не тільки компенсувати нестачу внутрішніх інвестиційних ресурсів, а ще й підвищити ефективність виробництва та конкурентоспроможності вітчизняної продукції завдяки введенню новітніх технологій та аналізу прогресивного досвіду управління інших країн світу [17, с. 62].

Основною задачею іноземних інвестицій є не тільки забезпечення додаткових фінансових вкладень в економіку, але й задоволення потреб країни, в яку інвестується капітал, в нових прогресивних методах праці та засобах виробництва. В країні-реципієнті при цьому формуються нові виробничі відносини, які дозволяють більш ефективно використовувати наявний іноземний капітал. Збільшення іноземних інвестицій є не тільки базисом відновних процесів, але і фактором зниження безробіття, зростання податкових надходжень до бюджетів, підвищення рівня менеджменту, посилення конкуренції в національній економіці, розвитку соціальної сфери [17, с. 185].

Отже, для покращення розвитку інвестиційної політики держави необхідно здійснити виважений вибір пріоритетів, які для кожної адміністративної території матимуть певну специфіку. Запропонований методичний підхід дозволив дійти висновку про те, що далеко не всі види економічної діяльності у разі їх інвестування здатні до ефективного розвитку. Крім того, склад регіональних економічних систем за видами економічної діяльності є унікальним у кожному окремому випадку. Однак, спостерігаються певні спільні риси по групам адміністративних територій. Луганська, Харківська та Запорізька області як бачимо з табл. 3.59 знаходяться в одному кластері та мають приблизно однакову відстань від центру, вони знаходяться у схожих умовах, це промислово розвинені регіони, які є досить привабливими для інвесторів (за винятком Луганської обл. з 2014р. понині у зв'язку з воєнними подіями на Сході України). У даних регіонах схожі види економічної діяльності є привабливими для іноземних інвестицій, зокрема промисловість, будівництво, оптова та роздрібна торгівля, тимчасове розміщування й організація харчування, операції з нерухомим майном тощо. Полтавська, Харківська, Херсонська, Сумська, Чернівецька області теж мають багато спільного, в них досить привабливими для інвестора є такі види економічної діяльності, як сільське господарство, будівництво, освіта та наука, тимчасове розміщування й організація харчування, операції з нерухомим майном тощо. Якщо розглядати регіони, які увійшли до третього кластеру, то можна сказати, що багато спільних рис мають Львівська та Одеська області, оскільки в цих регіонах досить розвинений туризм, а відповідно і такі види діяльності як оптова та роздрібна торгівля, тимчасове розміщування й організація харчування, операції з нерухомим майном. Проте, крім спільних позитивних рис є і спільні проблеми в регіонах.

Спільними для всіх адміністративних територій є проблеми удосконалення нормативно-правової бази, покращення інвестиційного клімату в країні, спрощення процедури інвестування, створення інвестиційно привабливого іміджу

окремих видів економічної діяльності, регіонів та країни в цілому, співпраця між державними органами влади та бізнесом.

Висновки до розділу 3

Основними результатами і висновками третього розділу дисертації є наступні:

1. На основі аналізу та узагальнення наукових та методичних підходів запропоновано проводити аналіз інвестиційної привабливості регіонів України на основі багатофакторних моделей для встановлення зв'язків між результативною ознакою та основними факторами, що на відміну від існуючих дає змогу визначити ефективність використання внутрішніх, зовнішніх, а також іноземних джерел інвестування.

Практична реалізація запропонованого методичного підходу дає змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору певного регіону для інвестування.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку методичний підхід до визначення інвестиційної привабливості регіонів України на основі багатофакторних моделей для встановлення зв'язків між результативною ознакою та основними факторами, що на відміну від існуючих дає змогу визначити ефективність використання внутрішніх, зовнішніх, а також іноземних джерел інвестування та дає змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору певного регіону для інвестування.

2. Удосконалено аналітичне забезпечення визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в регіонах України, зокрема проаналізовано інвестування за рахунок державних

коштів та за рахунок прямих іноземних інвестицій, що дало змогу визначити які інвестиції є більш ефективними, які регіони є найбільш привабливими для іноземних інвестицій, які види економічної діяльності мають найбільшу ефективність.

Науковий результат: удосконалено аналітичне забезпечення визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в регіонах України, що дасть змогу уникнути дисбалансу в інвестуванні регіонів та видів економічної діяльності, що, в свою чергу, сприятиме розвитку всіх регіонів України.

3. На основі аналізу та узагальнення наукових та методичних підходів запропоновано методичний підхід з використанням інструментів кластеризації для визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки адміністративних територій, що на відміну від існуючих дає змогу здійснити виважений вибір пріоритетів та визначити спільні риси по групах адміністративних територій.

Практична реалізація запропонованого методичного підходу з використанням інструментів кластеризації дає змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору певного виду економічної діяльності в конкретному регіоні для інвестування.

Науковий результат: отримав подальшого розвитку методичний підхід з використанням інструментів кластеризації до визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки адміністративних територій, що на відміну від існуючих дає змогу здійснити виважений вибір пріоритетів та визначити спільні риси по групах адміністративних територій, а також дає змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору певного виду економічної діяльності в конкретному регіоні для інвестування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Використання надбудови "Пакет аналізу" для виконання аналізу складних даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://office.microsoft.com/uk-ua/excel-help/HA102748996.aspx>.
2. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування: Навчальний посібник / А.М. Єріна. – К.: КНЕУ, 2001. – 170с.
3. Бараз В.Р. Корреляционно-регрессионный анализ связи показателей коммерческой деятельности с использованием программы Excel : учебное пособие / В.Р. Бараз. – Екатеринбург : ГОУ ВПО «УГТУ–УПИ», 2005. – 102 с.
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Гулько В. І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості / В. І. Гулько // Фінансовий простір. – 2013. – № 1 (9). – С. 21–25.
7. Коренева Н. О. Статистичне забезпечення аналізу інвестиційної привабливості регіонів України: автореф. дис. ... канд. ек. наук: спец. 08.00.10 – «Статистика»: / Н. О. Коренева; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2008. – 22 с.
8. Корепанов Г. С. Статистичне оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України: автореф. дис. ... канд. ек. наук: спец. 08.00.10 – «Статистика»: / Г.С. Корепанов; Національна академія статистики, обліку та аудиту. – Київ, 2015. – 22 с.
9. Погорелова Т. В. Статистичні аспекти оцінювання прямих іноземних інвестицій в Україну / Т. В. Погорелова, Т. С. Корольова // Методологія

статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія / за заг. ред. канд. економ. наук, професора А. З. Підгорного. – Одеса: Атлант, 2012. – С. 72-92.

10. Сидор Г.В., Давидовська Г.І. Інвестиційна привабливість регіонів / Г.В. Сидор, Г.І. Давидовська // Сталий розвиток економіки економіка. – 2015. – № 2. – С. 184-189.

11. Ткачик Ф. П. Державна інвестиційна політика та її вплив на розвиток економіки регіону: автореф. дис. ... канд. ек. наук: спец. 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством»: / Ф.П. Ткачик; Національна університет державної податкової служби України. – Ірпінь, 2013. – 19 с.

12. Панченко Н. Г. Кластерний аналіз в дослідженні показників соціально – економічного розвитку міст України // Збірник наукових праць УкрДАЗТ. – 2010. – Вип. 114. – С. 205-210.

13. Леонтюк-Мельник О.В., Маріїна О.П. Кластерний аналіз основних видів продукції та послуг в аналізі роботи сільськогосподарських підприємств // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. - №1(56) Том 3. – С. 23-30.

14. Буреева Н. Н. Многомерный статистический анализ с использованием ППП STATISTICA / Н. Н. Буреева. – Нижний Новгород : [б. и.], 2007. – 112 с.

15. Дюрран Б. Кластерный анализ / Б. Дюрран, П. Оделл ; [пер. з англ. Е. З. Демиденко] ; под ред. А. Я. Боярского. – М. : «Статистика», 1977. – 128 с. : ил.

16. Айвазян С. А. Прикладная статистика. Основы эконометрики. – Том 1 : Теория вероятностей и прикладная статистика : учеб. для вузов : в 2 т. / С. А. Айвазян, В. Мхитарян. – [2-е изд., испр.]. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 656 с.

17. Чернишова Л.О., Сазанова В. В. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні. *Бізнес інформ.* 2016. №4. С. 87-90

18. Кацан А.М. Інвестування розвитку агропромислових підприємств [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Кацан Андрій Михайлович ; Поділ. держ. аграр.-техн. ун-т. - Кам'янець-Подільський, 2019. - 20 с. : рис., табл.

19. Нечипорук О. В. Визначення інвестиційної привабливості регіонів України. *Sciences of Europe*. Vol. 2. No. 71 (2021). С. 17–21 DOI: 10.24412/3162-2364-2021-71-2-17-21

20. Нечипорук О. В. *Інвестиційна привабливість видів економічної діяльності в регіонах України. Бізнес Інформ. 2021. № 5. С. 169–174 DOI: 10.32983/2222-4459-2021-5-169-174*

21. Нечипорук О. В. Кластерний аналіз як інструмент формування пріоритетів інвестиційної політики держави. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Т. 6. № 1. С. 252–260 DOI: 10.36887/2415-8453-2021-1-30

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено наукове завдання, що полягає у визначенні теоретичних аспектів, розробці науково-методичних і практичних рекомендацій щодо формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні. Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Узагальнено та згруповано основні нормативні акти, що регламентують інвестиційну діяльність в Україні.

Отримав розвитку організаційний підхід до вибору інструментарію реалізації інвестиційної політики держави, який узагальнює основні аспекти формування та реалізації інвестиційної політики в країнах світу.

Узагальнено та проаналізовано світовий досвід формування інвестиційної політики держави та інвестиційної привабливості економіки, що дало змогу визначити, досвід яких країн становить особливий інтерес для України. Проаналізовано й узагальнено інструменти інвестиційної політики держави, і розподілено їх на універсальні та специфічні.

2. Узагальнено теоретичне підґрунтя визначення змісту поняття «інвестиційна політика держави», визначено її властивості, сформовано класифікацію наявних теоретичних підходів до визначення її змісту. У загальному вигляді інвестиційна політика держави є важливою складовою економічної політики, її слід розглядати як комплекс взаємопов'язаних цілей та пріоритетів розвитку інвестиційної сфери, а також комплекс заходів, методів та інструментів їхньої реалізації, що спрямовані не тільки на інвестиційну привабливість країни, а, в першу чергу, на забезпечення інвестиційної привабливості регіонів.

3. Укладено класифікацію інструментів реалізації державної інвестиційної політики, в якій виокремлено інструменти опосередкованого впливу, зокрема: прискорену амортизацію, кредитні пільги, регуляторні заходи на ринку інвестицій

та фондовому ринку, що дало змогу узагальнити та систематизувати інструментарій інвестиційної політики держави у регіональному та галузевому розподілах.

4. Запропоновано методичний підхід до визначення інвестиційної привабливості регіонів України на основі багатofакторних моделей для встановлення зв'язків між результативною ознакою та основними факторами, практична реалізація запропонованого методичного підходу дає змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору певного регіону для інвестування.

5 Удосконалено аналітичне забезпечення визначення впливу інвестиційних інструментів на економічні результати за видами економічної діяльності в регіонах України, що дасть змогу уникнути дисбалансу в інвестуванні регіонів і видів економічної діяльності, що, своєю чергою, сприятиме розвитку всіх регіонів України.

6. Запропоновано методичний підхід з використанням інструментів кластеризації для визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки адміністративних територій, практична реалізація запропонованого методичного підходу з використанням інструментів кластеризації дає змогу сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору певного виду економічної діяльності в конкретному регіоні для інвестування, а також визначити спільні риси по групах адміністративних територій.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А.
Волинська обл.

Таблиця А.1

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,991384901
Коефіцієнт детермінації R ²	0,982844021
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,961399048
Стандартна помилка	0,076992907

Таблиця А.2

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,358408931	0,271681786	45,8309746	0,001265663
Залишок	4	0,023711631	0,005927908		
Разом	9	1,382120562			

Таблиця А.3

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,017551533	0,063249192	0,277498137	0,795149145
X1	-0,128952296	0,133099347	-0,968842435	0,387486919
X2	1,508273145	0,305609737	4,935291524	0,007843118
X3	0,112271231	0,182036341	0,616751747	0,570771023
X4	-0,488247762	0,208437387	-2,342419325	0,079168589
X5	-0,008508701	0,086966757	-0,097838544	0,926767061

Дніпропетровська обл.

Таблиця А.4

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,994952016
Коефіцієнт детермінації R ²	0,989929515
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,977341408
Стандартна помилка	0,05898861

Таблиця А.5

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,368201937	0,273640387	78,64006526	0,000439229
Залишок	4	0,013918625	0,003479656		
Разом	9	1,382120562			

Таблиця А.6

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,004226278	0,052435921	0,080598915	0,939632485
X1	-0,325676236	0,173227094	-1,88005369	0,133272949
X2	0,015347208	0,377613479	0,040642639	0,969528506
X3	1,189507179	0,340006256	3,498486153	0,024930323
X4	0,101039003	0,137895765	0,732720132	0,504352647
X5	-0,011136255	0,082430154	-0,135099284	0,899058983

Донецька обл.

Таблиця А.7

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,97563356
Коефіцієнт детермінації R ²	0,951860843
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,891686897
Стандартна помилка	0,119250392

Таблиця А.8

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,124746371	0,224949274	15,81848792	0,009654904
Залишок	4	0,056882624	0,014220656		
Разом	9	1,181628995			

Таблиця А.9

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,032340072	0,084474846	-0,382836704	0,72131511
X1	0,626075003	0,1874071	3,340721893	0,028816405
X2	0,098010864	0,280438294	0,349491729	0,744344192
X3	0,306935967	0,278153695	1,103476146	0,331739592
X4	-0,422252602	0,179991216	-2,345962276	0,078862525
X5	0,348656702	0,205111619	1,699838868	0,164385979

Джерело: Розраховано автором самостійно

Житомирська обл.

Таблиця А.10

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,994756211
Коефіцієнт детермінації R ²	0,98953992
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,97646482
Стандартна помилка	0,060306848

Таблиця А.11

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,376231777	0,275246355	75,68125225	0,000473686
Залишок	4	0,014547664	0,003636916		
Разом	9	1,390779441			

Таблиця А.12

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,064071561	0,050326416	-1,273119892	0,271934166
X1	-0,316288867	0,314612982	-1,005326814	0,371620118
X2	1,278769998	0,374004575	3,419129295	0,026801596
X3	0,1067439	0,248763092	0,42909862	0,689952418
X4	0,215675477	0,176156162	1,224342504	0,288000287
X5	-0,021027922	0,061001584	-0,344711088	0,747673298

Закарпатська обл.

Таблиця А.13

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,604078409
Коефіцієнт детермінації R ²	0,364910724
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	-0,428950872
Стандартна помилка	0,436248337

Таблиця А.14

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	0,437400633	0,087480127	0,45966542	0,791846181
Залишок	4	0,761250447	0,190312612		
Разом	9	1,19865108			

Таблиця А.15

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,224615771	0,327020962	0,686854352	0,529923405
X1	-0,180078839	1,072139637	-0,167962113	0,874763352
X2	1,292424227	2,32601314	0,555639263	0,608068169
X3	-0,627596177	2,555328396	-0,245602944	0,81807656
X4	-0,418894088	0,641832109	-0,652653679	0,549588123
X5	0,424585532	0,675649737	0,628410712	0,563831961

Запорізька обл.

Таблиця А.16

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,994806889
Коефіцієнт детермінації R ²	0,989640747
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,97669168
Стандартна помилка	0,061630398

Таблиця А.17

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,451439886	0,290287977	76,42564336	0,000464645
Залишок	4	0,015193224	0,003798306		
Разом	9	1,46663311			

Таблиця А.18

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,055916656	0,051312683	-1,089723868	0,337085864
X1	-0,412498938	0,191926227	-2,149257785	0,098063235
X2	0,881742309	0,215582671	4,090042594	0,014974605
X3	0,389100496	0,151603097	2,566573535	0,062203789
X4	0,038760057	0,076732651	0,505131219	0,640027772
X5	0,366399861	0,199835979	1,833502976	0,140654574

Івано-Франківська обл.

Таблиця А.19

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,992900007
Коефіцієнт детермінації R ²	0,985850423
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,968163453
Стандартна помилка	0,061703593

Таблиця А.20

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,061080867	0,212216173	55,738794	0,00086356
Залишок	4	0,015229334	0,003807333		
Разом	9	1,0763102			

Таблиця А.21

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,074149829	0,053746164	-1,379630164	0,239805945
X1	0,195885346	0,150898062	1,298130296	0,264033254
X2	0,760995198	0,149626037	5,0859811	0,007051207
X3	-0,029271838	0,106940122	-0,273721761	0,797851306
X4	0,094315299	0,088422663	1,066641697	0,346234319
X5	0,118526735	0,086977661	1,362726171	0,244644757

Київська обл.

Таблиця А.22

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,992488678
Коефіцієнт детермінації R ²	0,985033776
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,966325995
Стандартна помилка	0,066252788

Таблиця А.23

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,155599034	0,231119807	52,65369509	0,000965322
Залишок	4	0,017557727	0,004389432		
Разом	9	1,173156762			

Таблиця А.24

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,032147568	0,057108916	0,562916788	0,603546507
X1	0,01413284	0,145494841	0,097136367	0,927290578
X2	0,135572052	0,304871352	0,444686099	0,679547904
X3	1,080249172	0,220752147	4,893493395	0,008081707
X4	-0,339862473	0,245556615	-1,38404935	0,238556605
X5	0,154463634	0,206981955	0,746266185	0,496977905

Кіровоградська обл.

Таблиця А.25

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,950647888
Коефіцієнт детермінації R ²	0,903731408
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,783395668
Стандартна помилка	0,165078129

Таблиця А.26

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,023278434	0,204655687	7,510083092	0,036714022
Залишок	4	0,109003155	0,027250789		
Разом	9	1,132281589			

Таблиця А.27

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,050159856	0,141321063	0,354935461	0,740561539
X1	0,096146916	0,309397943	0,310754865	0,771506918
X2	1,136254817	1,309661919	0,867593995	0,434565916
X3	-0,388375849	1,630563914	-0,238184989	0,82344165
X4	0,039053861	0,497831068	0,078448019	0,941239298
X5	0,173540809	0,213497893	0,812845533	0,461916294

Луганська обл.

Таблиця А.28

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,883229673
Коефіцієнт детермінації R ²	0,780094655
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,505212973
Стандартна помилка	0,249496881

Таблиця А.29

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	0,883286815	0,176657363	2,83792885	0,167021782
Залишок	4	0,248994774	0,062248693		
Разом	9	1,132281589			

Таблиця А.30

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,186727099	0,217074677	0,86019752	0,438182883
X1	-0,439640429	0,680484008	-0,646070185	0,553431397
X2	0,883443901	0,394814221	2,237619248	0,088856278
X3	1,097009976	1,423716615	0,770525513	0,483974056
X4	-0,066154172	0,318548238	-0,207673952	0,845628351
X5	-0,964983497	1,528080053	-0,631500618	0,562002582

Львівська обл.

Таблиця А.31

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,980536825
Коефіцієнт детермінації R ²	0,961452465
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,913268047
Стандартна помилка	0,103702249

Таблиця А.32

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,072920534	0,214584107	19,95359709	0,006252095
Залишок	4	0,043016626	0,010754157		
Разом	9	1,11593716			

Таблиця А.33

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,005652117	0,084175556	0,067146778	0,949687165
X1	-0,076557705	0,144755846	-0,528874701	0,624879328
X2	0,063221564	0,662891793	0,095372374	0,928605943
X3	0,962054455	0,661735671	1,453834963	0,219664693
X4	-0,010237643	0,137246698	-0,074592999	0,944120007
X5	0,113204139	0,153008423	0,739855603	0,500457828

Миколаївська обл.

Таблиця А.34

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,993642351
Коефіцієнт детермінації R ²	0,987325121
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,971481523
Стандартна помилка	0,066348295

Таблиця А.35

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,371626636	0,274325327	62,31697579	0,000693967
Залишок	4	0,017608385	0,004402096		
Разом	9	1,389235021			

Таблиця А.36

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,112542238	0,056733112	-1,983713448	0,118297965
X1	-0,581631312	0,146943033	-3,958209525	0,016702674
X2	0,954963281	0,371267251	2,572172143	0,061836629
X3	0,251255525	0,319313	0,786862811	0,475364213
X4	0,726781125	0,182585022	3,980507909	0,016394172
X5	0,192788361	0,079909724	2,412577002	0,073349833

Одеська обл.

Таблиця А.37

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,987327818
Коефіцієнт детермінації R ²	0,974816219
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,943336493
Стандартна помилка	0,098401333

Таблиця А.38

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,499214477	0,299842895	30,96647733	0,002705178
Залишок	4	0,038731289	0,009682822		
Разом	9	1,537945766			

Таблиця А.39

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,015212728	0,067440299	-0,225573261	0,832589845
X1	-0,001955961	0,197143454	-0,009921512	0,992559019
X2	0,354004409	0,769395833	0,460107001	0,669338751
X3	0,66899085	0,755401737	0,885609361	0,425857955
X4	-0,053583695	0,136874293	-0,391481076	0,715401516
X5	0,077190557	0,119978421	0,643370335	0,555012866

Полтавська обл.

Таблиця А.40

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,99260243
Коефіцієнт детермінації R ²	0,985259583
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,966834063
Стандартна помилка	0,075591415

Таблиця А.41

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,527727341	0,305545468	53,47255021	0,000936626
Залишок	4	0,022856248	0,005714062		
Разом	9	1,550583589			

Таблиця А.42

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,024076394	0,064224197	0,374880425	0,726778888
X1	0,163054968	0,150471081	1,08362994	0,339479747
X2	0,996839492	0,160202548	6,222369766	0,003396394
X3	-0,292013049	0,168506874	-1,732944431	0,158137082
X4	-0,182025485	0,18175057	-1,001512597	0,373252062
X5	0,16850961	0,083336599	2,022036088	0,113234794

Рівненська обл.

Таблиця А.43

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,981359968
Коефіцієнт детермінації R ²	0,963067388
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,916901622
Стандартна помилка	0,109145299

Таблиця А.44

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,24255812	0,248511624	20,86107273	0,005748714
Залишок	4	0,047650785	0,011912696		
Разом	9	1,290208905			

Таблиця А.45

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,013334436	0,114722325	-0,116232266	0,913070291
X1	-0,716803102	0,460144718	-1,557777531	0,194283272
X2	1,214685611	0,549813246	2,209269455	0,091700679
X3	0,55036065	0,233045803	2,361598639	0,077527617
X4	-0,106603879	0,129506546	-0,823154366	0,456664203
X5	0,257063204	0,19572286	1,313404087	0,259317863

Сумська обл.

Таблиця А.46

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,987453433
Коефіцієнт детермінації R ²	0,975064282
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,943894634
Стандартна помилка	0,09230066

Таблиця А.47

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,332542201	0,26650844	31,28249265	0,002652816
Залишок	4	0,034077648	0,008519412		
Разом	9	1,366619849			

Таблиця А.48

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,083363851	0,074224876	1,12312551	0,324234566
X1	-0,069188716	0,192648293	-0,35914523	0,737642383
X2	-0,502140707	0,972442349	-0,51637067	0,632829803
X3	0,547340847	0,46291643	1,182375073	0,302539524
X4	0,971644195	0,606602325	1,601781191	0,184461718
X5	-0,112846381	0,150007452	-0,752271832	0,493734325

Тернопільська обл.

Таблиця А.49

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,770271395
Коефіцієнт детермінації R ²	0,593318022
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,08496555
Стандартна помилка	0,355335467

Таблиця А.50

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	0,736834105	0,147366821	1,167139051	0,453158817
Залишок	4	0,505053175	0,126263294		
Разом	9	1,24188728			

Таблиця А.51

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,487950548	0,2972479	1,641560962	0,176025301
X1	-1,666075406	1,883021378	-0,884788365	0,42625166
X2	2,146669089	1,919134446	1,118561075	0,325963985
X3	0,362065526	2,323081898	0,155855687	0,883696032
X4	-0,33720663	0,576234525	-0,585189911	0,589841357
X5	0,210084747	0,461608131	0,455114919	0,672634393

Харківська обл.

Таблиця А.52

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,987516678
Коефіцієнт детермінації R ²	0,97518919
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,944175678
Стандартна помилка	0,093000854

Таблиця А.53

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,359821196	0,271964239	31,44401003	0,002626639
Залишок	4	0,034596636	0,008649159		
Разом	9	1,394417831			

Таблиця А.54

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,008749737	0,09653849	0,090634701	0,932140057
X1	-0,082803061	0,291675261	-0,283887846	0,790584957
X2	1,038904728	0,279006991	3,723579555	0,020410722
X3	0,071085827	0,349756372	0,203243837	0,848864867
X4	0,031409491	0,117236111	0,267916518	0,802011883
X5	0,037345555	0,178407475	0,209327298	0,844421403

Херсонська обл.

Таблиця А.55

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,9990724
Коефіцієнт детермінації R ²	0,99814566
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,995827736
Стандартна помилка	0,027420101

Таблиця А.56

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,618835456	0,323767091	430,6204083	1,50159E-05
Залишок	4	0,003007448	0,000751862		
Разом	9	1,621842904			

Таблиця А.57

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,016362054	0,018801212	-0,870265944	0,433265285
X1	-0,07895739	0,041601892	-1,897927864	0,130550548
X2	0,643743746	0,088177359	7,300555994	0,001871835
X3	0,617350222	0,060974694	10,12469576	0,000535666
X4	-0,183475301	0,055099952	-3,329863187	0,029109368
X5	0,010947448	0,029250911	0,374260071	0,727205733

Хмельницька обл.

Таблиця А.58

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,991931946
Коефіцієнт детермінації R ²	0,983928986
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,963840218
Стандартна помилка	0,073830296

Таблиця А.59

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,334902921	0,266980584	48,97906144	0,001111859
Залишок	4	0,02180365	0,005450913		
Разом	9	1,356706571			

Таблиця А.60

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,02346845	0,064505589	0,363820411	0,734406759
X1	-0,011564984	0,164393998	-0,070349189	0,947292438
X2	0,943079985	0,579429111	1,627602009	0,17893905
X3	-0,022988784	0,64753749	-0,035501858	0,973380595
X4	-0,040357745	0,111140256	-0,363124459	0,734887997
X5	0,127730329	0,120516031	1,059861725	0,348963545

Черкаська обл.

Таблиця А.61

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,990013313
Коефіцієнт детермінації R ²	0,98012636
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,95528431
Стандартна помилка	0,075013468

Таблиця А.62

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,110051514	0,222010303	39,45432689	0,001693744
Залишок	4	0,022508082	0,00562702		
Разом	9	1,132559595			

Таблиця А.63

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,07304466	0,048248236	1,513934312	0,204604
X1	0,72892362	0,336021044	2,169279672	0,095887394
X2	0,215339829	0,160007731	1,345808903	0,249583576
X3	0,593656464	0,20765786	2,858820096	0,045984221
X4	-0,586256186	0,297742314	-1,96900527	0,120306525
X5	0,012628545	0,067173437	0,187999095	0,860029352

Чернівецька обл.

Таблиця А.64

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,985676857
Коефіцієнт детермінації R ²	0,971558867
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,93600745
Стандартна помилка	0,093848791

Таблиця А.65

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,203481947	0,240696389	27,32827444	0,003438817
Залишок	4	0,035230382	0,008807596		
Разом	9	1,238712329			

Таблиця А.66

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	-0,060155918	0,091564719	-0,656977038	0,547074377
X1	-0,188976865	0,212950271	-0,887422515	0,424989526
X2	1,130914025	0,183603973	6,159529145	0,003525793
X3	0,125976222	0,184492899	0,682824233	0,532214283
X4	-0,002112917	0,137216043	-0,015398469	0,988451719
X5	0,145220403	0,162757197	0,892251805	0,422683599

Чернігівська обл.

Таблиця А.67

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,985475551
Коефіцієнт детермінації R ²	0,971162062
Нормирований коефіцієнт детермінації R ²	0,93511464
Стандартна помилка	0,101984801

Таблиця А.68

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,401065383	0,280213077	26,94123468	0,003534013
Залишок	4	0,041603598	0,0104009		
Разом	9	1,442668981			

Таблиця А.69

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,088303353	0,061487756	1,436112786	0,22431581
X1	-0,369485141	0,325759244	-1,134227648	0,320063113
X2	0,05674384	0,77546729	0,073173737	0,94518083
X3	1,485719291	0,636418919	2,334498939	0,079857668
X4	0,013683321	0,124646806	0,109776746	0,917873494
X5	-0,291113809	0,409501461	-0,710898096	0,516403461

м. Київ

Таблиця А.70

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	0,997239013
Коефіцієнт детермінації R ²	0,994485649
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	0,987592711
Стандартна помилка	0,043918704

Таблиця А.71

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS	F	Значущість F
Регресія	5	1,391435737	0,278287147	144,2760079	0,000132302
Залишок	4	0,00771541	0,001928853		
Разом	9	1,399151147			

Таблиця А.72

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента	P-значення
Y-перетин	0,010004051	0,028137568	0,355540707	0,74014152
X1	0,087926268	0,138855135	0,633223025	0,560984589
X2	0,325790126	0,147780176	2,204559066	0,092183073
X3	0,687497955	0,14281759	4,813818481	0,008561461
X4	-0,06138149	0,125347091	-0,489692181	0,649993657
X5	-0,130369383	0,057312596	-2,27470736	0,085283191

ДОДАТОК Б

Вінницька обл.

Таблиця Б.1

Показники регресійної статистики

Показники регресійної статистики	
Коефіцієнт множинної регресії R	1
Коефіцієнт детермінації R ²	1
Нормований коефіцієнт детермінації R ²	65535
Стандартна помилка	0

Таблиця Б.2

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS
Регресія	16	0,795057012	0,049691063
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,795057012	

Таблиця Б.3

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,04	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	-0,18	0	65535
X7	0,35	0	65535
X8	0,13	0	65535
X9	0	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0,15	0	65535
X15	0,39	0	65535
X16	0,21	0	65535

Донецька обл.

Таблиця Б.4

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,688591167	0,043036948
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,688591167	

Таблиця Б.5

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,07	0	65535
X1	0,06	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0,12	0	65535
X6	0	0	65535
X7	0,01	0	65535
X8	0	0	65535
X9	0,30	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0,17	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0,51	0	65535
X16	0	0	65535

Івано-Франківська обл.

Таблиця Б.6

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики

	df	SS	MS
Регресія	16	0,836761522	0,052297595
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,836761522	

Таблиця Б.7

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,245627134	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0,28	0	65535
X4	0	0	65535
X5	-0,015	0	65535
X6	0	0	65535
X7	0,54	0	65535
X8	0	0	65535
X9	0	0	65535
X10	-0,29	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0,85	0	65535
X15	0	0	65535
X16	-0,05	0	65535

Київська обл.

Таблиця Б.8

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,859675037	0,05372969
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,859675037	

Таблиця Б.9

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	0,302918787	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	-0,46	0	65535
X7	0,24	0	65535
X8	0	0	65535
X9	0,05	0	65535
X10	0,36	0	65535
X11	0,22	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0	0	65535
X16	-0,31	0	65535

Кіровоградська обл.

Таблиця Б.10

Показники, які характеризують достовірність моделі регресії регресійної статистики

	df	SS	MS
Регресія	16	0,765499267	0,047843704
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,765499267	

Таблиця Б.11

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,29587746	0	65535
X1	0,48	0	65535
X2	0,21	0	65535
X3	0	0	65535
X4	-0,02	0	65535
X5	0,02	0	65535
X6	0	0	65535
X7	0	0	65535
X8	0	0	65535
X9	0	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0,75	0	65535
X15	0	0	65535
X16	0,42	0	65535

Полтавська обл.

Таблиця Б.12

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,977948928	0,061121808
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,977948928	

Таблиця Б.13

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,215304701	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	0,35	0	65535
X7	0,63	0	65535
X8	-0,02	0	65535
X9	0,28	0	65535
X10	-0,75	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0	0	65535
X16	0,93	0	65535

Черкаська обл.

Таблиця Б.14

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,774765503	0,048422844
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,774765503	

Таблиця Б.15

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,366387528	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0,39	0	65535
X4	0,36	0	65535
X5	0	0	65535
X6	0,25	0	65535
X7	0	0	65535
X8	0	0	65535
X9	0	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0,48	0	65535
X15	0,06	0	65535
X16	0,10	0	65535

м. Київ

Таблиця Б.16

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,980842479	0,061302655
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,980842479	

Таблиця Б.17

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	0,052106414	0	65535
X1	0,43	0	65535
X2	0	0	65535
X3	-0,29	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	0	0	65535
X7	-0,27	0	65535
X8	-0,36	0	65535
X9	0	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0,34	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0	0	65535
X16	1,05	0	65535

Запорізька обл.

Таблиця Б.18

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,937882039	0,058617627
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,937882039	

Таблиця Б.19

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,070529539	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0,79	0	65535
X3	-0,10	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	-0,05	0	65535
X7	0	0	65535
X8	-0,02	0	65535
X9	0,36	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0,35	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0	0	65535
X16	0	0	65535

Львівська обл.

Таблиця Б.20

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,856440134	0,053527508
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,856440134	

Таблиця Б.21

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,226330355	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0,82	0	65535
X3	0,60	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	0,22	0	65535
X7	-0,41	0	65535
X8	0	0	65535
X9	0	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0,31	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0	0	65535
X16	-0,44	0	65535

Миколаївська обл.

Таблиця Б.22

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,878625986	0,054914124
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,878625986	

Таблиця Б.23

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,369898853	0	65535
X1	0	0	65535
X2	-0,26	0	65535
X3	0,72	0	65535
X4	0,52	0	65535
X5	0	0	65535
X6	0	0	65535
X7	0	0	65535
X8	0,81	0	65535
X9	0,003	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0	0	65535
X16	0,22	0	65535

Одеська обл.

Таблиця Б.24

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,983023502	0,061438969
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,983023502	

Таблиця Б.25

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,159196973	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	0,34	0	65535
X7	0	0	65535
X8	0,31	0	65535
X9	0,25	0	65535
X10	-0,23	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0,59	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0,32	0	65535
X16	0	0	65535

Рівненська обл.

Таблиця Б.26

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,81521547	0,050950967
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,81521547	

Таблиця Б.27

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,018649068	0	65535
X1	0	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	0,07	0	65535
X7	0	0	65535
X8	0	0	65535
X9	0,20	0	65535
X10	-0,21	0	65535
X11	-0,0002	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0,85	0	65535
X15	0	0	65535
X16	0,04	0	65535

Харківська обл.

Таблиця Б.28

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,95982334	0,059988959
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,95982334	

Таблиця Б.29

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,733070596	0	65535
X1	0,44	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0,71	0	65535
X5	0	0	65535
X6	0,80	0	65535
X7	0	0	65535
X8	0	0	65535
X9	-0,43	0	65535
X10	0	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0,68	0	65535
X16	0,61	0	65535

Херсонська обл.

Таблиця Б.30

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,968213207	0,060513325
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,968213207	

Таблиця Б.31

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	0,268463325	0	65535
X1	0	0	65535
X2	-0,14	0	65535
X3	0	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0	0	65535
X6	-0,11	0	65535
X7	0	0	65535
X8	0	0	65535
X9	-0,41	0	65535
X10	0,11	0	65535
X11	0,18	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	1,09	0	65535
X15	0	0	65535
X16	0	0	65535

Хмельницька обл.

Таблиця Б.32

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,951998792	0,059499925
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,951998792	

Таблиця Б.33

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	0,273827239	0	65535
X1	0	0	65535
X2	1,03	0	65535
X3	0,14	0	65535
X4	0	0	65535
X5	-0,24	0	65535
X6	0,11	0	65535
X7	0	0	65535
X8	-0,24	0	65535
X9	0	0	65535
X10	0	0	65535
X11	-0,09	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0	0	65535
X15	0	0	65535
X16	0	0	65535

Чернівецька обл.

Таблиця Б.34

**Показники, які характеризують достовірність моделі регресії
регресійної статистики**

	df	SS	MS
Регресія	16	0,887175831	0,055448489
Залишок	0	0	65535
Разом	16	0,887175831	

Таблиця Б.35

Таблиця коефіцієнтів кореляції

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-критерій Стьюдента
Y-перетин	-0,147149631	0	65535
X1	0,32	0	65535
X2	0	0	65535
X3	0,004	0	65535
X4	0	0	65535
X5	0,17	0	65535
X6	0	0	65535
X7	0	0	65535
X8	0	0	65535
X9	0	0	65535
X10	-0,07	0	65535
X11	0	0	65535
X12	0	0	65535
X13	0	0	65535
X14	0,996	0	65535
X15	0	0	65535
X16	-0,02	0	65535

ДОДАТОК В

Таблиця В.1

Кореляційно-регресійний аналіз м. Київ

	Стовпець 1	Стовпець 2	Стовпець 3	Стовпець 4	Стовпець 5	Стовпець 6	Стовпець 7	Стовпець 8	Стовпець 9
Стовпець 1	1								
Стовпець 2	0,91737099	1							
Стовпець 3	0,86052492	0,977141194	1						
Стовпець 4	0,95204777	0,901656303	0,844245203	1					
Стовпець 5	0,97328898	0,921766813	0,88378678	0,961554276	1				
Стовпець 6	0,97080405	0,915367169	0,871815191	0,90684681	0,980416799	1			
Стовпець 7	-0,56467101	-0,717197316	-0,665318961	-0,514628547	-0,627793667	-0,670880863	1		
Стовпець 8	0,72422863	0,920754903	0,890982646	0,74541306	0,760477233	0,76731303	-0,81581347	1	
Стовпець 9	0,83260979	0,974276941	0,978052115	0,855511956	0,883591944	0,862746042	-0,74338228	0,948542137	1
Стовпець 10	0,61795976	0,753256755	0,740925389	0,44283182	0,565625263	0,662584871	-0,7822201	0,743763959	0,697229288
Стовпець 11	0,40099219	0,664682214	0,669162166	0,407342909	0,385492605	0,361571114	-0,65996201	0,721302803	0,67065747
Стовпець 12	0,63584324	0,710235982	0,605763579	0,526494126	0,530838504	0,590185381	-0,70960182	0,703576365	0,59835869
Стовпець 13	0,98125254	0,946505639	0,899029465	0,91936932	0,936523803	0,937997419	-0,59850679	0,764407159	0,856727
Стовпець 14	0,98756938	0,882688494	0,820780657	0,913796925	0,931584446	0,934998678	-0,52078717	0,658711146	0,770475296
Стовпець 15	0,90242055	0,813526365	0,726455314	0,788997532	0,793315067	0,822078148	-0,51915558	0,613864243	0,663859298
Стовпець 16	0,97163956	0,867246714	0,823449035	0,939075197	0,989361257	0,974750684	-0,58031013	0,667186343	0,810698103
Стовпець 17	0,42906784	0,609173474	0,699187448	0,501084426	0,414751066	0,325542152	-0,12205476	0,507748188	0,625114359

Продовження табл. В.1

	Стовпець 10	Стовпець 11	Стовпець 12	Стовпець 13	Стовпець 14	Стовпець 15	Стовпець 16	Стовпець 17
Стовпець 1								
Стовпець 2								
Стовпець 3								
Стовпець 4								
Стовпець 5								
Стовпець 6								
Стовпець 7								
Стовпець 8								
Стовпець 9								
Стовпець 10	1							
Стовпець 11	0,729219316	1						
Стовпець 12	0,853801128	0,755423259	1					
Стовпець 13	0,718376361	0,548608622	0,734092648	1				
Стовпець 14	0,639652822	0,419015838	0,682372373	0,984614194	1			
Стовпець 15	0,726798777	0,518172686	0,839300012	0,94101194	0,951021117	1		
Стовпець 16	0,528097378	0,300225163	0,497758192	0,923450251	0,941765946	0,804285094	1	
Стовпець 17	0,363378768	0,691119145	0,309798618	0,534523557	0,435137815	0,401317158	0,338590098	1

Таблиця В.2

Кореляційно-регресійний аналіз Львівська обл.

	Стовпець 1	Стовпець 2	Стовпець 3	Стовпець 4	Стовпець 5	Стовпець 6	Стовпець 7	Стовпець 8	Стовпець 9
Стовпець 1	1								
Стовпець 2	0,91737099	1							
Стовпець 3	0,86052492	0,977141194	1						
Стовпець 4	0,95204777	0,901656303	0,844245203	1					
Стовпець 5	0,97328898	0,921766813	0,88378678	0,961554276	1				
Стовпець 6	0,97080405	0,915367169	0,871815191	0,90684681	0,980416799	1			
Стовпець 7	-0,56467101	-0,717197316	-0,665318961	-0,514628547	-0,627793667	-0,670880863	1		
Стовпець 8	0,72422863	0,920754903	0,890982646	0,74541306	0,760477233	0,76731303	-0,81581347	1	
Стовпець 9	0,83260979	0,974276941	0,978052115	0,855511956	0,883591944	0,862746042	-0,74338228	0,948542137	1
Стовпець 10	0,61795976	0,753256755	0,740925389	0,44283182	0,565625263	0,662584871	-0,7822201	0,743763959	0,697229288
Стовпець 11	0,40099219	0,664682214	0,669162166	0,407342909	0,385492605	0,361571114	-0,65996201	0,721302803	0,67065747
Стовпець 12	0,63584324	0,710235982	0,605763579	0,526494126	0,530838504	0,590185381	-0,70960182	0,703576365	0,59835869
Стовпець 13	0,98125254	0,946505639	0,899029465	0,91936932	0,936523803	0,937997419	-0,59850679	0,764407159	0,856727
Стовпець 14	0,98756938	0,882688494	0,820780657	0,913796925	0,931584446	0,934998678	-0,52078717	0,658711146	0,770475296
Стовпець 15	0,90242055	0,813526365	0,726455314	0,788997532	0,793315067	0,822078148	-0,51915558	0,613864243	0,663859298
Стовпець 16	0,97163956	0,867246714	0,823449035	0,939075197	0,989361257	0,974750684	-0,58031013	0,667186343	0,810698103
Стовпець 17	0,42906784	0,609173474	0,699187448	0,501084426	0,414751066	0,325542152	-0,12205476	0,507748188	0,625114359

Продовження табл. В.2

	<i>Стовпець 10</i>	<i>Стовпець 11</i>	<i>Стовпець 12</i>	<i>Стовпець 13</i>	<i>Стовпець 14</i>	<i>Стовпець 15</i>	<i>Стовпець 16</i>	<i>Стовпець 17</i>
Стовпець 1								
Стовпець 2								
Стовпець 3								
Стовпець 4								
Стовпець 5								
Стовпець 6								
Стовпець 7								
Стовпець 8								
Стовпець 9								
Стовпець 10	1							
Стовпець 11	0,729219316	1						
Стовпець 12	0,853801128	0,755423259	1					
Стовпець 13	0,718376361	0,548608622	0,734092648	1				
Стовпець 14	0,639652822	0,419015838	0,682372373	0,984614194	1			
Стовпець 15	0,726798777	0,518172686	0,839300012	0,94101194	0,951021117	1		
Стовпець 16	0,528097378	0,300225163	0,497758192	0,923450251	0,941765946	0,804285094	1	
Стовпець 17	0,363378768	0,691119145	0,309798618	0,534523557	0,435137815	0,401317158	0,338590098	1

Таблиця В.3

Кореляційно-регресійний аналіз Херсонська обл.

	Стовпець 1	Стовпець 2	Стовпець 3	Стовпець 4	Стовпець 5	Стовпець 6	Стовпець 7	Стовпець 8	Стовпець 9
Стовпець 1	1								
Стовпець 2	0,914914771	1							
Стовпець 3	0,670535383	0,438491816	1						
Стовпець 4	0,44342857	0,135704726	0,676860882	1					
Стовпець 5	0,917665727	0,945347396	0,46020174	0,112017	1				
Стовпець 6	0,822749647	0,903433186	0,484316226	-0,079871	0,9044685	1			
Стовпець 7	-0,225307419	-0,04002302	-0,343649194	-0,070097	-0,259254	-0,147779	1		
Стовпець 8	0,624975664	0,49038459	0,825773281	0,2460685	0,6326527	0,6563596	-0,61855	1	
Стовпець 9	0,236537271	0,130894704	-0,258567797	0,2406497	0,2629187	-0,116341	-0,14208	-0,22514	1
Стовпець 10	0,537715051	0,387350229	0,525669799	0,5199703	0,551356	0,2366037	-0,50735	0,621319	0,429312
Стовпець 11	0,426033372	0,63154173	0,162858226	0,0590324	0,3478713	0,4654451	0,44805	-0,04936	-0,31032
Стовпець 12	0,699192671	0,767731016	0,489859108	-0,162195	0,8201604	0,9593165	-0,1607	0,725579	-0,21737
Стовпець 13	0,954651747	0,784192497	0,768453063	0,5904328	0,8528523	0,6960133	-0,35061	0,720959	0,302377
Стовпець 14	0,911664974	0,710442436	0,774787655	0,6100576	0,814219	0,6352353	-0,4226	0,748306	0,335905
Стовпець 15	0,936191939	0,779080934	0,728025132	0,6373729	0,8309925	0,6278401	-0,31	0,654217	0,36327
Стовпець 16	0,667128759	0,433094725	0,734832359	0,5797764	0,6036909	0,3744622	-0,70279	0,79992	0,296969
Стовпець 17	-0,685963695	-0,690755783	-0,729044218	-0,445894	-0,54193	-0,645884	-0,28126	-0,4913	0,360442

Продовження табл. В.3

	Стовпець 10	Стовпець 11	Стовпець 12	Стовпець 13	Стовпець 14	Стовпець 15	Стовпець 16	Стовпець 17
Стовпець 1								
Стовпець 2								
Стовпець 3								
Стовпець 4								
Стовпець 5								
Стовпець 6								
Стовпець 7								
Стовпець 8								
Стовпець 9								
Стовпець 10	1							
Стовпець 11	-0,177219	1						
Стовпець 12	0,2185533	0,281225	1					
Стовпець 13	0,7201152	0,202244	0,614601	1				
Стовпець 14	0,7743693	0,083024	0,574699	0,9918644	1			
Стовпець 15	0,774171	0,240849	0,523643	0,9871113	0,977864	1		
Стовпець 16	0,9129862	-0,175912	0,352002	0,8343265	0,886118	0,8388127	1	
Стовпець 17	-0,228834	-0,686676	-0,59459	-0,623917	-0,553911	-0,615806	-0,29114	1

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПІВНІЧНО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР

вул. Багалия, 8, м. Харків, 61002; код ЄДРПОУ 19467806
Тел. (057) - 7063042; 7063049; 7063052 Fax: (057)-7063042; 7063044
E-Mail: office.nesc@nas.gov.ua

Вих. № 01-06/69 від 09.09.2020 р.

ДОВІДКА

**про використання результатів дослідження, запропонованих
Нечипорук О.В. у дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за темою
«Формування інструментарію реалізації
інвестиційної політики держави в Україні»**

Представлені в дисертаційній роботі розробки щодо побудованої класифікації інструментів реалізації державної інвестиційної політики, в якій, на відміну від інших, виокремлено інструменти опосередкованого впливу, зокрема: прискорену амортизацію, кредитні пільги, регуляторні заходи на ринку інвестицій та фондовому ринку, розглянуті та схвалені, як такі що мають практичну цінність, фахівцями відділу проблем науково-технічного і економічного прогресу регіону Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України.

Завідувач відділу проблем науково-технічного
і економічного прогресу регіону
Північно-Східного наукового центру
НАН і МОН України,
Д-р екон. наук, професор

П.Т. Бубенко

**ОБ'ЄДНАННЯ ПРОМИСЛОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ-
РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ ВСЕУКР АІНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
«УКРАЇНСЬКИЙ СОЮЗ ПРОМИСЛОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ»**

Україна
61010, м. Харків пр.
Гагаріна, 12 тел. (057)731-14-
25 E-mail:
ligu.u5pp@atai1.com

р/р 2600910036 в
ПАТ „ Мегабанк”
МФО 351629
ЄДРПОУ35860492

ХРВ УСПП

Вих. № 343/1/2
Від 15.09.2020 р.

ДОВІДКА

**про використання результатів та окремих пропозицій
Нечипорук Оксани Василівни, поданих в дисертації
«Формування інструментарію реалізації інвестиційної політики
держави в Україні» на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Представлені в дисертаційній роботі розробки щодо забезпечення визначення впливу різних джерел інвестування на обсяги реалізованої продукції за видами економічної діяльності, які доводять неефективність використання певних інвестиційних джерел, розглянуті та схвалені фахівцями.

Заслуговує на увагу методичний підхід до визначення напрямів інвестиційної політики держави виходячи зі специфіки її адміністративних територій.

Довідка видана без фінансових зобов'язань перед автором.

**Виконавчий директор ОПП в
Харківській області – регіонального
відділення ВГО УСПП**

Вик. Локтіонова О.І. т. 731-14-25

Набока .Е.Є.